

SZEKSZUALIS ÉLET ENCIKLOPÉDIÁJA

SZERKESZTETTE

NORMAN HAIR

A MAGYAR KÖZÖNSÉG SZÁMÁRA
ÁTDOLGOZTA

DR. DÉCSI IMRE

AZ ÚJSÁGÜZEM KIADÁSA

ELŐSZÓ

Azt hiszem, éppen itt az ideje, hogy a nemikérdések tudni-valóit ismertető új könyv jelenjen meg a magyar közönség számára, A régiek nem csak azért avulnak el, mert a tudomány halad és változik, hanem főképpen azért, mert a közérdeklődés forgandó. Nem szeszélyből, hanem mert a társadalmi, gazdasági és erkölcsi viszonyok változása mindig más kérdéseknek ad aktuális szükségességet. Ami fontos vagy nevezetes, vagy érdekes volt akár csak tíz év előtt is, azt nem is annyira a tudomány, mint az idők szelleme haladta meg annyira, hogy vagy eltűnt, vagy mindennapi dolog lett belőle, — aminélfogva legalább is egészen más hangon kell róla beszélni. Az ilyen tárgyú könyvnek igen hamar csak »történelmi« jelentősége lesz, feltéve, hogy egyáltalában van jelentősége. Ez a könyv mai. Arra akar felelni, amit a komolyan érdeklődő közönség ma kérdez.

A nemikérdéseknek az a része, amire népszerű könyvnek felelnie kell, nemcsak korok, hanem országok, népek szerint is változik. A szerelmi élete minden népnek egyéni, az érzések, szokások, a gondolatbeli konvenciók és még az erkölcsi nézetek is majdnem úgy megváltoznak az országok határánál, mint a népek anyanyelve. Azért kellett ezt a művet egyszerű fordítás helyett átültetni, nemcsak nyelvében, hanem mindenképpen magyar könyvet csinálni belőle. Ezért vállaltam, hogy a munkatársaimmal együtt készült fordítást magam dolgozzam át a magyar érdeklődés számára, amit elég sok oldalról volt alkalmam évtizedek alatt megismerni. Az átdolgozás sokszáz kis részletét a szövegben megjelölni feleslegesnek érzem. Azt meg kell mondanom, hogy ami »körtörténet«, vagy egyáltalában eset előfordul, az mind az eredeti anyag. Magyar eseteket (sokszor megírtam már) ilyen dolgokban lehetetlenség közölni, mert vagy ráismerhetnek az ismerősök, vagy úgy meg kell változtatni, hogy már semmi lényeges se igaz benne. A lélektani, idegorvosi részeket sok helyütt segítettem érthetőbbé és valóságosabbá tenni, a könyv legvégét, a prostitúció okairól egészen magam írtam.

Hogy a nemikérdéseket a laikus közönségnek egyáltalában

kell-e ilyen részletekig ismernie, hogy ez a kíváncsiság olyan »komoly«-e, mint ami a rákkérdésnek vagy a csillagászatnak szól, arról elég csodálatos, hogy még szót kell ejteni. Hogy mit jelent a nemikérdés mindenkinek, nemcsak az erkölcsteleneknek, hanem még azoknak az életében is, akik békében élnek vele, de még akik egészséges vagy beteg okokból le is mondtak a szerelemről és ami körülötte van: azt nem próbálom megmagyarázni azok számára, akik maguktól még nem vették észre. De abban tálán megegyezhetünk, hogy az általános kíváncsiság megvan és csak az lehet kérdés, ki hogyan akarja kielégíteni. Ez a könyv úgy akarja, hogy az igazi valóságot ismerteti minden eltakarás nélkül, de minden érdekes kikészítés nélkül is. Tájékoztatni akarja az érdeklődőket, de segíteni is akar azokon a szegény szemfedőkön, akik még kérdezni se mernek s akikről csak az ideg orvos tudhatja, milyen sokan vannak, milyen mértéktelenül kínlódnak és milyen ritkán áll csak rendelkezésükre az az enyhület, amit csak a szakértő felvilágosítás adhat. Ezzel a segítséggel akarunk sok csendes jót tenni. És ezzel szemben nem hiszem, hogy olyan gyöngye lelkek is vannak, akiknek árt hat az igazi tudás. Nem kell félteni azokat a sokszor emlegetett gimnazistákat se, akik, ha kíváncsiak, e nélkül is megkeresik a választ — mégpedig, tudjuk, hogy nagyrészt mindenképpen megbízhatatlan, vagy pedig nem e világról valóan elméleti forrásokból. Éppen a diákoknak olyan égető kérdéseik ezek, hogy életbevágó kárt tehet bennük minden hamisítás, még a legjobb szándékú is. Itt az egyszerű igazsággal próbálkozunk.

Ami pedig a beteg kíváncsiságot illeti: még annak számára is az egyszerű valóság hűvös levegője a legegészségesebb. Aki ismeri ezt a közönséget, az tudja, hogy ennek számára mennyire semmi se tiszta. Az tudja, miféle gerjedelmekkel lehet olvasni a legtisztább remekműveket és még a vallásos irodalmat is. »A tisztáknak minden tiszta« — de csakis nekik...

És az egészséges embernek is szük sége van a tudásra. Tálán a szerelemről is el lehet mondani Dickens élő bölcsességét: »Mindent, amit egyáltalában érdemes csinálni, érdemes jól csinálni.« Az életünk legnagyobb dolgainak se árt, ha tudjuk, hogyan kell jól csinálni, minden most élő embertársunknak és utódainknak egészségére és annak az erkölcsnek a javára, ami e nélkül az egészség nélkül csak jámbor kívánság.

Dr. Décsi Imre.

BEVEZETÉS
ÁLTALÁNOS TUDNIVALÓK

A szaporodás és a nemi élet szervei

Ebben a rövid bevezető fejezetben nem részletes anatómiáját akarjuk adni a nemi (szaporodási) szerveknek, hanem csak annyira akarjuk őket az olvasóval megismertetni, amennyire ez az itt következő fejezetek megértéséhez szükséges.

Kezdjük a nemi szervek általános leírásán. Mind a két nem szerveinek egy része a hasüregen kívül van — ez az a rész, amely látható vagy a kívülről való tapintásnak közvetlenül hozzáférhető. Ezeket szokás »külső nemi szerveknek« nevezni. A belsők a hasüregben vannak.

A *férfi* külső szervei ezek:

Közvetlenül látható a hímvessző (penis) és a herezacskó. A hímvessző közismert alakja hosszúkás, végén a makknak nevezett legömbölyített végű kis kúppal. A csőalakú és a kúpalakú részek határán körbenfutó sekély árok van. A makkot befödi a csőalakú rész bőrének meghosszabbítása, a »fityma«, amelyet egészséges állapotban hátra is lehet húzni. A penis egész hosszában végigmegy a bőr alatt kétoldalt a két »üreges (spongyaszerűen lukacsos) szerv« és alattuk a húgycső. Az üreges szervek vénák sűrű hálózataiból állnak. Ezek a vénák bizonyos körülmények között feszülésig meg tudnak telni vérrel s ha ugyanekkor a bennük és körülöttük lévő izmocskák is megfeszülnek, akkor az egész hímvessző hosszabb, vastagabb és kemény lesz. Ez a »merevedés« (erectio). A húgycső nemcsak a vizeletnek, hanem a nemi váladékoknak a kivezető csöve is. Merevedéskor a húgycső összenyomódik, úgy hogy ilyenkor nem

lehet vizelni. A húgycső fala lágy, rugalmas, a belső falát nyálkahártya fõdi egészen a külsõ nyílásáig, ahol a nyálkahártya úgy megy át a bőrfelületbe, mint a száj- vagy orrnyílás szélén. A nyálkahártya felületét »hámréteg« fõdi, amely vékonyabb és sérülékenyebb, mint a külsõ bőrfelület s ez a belső felület állandóan nedves, a benne lévõ apró mirigykék nyálkás váladékától. A húgycső a húgyhólyagnál kezdõdik, de »nemi szerv«-számba csak a külsõ fele megy, amelyen keresztül már a nemi mirigyek váladékai, az »ondó«, vagy »magfolyadék« (sperma) is ürül. A nemi szervek betegségei, fõképpen a ragadós, genyedõ hurutok is többnyire csak ebben az elülsõ részben folynak, de néha felhatolhatnak a húgycső nyálkahártyáján tovább is, a hólyagig és ritkaságképpen még feljebb is, azon a vezetéken, amely a vesékbõl a vizeletet hozza, egészen a veséig.

Kívülrõl látható a herezacskó is. Szokás tudni, hogy ebben két here, két nagyjából szilvaalakú és nagyságú, nyomásra, sõt erõsebb érintésre is nagyon fájdalomérzékeny szerv van. A zacskón belül egymástól rostos lemez választja el õket, úgy hogy tulajdonképpen két külön tokban vannak, nem érintkeznek egymással közvetlenül, — ami a betegségeik szempontjából nagyon fontos dolog. Bennük készül a spermának az az alkatrésze, amely a termékenyítést viszi véghez, vagyis a nõ petéjét fejlõdésnek indítja. Mindegyik here mögött egy »mellékhere« van (epididymis): annak a csõvezetéknek a kezdete, amelyen keresztül az ondósejtek (*spermatosomák*, vagy más néven: *spermatozoidok* == ondó-»állatkák«) kijutnak a húgycsőbe. A sperma *folyadékát* több más kisebb-nagyobb mirigy készíti, *a termékenyítõ alkatrész sejtekbõl áll*, amelyek ebben a folyadékban úszkálnak és csak többszázszoros nagyítású mikroszkópban látszanak meg. »Úszkálnak« a szó igazi értelmében, mert saját mozgásuk van, amely nem szûnik meg addig, ameddig életképesek s amely a petét keresõ útjukon is fõképpen elõresegíti õket. Az alakjuk és a mozgásuk formája is olyan, mint a békaporontyé. Megfelelõ nagyítóval jól látható, hogy hosszúkás vastagabb törzsük s abból kinyúló vékony farkuk van, amely hullámozó, kígyózó szüntelen mozgással hajtja õket a folyadékukban elõre. Minden csõppben milliósámszámra vannak, de természetesen közülük csak egy termékenyít. A spermát készítõ különféle mirigyek váladékát vékony

csövecskék vezetik a húgycsőbe — a húgycső betegségei ezeken is felhatolhatnak s a mirigyeket is belevonhatják a betegségbe. A legnagyobb ilyen mirigy a *prostata* (rossz, de hivatalos magyar nevén: »dülmirigy«), amely már belső nemi szerv, a medence üregében van, a *gát* fölött (»Gát« az a tájék, amely a herezacskó hátulsó végétől a végbél-nyílásig terjed.)

A hímvesszőről fontos tudnivaló, hogy a hosszúsága és a vastagsága igen tág határok között változik — de hogy a legkisebb is teljesen elegendő a nemi működés hibátlan teljesítésére.

A nő külső nemi szervei: a hüvely és annak bejárása. A hüvely lágy-rugalmas, nyálkahártyával bélelt cső, amely nem tátong, hanem nyugalomban összeesik. A bejárásánál kívül a száj-ajakhoz hasonló alakú két hosszúkás »nagy ajak« van; ha ezeket szétnyitjuk, mindegyik mögött egy vékony redő: »kis ajak« van. A hüvely résén elől (hanyattfekvésben *fölül*) kisebb-nagyobb szemölcsformájú szerv van, a *csikló* (clitoris), amely olyan, mint egy elkorcsosult penis, a végén egy kis makk is van; az alatt nyílik a húgycső. A hüvelynek az a része, amely ezek közt a bejárási szervek közt van, a *vulva*. Ha tovább húzzuk a hüvely részét kétfelé, akkor érünk oda, ahol a szűzhártya van addig, míg el nem szakad. Többnyire az első közösülésben szakítja el a behatoló penis, de addig se zárja el a nyílást egészen, hanem csak redő, rövidebb-hosszabb »függöny« vagy gyűrű formájában, amelynek a nyílása szabad utat enged a méhből eredő vérzésnek, vagy a hüvely belsejéből eredő hurutos folyásnak. Ha véletlenül egészen zárt hártya, az olyan abnormis állapot, amin orvosnak kell segíteni az első havi vérzés megjelenésekor. Az is megesik, hogy alig van szűzhártya, vagy az olyan kis laza redő, hogy a közösülést is megengedi szakadás és vérzés nélkül. (Ami gyanakodó férjek számára fontos tudnivaló!)

A hüvely felső végébe nyúlik bele a méh »nyaka«. A méh maga már a hasüregben van, »belső« nemi szerv. Nagyjából körte alakú; erős, izmos falu, nyálkahártyával bélelt, kis ürege van, amely a »nyak«, (a körte szára felé eső vékonyabb rész) felé hajszálvékony csatornában folytatódik s azzal a hüvely felé nyílik. A méh fala, ürege s a nyak csatornája is sokszorosára tud nőni és tágulni (diónagyúságú-

tói görögdinnye méretére, a? üreg és a csatorna pedig akkorára, hogy a magzat burkaival együtt elfér benne és meg tud rajta keresztül születni).

A méhből kétoldalt »méhkürt«, vékonyabb puha cső vonul a hasüregbe. Ott rojtosan végződik, a petefészek közelében. Ezekkel a kürtökkel (»tuba«) a méh ürege a hasüreg felé nyitott: ez teszi veszedelmessé a méhüregbeli fertőzéseket. A petefészkek (mindegyik oldalon egy) dióformájú és nagyságú mirigyek; bennük készül a *pete*, amelyből négyhetenként egy érik meg. Akkor az a »tüsöző«, amelyben nőtt, felpattan s az érett petét a hasüregbe eresztí; onnan a nedváramlás a méhkürt felé viszi; azon keresztül a méhbe jut s ha meg nem termékenyül, akkor a hüvelyen keresztül kiürül.

A petefészekben harminc-negyvenezer pete »nyers-anyaga« van. Ebből négy-ötszáz érik és csak kevés termékenyül meg. Még nagyobb ez a »pazarlás« a spermatozoidokban, amelyekből egyetlen alkalommal több száz millió ürül ki.

A szerelem eredete és fejlődése

»Az állatok gyűlölet és szemérem nélkül adják át magukat a szerelemnek a föld minden zugában; az óriási fenyvesek árnyékában, vagy a pompázó virágok között, a mezők minden talpalattnyi részecskéjén, minden hegyszakadéokban és minden barlangban. A tenger feneketlen mélységeiben éppen úgy, mint a geyserek pezsgő vizeiben és a levegő mérhetetlen magasságain. Így öleli át minden egyes napsugár a föld minden pontján és a nap minden percében a milliószor milliók szerelmi csatáját és győzelmét. Igaz, hogy minden pillanatban lehull egy levél az emberiség fájáról, de minden pillanatban új élet is indul, akikre és amikre a szerelem élményei várnak

Mantegazza»

Az embernek két ősi ösztöne, a létfenntartásé és a szerelemé, az ezredévek alatt mindig bonyolódottabbá fejlődött. Mégis: a frissen leölt zsákmányra rohanó primitív ember lakomája és a jólét légkörében testi-lelki gyönyörűséggel befejezett étkezés között, a táplálkozás ösztönének kielégítése között a különbség nem olyan jelentőséges, nem olyan mély, mint amilyen a nemi ösztön kielégítésében van az állati párzástól az ember szerelméig.

Csakugyan: ez a fejlődés annyira eltávolította ezt az ösztönt a maga ősi eredetétől, hogy ez az eredeti forma az emberi társadalomban már nem is található seholse. Mintha az alapvető igazság, hogy két nem közötti szerelem, a magasztosabb is, mégis csak a nemi ösztönben gyökered-

zik, amint a tarka, illatos virág minden szépsége a föld nedvességéből származik: mintha ez az alapigazság elveszett volna az emberiség fejlődése folyamán, hogy csak az újabb idők tudományos, tárgyilagos felfogása fedezze fel újra. Mégis az időtlen idők nagy szellemei, Zarathustrától és Voltairétól az újabb kutatókig tudták és hangoztatták ezt az igazságot. így Voltaire *Bölcsészeti Szótárában* azt mondja, hogy *az ember, akinek megadatott a mindenképp tökéletesítése, eszményivé varázsolta a szerelmet is.* És a szexualitás mai tudományának modern előhírnöke Forel Ágoston klasszikus művében a »Nemi kérdésiben: *A szerelem mai értelme: az agy, tehát a lelki élet által kormányzott nemi ösztön.*

Ez a fejlődés a gyökértől a viráig, az állati ösztöntől a szerelemig, eddig a legmagasabb emberi érzésig évezredekig tartott és bizony nem egyszer eltévelyedett. A mai emberiség ősei majomszerűen éltek. De a csordában élő állatok nem ismerték a két lény közötti állandó összetartozást. Nemi összekeveredésben éltek, ha csak a csorda legerősebb hímé nem lett a mindenható nemi főnök. Az állatok, — még a felsőbbrendűek is — (nem úgy, mint a növények) nem keresnek egyebet a puszta megtermékenyítésnél és a fajfenntartásnál, ettől az ösztöntől indítatva kívánják a másik nembelit, többnyire minden egyéni megkülönböztetés és választás nélkül. Megesik, hogy több hím harcol egy nőstényért, de itt a nyers erő dönt, nem pedig a párnak szabad választása. Az egyéni választás, ahol (ahöl a nemi ösztönön kívül) az ész és az érzés is sorompóba lép, az első lépés az ösztönös állati nemiségtől az emberi szerelem felé.

De ez a választás nem volt meg örök időktől fogva, még az embernél sem. Az ősember csoportba verődve élt és aszerint gyakorolta a házasságot is. Később törzsenként. És amikor a csordaszerű csoport törzsszé alakult, még akkor is messze voltak attól, hogy az egyéni szerelmet ismerjék. (Ma is ismeretlen előttünk, hogy milyen indítékok vezették az ősembert az egyéni összetartozás elfogadására. Nagyon valószínűnek látszik, hogy az első egyéni házasságok idegen törzsek asszonyainak elrablásából, a nő feletti tulajdonjog szerzéséből állottak. Úgy látszik, hogy a vadászok nomád életéből a földművesek házhoz kötött életformájába való átmenet és vele a magántulajdon megszületése játszotta a főszerepet ennél az átalakulásnál.

De a pár megválasztásával az emberiség csak egy léplst tett előre, amelyben, ha már volt is az értelemnek és érzésnek valamilyen szerepe, az jelentéktelen volt a vak, ösztönös elem döntő ereje mellett. »Csak mikor a vágy átömlött az ember egész lényén és besugározta azt, lett belőle szerelem«, mondja helyesen Havelock *Ellis*, aki különben így határozza meg a szerelmet:

»A szerelem, ha egész valójában tekintjük, a megkívánásnak és barátságnak az összetétele. Tévedés minden bonyolultságtól mentes egyszerű nemi váagnak venni, de épp olyan tévedés azt hinni, hogy lehetséges csupa magasrendű elemet keresni benne minden testi gerjedelem nélkül. Testi vágy nélkül nincsen szerelem, de viszont csak ha a vágy besugározza egész lényünket úgy, hogy a lelki életünk és magasabb érzéseink hatása is benne van: akkor mondhatjuk, hogy »szerelem«. A vágy, vagyis az egyéni, egyénre szóló nemi törekvés, bizonyára lényeges és legfontosabb eleme ennek az összetételnek.«

Más szerzők másként határozzák meg a szerelmet. *Spencer* Herbert a szerelemnek kilenc különböző lényeges elemét állapítja meg. Mindenesetre általánosan elismert dolog, hogy a szerelem az ösztönös fizikai váagnak és a lelki vonzódásnak az összetétele. A két elem egymásra hat és egymást erősíti. Ahol az egyik hiányzik, ott nem lehet szó szerelemről. Mondottuk, hogy a párválasztás csak az első lépés a szerelem magasabb formájához, mert az elemi ösztön túlsúlyban van, a lelki elemek felett. A szerelem fogalma sok primitív népnél még ma is annyira ismeretlen, hogy szavuk sincs reá. Viszont régi, félig civilizált népek jól ismerik, sőt már a szerelemtől ihletett, gazdag költészetük is van.

A Bibliában csak ritkán kerül szó a szerelemről. Például *Ráchel* és *Jákob* történetében, ahol a nemi kérdés mindig felszínen van. {Jákob szerelmének csodás történetében is, ahol a hős 17 évig szolgált, hogy kiérdemelje szerelmét — inkább a »megkívánás« szerepel, mint a magasabb értelemben vett szerelem. Mindamellet ez a vágyakozás már magasabb formákat mutat.)

Az »Énekek éneké«-ben Bölcs Salamon király a szeretett nő testét, tekintetét, illatát, báját és termetét a legkisebb részletekig leírja úgy, hogy minden érzékünk, a

látástól az ízlésig megkapja a maga adagját. Ellenben sosem esik a szeretett nő erkölcsi és lelki tulajdonságairól. Viszont látjuk, hogy a szerelemnek ösztön-eleme is meg-nemesülhet és évezredekig élő költeménynek adhat életet, ha gazdag, színes érzékiségű költő testét-lelkét hatja át.

A szerelemnek ez az egyoldalú nemisége, csúcspontjáig jutott a régi klasszikus Görögországban és Kómában.

És itt, ha a lelki elem még hiányos volt is, (mert a görögök és rómaiak kétségbevonták a nő saját lelki életét) de a szerelmük mégis lelket lehellő kifejezésre jutott e kor halhatatlan, tökéletes szobor-alkotásaiban.

Így hát a görögök, bár meg-nemesítették a nemi széf elmet, még sem ismerték a szerelmet a mi értelmezésünk szerint. Az asszony az ő felfogásuk szerint részint szülő gépezet volt, részben a kék szerszáma. Orfeusz mithoszában már fülünkbe cseng valamely elvontabb érzésnek halk visszhangja, amelynek hallatára a lelki szerelemre is gondolhatunk. De ez a példa csaknem egyedül áll a régi Görögországban.

Mínt hogy a görögök nem juttattak lelket a nőnek, a testi-lelki szerelem, amelyhez a barátság utáni vágyakozás csatlakozott, csak férfiak között volt lehetséges. Ez a magyarázata annak, hogy Görögországban egy új kultuszt látunk feltámadni, amelyet nem csak hogy túrtek, hanem egyenesen dicsőítettek és eszményesítettek. Ez volt a *homoszexualitás*, a férfiak között való szerelem kultusza.

Havelock *Ellis* megállapította, hogy az igazi szerelemnek a görögök a homoszexuális szerelmet tartották. Valóban a szerelemnek ez a formája tette lehetővé az ő számukra azt a fizikai és erkölcsi összetételt, amit mi a »szerelem« szóval fejezünk ki. Erőszak ez az eltévelyedése a görög civilizáció eredménye, amely feltámasztotta bennük a szellem utáni vágyat. Mivel a nőről alkotott elképzelésük ilyen viszonylatból kizárta a nőt, mit tehetett Érosz?

Plató kortársainak ez a felfogása a nőről a legélesebb ellentétben áll azzal, amit mi »platói szerelem« alatt értünk. Valóban kevés olyan durva félreértés van a történelemben, mint a »platói szerelem«. Mikor a földi Éroszt szembe állítja az égi Érosszal, *Plató* nem is gondol emberek közt való szerelemre, hanem az eszmét, a szép, az igaz, a jó szeretetét és az emberfeletti tökélyre való vágyakozást érti rajta.

Plátónak ez a felfogása: törekvés egy elvont eszme, de egyáltalán nem egy emberi személy felé. Ennélfogva ez a szó nem alkalmas férfi és nő közötti viszony megjelölésére.

Összefoglalva, általában elmondhatjuk, hogy az ó-kor ismerte a kifinomult érzékiséget, de nem ismerte azt a szerelmet, ahol a szellem ölelkezik a testtel. Ennek a fejlődésnek egyik fordulóját jelzi a kereszténység, amely a lelket és a szellemi értékeket tette az élet és a hit tengelyévé és ezen az alapon építette fel azt az új világnézetet, amelyben a lélek uralkodik a testen.

Ettől fogva a nemi érintkezés az ellenkező túlzásba esett. A lelki szerelmet az egekig emelték, a testi szerelmet lelőkték trónjáról. A papok aszkétasága minden testi érintkezést tisztátalannak, mi több: bűnnek tekintett. A nemi érintkezést a fajfenntartásra szükséges rossznak nyilvánították, amelynek szerepe eddig ért és nem tovább. Szent Ágoston kifejezése: »inter faeces et urinam nascimur«, a középkor kedvenc eszméjévé vált és alkalmas lett arra, hogy elvegye a világ kedvét a testi szerelem kárhózatától. A laikus világ ugyancsak eszményíti a lelki szerelmet és hallgatással mellőzi a testi szerelmet. »En nem vagyok szerető, én imádó vagyok!« mondja a trubadúr, és a nő, aki valamikor az embertermelés és kék szerszáma volt, most az emberföldről magas talpazatára kerül. Ha a régi férfiakat a nőnek csak az alsó teste érdekelte, a középkor nőimádóit csak a felső teste vonzotta. És ehhez a »fél« nőhöz, itt is ott is csak félszerelm juthatott.

»Ennek a lelki szerelemnek egy tiszta vonalú vallásos árnyalat felel meg, aminek a legmagasabb kifejezője a Madonna-kultusz. Ez a tisztán lelki szerelem ideje, azé a törékeny és sápadt szerelemé, amely nem kíván biztatást. Az alapja törékeny; megveti az érzékiséget... Szakadék támad a nemiség és szerelem között, amikor megszületik a modern idők legégetőbb problémája: a nemek küzdelme:« (*Stekel*).

Csak ezután, a nemi »renaissance« hajnalán forr össze a kétfelé vágott szerelem két fele. Ugyanakkor, amikor kihozza a feledésből az ókor műveit és bekebelezi őket a jelenbe, az eszményi szerelem hozzásegődik a nő testéhez, aki az égből leszáll a földre. Nem azért, hogy rabszolgája legyen, hanem hogy teljes emberi lény életét élhesse, úgy

testi, mint lelki vonatkozásban; mint olyan, aki elfoglalja azt a helyét, amely a nemi életben megilleti.

Félezer éve annak, hogy az emberiség megtalálta az égi szerelem mellett a földit is. A szerelmet a gondolat renaissanceában méltó hely illeti a XV. század legragyogóbb műemlékei között.

Hosszú volt az út a légies Madonnáktól az olasz XV. század remekbe nyílt női testéig, mint ahogy minden szerves fejlődés útja lassú és hosszú. A renaissance művésze és irodalma új emberek műve, akik ismerték az egyéni szerelmet és akik visszahozták a vágyat a nő felé, annyi fájdalommal mellőzés után. Az emberek szemében a nő többé nem eszköz a test kívánalmainak kielégítésére és nem is embertermelő masina, nem is néma cseléd vagy alázatos álszent, de nem is a megtestesített ördög, amilyenek a kereszténység első századában látták, hanem igenis emberi lény.

A szerelemről való modern felfogás megérti a testi és lelki vonzást egyaránt és örül a szerelmeseknek, akik összhangzó és elválaszthatatlan egészben olvadnak össze. A szerelemben, amely méltó a nevére, a test és a lélek, a szív, az agy, és a nemi szervek szükségszerűen összeműködnek és ha egyikük nem válik be, a szerelem határköve nincsen a helyén. Érosz varázsa immár nem segít. Visszaesünk a fejlődésben.

A mi korunk iparkodik ebben tisztábban látni. Mégis nehéz köd üli meg a nemi vonatkozások rendszerét. Az ősi babonák, a papi tartózkodásból sarjadzó nyomok és nem utolsó helyen a nőnek gazdasági függése a férfitől, ami egyenlőtlenséget állapít meg az egyik és a másik nembeli szeplőtlenség értékelésében, hozzájárulnak a hazugságok és álnokság hizlalásához és torzító üveget helyeznek az ember és a természet közé.

Ebben a könyvben igyekszünk leküzdeni a babonákat és rettenetes pusztító erejüket és ugyanúgy a hazugságot és gonoszságot is, amelyek ránehezedenek az ember testi és lelki viszonylataira. A nemi élet minden mezején a tudás szerepe: rendben tartani az utat, letépni az álszemérem és álszenteskedés kendőjét, utat nyitni a természetes jelenségek természetszerű felfogására. Ha olvasóink megtalálják a feleletet az őket érdeklő kérdésekre, ez bennünket kielégít.

Elég szomorú, hogy korunkban az, aki ezeket a kérdéseket megoldani kívánja, csakhamar elhagyatva magára marad! Elég szomorú az emberiségre, hogy amint megtalálta a test és a lélek közötti kapcsolatokat, azokat sűrű fátyollal mindjárt be is takarta. Kétségtelen, hogy a mi civilizációnk polgárjogot biztosít a testi és lelki szerelemnek egyaránt, mégis a való életben megtagadva önmagát, felveszi színlelő álarcát. Már nem kívánja meg az ifjútól, hogy kockára tegye életét, szemét behunyva a földi porhüvely felett, a szeretett kedvesért; de jaj annak a fiatal lánynak, aki be meri vallani, hogy vonzalmat érez egy ifjúhoz, nemcsak lelkével, de testével is. A nemi ösztön becsületének visszaszerzése már megtörtént — elméletben, de azért ezt az ösztönt elégszer illetik »tisztátalan«, »aljas«, »bestiális« jelzőkkel. Megállapítják, hogy az emberben ez a testi ösztön megvanj de sietve hozzáteszik, hogy ez az ember állati része. Menynyire igaza van *Ellis Havelocknak*, amikor azt állítja, hogy az ember nemi ösztönét nem szabad az állati ösztön alá lehúzni, mert éppen ellenkezőleg, ennek az ösztönnek felfinomódása változtatta át az állatot emberré. »Nem tudunk állatot, amelyiknél a nemi ösztön olyan finom, olyan fejlett megnyilatkozásában, olyan változatos, olyan állandóan éber volna, mint az embernél és olyan képességgel sugározna be a szervezetnek legtávolabbi és legmagasabb rendű részeit. A férfinak és nőnek nemi élete nem tartoznak az úgynevezett alacsony funkciókhoz, amelyek bennünket az állati színvonalra fokoznak le, hanem ama felsőbb részünkhöz, amely meghatározza értelmi cselekvéseink lehetőségeit és egy belső eszmény kiképzését.«

Célunk nem az, hogy egekig magasztaljuk a szerelmet, de az sem, hogy sárba tiporjuk. A szerelem nem a lélek misztikus imádata, de nem is a testnek állati esendősége. A szerelem egyik ember vágyakozása a másik felé, amit serkent az ősi ösztön és vezérel a lélek legnemesebb érzéseinek hosszú sora. Több ez, mint a belső kiválasztó mirigyek működése, de azért nem az elvontság felé való áhitozás. Birodalma: nem a mennyek, de nem is a pokol, hanem azok a végzetetlen földi térségek, amiken átvonulunk és ahol lakni akarunk.

ELSŐ KÖNYV

**A GYERMEK- ÉS IFJÚKOR
NEMI ÉLETE**

A gyermek nemi élete

Két ősi ösztön kíséri az embert egész életén keresztül: az életfenntartás és a nemi ösztön.

Az előbbi, amely bennünket a táplálkozásra kényszerít, a születéstől kezdve működik; az utóbbiról hajdan azt hitték, hogy az embernél az élet második tizedének vége felé, az ivarézés idején kezdődik. Ez a vélemény a múlt század vége felé nagyon elterjedt volt és általában senkinek sem jutott eszébe ezt vitatni. Nem akadt tudós, vagy csak egykettő, aki azt kérdezte volna, hogy: vájjon a nemi ösztön az emberrel születik-e és ha igen, milyen módon folyik le a 13—14 éves korig ... Feltéve, hogy a gyermekek »tisztá angyalok«, azaz »nem« nélkül valók, a nemiség úgy csapna le rájuk, mint az ég adománya, mikor annak első rohamait érzik. Tehát az ilyen feltevés szemben áll a gyakorlati megállapítással és összeférhetetlen a fejlődés törvényeivel, amelyek az ember növekedését vezérlik.

Ha a problémát átvisszük a mi területünkre, kénytelenek vagyunk elismerni, hogy az ember növekedése nem tűr semmiféle hirtelen ugrást előre. A nemi ösztön velünk született és idejében kiütközik, ha talán más formában is, mint a serdülés korában. Ezeknek szemmel tartása vezette a modern sexológusokat ehhez a formulához, amely első pillanatra komoly zavarba ejt: *»Az ember nemi élete a születéssel kezdődik«.*

Mondottuk, hogy ez paradoxonnak látszhatik, de mindenesetre áll, hogy a gyakorlatban megcáfolhatatlan. A tudósok mindannyian egyetértenek annak elismerésében, hogy

a nemi ösztön kiütközik, — hogy úgy mondjuk, már a pólyás gyereknél. Ez alkalommal idézzük *Ellis Havelock* híres angol tanárt, aki ezen a téren elismert tekintély:

»Ismert tény, hogy az önszerelmi (autoerotikai) megnyilatkozások már a két év alatti korban tapasztalhatók.

Kétségtelen, hogy az idegbeli és lelki működések első forrása ezen a ponton fakad; amint az évek egymásra rétegződnek, a különféle működések egyre nagyobb és nagyobb száma csatlakozik a patakhhoz, mindaddig, amíg a serdülés eljövetelével ez magával ránt mindent.«

Bizonyos, hogy ezek a nemi élethez tartozó megnyilatkozások, amelyekről itt *Ellis Havelock* beszél, inkább csak kivételek és kétségtelen, hogy a gyermekeknél tapasztalt nemi megnyilatkozások nem mutatnak ilyen határozott és tiszta formát; de viszont átterjednek majdnem valamennyi fizikai (élettani) működésre: a csecselés (»dudlizás«), ujjszopás, vizelés, sőt ürülés szabályozására is. Beszelnünk kell a nemzőszervekkel való játszásról, vagy a test bizonyos részeiről, amelyeknek a tudomány a »szerelemgerjesztő zóna« nevet adta.

Jogosan felvetődik itt a kérdés: milyen viszony lehet az ujjszopás vagy ilyenfajta gyönyörök és a nemiség között. Tudjuk, hogy a *nemiség* ismerete, úgy amint azt általánosan elfogadták, csak egy része a *nemi ösztön* megnyilvánulásának. Tény az, hogy a nemi rendhez tartozó érzések nem valamennyien erednek a nemzőszervek zónájából. A nőnél különösen némely feltétlenül »ártatlan« érintések bizonyos kényelmet provokálnak, ami néha érzéki mámorra (orgazmussá) fokozódhat. Másrészt az elfajult nemi életmódok tanulmányozása arra oktat, hogy bizonyos betegek csak lehetetlen, nekünk elképzelhetetlen és *gyerekesnek tetsző* módon tudnak kielégüléshez jutni. Ez a gyakorlati életben azt jelenti, hogy minden embernek megvan a maga gerjesztő zónája és az ő külön és különös sajátos nemi ízlése.

Ennek az ízlésnek kialakulása visszanyúlik mindig az élet első éveire. A gyermeknél, mint mondtuk, megvan az ösztön csak úgy, mint meglesz serdülő korában, azzal a különbséggel, hogy korábban nincs még meg a később fejlődő kielégülése. A lehetőségek megvannak, egyszerre többféle is, de a fejlődés ennél egészséges, annál beteges nemi élethez vezethet. A gerjesztő zónák még nem kapták

meg helyüket és határaikat. Kétségtelenül ilyenek különösen a test nyílásai (száj, végbélnyílás, nemi szerv, fül) és a bőrnek bizonyos részei, mint: comb, váll, hónalj, tompor, amelyek rendszerint első forrásai a kéknek. Ezért van különben, hogy az ujszopás, a csecselés, a vizelet és az ürülés olyan jelenségek, amelyek itt szerephez jutnak.

A nemző részek a legtöbb esetben elsődleges szerepet játszanak és a gyermekspeciálisták megfigyelései kimutatták, hogy vannak csecsemők, akik primitív önfertőzésféléket gyakorolnak. Ez különben olyan megfigyelés, amelyet igen sok anya tehetne, ha tudná ellenőrizni azt, amit lát. Mégis a legtöbb esetben »nem hisznek szemüknek«, pedig egész természetes folyamatról van szó, amely különben — siessünk kimondani — egész ártalmatlan.

Lássuk, milyen szavakkal írja le *Stekel* a csecsemők önfertőzését:

»Ennek az önfertőzésnek legegyszerűbb alakja abban nyilvánul, hogy a gyermek a kezét a nemző szervén vagy annak környékén tartja. Egyébként a combok és lábak összeszorítása ugyancsak nyilvánvalóvá teszi az orvos szemében, hogy a gyermek az önfertőzés küszöbét lépi át.

»Az önfertőző gyermeknek két típusa van: az egyik, aki elég enyhe, de folytonos viszketést érez; a másikinál az önfertőzés jellegzetesebb és odáig juthat, hogy bekövetkezik az érzéki mámor ...

» Mivel a gyermek gyakran pólyában van és ilyenkor nem teheti kezét a nemi szervére, a szülők a gyermek ütemes mozgásából nem állapíthatnák-e meg, hogy önfertőzés folyamata játszódik le?

A baba erős mozgásba hozza a medence izmait, felemeli vagy lelógatja lábszárait, avagy keményen, elkeseredve egyik combját a másikhoz szorítja. A lélekzetvétele meggyorsul, a nézés a távolba mered, a szemek elüvegesednek, az arc kivörösödik, a gyermek sóhajtozik vagy megállítja lélekzetét; ebben az esetben vértolulást kaphat, amely addig tart, amíg az érzéki mámor megjelenik.

»A szülők rendszerint nem ismerik az ilyen jelenségek természetét, ennél fogva, amikor leírást adnak róla, gyakran elfelejtik, hogy az önfertőzésnek egy alakjáról lehet szó — Ha már idősebbek és már beszélni kezdenek az önfertőzéshez

szokott gyermekek, gyakorta felkiáltanak: »Itt van«, »Most jön«. Vagy »most mindjárt!« — olyan szavak, amelyeket a szülők rendszerint elferdítve értelmeznek.«

Már mondtuk, hogy a gyermeki önfertőzés kísérő jelenségei, amint azokat *Ellis* Havelock és *Stekel* leírták, inkább csak kivételesek. Azt is mondtuk, hogy a kényszer forrásai épúgy nincsenek helyhez kötve a csecsemőnél, mint a serdülőnél; sőt ellenkezőleg az előbbi egy villamos battriához hasonlítható, amelynek pusztá érintése kicsiholja a szikrát. Ezek a megfigyelések jelentősek és megfontolásra érdemesek; mert számolnunk kell az ember nemi életének folytonosságával. A csecsemő tehát a keresztúthoz került s a neveléstől — amit kap — és a környezettől — amelyben növekszik — függ majd, hogy normális avagy eltévedt ösztönű ember válik-e belőle. Megértjük a helyzet nagy felelősségét, ami ezzel a szülőkre hárul. Szerencsére az ösztön és a józan megértés segélyével a kirívó tévedések elkerülhetők. Mégis mivelhogy a mi korunk álszenteskedése a legtermészetesebb jelenségeket szégyenkező misztérium fátyolával takarja, gyakran megesik, hogy a legjobbat feltételezve és akarva, a szülők durva hibákat követnek el szülőtteikkel szemben. A leggyakrabban előforduló hibák közül néhányra rámutatunk:

Már megmondtuk, hogy a kezdő növekedés idején a gyermeknél a szer elemgerjesztő zónák még nincsenek helyhez rögzítve. Csak később és természetsszerűleg az ivaréres idején megy végbe ez az elkülönülés és lesznek a nemi szervek a nemiségnek valóságos gócpontjaivá. Megesik azonban, hogy bizonyos zónák különös ingerek hatása alá jutnak ég mintegy különös, szabályellenes viselkedést tanúsítanak úgyannyira, hogy a nemi ösztön ahelyett, hogy berögződne a nemi szervekbe, — amint ez az egészséges ösztönű embernél történik — bizonytalanul ezen zónák körül lebegő állapotban marad, így hát az ember ahelyett, hogy normálissá válnék, megromlik és »beteggé« lesz, aki a nemi vágyát nem tudja normálisan, hanem csak ezen »szabálytalan zónán« keresztül kielégíteni.

Néha látszólag fájdalomennyhítő eljárások vezetnek ezekhez a súlyos következményekhez. Ha ilyen látszólag jelentéktelen tények ilyen következményekkel járnak, nagyon érthető, hogy a sexológusok melegen ajánlják a szülőknél, hogy

a gyermekek előtt minden szerelmi megnyilatkozástól tartózkodjanak.

Ugyancsak veszélyesnek tűnik a gyermeket az anyjával egy ágyba fektetni. Eltekintve a kényelmi és egészségi okoktól és attól a fennforgó veszélytől, hogy alvás közben az anya agyonnyomja gyermekét, az álomközi, egyébként teljesen ártatlan jellegű kölcsönös cirógatások később visszahatással lehetnek a gyermek életére. Mi több, az sem ajánlatos, hogy ugyanazon ágyba fektessünk két gyermeket, még ha egy-neműek is. Minden szakorvos ismer számos esetet, ahol a lélekelemzés végső fokon bizonyos káros gyermeki játékok befolyásának tulajdonítja az idegélet zavarait. Világért se higyjük, hogy ezek a »játások« a gyermek »romlottságát« vagy már betegségét jelentik; ez egyszerűen az ő egészséges, de még iránytalan nemi kíváncsiságának erotikus megnyilvánulása.

Tudott dolognak vesszük, hogy legtöbb esetben a húgával »papát-mamát« játszó kisfiú nem is gondol arra, hogy tiltott játékot űz. Ha pedig így van (mert sokszor van így), akkor a szülők viselkedése, akik a gyermeket tettenérik és a természet ellen elkövetett bűnről beszélnek, komolyan megrovásra méltó. A gyermek nem ismerve az okokat, amelyek tiltják ezt a játékot, amit ő természetesnek hitt, szorongó félelmet érez az ilyen gyámoltalan haragtól; ettől kezdve aztán már igazán nem tudja, hol kezdődik a bűn és ez az ijedség kitörülhetetlen nyomot hagy lelkében, így tehát a nemiség területén a nevelők jelszava legyen ugyanaz, ami általában is vezérelje őket:

»Sohasem büntetni, mindig megelőzni, elhárítani.«

Megelőzni, azt jelenti, hogy adott esetben ne fektessük a gyermeket se szülőkkel, se testvéreikkel közös ágyba és ne kockáztassuk túlzott gyöngédségek nyilvánításával azt, hogy hibás útra tereljük ösztönüket. Valóban az ártatlan kis angyal (aminek általában becézik a gyermeket) nagyon érzékeny az erotikájában. Ezen a megállapításon a szülők némelyike talán megbotránkozik, pedig jól tenné, ha szem előtt tartaná ezt a parancsot éppen a neki olyan kedves apróság érdekében. Lelkiismeretlen szülők arra is vetemednek, hogy kicsi korú gyermekeik előtt, akikről azt hiszik, hogy alusznak, akik azonban ébren vannak, követik el a pázrás tényét. A gyermeknek néha éber álma van, de különben is bizonyos

dolgok iránt a végletekig szemfüles, megfigyelő és a most említett jelenetek emlékei lelki életében kitörülhetetlen nyomot hagyhatnak.

Lesznek, akik e tétel lehetőségét elfogadva, talán visszavágnak azzal, hogy nagyon ritka eset, amikor az emlékezés túlmegy az ötesztendő koron. A tudatos emlékezésekkel talán így van; de a lélekelemzés kimutatta, hogy tudatos emlékeink mellett már ismerünk a »tudat alatti«-ba vésett emlékeket, amelyek a bölcsős korig nyúlhatnak vissza. És éppen ezek az örök időkre beásott emlékek sokkal erősebben befolyásolják tetteinket, mint hisszük.

A szülők szemei előtt mindig ott lebegjen ez az igazság, amikor gyermekeik előtt túl nagyon bizalmasan viselkednek, megnyugodva abban a hitben, hogy a gyermek úgysem érti azt. *Anatole France* mondta valahol, hogy a gyermek félreismeret lángész: ő az, aki emberfeletti erővel birtokba veszi az egész világot. Úgy van, hogy erőben misem vetekedhet az ő első felbuzdulásaival és az ő első lelki benyomásaival.

Már szóba hoztuk a »papa-mama«-játékot, amely különben nagy változatossággal dicsekedhet, de igen gyakran a nemi szervekkel való babrálásban kaphat befejezést. Közömbös, hogy a játékfelek egynembeliek vagy más-más nembeliek és hogy testvérek-e, vagy pajtások.

Ezeknek a gyermeki játékoknak a szokása a kisgyermekkor és az ivarérés ideje közé esik. Valójában a kicsiknek nemi élete folytonos kifejlésben van és változatos alakot vesz fel a kisdedek »öngerjesztés«-étől kezdve. Az igazi nemiség alakját keresve, a gyermek átengedi magát eredeti »kísérletek«-nek vagy enged a hívó külső hatásoknak, amilyenek: jelenetek az állatok között, a szülőkön tett megfigyelések, vagy a környezet, vagy a kis barátok részéről nyújtott példa. Ezeknek a »játékok«-nak a fontosságát és értékét nem szabad sem túlságosan sokra, sem túlságosan kevésre becsülni. Némely túlérzékeny vagy lelki betegségekre hajlamos gyermeknél heves görcsben végződik és döntő hatással lehet az egész nemi élet elhelyezkedésére, ami másoknál minden következmény nélkül maradhat. Mindez a tényezők egész sorától függ, ebben és abban az esetben ilyen vagy olyan eredményt hozhat. Általánosan mégis elmondhatjuk, hogy a testileg és lelkileg tökéletesen egészséges gyermeknél az effajta »játás«-ok, még ha messze mennek

is és ha hosszabb időn át tartanak is, nem járnak ártalmas következményekkel, különösen akkor nem, ha a gyerek a természet ölén, a falu éltető levegőjét szívta. És csakugyan a kis parasztnál ezek a kis »játás«-ok nagyon elterjedtek, sőt még inkább, mint általában a nagy városokban, anélkül, hogy a serdültek azokat nagyon tragikusan vették volna. Annyi sok példa közül kiragadunk egyet, amelyet *Grasset* doktornak köszönhetünk és amely a »Zeitschrift für Sexualwissenschaft«-ban került nyilvánosságra.

»Az egyének nemi élete, vagy ami annak mutatkozik, nagyon korán kezdődik, falun általában körülbelül a harmadik évvel. Egy-egy pár katicabogár vagy légy párzása felkeltheti a gyermek kíváncsiságát; a kutyák, a bika és a tehének példája tovább megteszi a magáét. Különben a kis pajtások meztelen testének, vagy egy fürdőkádba ereszkedő húgocskának látása gondolkodásba ejti. A falu szülöttének, akár parasztyerek, akár a kastélyt lakó sarj, már a 3—4 éves kortól kezdve szeme előtt folyik le a »papa-mama«-játék jobban-rosszabbul sikerült próbája.

»Az öcsém és én egy napon a lerakandó búzával megterhelt kocsin tanyáztunk. A közelben vígan daloló kis parasztlányokat és fiúkat láttunk, öcsém különös képre tett engem figyelmessé. A gyerekek kettesével a boglyákba bújtak és szemünk láttára egymásra feküdtek, szorosan összekapaszkodva. Mikor odamentünk, hogy megzavarjuk őket, zavar nélkül odébb mentek, éppolyan vidáman, mint ahogy jöttek. Közöltem öcsémmel, aki falun élt, megdöbbenésemet; azt felelte, hogy a gyermekek a játékot rég elfelejtették volna, ha nem járt volna érte büntetés, amivel emlékezetükbe vésődött a dolog.«

Bloch Iván, Hammond, Godard és más sexológusok leírják a primitív népeknél lezajló hasonló »játás«-okat, amelyeket a felnőttek egyáltalán nem helytelenítenek. Ezek a »játások« nagyon messze mennek, egészen a leghatározottabb párzási kísérletekig.

Már mondtuk, hogy az ilyen nagyon gyakori játá-soknál nem is tartják fontosnak a kis társnak a nemét. A valóságban a serdült korig minden gyermekben úgy-szólván kettős lehetőség lappang: a különmemű és az egy-nemű szerelem. Csak a serdülés beérkeztenek idején kap végleges és határozott formát a gyermek egyéni nemisége,

de egész odáig úgy a férfi mint a nő nemiségének kifejlése nagyon lassú és fokozatos.

A harmadik hónapig a magzatnál (amiről majd szó lesz az erről tárgyaló fejezetben), megvan mind a két nemnek nemi szerve és csak később fejlődik vissza az egyik, míg a másik teljes kifejlésre jut. Mégis az ellenkező nemi szervnek maradványai nem tűnnek el egészen. így pl. a férfi nemi szervén megtalálhatjuk a hüvely igen homályos jeleit, míg a csikló nem egyéb, mint a hímvessző csökevénye.

Ugyanígy a férfi keble bizonyos mértékben elsorvadt női kebel. A gyermeknél ez a kettősség jobban látható mint a felnőtteknél és csak a serdült korban, fejlődési mirigyek fokozottabb működésbe léptekor kezd a férfínál a női, a nőnél pedig a férfi nemi jellegzetesség teljesebben elenyészni.

Ennek az ismeretében megértjük, hogy miért tudnak a fiúk olyan mélyen vonzódni egy pajtáshoz vagy tanítóhoz, a leányok pedig egy társnőhöz vagy tanárnőhöz.

Itt azokról van szó, akik nemiségük végleges elhelyezkedését keresik, határozott erotikus jellegű szeretettel, de annyira gyerekes és egyúttal mégis annyira erőteljes formában, hogy nincs módunkban minden további nélkül »nemi szerelem« nevével illetni.

Igen sok nő és férfi tanúskodhatik ilyen szerelem felől, ami — mint jeleztük — a nemi kialakulásnak nagyon is normális fejleménye és a szülők az ilyen szerető vonzódással szemben rosszul teszik, ha megijednek s azt hiszik, hogy gyermekük visszavonhatatlanul homoszexuálissá lett. De mindez csupán a *kezdő* serdülés idejére szól. Ezen az időponton túl a játszások már nem játszások, mert most már nemileg érettekkel állunk szemben, akiket ilyenekül is kell felfognunk és így is kell bánnunk velük.

Azután, hogy most kitértünk a gyermekeknek az egy-nemű társakhoz való erotikus vonzalmára, elemezzük tovább a serdültséghez még nem jutott gyermekek »játzásai«-nak jellegét. Ezeket a »játzás«-okat, amelyek elmehetnek a kis pajtás nemi szervének kitéréséig a többé-kevésbé szexuális tapogatások során, egészen a pázás megkísérléséig (ami nagyon gyakori a primitív népeknél és a paraszt lakosság-nál), ebben a környezetben ártatlan vagy értelmetlen játszódásnak tekintik. A városi lakosságnál, ahol az élet-

alakulás szövevényesebb, a szülők az ilyen megnyilvánulások iránt tragikusan érzékenyek. Komolyan megriadnak az esetleges következményektől, amik ebből eredhetnek a gyermek lelki alakulására és a jövőjére. Ami minket illet, mi úgy véljük, hogy mindezen veszélyek éppúgy érhetik a pólyásbabát, mint a kisebb és nagyobb gyerekeket és előfordulnak gyermeknél és felnőttél egyaránt: minden a vele született hajlamtól, a lelki érzékenységtől vagy a jellemtől függ, vagy valami véletlen eseménytől, ami az egyiknél komoly lelki megroppanást, tehát betegséget okoz, a másiknál minden hatás nélkül marad.

A szülők, még ha nagyon közelről ismernék is a gyermekeiket, nem juthatnak odáig, hogy tudományosan megállapíthatnák, mi történik ezekben a kis lelkekben. Még ha a gyermeket egészen különös lelkierővel megáldottnak ismerik is, azt tanácsoljuk, hogy a gyermeket kíméljék és háriítsanak el tőle minden rázkódtatást. Az érzékeny esetekben ne alkalmazzunk nyers erőt, sohase forduljunk rettenetes fenyegetésekhez és soha se akarjuk megfélemlíteni a kicsiket. Az ilyen bánásmódból eredő veszély sokkal komolyabb, mint amely a magárahagyatottsággal jár. Éppen azért ismétljük, hogy az egyetlen értelmes és helyes mód: *megelőzni és sohasem büntetni!*

De *hogyan lehet megelőzni*, — kérdik a szülők — az utca kísértésének, az idősebb társak példáinak, a saját érthető erotikái kíváncsiságnak veszélyeit? Fogas kérdés, amelyre egyszerű a felelet: a nemi élet során felbukkanó veszélyeket csakis a nemi élet céljaiba, annak működésébe és veszélyeibe a maga idején való becsületes és teljes beavatással lehet megelőzni.

A következő szakaszban kifejtjük, hogy mit értünk ezen a beavatáson.

A nemi nevelés

A nemi nevelésről szóló könyvében *Ellis Havelock* azt a klasszikus eszmét fejezi ki, »hogy a nemi kérdésnek pedagógiai képét az a tény adja meg, hogy minden gyermeknél (de kivétel nélkül mindeniknél) az értelmi tevékenység már az alacsony korban megkezdődik és hogy ez a tevékenység abban a vágyban kap kifejezést, hogy megismerje az életnek elemi megnyilatkozásait, beleértve a nemi lát-képet is. E vágyak között a legelső és legáltalánosabb, *megtudni: honnan jön a gyermek?* Nincs kérdés, amely ennél természetesebb volna. Az eredet problémája éppúgy érdekli a bölcs gyermeket, mint a bölcs felnőttet.«

Így tehát a gyermeknek a nemi életjelenségek iránt való kíváncsisága éppen nem az »erkölcstelenségnek« vagy a »tisztátalan gondolkodásnak a jele, nem is szólva a sok egyéb gyalázó és egyaránt botor és álszent jelzőről. Kifejezője az emberi lény alkotó és termelő tevékenysége egyik oldalának: annak a mozgató erőnek amely a dolgok »miért«-jét és »hogyan«-ját keresi, kutatja. A gyermek nemi kíváncsisága csak visszfénye az ember tudás felé való törekvésének és uralmi vágyának a természet titokzatos erői felett. És nagyon érthető, hogy ez a kíváncsiság előszeretettel összpontosul a mi földi létünk eredetére.

De a nevelő nem érheti be e tudásszomj eloltásával, mert éppilyen fontos a gyermeket védekezésre szoktatnia nemi élet terén rá leselkedő veszélyekkel szemben. Valóban, ezek a veszélyek — amint azt az előbbi fejezetben láttuk — a kicsi kortól kezdve mutatkoznak és számban is meg-

növekedve, tartanak a serdülés idejétől egészen addig, amíg — ezt hangsúlyozzuk — a nemi ösztön az aggkorral többé-kevésbé ki nem alszik. Mindezen veszélyek, a játszótársak példaadásától és a romlott hajlamú serdültek csábításaitól kezdve, átmenvén a nemi érés kritikus idején és a ragadós nemi betegségeken, már a pusztá felismeréssel megfékezhetők. A veszélyek felismerését pedig nem érhetjük el másként, mint megfontolt és okos nemi felvilágosítással.

Első veszély, hogy a gyermeket a szaporodás titkaiba nem egy finom tapintatú magyarázat vezeti be, hanem a játszópajtások kétértelmű célzásai, a cselédlányok fajtalansága vagy a pornográfia termékei. A nemi beavatás módjának fontosságát nem győzzük hangsúlyozni. Az a gyermek, amelyiknek a szerelmi életbe való beavatása a »disznókodás«, a »rondaság«, a »bünbeesés« fogalma között történik, az nehezen fog megszabadulni a nemi élet hamis fogalmától. Másrészt a gyermeki lélek jobban kitárul a magasztosnak, a csodának, mint a felnőtt emberé. Az átlagos ember nem hajlik arra, hogy józan módon magyarázza a természet mindenható erejének, az emberiség örökös megújulásának csodáját. Ha ezt a csodát méltó és egyenértékű szavakkal fedezik fel a gyerek előtt úgy, amint azt az okosság és a szerelem tisztelete diktálja, akkor egész életén át nem fog látni az emberi természetben mást, mint gyönyörűséget és magasztosát és eszébe sem jut vele kapcsolatba hozni a »rondaság«-ot és a »bün«-t.

Azok a szülők, akik elmulasztják beavatni gyermekeiket a nemi élet lényegébe, felelőssé válnak az efféle kisiklásokért. »Határozottan bűn — írja a század elején egy amerikai orvosdoktor, *Goodchild* a neve — ifjainkat a nagyváros izgalmainak és kísértéseinek forgatagába küldeni minden előzetes felkészültség nélkül, mintha csak a paradicsomi élet folytatására indulnának ...« Mennyivel veszedelmesebb a dolog, ha a beavatást nem illetékes személy végzi! A szülők erőlködése, hogy a gyermeket »tisztá«-nak és »ártatlan«-nak megtartsák, elhallgatva előtte az élet és az emberi test lényeges működési formáit, egyszerre semmivé omlik, amint a kígyó megjelenik ebben a hamisított paradicsomban egy cinikus diákgyerek vagy jobban informált osztálytárs képében. Már *Balzac* is helyesen jegyezte fel: »Az anya szigorúan nevelheti leányát és szárnya alá fog-

hatja tizenhét éven keresztül, hiába! Elég a szolgálónak egyetlen szava vagy mozdulata, hogy évek gondos műve semmivé legyen.«

Mindez közhelynek tetszhetik a felvilágosodott szülők előtt, akiket kétségtelenül meg is lep, hogy ilyen nagy helyet szenteltünk olyan igazságokra, amik nem is kívánnak bizonyítást. Ezek nem is tudják elgondolni, hogy az elmúlt idők butaságának és álszenteskedésének nyomai milyen görcsösen akadályozzák meg napjaink józan, egészséges felfogásának terjedését. Nem régen egy olyan nagynevű író, mint Alphonse *Daudet*, írta: »A fiúk nagyon jól megtanulnak mindent az utcán és az újságokból és ami a fiatal lányokat illeti, azokat nem kell az élettanra kioktatni; ennek az újításnak csak rossz oldalát látom; az igazsagai undorító, a vágyképzeteket szédülják és elriasztják és egyben a fiatal lánnyal megutáltatják az ő »lelkét« és természetét.

Amire *Ellis Havelock* érdekesen így felelt:

»Azt is mondhatnák, hogy fölösleges tiszta vízzel ellátni a városok lakosait, mert az úttesteken pocsolyák vannak, amelyekből mindenkinek szabad az ivás.«

A veszély, amellyel a nemi életbe való beavatás jár, különösen komoly a fiatal lányoknál. Ezt elsősorban azoknak mondjuk, akiket — nem lévén elkészülve rá — az első havibajuk meglepetésszerűen ér. A francia irodalomban Edmond de *Goncourt* a »Charie«-ben klasszikus leírást ad a rémületről, amely elfogja a fiatal lányt, mikor nem ismeri a vérzés okát, ami ágyneműjét és ingét beszennyezi. Az elmúlt század híres nőorvosa, *Tilt*, statisztikát állított össze a havibaj megjelenéséről nagyobb számú lánynál, amiből kitűnik, hogy 25% nem volt előkészítve rá. Ezek közül 13% valósággal rémületbe esett és idegrohamot kapott, 6% azt hitte, hogy belső sérülése támadt és hideg mosást alkalmazott. Azoknak az egészsége, akik megijedtek, komoly veszélyben forgott.

Egy másik orvos, *Engelmann* írja:

»Nagy azoknak a nőknek a száma, akiket a félelem, az ideges felizgulás, a hideg alkalmazása vagy a megfázás a serdültség idején beteggé tett. Nem természetes-e, hogy egy aggódó fiatal leány, akit váratlanul ért az élet becses nedvének hirtelen és megfoghatatlan vesztesége, ezt a vérzést

úgy igyekszik elállítani, mintha sebesülés érte volna? Ilyen esetről a normális kezelés az igen gyakori mosásnak és hideg borogatásnak alkalmazása; akadnak tehát, akik a vér folyását hideg fürdővel akarják megszüntetni, amint ez megtörtént egy fiatal leánnyal, akiből később nagyon gondos anya vált, aki azonban évekig sínylette ezt a megesett ügyetlenséget. Ez a rettenetes lecke nem volt hiába; visszagondolva a saját tapasztalatára, gyermekeit olyan teljesen felvilágosította, amint ez kevés gyermeknek jut részéül.«

Egy be nem avatott fiatal lánynak megdöbbenése a megmagyarázhatatlan vérveszteség felett olyan volt, hogy abban az elkövetett önfertőzés és a szennyes gondolatok büntetését látta. Az ilyen szerencsétlen néha nem talál más kiutat, mint az öngyilkosság gondolatát.

Dr. *Stekel* beszéli a kis *Anna* esetét, aki valahányszor megkérdezte, hogy honnan jön a gyerek, válaszul mindig azt kapta: »Nem kell azt tudnod«. Az »csúnya dolog«. »Ilyen csúfságokkal nem piszkítom a te tiszta lelkedet«, stb.... *Anna* nem is sejtette, hogy ő maga, az édesanyja és kisöccsei az életüket ennek a »rondaság«-nak köszönhetik, amelynek természete előtte titok maradt. Mivel mindig a nevelő szigorú felügyelete alatt állott, Annának módjában sem volt efelől társnőit megkérdezni. Véletlenül, a tornaórán a fiatal leány felfedezi, hogy az árbocra való mászás »édes érzést« vált ki. Azután rájön, hogy ezt az »édes érzést« ő maga is előhívhatja a combjainak összeszorításával. Szeretne anyjának szólni, de homályosan gyanítja, hogy az, ami történt, valószínűleg kapcsolatban van azokkal a »rondaságok«-kal, amikről anyja beszélt. Egy napon a kis *Anna* felébredve, vérfoltokat lát az ágyneműn és az ingén. A következtetés egyszerű: »a foltok a rondaságból erednek« és megbetegszik. A jó Isten megbüntette és édesanyja megtudja, hogy *Anna* gyalázatos személy. Röviden: a leány halálra szánta magát. A konyhába ment, kinyitotta a gázcsapot. A végső pillanatban mégis megmentették. A padlón végignyúlva eszméletlenül feküdt...

A gyermekre való hatás nem mindig megy ennyire. A válság azonban, amelyen átesik, valahányszor a nemiség misztériuma váratlanul nyílik meg előtte, felette komoly.

Hogy fiatal asszonyok a nászéjszakán a hálószobából megfutamodnak, mert egyáltalán nincsenek előkészítve, —

manapság ritkán esik meg, — de gyakori az, hogy a nő a házasesetbe egészen hamis fogalmakkal lép. Hány szerencsétlen házasság hideg (frigid) feleséggel vagy kimerült férjjel, szomorú eredménye a hiányos és hibás nemi beavatásnak, amire valamikor a gyerekkorban egy erre a szerepre nem hivatott személy vállalkozott.

A fiatal lányoknak a fogamzást illető tudatlansága néha különös eredményre vezet. Elzászban p. o. a fiatal lányoknak azt mesélik, hogy az anya a köldökön szüli a gyermeket. Ugyancsak ott járják a különféle legendák e tárgyról: ha egy paraszttasszony teherbe esik, azt mondják, hogy csak a köldökét óvta, míg testének egyéb részeit őrizetlenül, védtelenül hagyta. Másrészt igen sok orvos akadt fiatal lányra, aki terhesnek vélte magát egy csóktól vagy egy kölcsönös szenvedélyes kézzorítástól.

Ez arra vezet, hogy tanulmányozzuk a problémának egy másik oldalát, t. i. a téves beavatás veszélyét, ami abban áll, hogy a gyermek kérdéseire hamis választ adunk. Szó lehet olyan otromba hazugságról, mint az a nagyon elterjedt mese, hogy az újszülöttet a gólya hozta vagy a káposztafej rejtegeti, vagy az olyan félhazugságról, hogy a köldökön át jön a világra. Az efféle hazugságok hatása a gyermek lelki fejlődésére rettenetes. Bátran mondhatjuk »rettenetes«-nek, hiszen a szó nem is olyan erős, mert gondolhatunk-e valami súlyosabbat a gyermek fejlődésében, mint annak a megállapítását, hogy az anyja hazudott neki és visszaélt az ő bizalmával? Ezek az össze-vissza mesék nem sokáig hatnak; a gyermek elkerülhetetlenül akár a társai útján, akár a saját megfigyelései révén a kutyákon vagy macskákon, akár valamely könyvön keresztül megtudja, hogy durván félrevezették. Kérdéses, hogy ilyen hazug mesék után az anya megtartja-e tekintélyét a gyermek szemében, ő, aki a hazugságot mindig bűnnek mondta, maga is abban lett bűnössé. A büntetés utoléri az ilyen anyát akkor, mikor *Fürth* Hen-^{*}riette szerint, látnia kell, hogy fiának szeretét és bizalmát ellopta az első jött-ment, akivel az utcán összeállt.

Ugyanez a sorsa a már említett módszereknek is, amelyek féligazságot mondanak, vagy a költészet és valóság elegyítésével csinálnak valami ízetlen kotyvalékot, mdlyel hiába igyekeznek megszépíteni a természet magasztos megnyilatkozásait. Eltekintve a már említett veszélyektől, ennek

a módszernek van valami különös hátránya. A gyermek nem éri be féligazságokkal. Folytatja a kutatást elméleti és gyakorlati téren egyaránt. *Freud* és több más tudós igen érdekes adatokat hozott nyilvánosságra a gyermeki nemi elméletekéről. Ezek szerint a be nem avatott, vagy nem megfelelően beavatott gyermekek maguk dolgoznak ki saját elméletet az emberi élet eredetéről. Az efféle elméletnek megvan a maga bizonyos meg nem másítható jellege. A legtöbb gyermek például azt hiszi, hogy a férfi és a nő között semmiféle anatómiai különbség nincsen; és mikor azt látja, hogy a húgocskának vagy a játszótársnak nincs hímvesszője, úgy véli, hogy ez a szerv még nem fejlődött ki. Egyébként azt hiszi, hogy a gyermek az anyai zsigerekből a köldökön keresztül születik; végül úgy gondolja, hogy a férfinak jutó szerep a gyermek teremtésénél a bántó kegyetlenség, a női ^szemérmen elkövetett erőszak«. Természetesen ezeknek a szeszélyes gyermeki képeknek végtelen sorozatuk van, de amiket fentebb leírtunk, azok a leggyakoribbak a statisztika szerint.

A »fél-beavatás« módszere, amelynél a valótlan elkeveredik a valósággal, ingerli tovább a gyermek nemi elméletét és megerősíti a gyermeket hamis képeiben. Az az eltorzított nemi képzet, amely hosszú éveken át volt a gyermekálm tárgyá, természetesen nem maradhat hatás nélkül a gyermek későbbi nemi életére sem. Amit a gyermek álmodott, azt a meglett ember valóra akarja váltani. A nemileg romlottak nagy részének tudományos vizsgálatából megállapították, hogy a perverzitás visszavezethető valamely kezdeti gyermeki képzetre. A bélsár-evő, akinek nemi kielégülése együtt jár a másik fél ürülésével, a »homoszexuális«, aki a másik nemnél kivetettnek érzi magát, mert ő a nőt mindig hímvesszővel felruházottnak képzelte, a szadista, aki a gyermekkoriban »erőszak«-elgondolásának rabszolgája: ezek a szerencsétlenek a gyermekkori hamis felfogásuk következményeit viselik, amit részben a hiányos és hibás beavatásnak is tulajdoníthatnak, ők a gyerekek hatása alatt maradnak és nem találják az átjárást a felnőtt nemi élethez.

A nemi felvilágosítást ugyanazon elv szerint kellene kezelni, mint a bíróság előtti vallomást — a legfőbb bíró a lelkiismeret és a gyermek jövőjéért viselt felelősségérzete: — »az igazság, a teljes igazság és csak az igazság«. Természetes,

hogyan az igazságot nem szabad a gyermek előtt egy csapásra feltárni, hanem csak fokozatosan. A nemi beavatás legyen rendszeres és a gyermek értelmi tehetségének fejlődéséhez alkalmazkodó. Valóban balgaság volna egy három éves gyermeknek a venereás betegségekről beszélni. Sajnos, a szülők legnagyobb része a nemi beavatást durva, felette bonyodalmas és fárasztó ügynek tartja. A szexuális nevelés több évre való beosztást kíván, amely lépésről-lépésre követi a gyermek értelmi, érzelmi és nemi fejlődését. A nemiség oktatása ne legyen speciális tantárgy, vagy a pedagógiának egy tilos fejezete, hanem illeszkedjék bele a gyermek általános nevelési rendszerébe.

Mikor kell kezdeni? A felelet egyszerű. Mihelyt a gyermek kérdezni kezd. Mihelyest a nemi téren való kíváncsiság megnyilvánul, ki kell azt elégíteni, mert különben kerülő utakon ő maga keresi a kielégülést, amint ezt fentebb láttuk. Következik, hogy a szexuális nevelés megkezdése a gyermek egyénisége szerint változzék, de semmi körülmények között se kezdődjék a hatéves koron *felül*. A normális gyermek is előbb felteszi a teste némely részéről és testvérkéi megjöveteléről szóló kérdést. Ha ezt nem teszi, úgy feltehetjük, hogy már elkezdte a megfelelő tudományát valamely mellékforrásból meríteni.

Nézzük közelebbről a nevelés rendszerét.

Abban megegyezünk, hogy tárgyilagos és természetes kérdésre tárgyilagos és természetes felelet jár. Példának vehetjük a növény- és állattan tanulságait, bemutatván a növények és állatok megtermékenyítését; de vigyázzunk! Az olyan beavatás, amely csak a virágokra és a tyúkokra tartozik, kifárasztja és kielégítetlenül hagyja a gyermeket. Akkor újabb felvilágosító források feltárására gondol és a szülők így célt tévesztenek.

Bizonyos, hogy a nemi felvilágosítás a szülők részéről nagy tapintatot kíván. Hogy az apát vagy anyát választjuk-e mesternek, az a gyermek nemétől függ; természetesen a legelőnyösebb, ha a fiút az apa, a leányt az anya avatja be; a választást befolyásolja az is, hogy a gyermeknek megfelelő hangot, amit a magyarázat kíván, melyiknél találjuk meg inkább. Megesik, hogy a szülők megértik ugyan a nemi felvilágosítás szükségét, de nem tudják megtalálni a hozzá való hangot és híján vannak a multhatatlanul szükséges

pedagógiai ügyességnek, mert nagyon befolyásolja őket a maguk ferde nevelése, amelytől nem képesek szabadulni. Ilyen esetben a család orvosához, vagy valamely nevelő-képességgel bíró rokonhoz vagy barátához kell fordulni, de legjobb, ha ezt a szép és nehéz feladatot az anya vagy az apa vállalja.

Ezt a fejezetet egy idézettel végezzük, amelyből láthatjuk, milyen nagy távolságra maradt el a mi civilizációnk az ókor egyes népei mögött. *D'Amelineau* »Az egyiptomiak erkölcse« című könyvéből vesszük ezt az idézetet, amely bennünket egy nemi nevelési lecke-órához vezet, amelyet egy egyiptomi apa ad fiának, mintegy 3000 évvel ezelőtt:

»Atdam néked anyát, aki szíve alatt hordott — súlyos teher! — a te gyarapodásodra és nem támaszkodott rám soha; mikor végre megszülettél, új igába hajlott, mert három éven át tartotta emlőit a szájadban. Ürülésetől sohasem undorodott és azt sem mondta soha: jaj, mit tegyek! Mikor iskolába jártál, ő rendesen elvitte a kenyeret és a házi sört a te tanítódnak. Mikor rajtad lesz a sor, hogy házasodjál és ha majd gyermeked lesz, neveld azt úgy, amint anyád nevelt téged.«

Az ifjúság »bűnei«

Az előbbi fejezetben megtárgyaltuk bizonyos, emberöltők óta a lelkekbe horgonyzott előítéletek áldatlan következményeit, főleg a nemiség dolgairól. De ezek az ártó tények — a nemi élet téves felfogásából eredvén — nem annyira veszélyesek a fiatalságra és soha nem öltenek olyan általános jelleget, mint az »ifjúság bűnei«-ben. Már a kifejezés maga is mutatja, hogy mennyire mehet a hazugság és álszentesség. Mert ha a nemi kielégülést egy bizonyos korban bűnnek vagy véteknek nyilvánítjuk, akkor az egész emberiség nyakig áll a bűnben és vétékben. Valóban a pártatlan tudományos vizsgálat megállapította, hogy a fiatal emberek 95—100%-a ismert olyan időszakot, amely alatt a maga módján kereste a kielégülést. »Aki bűn nélkül való, az vesse rá az első követ«, az evangéliumnak ez a szózata ugyanúgy illeti a meglett embereket, a nevelőket és pedagógusokat is. A mai kor valamennyi szexológusa foglalkozott a problémával és állapította meg az önfertőzés statisztikáját. Hirschfeld és Bohm a »nemi nevelés«-ről szóló könyvében kiváló áttekintést adott erről a munkáról.

Ha figyelembe vesszük a sok okot, — a lényegeseket és a másodlagosakat egyaránt — amelyek az önfertőzés gyakorlására csábítanak, nem lepődünk meg azon, hogy azoknak a mindkét nembelieknek száma, akik sohasem estek az önfertőzésbe, jelentéktelennek tűnik fel a két nembeli olyan egyénnel szemben, akik rövidebb-hosszabb ideig gyakorolták azt. A szakorvosok nagyobb része ma azon a véleményen van, hogy *Rohleder* számítása, mely sze-

rint »az emberi nem 90%-a önfertőző«, a valóság alatt áll... Az eddig felvett statisztikai adatok aránylag olyan csekély számú egyénre terjeszkednek ki, hogy az eredmény nem szolgálhat feltétlenül biztos tudományos alap gyanánt. Nagyjából számítva az önfertőzést legalább 96 %, de talán 98% gyakorolja, természetesen különböző fokozatban. Néhányan még ennél is jelentékenyebb számot állapítanak meg. *Berger* Oszkár azt állítja, hogy minden felnőtt kiérdemesült önfertőző. (Psychiatrie, VI. kötet. 1876.) Azt mondja:

»Az önfertőzés igen elterjedt művelet, amelyet 100 közül 99 leány és ugyanannyi ifjú gyakorol és a századik, a »tisztalény«, ahogy én hívni szoktam, nem vallja be az igazat.«

És *Stekel* magyarázata:

»Minden ember onanizál; ennek a szabálynak nincs kivétele, ha az öntudatlan önfertőzést is beleszámítjuk.«

A következőkben megmondjuk, mit kell érteni öntudatlan önfertőzés alatt. Itt megelégszünk annak a megrögzítésével, hogy kevés kivétellel mindkét nembeli egyén onanizált bizonyos ideig. A következő fejezetben fogjuk tárgyalni az önfertőzés következményeit, de már eleve kimondhatjuk, hogy bizonyos korban az onanizálás normális megnyilvánulás. Ezt a tételt még alátámasztják azok a megfigyelések, amelyekből az következik, hogy még az állatoknál is az önfertőzés a szabály, ha nincs meg a normális nemi érintkezés lehetősége. Minden kutya- vagy macskatulajdonos megállapíthatja ezt. A kutya a koslatás idején határozott jeleit mutatja az önfertőzés cselekményének mindaddig, míg nem tesz szert nőtényre. A nőtény-kutya akként onanizál, hogy alfelét a vackán dörzsöli, vagy hogy tüzét a nyelvvel hűsíti. Ugyanez áll a macskára. Másrészt megfigyelték, hogy a fedezetétől távortartott lovak, főleg a ponnyk értik a módját, hogy nemi tagjukat a kilövellésig izgassák. Ellis Havelock az önfertőzés sok példáját szolgáltatja a következő állatoknál: kecske, menyét, szarvas, bölény, teve, elefánt, medve, hiéna, papagáj, majom, stb. E felsorolás változó jellege mutatja, hogy a választás a megfigyelés véletlen sorozata szerint történt és ebből következőleg megállapítható, hogy az önfertőzés az állatvilágban is napirenden van ott, ahol a nemiség nem talál módot a normális megnyilatkozásra. Ez a megjegyzés áll az emberhez legközelebb álló fajtára, a majomra is. *Tillier-től* tudjuk, hogy az önfertőzés a hím-

majmoknál felette el van terjedve. A majom ilyenkor a kezét használja, hogy azzal dörzsölje és rázza ki a hímveszőt.«

És ha most átmegyünk a majomtól az alacsonyabb rendű népekhez, igen érdekes megállapításhoz juthatunk. A régi iskola tudósai *Howe*, *Mantegazza* és mások azt hitték, hogy az önfertőzés ismeretlen a primitív népeknél és hogy az, már mint az onanizálás, magának a civilizációnak a velejárója és következménye annak, hogy megfosztja a nemi életet szabad és természetes jellegétől és rákényszeríti a megszorításra és visszafojtásra. Majd látni fogjuk, hogy ez valóban fontos tényező, amely hozzájárul ugyan az önfertőzés általánosításához, de azért nem kizárólagos okozója annak. Lássuk, mit ír *Bilis* a primitív népek önfertőzéséről: »Ott találjuk mindazon népeknél, amelyeket közelebbről ismerünk, bárminő erkölcs szerint éljenek is. A Namas fiatal asszonyai p. o. *Fritsch* szerint az önfertőzést olyan természetesnek találják, hogy szinte rendes szokásszámba megy; nem is leplezik ezt és a mesék, legendák úgy beszélnek róla, mint rendes, elfogadott cselekedetről. Ugyanúgy a bassutóknál és a kaffereknek. Az idézett szerző végigvizsgálja a föld tájait Bahitól Ceylonig, a Fülöp-szigetektől Kokinkináig és kevés kivétellel mindenütt ugyanazokat a megnyilatkozásokat látja.

Ezen rövid áttekintés után az állatvilágon és a primitív népeken, vegyük szemügyre az önfertőzés sorsát a civilizált világban. Az előbbi fejezetben láttuk, hogy az önfertőzés még a csecsemőkorban sem valami ritka kivétel és ezt a megállapítást *Stekel* idézetével támasztottuk alá. Ugyanakkor megtudtuk, hogy az újszülötteknél a nemzőszervek nem kizárólagos forrásai a kéjérzésnek és hogy a test bármely részének érintése felidézheti a kéj érzetét.

Innen van, hogy *Freud* és a pszichiáterek az önfertőzés alakjai közé sorolták az ujjszopást és a csecsemőknek egyéb kedvenc ilyfajta szokásait. Ezeknek gyakorlása nem éppen csak »pótszer«, hanem egy önálló, önmagában kielégülő kéjérzés. *Moll* és más tudósok ebben túlzást látnak és talán igazuk is van. A vitát kerülve, beérjük azzal, hogy *Ellis-szel* összefoglaljuk az ezen a téren végzett kutatások eredményeit.

»Az önfertőzés a szó igazi értelmében tehát a kéj felidezésére szolgáló babrálás a nemi szervekkel, de ez csak egyik megnyilatkozása azoknak a szinte határtalan lehető-

ségeknél, amelyekről a saját testünkön kívánjuk a kéj-érzés földidézését.« Ezek a jelenségek, amelyek a nemi ösztönt a részestárs mellőzésével akarják kielégíteni, *Ellis* könyvében az »autoerotika« neve alatt vannak összefoglalva: »Az autoerotika formáinak a tere határtalan: kezdődik az esetleges nappali kéjes álmodozással, melynél az illető teljesen passzív és végződik a szünni nem akaró kínos nemi babrálással, amit az elmebajosoknál tapasztalunk. Ide tartozik — noha inkább csak mint különlegesség: az önmagába szerelmes egyén esete. Az autoerotikus vágyat ahhoz a nagyon közel álló esethez kell sorolnunk, amely a nemi és vallási megnyilvánulásokat valamely eszményi lény felé irányítja, amire a szentek életében találunk példát. De az autoerotika tipikus esete az álombeli »érzéki mámor« is.

Látjuk, hogy az önfertőzés, hogy úgy mondjuk, csak egy alfejezete — igaz, hogy felette jelentős — az autoerotikai jelenségek végtelen sorának.

Azonfelül tudjuk, — hála a csecsemőkön végzett megfigyeléseknek — hogy minden emberi lény átment egy autoerotikai időszakon, amely alatt a nemisége a saját teste felé tájékozódott. A serdülés közeledtével válik csak szükségessé a »társ« megjelenése. A gyermekkor, mint mondtuk, egy közbenső időszak, amikor a nemi ösztön a külső világban társat keres, de a nemi megkülönböztetés még mindig nem mutatkozik egész tisztán. Mindegyik játszó-pajtás kész társ lehet a »papa-mama« vagy az »orvos«-szerep lejátszásában. A nemiség még csak kezdi a tájékozódást és a gyermek igazában még nem is tudja, hogy viselkedjék kis társával; belekukkantson-e a kebel kivágásába, megcsiklandozza-e hónalját, a tomport ütögesse vagy hozzányúljon-e a nemi szervéhez. Csak a fejlődés harmadik állomásán, a serdült kor során jön a többi zónák rovására az előtérbe a nemzőszerv szerelem-gerjesztő tájéka.

Az autoerotikai időszak, amelyben eddig élt a gyermek, befejeződik, hogy elkezdődjék az ösztönileg érett élet, amelyben az ember a nemi kielégülést az ellenkező nemhez tartozó egyénnel kapcsolatban keresi; ugyanakkor a nemi ösztön, amely addig önmagára összpontosult, a szaporodás, vagyis az újabb egyének csodamódon való teremtésének szolgálatába áll.

A fent leírt fejlődéssel párhuzamosan kísérhetjük az önfertőzésnek formáit a csecsemő öntudatlan, ösztönös onanizálásától a serdült kor tudatos önfertőzéséig, amit jobb híján gyakorol; áttekinthetjük a gyermek onanista mesterkedéseit, amelyek félig öntudatlanok és a nemek természetéről való zavaros és habozó felfogáson alapszanak. Végül itt látjuk a normális, nemileg érett embert, akinél mindig »jobb híján a legrosszabb esetre« mint a párzás mása jelentkezik.

A fizikai önfertőzés lefolyását nem mindig kíséri egy párhuzamos lelki fejlődés az öntudatlan ösztöntől fel a nemiségnek legteljesebb ismeretéig. A hibás és hiányos beavatásból eredő tudatlanság, belekapcsolódva az ősi előítéletekbe és mindenféle gátlásokba, az egyént megakadályozza saját testének és testi életjelenségeinek egészséges megítélésében. Következésképp megesik, hogy teljesen érett felnőttek onanizálnak anélkül, hogy tudnának róla. A nemi élet tudománya egész sor példáját ismeri az öntudatlan önfertőzésnek. Az önfertőzés normális a gyermeknél, de a felnőttél már nemi tudatlanságra vagy inkább a »szándékos« tudatlanságra mutat, ami a gyakorlatban ugyanazt jelenti. *Ellis* így idézi egy úrhölgy esetét: Mint a szociális tisztaságiért megindult mozgalom fanatikus hirdetője, valamely a nemi felvilágosításról szóló füzet olvasásán fedezte fel nagy ijedelmére, hogy ő maga is hosszú idő óta üzi az önfertőzést, anélkül hogy azt sejtette volna. A tudatlanság és a vak fanatizmus összetételének kártevése nagyon jelentékeny a nemi felvilágosítás terén, már csak azért is, mert az ilyen téves és torz felfogásokhoz még a mai nevelés is hozzájárul.

Biztosak lehetünk afelől, hogy a kérdéses hölgy ahhoz a párthoz tartozott, amelynek tagjai lehetetlen babonákat terjesztenek az önfertőzés végzetes következményeiről.

Az előző fejezetben a kis *Anna* története példát adott a gyermeknél tapasztalt öntudatlan önfertőzés megnyilvánulásáról. A kis Anna a tornaórán tapasztalta — kétségkívül a nemző szerveinek dörzsölésekor — az addig ismeretlen »édes érzés«-t. Itt határozottan az öntudatlan önfertőzésről a tudatos önfertőzésbe való átmenetről van szó. Kieszeli, hogyan kell más mesterkedéssel is ismételni az »édes érzés«-t, de sejtí, hogy valami összefüggés van az ő

ügyeskedése és ama »rondaság«-ok között, amelyekről az anyja hallani sem akar. Ez a tipikus esete az önfertőzés eredetének a serdült fiataloknál. Valamely inger, esetleg valamely mozdulat, mosakodás vagy tornázás közben, a nemi-szervek gyulladásra és annak gyógyítása, a ruhának vagy az ágyneműnek sűrűlódása, ismeretlen érzéseket váltanak ki a gyermeknél, amiket összevet ismereteivel s amelyeket ezután már rendszeresen előidéző. Gyakran a beavatottabb társak állanak az önfertőzés gyakorlatának kezdeténél. De úgy itt, mint egyebütt, a külső alkalom nem elegendő egy állandó szokás kialakítására és ha a gyermeknek nincsen erre hajlama, a példaadásnak nincs is hatalma felette. Hála az ifjak vallomásainak, igen sok esetet ismerünk, hogy a nyolcéves fiú az idősebb társ által adott önfertőzési példát hamar elfeledte, mert nem talált benne gyönyörűséget. Csak pár évvel később kapott kedvet az önfertőzésre, a nélkül, hogy ez a fiatalabbkori példa hatott volna reá.

A határvonalat az öntudatos és öntudatlan önfertőzés között nehéz megvonni, különösen a nőknél. *Moll* és más tudósok bizonyították, hogy a bicikli — különösen a régi, erősen ívelt nyergű — az asszonyoknál nemi ingert váltott ki, amely gyakran idézett elő »érzéki mámor«-t.

Ugyanígy áll az eset, ha a nő férfimódra ül a lovon, avagy igazán ártatlan szerszámmal dolgozik: a varrógéppel. Megint csak *Ellis-t* idézzük:

»Főleg a régi, nehéz modell, amelyet csak jól felhúzott térdekkkel lehetett hajtani, ami azután — amint *Langdon* mondja — nagy nemi izgalmat váltott ki s ezzel gyakran önfertőzésre vezetett. *Pouillet* doktor már régebben tapasztalta ugyanezt nagyobb műhelyekben és megállapította, hogy az »érzéki mámor« oly gyakori, hogy a felügyelők már nem is hederítenek reá.«

Más, de hasonló ingert idéz elő a vonat ritmikus mozgása és a gépek zakatolása.

A legtipikusabb közbenső forma a tudatos és öntudatlan önfertőzés alakjai között a magömlés (pollutió), vagyis az összegyűlt sperma kiürítése az álom alatt; igen gyakori ifjakkal a serdültség idején. Ennek egyenértékű ellenjelenése a nőknél az »érzéki mámor«.

A modern pszichológia tanítja, hogy a pollutiót erotikus álom kíséri. Azt is tudjuk, hogy a magömlést gyakran

elősegítik az álomban az önfertőzéshez szokott szervek; a lövellés gyakran már ébrenlét alatt következik, ha ugyanis a mesterkedés úgy irányítja. Ez eléggé mutatja, hogy az akaratos és nemakaratos önfertőzés között a határ milyen bizonytalan és laza. És ha végre a *Freud-féle* elméletre hivatkozunk, mely szerint az álomnak az a szerepe, hogy beteljesítse azt a vágyat, amelynek betelése a való életben erkölcsi kényszerek miatt nem volt elérhető: megértjük, hogy az álomalatti magömlést miért mondták »álcázott önfertőzés«-nek. Ezért nem lehet egykönnyen legyőzni, és ha az ösztönt lelki kényszerek nagyon elnyomják, a szerelem istene az éj takarója alatt dolgozik és meglepi az alvókat, akik szívesen hagyják el a védekezést. Így tehát a magömlés a nemi ösztönnek természetadta biztosító-szelepe éppúgy, mint az önfertőzés a serdült kor idején. Nem akarunk elébe vágni a legközelebbi fejezetnek, de már itt megmondjuk, hogy a magömlés káros következményeivel rémítgetni az ifjakat éppannyira abszurd és minden tudományos alap nélkül való, mint az önfertőzést illető fenyegetések.

Igyekeztünk lépésről-lépésre áttanulmányozni az önfertőzés kifejlését az állattól fel a civilizált emberig, átfutva a primitív népeken és igyekeztünk másrészt jelezni annak ösztönös és öntudatlan alakjait, valamint azt a közbeeső állomást is, amely elválasztja az utóbbit a tudatos önfertőzéstől, a nemi aktus pótlékától.

Bizonyos, hogy a tudatos önfertőzés, mint »pótszer«, nemcsak fizikai, hanem lelki tünemény is. Valóban minden nemi cselekedet egyidőben visszahat a testi és lelki életre, így az önfertőző cselekedetét erotikus álmodozásokkal kíséri, amelyek a végtelenségig változóak: az álmodott nővel elkövetett normális párzástól kezdve a legcifrább gyerekes és kusza vágyképekig. Mert *SteJcel-nek* ez a mondása inkább illik az erotikus szeszélyekre, mint a kimondott nemiségre:

nemi cselekménynek (normális) szabványos formája nincsen, csak minden egyénre külön szabott egyértékű alakja van.« Ebből a szemszögből nézve az önfertőzés nemcsak szelepéül szolgál amaz időszaknak, amely a serdülés indulásától a teljes nemi élet beköszöntéséig tart, hanem villámhárító szerepet is játszik, amely a beteges nemi hajlandóságokat levezeti és amely normális kielégülés esetén

mindenféle gáztettet szülne, okozná az élettárs szenvedését, a serdületlenek elcsábítását és egyéb, a törvényt sértő cselekedeteket. Az önfertőzés szeszélye megengedi, hogy az abnormális hajlamú egyén kielégítse különös vágyait, a nélkül, hogy sor kerülne a tényleges megvalósításra. Így tehát az önfertőzés társadalmi szerepet is játszik. Az önfertőzés szolgál mankóul az ifjúnak, aki elindul a szerelem útján és a nemi betegnek, akinek a szerelem birodalmába valóssággal belépni tilos.

Azt is mondtuk, hogy az önfertőzésnek lelki és testi eleme van. Az egyik leszállítható a másik javára a legelső fokig. Így az öntudatlan önfertőzőknél, akikről fentebb volt szó, a fantázia-tényező egészben vagy részben hiányzik. Viszont a képzelet egymagában is elegendő lehet, megszabadítván az embert attól, hogy fizikai babráláshoz is folyamodjék. A középkor teológiája az efféle esetet »magános bűn«-nek és »mogorva örvendezés«-nek nevezte, amely csak túlzottan érzékeny személyeknél fordul elő; gyakoribb a nőknél. A bűn elkövetőire szigorú büntetést mértek.

De ezek csak ritka kivételek. A normális önfertőzés tipikus alakjaiban a két tényező párhuzamosan halad.

A női önfertőzés klasszikus és talán legrégebb leírását *Rétif de la Bretonne*-nak köszönhetjük, akit *Ellis* idéz:

»1765-ben megismerkedtem egy fiatal barna nővel, aki csúnya arcú, de jóalakú és érzéki volt, és aki kolostori nevelést kapott. Egy napon megláttam, hogy az ablakon keresztül egy fiatalembert nézeget, aki iránt gyengéden érdeklődött: a mozgása megélné, én közeledtem feléje és úgy hiszem, hogy becéző szavakat ejtett. Elpirult, azután mélyet sóhajtott és mozdulatlanul állt, kinyújtván és megmerevítvén lábait, mintha szenvedne.« Kicsit odább elmondja *Rétif*, hogy kezeivel babrált ebben a helyzetben. Az önfertőzés módja a nőnél változatosabb és sokkal finomabb, mint a férfínál. Igen gyakran elegendő egy felületes inger, a kezek és egyéb segítő módok bevonása nélkül, hogy kipattanjon az »érezéki mámor« és igen sok nő egyszerűen úgy éri el ezt, hogy összeszorítja és egymáshoz dörzsöli a combjait. Az önfertőzésnek ezt a módját megfigyelte *Townsend* egy nyolchónapos leánykán, *Soutre* egy 12 évesen; gyakran fordul elő meglelt nőknél, akik szívesen élnek vele diszkrét formája miatt. *Ellis*-nek köszönhetjük

az alábbi érdekes megfigyelést: »A combok összeszorítása, egyik-másik alakjában olyan illendő önfertőzősi mód, hogy nyilvános helyeken is használható. Néhány éve Ipswich helység egyik vonatát várva, egy fiatal nő tűnt fel nekem, aki tőlem nem messze ült és akit figyelhettem a nélkül, hogy engem láthatott volna. Széke támlájának támaszkodott, lábait keresztbe rakta és folytonosan és erősen himbálta. Ez a mozgás csaknem tíz percig tartott. Ekkor a himbálás a legfelső fokra ért; most még jobban megdőlt, amivel közelebbi érintkezésbe hozta nemi szervét a szék szélével; teste és lába kinyúlt és hirtelen megmerevült, mintha görcs esett volna bele. Kétségem nem volt afelől, hogy mi történt. Néhány perccel azután elhagyta a magános széket és lassan átlépett a váróterembe, hogy leüljön a többi utasok közé; ezúttal nem keresztezett lábakkal, halványan, nyugodtan, illedelmesen. Valószínűleg valamely birtokos leánya volt, aki nem is sejtette, hogy mesterkedését figyeli valaki.«

Ezzel szemben a férfinál az önfertőzés a rendes esetekben a hímvesztő direkt izgatását kívánja a kezek segélyével vagy az ágynemű, vagy a matrac stb. dörzsölésével. De ha a nők egyrészt be is érik a finomabb elintézésel, másrészt néha a legdurvább és legbonyolultabb önfertőzősi eszközök-höz is folyamodnak.

Itt a problémának egy újabb képéhez jutottunk: nem a gyerekkor ártatlan önfertőzéséről, nem is a serdült korban a nemi aktus csalóka képzetéről van szó, hanem az önfertőzésről, amely már önmagáért folyik, tudatosan; másrészt az önfertőzésről mint betegségi tünetről. Akinek alkalma van természetes kielégülést találni, de mégis az önfertőzéshez folyamodik s azt használja kielégülésre: az már betege ennek a tünetnek. Kétségkívül itt is vannak esetek a megkülönböztetés határán, mint például azoké, akik valószínűleg is gyakorolják a normális nemi kéjszerzést, de mert az náluk az áhított »érzéki mámor«-hoz nem vezet, a »post coitum« önfertőzéshez folyamodnak. Ezt az esetet később a nő frigiditásának szánt fejezetben fogjuk tárgyalni.

A sexológusok és nőorvosok ismernek számos, a nők részéről használt önfertőzősi eszközt. Használatukat végigkísérhetjük minden időközön és minden szélességi fokon.

A primitív népek ezeknek az eszközöknek a készítésében csodálatos elmésséget tanúsítanak, amelyek egyáltalán nem maradnak el az európai »intíim« eszközök iparától, amelyet a régi görögök csak úgy ismertek, mint a mai japánok. Idézzük *Hirschfeld*, *Ábrahám* és *Sachet* »A nemi perverzítá-sok« című könyvét:

Rendszerint a mindennapi használatra szolgáló tárgyak szolgálják önfertőzési eszköz gyanánt. Az uborka, a sárgarépa szolgálja nálunk azt a célt, amit a banán Hawaiban. A női hüvelyben, hólyagban találtak: ceruzát, pecsétviaszt, cérnaorsót, kötőtűt, körzöt, üveg dugót, gyertyát, parafadugót, vizes poharat, villát, fogvájót, fogkefét, tégelyt, tyúktojást és igen gyakran hajtűt. E legutóbbi tárgy olyan gyakran fordult elő *Németországban* 1860. év körül, hogy egyik sebész külön szerszámot készíttetett a hajtű ki-húzásához.

Különös figyelemre méltó a »godmiche«, ami a férfitag művészi utánzata. Már a kereszténység előtti időben találkozzunk számos formájával, de elterjedésének igazi ideje az olasz renaissance.

»A függöny felgördül, vagy Laura neveltetése« című erotikus regényben *Mirabeau* megadja ennek a férfitag pótlására szolgáló tárgynak pontos leírását. Ez a szerszám hű mása volt a férfitagnak. Az egyedüli különbség abban állt, hogy egész felületén, a hegyétől a tövéig hullámos bordák voltak az erősebb dörzsölés céljára. Tiszta ezüsből készült, sima testszínű mázzal volt bevonva. Egyébként könnyű, vékony falu és üres volt. A közepén ugyancsak ezüsből körülbelül kétszer olyan vastag cső vonult, mint a libatoll. Az egyik végződés a makkra szorítva és arra forrasztva, egy csavarral zárult. Ezen kis lövellő körül, a külső henger belsejében, utánozva a tagot, üres tér maradt. A szerszám tövén egy darab gyűrűszerű parafa zárta le a hengert, amely a közepén áteresztette a kis fecskendő fenekét. A sipoly zára körül volt egy speciális rugó, amely húzással működésbe hozta azt.

A godmiché-t (»jouis seur de moi« volt a tréfás neve) megtöltötték vízzel, amit annyira felmelegítettek, hogy ne égessen. Ekkor lecsukták a nyílást a parafával, megtöltötték a kis fecskendőt halak „tejéből“ készült folyadékkal, amely fehérre volt festve és előre elkészítve. A víz melege

áthatotta a halikra-főzetet, ami megtévesztésig megfelelt az emberi spermának.«

A férfinak is vannak eszközei az önfertőzéshez. Ilyenek például az összegyűrt vánkások egy lószőrrel szegélyezett nyílással, egy életnagyságú bábú kaucsukból készült hüvelyszerű nyílással, az alsó test fából vagy kócból.

Bizonyoságul itt adjuk a *Platner* által közlötöket. Egyik fogháznak a foglya mesélte:

»Az ily dologban jártas, talán művész is vagyok. Kenyérhulladékból egy valóságos női alsó testet alakítok, nemiszervét is kiképezve. Így megközelítőleg elérem a természetes formákat. Mikor a kenyér jól át van gyúrva és kialakítva, az egésznek bizonyos keménysége van, úgyhogy a hüvelyformájú zseb csak annyit enged, amennyi éppen szükséges. Vazelinnal vagy zsírral bekenem a hüvelyt és így megkapom a legtökéletesebb pótszert, amit használhatok. Ennek a tárgynak legnagyobb előnye, hogy nem kell rejtegetnem, mert ha kell, átgyúrhatom és mert senki sem gondol arra, hogy ez az álca mire szolgál. Az egyéb pótalkotásnál mindig fenyeget az a veszély, hogy valamelyik inspekción elkobozzák. Természetes, hogy a hússal bélelt hüvelyzseb a legalkalmasabb volna, de ez nem igen alkalmas a kiképzésre. Az én alkotásomnak főhibája, hogy a kenyéradagjaimat megfogyasztja. Minthogy az én művem meglehetősen nagy, több napra való kenyerelem megy kárba.«

Látjuk, hogy milyen eltévelyedéshez vezet az embernél a nemi nyomorúság és hogy ez a természettől nyújtott biztosítószelep milyen groteszkül eltorzítható. A godmiché-k, a mesterséges hímveszők, a »harakatos«-ok és egyebek nemcsak beteg egyéneknél kerülnek használatba; sok olyan önfertőző van, aki ezt még napjainkban is divatkérdésnek tekinti. Ezt az eltévelyedést komolyan meg kell róni ott, ahol nem a beteges hajlam vagy valamely valóságos nemi nyomorúság, hanem butító divat és a mesterségesen előidézett mohó paráznaság az indító erő. A mi nemi erkölcsünk hazugsága mellett az önfertőzésnek természetellenes eltorzulásai és az ebből eredő szomorú következmények szolgálnak a pedagógusoknál madár ijesztőül az ifjúság szemében. A normális ifjú, akit ösztönének ellenállhatatlan ereje vonz az elzárkózottság magányában az önfertőzésfelé, elhagyja ezt a kényszerzokást, mihelyt megtalálja a normális kielégülést.

Az önfertőzés következménye

A klasszikus ókor az ifjak önfertőzését soha sem fogta fel tragikusan és azt éppen nem nézte ugyanabban a világításban, mint ahogy mi tesszük. A régiek — egészen úgy, mint a primitív, a természethez közelálló népek — az önfertőzést egy vállrándítással intézik el: az ő szemükben a gyermek önfertőzése csak ártatlan és inkább fura megnyilatkozása az egész emberiséggel közös nemi ösztönnek, ugyanúgy, mint a »papa-mama«-játék és a pázrás gyermekes próbálkozásai. Ami a felnőttek onanizálását illeti, a régi népek azt férfihoz nem illő, sőt nevetséges praktikának tartották, de elég elnézőknek mutatkoztak a női önfertőzés iránt.

Jegyezzük meg, hogy ezek a népek sohasem hitték, hogy annak az egészségre káros hatása lehet.

Különösen a régi Görögországban az önfertőzést jelentőség nélkül való cselekménynek vették, amint azt a ránk maradt adomák tanúsítják. Mi beérjük az ókor tán legnépszerűbb bölcsészéről, az athéni Diogenes-ről szóló két ilyen adomával. Az egyik nagyon ismert ilyen adoma szerint, egy zsúfolt, nyílt téren, a város középpontjában vitte véghez az önfertőzést és elszomorítónak mondta, hogy az éhséget is nem lehet olyan könnyen kielégíteni, mint a nemi étvágyat.

A másikat *Plutarchos* nyomán ismerjük: *Chrisippos*, a bölcs üdvözölte *Diogenest*, amiért a »cinizmust« annyira vitte, hogy nyílt téren gyakorolta az önfertőzést.

A görögöknél a legszigorúbb ítéletet *Aristophanes* adta, kinyilvánítván, hogy az onanizálás csak a nőkhöz, gyermekekhez, rabszolgákhoz és aggokhoz illő cselekedet.

A régi *Ráma* lakosai körülbelül ugyanígy gondolkodtak a dolog felől, de tán mégis valami kevéssel elnézőbben, mint a görögök. A kereszténység idejétől és a középkorhoz való érkezéstől kezdve az általános vélemény megváltozott. Kétségkívül nem egészségi okokból történt, hogy a papság fejei határozottan kárhoztatták ezt a műveletet, de inkább azért, mert általában elítélték az érzékiséget. Ám ebben az időben az önfertőzés szokása egyre jobban és jobban terjedt, ami könnyen érthető, ha ráemlékezünk arra, hogy a középkor nemi élete sokkal korlátozottabb volt, mint az ókoré és egyre gyakoribb lett, hogy az ifjak nem elégíthették ki nemi éhségüket normális módon.

Az önfertőzés általános elterjedése okozta, hogy az *Izlam* teológusai ezt a műveletet a kereszténység ajándékának vették, ami iránt nem viseltettek nagy gyengédséggel. De azért ne felejtsük, hogy *Allah* nagy és végtelen az ő elnézése az emberi hibákkal szemben. Csak nemrégiben kezdték Európában rettenetes színekkel kifesteni az önfertőzést.

A teológusok, a pedagógusok, sőt némely tudományos színezetű könyvek szerzői kezdték az onanizálást nagyon elterjedt, szörnyű bűnként bemutatni, amely alkalmas a legkomolyabb következmények felidézésére. E szerzők szerint igen sok betegségnek, többek között az agylágyulásnak és a gerincagy bajainak okozója.

Olyan nagy tudósok, mint *Trousseau* és *Krafft-Ebing* kicsi híján szinte osztják azt a nézetet, hogy az önfertőzés idővel előidézheti a tabest; és e nagy orvosok jelentékeny befolyása egészen napjainkig érezteti szerencsétlen hatását. Népszerű füzetek, legtöbb esetben hozzá nem értő laikusok tollából, terjesztették ezt a véleményt jelentős túlzásokkal.

Az onanizmus elleni harc hatása kiforgatta sodrából több nemzedék ifjúságát és felszaporította a végtelenségig a *hipochondriás* önfertőzők számát.

Nem túlozhatunk eléggé a pusztítások leírásánál, amit az önfertőzés hatásairól termelt áltudományos elméletek az ifjúság körében okoztak. Az egészség nevében szülők és tanárok inkvizítorokhoz méltó »kikérdezés«-nek vetették alá az ifjakat; a szó szoros értelmében kínozva őket és apokaliptikus módra kifestvén előttük »bűncselekményük« következményeit, ahelyett, hogy gyakorlati tanácsokkal átsegítették volna őket a serdültség különösen kínos időszakán.

A paralízis, a tehetetlenség, a magtalanság, a gerincagy-sorvadás megannyi vészes fenyegetés lett, amely a szerencsétlen, már eleve elítélt onanista fejére zúdult, aki a jóakaró idősebbek jóslata szerint nemsokára befejezi életét, mégpedig a kórházban vagy a tébolydában, hacsak nem a börtönben vagy a bárd alatt.

Megérthetjük, milyen hatása volt a hiszékeny és lelkiismeretfurdalástól gyötört fiatalemberekre a rettenetes fenyegetéseknek. A helyzetből igen gyakran nagyon komoly lelki meghasonlás következett, amely némely esetben öngyilkossággal fejeződött be. Így hát az onanizálás elleni harcnak mély visszahatásai jelentkeztek, mégpedig kivétel nélkül károsak. Az tény, hogy e rettenetes bűn ellen elhangzott leghevesebb szónoklatok sem akadályozták meg az önfertőzés terjedését — lehetetlen lévén visszafojtani a nemi ösztönt, mert hiszen ha ez lehetséges volna, az emberiség már rég eltűnt volna a föld színéről. De ha semmi sem tudta megállítani az önfertőző cselekedeteket, az ezek ellen indított keresztes hadjárat époly különös, mint váratlan eredményre vezetett.

Hirschfeld és Bóhm így írja le ezt a betegséget:

»A szülők és nevelők hamis beállításának következményei súlyosabbak, mint az önfertőzés maga; valóságos hipochondriás állapotot okoznak, amit beteges lelkiismeretfurdalás és bűnösségi érzés kísér. Ezen állapot visszahatásai számosak, köztük természetesen legsúlyosabb az öngyilkosság.

Majd mindig a szülőket és nevelőket terheli a felelősség az önfertőző öngyilkosságáért. Ám alig sejtik ezt a felelősséget; rá sem eszmélnek, hogy közvetlen okozói a rájuk bízott gyermek halálának.«

Az a bűnösségérzés, amit mesterségesen provokálnak a nevelők, ugyanazokkal a következményekkel járhat, mint amit tévesen magának az önfertőzésnek tulajdonítanak, mert ismételjük: nem az önfertőzés az, ami a gyermeket az öngyilkosságba kergeti, hanem inkább az a lehangoltság, amelybe a körülötte felidézett aggályoskodás taszítja.

A gyermek esküszik, hogy nem kezdi újra és még sem tud ellenállni az újból jelentkező kísértésnek; érthető, hogy elhalmozza önmagát szemrehányásokkal, azt hívén, hogy nincs már akarata és úgy vélvén, hogy méltatlan lényé

fajult, mégegyszer megkísérli az ellenállást, de visszaesik újból és újból.

Légy őszinte magaddal szemben, kedves olvasó és kérdezd meg önmagad, hogy nem ismered-e ezeket a rettenetes aggodásokat, a saját ifjúsággal vívott tragikus harcokat. Ki nem tartotta volna magát 15—17. évében megvetendő lénynek — a fiatalok mindig kivételnek tekintik önmagukat és nem tudják, hogy a felnőttek átmentek ugyanezen krízisen, és ki nem érezte az elbukást, ami miatt nem mer többet felemelt fejfel járni.

Korunk egyik legnagyobb sexológusa, *Stekel* Wilhelm maga is végigjárta az ifjúságnak ezt a kálváriáját, amit így írt le »Levél egy anyához« című írásában:

»Engedje meg, hogy leírjam küzdelmeim és szenvedéseim történetét. Az Ön fiával egyidős voltam, amikor egyik pajtásom kezembe csúsztatott egy könyvet ezzel a címmel: *Hogy őrizzem meg az egészségemet?* Ez a könyv számos példányban közkézen forgott az ifjúság között.

Az önfertőzés gyakorlásának és a sperma vesztésének következményei rettenetesen ki voltak színezve. Micsoda nagy szenvedések vártak a szerencsétlenekre, akik áldozatai lettek ennek a gyalázatos bűnnek! Én persze nem tudtam ebben az időben, hogy mennyire rendszeres volt ez a fiúk között.

Ennek a könyvnek az olvasása komoly lelki krízist idézett fel nálam. Csak erős testemnek és egészséges értelmemnek köszönhettem, hogy épen kiláboltam belőle.

Ismétlem, hogy ez az olvasmány földig sújtott. Éppen akkor voltam lelki fejlődésem virágában. Az a pár vers, amit írtam, abba a hitbe ringatott, hogy nagy költő vagyok. Szerettem és nagy szeretettel figyeltem a természetet. Egy szép napkelte könnyekre fakasztott. Mégis: örökre megromlott egészségem felől táplált véleményem feldúlta eladdig vidám jellememet.

Nemsokára megismertem a pollutiót és a magelvesztés katasztrófális eseménye ellenállhatatlanul gyötörte képzeletemet, valóságos hipochondriába döntött.

Orvosokkal megvizsgáltattam magamat, könyveket olvastam rakásra, de mindezzel nem értem el egyebet, mint nyugtalanságom növekedését, annál inkább, mert a meghallgatott orvosoknál megértést nem találtam.

Az önfertőzés következményeinek kísértete üldözött egészen addig, míg az egyetemre kerültem. Tovább kértem tanácsot a tudomány fejeinél, akik aztán szondákkal, villamossággal, vízzel és brómmal kezeltek.«

A szerző azután megjegyzi, hogy hirtelen mintegy vilámcsapásra meggyógyult egyik tanár kijelentésére, hogy »hetenként egy kilövellés természetes szükségnek számít és így megengedett«. Az orvosi tudomány a múlt század végén revideálta az önfertőzést illető felfogását. Orvosok és pszichiáterek kapcsolódtak a kérdésbe és vizsgálták ezt a problémát egészen új világításban. Megállapították, hogy az önfertőzésnek állítólagos rettenetes hatásai nem állják meg a tudományos bírálatot és hogyha az önfertőzésnek mégis volnának komoly következései, úgy azok nem tulajdoníthatók magának a cselekvésnek, hanem inkább az oktalan ijesztéseknek. Ezek az ijesztések valósággal komoly pusztítást végeznek az ifjúság lelkében.

Ennek a pusztításnak oka arra vezethető vissza, hogy még ma is sűrű fátyol takarja mindazt, ami vonatkozásban van a nemi étellel, amiből tovább következik, hogy az igazság lassabban jön napvilágra ezen a téren, mint egyebütt.

E rövid történeti áttekintés után a modern tudomány szerint való foglalatát szándékozzuk bemutatni az önfertőzés következményeinek. Akik mélyebben szándékoznak behatolni e kérdésbe, forduljanak ama számos könyvhöz, amelyek *Ellis* Havelock, *Hirschfeld* Magnus, *Freud* és tanítványai, *Ábrahám* Félix, *Nachet*, *Kronfeld* tollából valók.

Már az előző fejezetben láttuk, hogy a gyermekkortól az érettségig tartó időszakban végigmenő fejlődés két részre oszlik:

Áz első periódus, mely alatt a gyermek teste egymagában elegendő a kétérzet kilobbantásához;

a második periódus, mely alatt annak kiváltásához egy második személy bekapcsolása kell.

A pubertás e két periódus közé esik, tehát lényegében *átmeneti időszak*. Az egyén nemileg már érett, de gazdasági és erkölcsi vonatkozásban fiatalságánál fogva még nem érett és házasságra és családalapításra sem való.

Ez nagyon érthető, ha meggondoljuk, hogy ilyen fiatal embernek nincs sem elég gyakorlata, sem elég önállósága, és anyagilag sem juthat ahhoz a függetlenséghez, ami alap-

vető feltétele a házasság megengedett formájában való nemi életnek.

Másrésről a házasságon kívül való nemi élet a mai társadalmi rendben sok nehézségbe ütközik, amelyek különösen a fiatal leányt érintik hátrányosan. Miként mutatkozik a dolog nemi szempontból? Az egyénnek a nemi kielégüléshez szüksége van egy, a másik nemhez tartozó személyre, de ezt a párt sehogy sem tudja megtalálni. Mivel pedig a nemi ösztönt visszafojtani nem lehet, nem tehet mást, minthogy önmagában keresse az őt kiegészítő párt, ami egyébként éppen nem ellenkezik a természet törvényeivel. Ezen az állításon némelyek majd megbotránkoznak, de ezek vegyék tekintetbe, hogy az önfertőzés nemcsak az emberre szorított jelenség és hogy bizonyos állatoknál is előfordul, amikor a természetes kielégítésre nincs módjuk.

»Azonban igen nagy a különbség a gyermekkor és a serdültség kora között. A gyermekkorban az — amint fentebb láttuk — olyan természetes jelenség, amely csaknem nélkülözhetetlen a gyermekség bizonyos korában.* (Stekel.) Ennek ellentétéképpen a második időszakban, akkor, amikor a kielégítésre váró ösztönnek már egy második személyre van szüksége, az önfertőzés nem természeti jelenség, hanem *társadalmi*. Az a tény, hogy az állatok is önfertőzést üznek, nincs ellenmondásban ezzel a véleménnyel, mert az állatok önfertőzéséhez csak ugyanazon »társadalmi körülményekbe között folyamodnak, mint börtön, vagy a férfi-népesség túlszámba jutása.

Így tehát jogunk van azt a megkülönböztetést tenni, hogyha a gyermekkorban az önfertőzés természetes jelenség, a serdült korban a végső szükség kielégítése. Íme *Ellis* ekként magyarázza a dolgot:

»Az önfertőzés sokszor számottevő auto-erotikai tünet. Egy bizonyos szempontból azt mondhatjuk, hogy minden auto-erotikus nyilvánulás »természetellenes«, minthogy a nemi törekvés természetes kielégülése: az egyesülés. Minden egyesülés nélküli nemi törekvés eltér a természet céljától. De a mi életünk nem fedi teljesen a természetet. Sőt a mi egész életünk egyenesen »természetellenes«, és mihelyt meggátoljuk a nemi törekvést szabad kifejezésében, mindenfelől szükségszerűen jelentkeznek az auto-erotikai megnyilvánulások.

Az auto-erotikai jelenségek elkerülhetetlenek. És legjobb ezt elismerni, a mi civilizált életünk örökös kényszerének tudatában. Az auto-erotika, amint azt széles tekintettel fogjuk át, nem betegség és nem is elvetemültség, hanem velejáró elkerülhetetlen mellékterménye annak a folyamatnak, amelyen az állati élet nyugszik.

Minthogy az önfertőzést a nemi tevékenység pótszerűül határoztuk meg, természetes, hogy valamelyes határnak kell felállani a természetes és mesterséges önfertőzés formái között.«

Az önfertőzés addig jelentéktelen, ameddig a legrosszabb esetre szóló pótszer«. Ha egy férjes asszony önfertőzést folytat, az annak a bizonyítéka, hogy nemi érintkezése nem elegendő és nem kielégítő, azaz, hogy nemi élete rendellenes.

A nő frigiditásának szentelendő fejezetben részletesen kifejthetjük a kérdést, amelyről már most megmondhatjuk, hogy nagyon fontos.

Ha a férfi, aki bár megkezdte a természetes nemi életet, mégis hű marad az önfertőzéshez is, az annak a jele, hogy nemi életében zavarok vannak. Ezek a zavarok lehetnek, hogy úgy mondjuk, következés nélkül valók, de lehetnek makacsabbak is.

Több olyan híres művésztől tudunk, akik az érettség elég előrehaladott idejében is folytatták az önfertőzést, mint p. o. a nagy orosz író: *Gogol*, a »Revizor« szerzője. Ebben az esetben nem mernénk egyszerű ártalmatlan szeszélyre következtetni, mert vannak tudósok, akiknek az a véleményük, hogy kapcsolat áll fenn a teremtő erő és a nemi túlérzékenység között.

Egyébként valahányszor az önfertőzés lezorítja az egyéb nemi megnyilatkozásokat, tudnunk kell, hogy beteg szexualitással állunk szemben, amelynek nem oka, hanem tünete az onanizálás. Ez a kérdés sorra kerül a »Beteg szerelemet című fejezetben.

Látjuk tehát, hogy van valami választóvonal a természetes és a mesterséges önfertőzés jelenségei között, és hogy ez a határ megfelel a legtöbb esetben annak az időpontnak, ahonnan az egyén akadálytalanul gyakorolhatja a normális lefolyású nemi életét. Egy másik határ mennyiségi természetű, amelynek áthágása összeütközéseket okozhat. Bizo-

nyos, hogy arra a kérdésre: hányszor naponta vagy hány-szor hetenként történik normálisan a nemi kielégülés, határozott választ nem adhatunk és ugyanez áll az önfertőzés esetére is. Majd meglátjuk később, hogy a nemi érintkezés száma a házasságon belül igen változó: a napi és a havi egyszeres között. Erre a kérdésre adandó felelet függ az egyén szervezetétől és életkörülményeitől, amelyek között él. Bármint legyen, az önfertőzés egyik veszedelme: hogy minden időben végezhető és következésképpen mint könnyű lehetőség »túlzásokra« vezethet.

Idézzük e helyütt *Hirschfeld* és *Vachet* véleményét:

»A túlzásba vitt önfertőzés nem jár más tünetekkel, mint a túlzásba vitt nemi kielégülés.«

A serdült kor

A serdülés kora minden embernél mély testi és lelki átalakulásokat jelent. E viharos időszak tanulmányozása megtanít rá, hogy milyen téves dolog a nemiséget a test állati működésének tartani. Bár mély különbséget tapasztalunk a fiatal és a nemi életre még nem képes és a teljeskorú állat között, az a középső időszak, amely olyan jellemző az embernél és amit pubertásnak, »ivarérés«-nek nevezünk, úgyszólván nincs is az állatvilágban. Sok állat már nemileg kiforrva jön a világra, vagy rövid idő alatt a teljes érettséghez jut, míg ellenben pl. az elefánt 20—25 éves korában lesz nemzőképes. De ismételjük: a serdülés korát az állatvilág alig ismeri, legalább nem azokkal a sajátos jellegzetességekkel, amelyekkel az embernél jelentkeznek.

A vad embereknél titokzatos szertartások, ráolvasások, műtétek kísérik ezt az eseményt, amint annak legelső tünetei mutatkoznak a fiatal fiúknál és lányoknál. Ezek a szertartások többé-kevésbé fájdalmas próbákkal járnak, mint: a szemfogak kihúzása, a tetoválás, a nemző szerv bizonyos megcsonkítása. Ez idő alatt, ami egy évig is tarthat, a fiatalokat elkülönítik a törzstől és őket mindenféle nélkülözéseknek (mint éhségnek és szomjúságnak) teszik ki, hogy kipróbálják ellenálló erejüket. Az erre szánt idő jó részén a próbatételeket valóságos beavató szertartások kísérik, hogy a fiatalok azokból megtanulják a törzs szokásait és törvényeit.

Swanton megállapítása szerint az indiánok — és ez érvényes a primitív emberek legnagyobb részére — azt

hiszik, hogy a fiatalok minden aznapi érzése és gondolata döntő befolyással lesz egész életükre. Ez az elgondolás az eredete a baj elhárítására szolgáló szertartásoknak, a varázsló ráolvasásának, a fájdalom- és fáradtság-tűrési próbáknak.

A civilizált népeknél e szokások nyomai ma is felfedezhetők, így kell tekinteni — több kutató szerint — a kereszténység és zsidóság nem egy vallási szertartását: a katolikusok első áldozását, vagy az ifjú zsidónak a hitközségbe való felvételét.

A serdültség ideje a népek és egyének szerint változó. Mindenekelőtt megjegyzendő, hogy a serdülés folyamata nagyon hosszú és hogy nagyon téves lenne azt a lányoknál az első havibajra vagy a fiúknál az első pollúcióra határozni. Helyesebb volna úgy megállapítani, hogy a serdülés tart a nemi érettség első jelétől (a szőrözet kiütkezése, a hang változása, stb.) a növekedési idő befejeztéig, vagyis körülbelül hét-nyolc évig.

Általában a serdültség korábban kezdődik a déli népeknél; amíg Déle Európában az első jelek a tizenkettedik évvel mutatkoznak, a skandináv államokban tizenöt éven alul alig. *Európára* szabály, hogy a fiatal lányok növése az első havi bajuk megérkezése után több évig tart. Viszont *MeUi' nesiában*, amint ezt *Becke* megállapította, a fiatal lányok többségénél a havi tisztulás a 17. évvel kezdődik, tehát akkor, amikor a növés már befejeződött.

10.000-nél több egyénről szóló statisztika szerint *Németországban* az első tisztulások átlagos ideje a tizenhatodik év közepére esik. *Franciaországban* ez az idő — noha az egyének kora felette változó — átlagban, megközelítőleg *láy*₂ éves korra tehető.

A pubertás idejét az emberi test belső vegyi folyamatainak változása befolyásolja és dönti el. Egész forradalom megy végbe az emberi test belsejében, amely átváltoztatja lassan-lassan a testi és lelki folyamatokat. A nemző mirigyek, amelyek cselekvő szerephez eddig nem jutottak, a hatalmukat kiterjesztik az egész szervezetre. Ezek mind *vegyes mirigyek*, amelyeknek váladéka megoszlik a test külső és belső részei között. E század kezdetéig azt hitték, hogy a nemző mirigyek arra szorítkoznak, hogy kitermeljék a nőnél a petét, a férfagnál a spermasejteket. Csak, amióta

felfedezték a *belső váladékú* mirigyeket, ismerték fel a nemző mirigyek nagy fontosságát az emberi szervezetre. Eszerint tehát a kiválasztott hormonok egy része a vérbe kerül, a másik részük kifelé ömlik.

Tehát ezek a hormonok végzik a fiatal leánynak asszonnyá és az ifúnak férfivá való átváltozását. Ezek a hormonok idézik elő a hang változását, a szőrözet rendszerének kifejlődését, a tompor és a keblek előtérbe jutását a nőknél és általában ezek intézik a két nem végleges különválását, ami döntő az egymással szemben való viselkedésükre.

E folyamatnak egyik jellegzetessége a fizikai növekedés egyenlőtlensége. Értsük meg: nem csak a nemző mirigyek idézik fel az emberi szervezetben ezt a vegyi forradalmat, amelyről szólottunk. Más mirigyek is segítenek és minthogy a mirigyeknek és a váladékaiknak fejlődése változó, ebből következik (egy bizonyos időszakban) a test egyes részei között mutatkozó aránytalanság, ami olyan jellemző a fiataloknál a pubertás idején. A végtagok gyorsabban fejlődnek, mint a fej és a derék és a fiatalok nem tudják hová rakni a kezüket; a serdültek hangja a mély és magas hang között ingadozik, aminek komikus voltukat köszönhetik. Ez az aránytalanság csak a pubertás befejeztével szűnik meg.

Kétségtelen, hogy a szervezetnek ilyen mélyre ható fordulása érzéti hatását a lélekre is. A serdülő ifjú agya ugrásokkal fejlődik, úgy, mint az egész teste. Érzelmi élete nagyon fokozott; a néha zabolátlan cselekvést fel-felváltja a lehangoltság lomhasága; misztikus és cinikus válságokon eshetnek át. Az ifjú forrón vágyik a függetlenségre, pedig sűrűn jelentkeznek nála az ügyetlenség és a zavar jelei. A serdülő ifjak és lányok, hol a teljes értéktelenség hitének, hol valóságos nagyzási hóbortnak rabjául esnek. Egyszer az egész világ megjavítására áhítoznak, bízva nagy hivatásukban, máskor, amint a valóság ellenállásába ütköznek, az az érzésük, hogy nem erre a világra valók, mert nincs ott számukra hely.

A modern pszichológia ezt az időszakot, amelyen minden embernek át kell esnie, az »én« kialakulása második fázisának nevezte el. Az »én«-kialakulás első fázisa az a folyamat, amelyben a gyermek megtanulja a különbséget

saját teste és a külvilág között és megtanulja önmagát teljes egésznek tekinteni. Az »én«-kialakulás második fázisa jelenti a kritika feléledését, a független, önálló személyiség megjelenését és a családtól való szabadulást.

A függetlenségnek ez a birtokbavétele legkirívóbban a serdült ifjúnak a családhoz való viszonyában jelentkezik. Eddig a gyermek közösségben élt a szülőkkel, feltétlenül alávetve az apai tekintélynek. Amint megszerezte a családtól való függetlenségét, élete a külvilág felé tájékozódik. Függetlenségének mámore lázadásra viheti az apai hatalom ellen. A forró vágy, hogy felnőtt legyen, arra készíti, hogy szembe szálljon az étellel és az összetűzés ideje alatt a köteleket, amelyek a családdal egyesítik, súlyos béklyóknak érzi.

Lépésről-lépésre a szülők életfelfogását elavultnak és maradnak tekinti; kezd mindent »jobban tudunk, »jobban tenni« és ha legyőzve kerül ki a reális étellel való harcból, ez annyira elkésérítheti, hogy lázadása a felsőbbség ellen gyűlöletté válik. Értsük meg, ennek a viharos fejlődésnek »vezető motívuma« a nemi tényező és az marad továbbra is, noha az érdeklődései és vágyai másfelé is vihetik. A »világfájdalom« és az epedés, a nemi ösztönnek eme finomult megjelenési formái hajtják az ifjút az ezidőszerint még elérhetetlen társakkal való egyesülés felé. Amint a nemi szervek működése vezető szerepet játszik a szervezet fejlődésében, azonképpen a nemi tényező a vezető ennek a szimfóniának hangjai között, melyek megrázzák a serdült ember lelkét.

A szülők az esetek legnagyobb részében nem tudják megtalálni a megfelelő viselkedést a fiatalság viharos kitérésével szemben.

Nézetünk szerint a legfontosabb: nyitott szemmel kísérni és okosan segíteni ezt az átalakulást, amelynek befejeztével a gyermekből meglett ember lesz. Mindebből az következik, hogy *nem a szigor, hanem ellenkezőleg, a tapintat legyen a szülők fő pedagógiai alapja a pubertáson áteső ifjakkal szemben.*

Nem használ a leghigorúbb tilalmak hirdetése, mert előnyösebb és könnyebb a fiatalok lendületét megértő tanácsokkal és a dolgok őszinte feltárásával kísérni. A rideg tekintély csak rossz eredményhez vezet; éppen ellenkező-

leg: a szülők igyekezzenek lassan-lassan átalakulni nevelőkből barátokká, megőrizvén a nevelésük irányát.

A serdült korban a fiatalok csaknem ellenállhatatlan vágyat éreznek a tekintély »képrombolására« és rendszerint az atyai tekintély az, amely legelőbb esik áldozatul a bálványrombolás kitörésének.

A szülők pedig könnyen elkerülhetik ezt a trónfosztást, ha az apa önként leszáll a magas talapzatról és magasabb lényből barátta változik. Ne akarja tilalmakkal és megvonásokkal legyőzni gyermekének a szabadság felé való rohamát, hanem vezesse őt olyan utakra, ahol cselekvési szomja kielégítéshez juthat, akár sportot, akár fiatal társaságot, tudományt, művészetet vagy irodalmat sikerül erre felhasználnia. Lényegében a pubertás lelki nyomása ellen a legjobb biztosító szelepnek bizonyult a mérsékelt, komoly munka, ami összeköti a hasznosat a kellemessel és ami átmenetfélét jelent a játékból a kenyérkereső munkára.

Apránként a pubertás zivatara éppúgy eláll és eltűnik, mint ahogyan kipattant.

A lelki és testi zavarosság lecsillapodik és ettől kezdve az ifjúnak egyénisége szilárd és határozott. A lázas évek alatt megjárt fejlődési út döntő hatással lesz egész életére. Azért mondjuk, hogy a szülők és nevelők felelőssége fokozott és különösen nagy a rájuk bízott gyermek serdülő korában. Ezzel a felelősséggel csak akkor tudnak megbirkózni, ha leteszik a börtönőr rút szerepét és nem mutatkoznak másnak, mint megértő és tapintatos barátok a serdült fiatalok irányában.

A kis leánytól a kisasszonyig

Az első menstruáció a figyelmeztető jel, amellyel a természet közli, hogy a leányoknál megkezdődött a nemi érés időszaka. Az előbbi fejezetekben láttuk, hogy milyen veszélyek közé kerül a szülők vagy nevelők részéről a nemi felvilágosításhoz nem jutó leány-gyermek, akit váratlanul ér ez az esemény. Erre a pontra nem is térünk vissza ebben a fejezetben és ugyancsak mellőzzük a már fentebb meg tárgyalt, az első havivérzésről szóló kérdést.

Amit menstruációnak neveznek, vagyis havivérzésnek, csak külső jele egy belső sokkal szövevényesebb folyamatnak. E folyamat lényege a petének a petefészekben való megérése; a Graff-féle hólyagocska kipattanása és a pete kisodrása, amit peteérésnek, »ovulatio«-nak nevezünk. Ez csak a váza ennek a folyamatnak, amelynek elemeit még a tudósok sem ismerik eléggé. Így p. o. tudjuk, hogy a petefészekben lévő peték legnagyobb része soha sem jut érésre. A normális életidőn belül 300—400 pete válik éretté, míg ezrek-ezrei örökre elvesznek. És tovább, e 300—400-ból átlagban 2—3 ad embernek életet, miután a férfi-sperma megtermékenyítette. Mivé lesznek a többiek? Éppen ezek az érett és terméketlenül maradt peték okozzák a menstruációt, amint azt már futólagosan láttuk a női nemzőszer- ismertetésének szentelt fejezetben. Tíz-tizennyolc napra az előbbi menstruációtól számítva, egy újabb pete sodródik ki a petefészekből: ha megtermékenyült, a pete megfogódik a méh nyákhártyájába, ahol megduzzad a tápláló anyagoktól, amelyeket a vértől kap, hogy előkészüljön az embrió táplálására. Ha a termékenyülés elmarad, a pete elhal és kilökődik a testből a nyákhártya körülfogó részével együtt. Nagy vonásban ezek az okai a havivérzésnek.

A valóságban a folyamat sokkal szövevényesebb és ismétljük, tudományosan még nincs tökéletesen feltárva.

Hogy a havibaj és a hold havi körforgása egyformán huszonnyolcnapos periódusokban történik: az sok tanulmányra adott ösztönzést és sok vitára alkalmat, *anélkül*, hogy valamilyes megoldáshoz jutott volna a probléma. Ha hihetünk egyes szerzőknek, valami általános időbeli visszatérésről volna szó, valami apály és dagályról, ami megállapítható a férfinál csakúgy, mint a nőnél. Mi tartózkodunk attól, hogy ilyen túlfinom elméletnek körébe lépjünk és megelégszünk a tudomány által elért tények leszögezésével.

A menstruáció a fiatal lányoknál és a felnőtt nőknél a lelki és testi zavarok egész sorozatával jár:

»Több szerző részéről közölt adatok szerint az esetek 30%-a komoly rosszulletet von maga után, úgy, hogy az »indiszpozíció« kitétel joggal használható és igazolt. Eltekintve a bajoktól és a valóságos rosszulletektől, itt mi fizikai és nemi jelenségeket látunk. A szervi zavar (a méh szájának szűk volta, a méhnek elferdülése, stb.) elég ritka eset, de ha jelentkezik is, nem okoz szükségszerűen heves fájdalmakat, hacsak valami szervi túlérzékenység nem járul hozzá. Néhány nappal az első menstruáció megjelenése előtt, sőt még később is a havibaj idején, igen sok asszony »kivételes állapotban« érzi magát, amelyben fizikai fogékonyságai fokozódnak, ellenállása megfogyatkozik, tehát mindenféle ideges és pszichikai anomáliákra hajlik.

Ilyenkor az önuralom hiánya, a tevékenységi láz jelenléte adja az alapot mindennemű bűnökre. De leggyakrabban azok a zavarok, amelyek a menstruációt megelőzik vagy kísérik, a lehangoltság jellegét mutatják.« (Handwörterbuch der Sexualwissenschaft, Bonn, 1926.)

Ez a lehangoltság, amely néha majdnem búskomorságszerű, meglepő megvilágítást kap egy statisztikai adattól, amely szerint 40 öngyilkos nő közül 35 a havibaj idején követte el a végzetes tettet. Ha hozzávesszük a nemi ösztön leromlását ebben a időszakban — ami ismert jelenség — megérthetjük, hogy a fiatal leány az első menstruációk idején nagyon rászorul a hozzátartozók szerető gondozására, mert nem szabad elfelejteni, hogy a biológiai zavartságon kívül, lelki válságot is felidéz ez a fontos esemény. Okkal követeli *Ellis* és tudós társai, hogy a fiatal leányt a men-

struációk ideje alatt lehetőleg felmentve tartsák a tanulás vagy bármi más fárasztás terhétől. Egy elég erős amerikai mozgalomról tudunk, amely teljes egyévi szünetet követel a serdülés kritikus időszaka alatt. A fiatal leánynak egy évet a természet ölében kellene töltenie speciális nevelési módszerrel, mely nem szakítja meg teljesen a nevelés folytatását. Világos, hogy ezek a kívánságok többé-kevésbé csak elképzelések, mert gazdasági feltételei hiányoznak ebben a mi csupa-krízis korunkban. A szülők legnagyobb része nincsen abban a helyzetben, hogy az eszményi nevelés kívánalma szerint egy pihenésben töltött esztendő költségeit előteremtse.

De a túlzás vágya nélkül, szívből tanácsoljuk a szülőknek, hogy felette ügyeljenek fiatal leányuk fizikai állapotára a pubertás idején és óvják még jobban, hogyha a tisztulást testi-lelki zavarok kísérik; a menstruáció bajai, ha azokat elhanyagoljuk, később keservesen és kegyetlenül megboszulják magukat.

A havitisztulás a női pubertásnak leghatározottabb megnyilvánulása. Vele egy időben megy végbe a fiatal leány testi és lelki érési fejlődése. Ennek főjellege a nemző mirigyek működésének megerősödése, az emlők kifejlődése, a medence érvényre jutása, a hónaljzsőrözet kiütkezése, a hangváltozás, gyakran a hajszínezet átcserélődése stb. A testrészek aránytalanságai — amiről az előbbi fejezetben már szóltunk — szembetűnően kiéleződnek, hogy nonsokára helyet adjanak a női test harmonikus kialakulásának a tartásban, a járásban és általán az egész test kontúrájában. Az itt elmondottakban volt alkalmunk betekinteni abba a lelki krízisbe, ami ezt az időszakot jellemzi. A fiatal leánynál ez a jelenség még élesebb vonalú, mint az ifjúnál.

»A menstruáció megjelenésével, rendszerint azonban már jóval előbb is, a normális fiatal leány érdeklődni kezd mindaz iránt, ami a szerelemre vonatkozik. A nemi ösztönre gyakorolt önkényes, kényszer pathológiai közömbösséget válthat ki. Ebben az időben a fiatal leány beleszeret az első szembekerülőbe és könnyen cseréli szerelme tárgyát. Ez az első »szembekerülő« hol a tanár (sokszor a tanárnő), hol egy ifjú vagy valamely érett szomszéd. Röpülnek a szerelmes levelek, lejátszódnak az első találkák. A barátság is viharos és rajongó jelleget ölt«. (Stekel.)

Téves volna azt hinni, hogy ez a romantikus és rajongó jelleg a fiatal lány természetének egyedüli alapja.

Egyidőben jelentkeznek a kevésbé magasztos női hajlamosságok. Amikor az ifjúnál a függetlenségre való áhítozás az apai tekintély és fegyelem elleni fellázadásban pattan ki, a leánynál ez a tiltakozás az anya vagy az idősebb nőtestvérek iránti féltékenységben bújik meg. A fiatal leány nemi személyiségének tudatára ébred és kezd anyjában és nővéreiben vetélytársat látni; követeli, hogy vele, mint nővel és ne mint gyermekkel bánjanak.

Az anyának okos viselkedése: hogy korának jogait nem érmítve helyet ad a fiatal leánynak, a legalkalmasabb arra, hogy enyhítse a lelki tusát és ezzel elhárítsa lelkének megsebzését.

Szenteljünk pár sort a szüzesség anatómiai jellegének, ami a tudományos körökben olyan heves viták tárgya. A szűzhártyát a szüzesség szavatolójának tartják; ezt mi már itt határozottan tagadjuk.

Mi is tulajdonképpen ez a szűzhártya, amely annyi előítéletet támasztott és amelynek létezése vagy inkább nemlétezése (hiánya) olyan sok életet tört ketté és amit mint a fiatal leány legértékesebb kincsét magasztalnak? Ez egy hártya, amely a legtöbb nemi érintkezést nem ismerő fiatal leánynál a hüvely bejárata előtt van és azt összéb vonja vagy egészen lezárja. Már ez a meghatározás tanítja, hogy a szűzhártya alakja változó, amit az anatómiai résznek szentelt előbbi szakaszban már láttunk. A szűzhártya lehet olyan kevésbé fejlett, hogy nem alkot akadályt a hüvely bejártánál; viszont teljesen el is zárhatja a hüvely száját, ami a fiatal leányra nézve oly komoly bajjal járhat, mint a havibaj szabad lefolyásának a meggátlása. A legtöbb nőnél a szűzhártya teljes gyűrűt vagy félkört képez, ami csak leszűkíti a nyílást, úgy hogy a férfitag nem hatolhat a hüvelybe anélkül, hogy át ne szakítsa azt. így van ez a *legtöbb, de nem minden* esetben. Sem a tudományos vizsgálatnál, sem a törvényszéki orvostani megállapításnál nem vehető a szűzhártya a valóságos szüzesség tökéletes bizonyítékául. Az orvosi és bűnügyi feljegyzések sok esetet ismernek, ahol megismételt teljes nemi érintkezés után a szűzhártya érintetlen maradt, mert a nyílásnak viszonylagos tágassága és a hártyának a rugalmassága néha meg-

engedik a párzást a hártya átszakítása nélkül, különösen ha a férfi tag viszonylag kicsi. Megtörténik az is, hogy terhes asszonyoknál érintetlen hártya található, aminek kettős magyarázata van: először a szűzhártya nyílása előtti kilövelléssel, amikor a hüvelynyíláson keresztül hatoló spermatozoidok végzik a termékenyítést, azután a normális nemi érintkezés ama lehetőségével, hogy a szűzhártya rugalmassága a férfitag behatolásának szakítás nélkül engedett. Egy német orvosi folyóirat olyan esetet közöl, ahol két szülés után még mindig érintetlen maradt a szűzhártya. *Wachhold* büntetőjogász közli, hogy 102 nemi erőszak büntetőjogi vizsgálatánál 70 esetben nem talált átszakítást. Az érintetlen szűzhártya tehát nem szavatolja a szüzességet.

Tegyük hozzá, hogy a tévedések sorozata kísérheti a vizsgálatot. Valóban, mégha a hártya egyszer átszakadt is, a hártya foszlányokat hagyhat hátra, ami, — tekintve az érintetlen hártják alakjainak sokféleségét, — a hártya érintetlenségére enged következtetni. Másrészt vannak vidékek, ahol a fiatal leányok ügyes mesterkedéssel pótolni tudják a megszakadt hártya hibáját. Franciaország egyik vidékén elég gyakori, hogy az elvesztett szüzességet galambvérrel megtöltött halhólyaggal pótolják. Azután a mai nap sebészetének tökélye a megcsonkított hártját ki tudja egészíteni.

Ha egyik részről a látszólagos érintetlenség nem szavatol a szüzességért, másrészről a hártya hiányából nem lehet a szüzesség elvesztésére következtetni. Vannak esetek, ahol a hártya már a születésnél hiányzik, vagy olyan csökevényes, — az utóbbi különösen gyakori — hogy egyáltalán nem torlaszolja el a hüvely bejáratát és hogy a nászéjszaka fájdalom és vérvesztesség nélkül zajlik le. Egyébként a torna, a terpesztett lábakkal való esés, vagy valamely félrefogás a nemi szervek mosásánál előidézhetik a hártya szakadását, holott a fiatal leány szexuálisan szűz és érintetlen. Tehát nyilvánvaló, hogy a hártya jelenléte éppen nem szolgál bizonyítékaul az érintetlen szüzességnek. Annál kevésbé, mert a nő élheti a leglazább erotikus kalandokkal tarkított életet sértetlen szűzhártyaival, amint ezt a tapasztalás bőséges példákkal igazolja. (Prévost *Félszüzek* c. regénye.)

Ennek a véleménynek adott kifejezést már *Szent Cyprián*. Mikor egy apácát megvádoltak, hogy elvesztette szüzességét, az ezekkel a szavakkal próbálta kimenteni

magát: »Megvizsgálhatnak és meg fogják állapítani, hogy szűz vagyok.« Szent Cyprián így felelt: »A bába keze és szeme nem adhat nekünk bizonyosságot. Mert ha érintetlennek vesszük is a szűznél testének azon részét, amelyen át bűnbe eshetett, ő vétkezhetett testének más részével, ami kikerüli a vizsgálatot.«

Általánosságban az egyházi atyák elismerték azt a mai korban feledésbe ment tényt, hogy a szüzesség nem tisztán anatómiai állapot, hanem egyúttal lelki is. Így mondta *Szent Jeromos*: »Vannak testileg szűzek, akik nem azok lelkileg, akik testben érintetlenek, de lélekben bűnösök. Krisztusnak bemutatott áldozat csak az a szüzesség, amelynél a lelkét nem gyalázta meg vétkes gondolat, a testet pedig bűnös vágyódás.«

Látjuk, milyen mély kutatás tárgya lehet a szüzesség.

Ha nem maga a tény kívántatik, hanem elegendő maga a gondolat, hányan maradnak szűzek? Ez szofizmának látszik és valóban az is volna, ha betű szerint vennők a szavakat. Ez annyit jelentene, mintha az, aki haragjában gyilkolni szándékozott, de szándékától visszalépett, ugyanazon elbánást érdemelné, mint aki gyilkosságot követett el. Különbséget keli tennünk a tette serkentő ösztön és a bevégzett cselekmény között. Csupán azt akartuk igazolni, hogy a szüzesség határa nem határozott, nem merev mint hinni szokták, hanem sok közbenső állapotot mutat fel.

Az is hamis beállítás, hogy a szüzességet mindenütt és mindig ugyanazon tisztelettel veszik körül, mint nálunk; ellenkezőleg, a primitív népeknél a szüzesség megvetés tárgya.

A délitenger népeinél, a malájoknál, a bassutóknál, a bawendáknál, stb. teljes közömbösséget látunk a szüzességgel szemben. A votjákoknál a szégyen jele volt, mert ezeknél a primitív népeknél azt bizonyította, hogy a fiatal leány nem alkalmas a szerelmi érintkezésre. A sakavaloknál a fiatal lányok maguk fosztják meg önmagukat a szüzességtől, Ausztrália némely népénél műtéti beavatkozással veszik el a szüzességet. A legtöbb primitív népnél a leányok szabadon élnek férjhezmenésig, a szokás sok helyen arra is kényszeríti őket, hogy szerelmi próbákra adják testüket. Ez nem hogy szégyen volna, hanem inkább áldozás, amiért a törzs hálája jár. Ebből látjuk, hogy a primitív népek nem becsülik a szüzességet.

»A civilizált népeknél a szüzesség az első kötelessége a női nemnek és a menyasszonynál a legfőbb kellék a nemi tisztaság. Így volt ez az egyiptomiak, a zsidók, az arabok és a görögök között. Mózes a legszigorúbb tisztaságot írta elő a nőnek. A vőlegénynek joga volt jegyesét a szülői házba visszaküldeni, ha megállapította, hogy szüzességét elveszítette. Ezt a nőt a halálba kergették. »Meggyalázott téged Izrael, mert atyád házában vétkeztél és a gonoszt ki kell tépni kebléből.« Egyiptomban az araboknál és koptoknál egy tapasztalt idősebb nő, vagy maga a leendő férj a házasság előtt ruhával betakart ujjal, tanúk előtt körülvizsgálta a hüvelyt, hogy elvegye a szüzességet és meggyőződjék, hogy véres lett-e a használt ruhanemű.«

Így hát a szüzesség tisztelete nem természetes megnyilatkozás, hanem társadalmi tünet, amit a civilizáció fejlődése termelt. Ha vizsgálat tárgyává akarnók tenni a házasság előtti önmegtartóztatást, ha felvetnők a kérdést, hogy helyes-e a házasság előtti nemi érintkezés megengedése, akkor a bizonytalan társadalmi vita terére lépünk és lemondanánk arról a tisztán tudományos szempontról, amely bennünket művünk megírásánál vezetett. Ez nem lehet szándékunk. Mikor tisztán biológiai szempontra helyezkedtünk, meg kell állapítanunk, hogy a hosszantartó túrtörtetés végre is, a specialista tudósok szerint, mindenféle lelki és testi zavarokra vezethet. Ha a mi társadalmi rendünk a nemi érintkezéshez a házasság szentesítését kívánja, másrészt ezt megakadályozza gazdasági megkötöttségekkel, amelyek a házasságot messze kitolják az egyén érettségének idején túlra és lehetetlenné teszik az együttes fizikai és pszichikai életet két arra rátermett és hivatott egyén részére: akkor az ebből eredő következtetés világos: mi itt társadalmi rendünk egyik gyöngéjével állunk szemben.

Ezen a tényen ne akarjunk olyan önkényes jelszavakkal segíteni, mint »szabad szerelem minden áron«, vagy túrtörtetés a házasságig minden áron«. Ezek az elvek nagyon felületeseek. Mindaddig, amíg fennállanak a fentebb jelzett ellentmondások a biológia követelményei és társadalmunk rendje között, a dilemmából való szabadulás az egyéni lelkiismeret és az önmagával, az élettárssal és a létrehozott utóddal szemben való egyéni felelősség kérdése marad.

Az ifjú és a meglett férfi

»Kedves Barátnóm!

Ön megdöbbenéssel veszi észre, hogy változáson esett át az ön fia. Nap-nap után más-más alakot ölt; majd tele van túlhajtott reményekkel, tervekkel és excentrikus eszmékkal, majd akaratos, mogorva és hallgatólag, kételkedik tehetségében és önmagában. Nem mer belépni a szobába, ahol ön látogatóit fogadja, néha adja a cinikust, néha elpirul, amint a társalgás a szerelemmel jut valamelyes kontaktusba. Rövidesen, fia most megy át a kamaszkoron.

Mondottam már, hogy a serdülés valóságos forradalmat jelent az ember életében, mert jelzi az átmenetet a gyermekorból a felnőttébe. Nagy események mennek végbe testi és lelki téren egyaránt. A serdülésig a gyermek neme még nem különült el egészen. Most a másodlagos nemi jellegzetességek jelentkeznek. Szembeszökik a hang átváltozása, amely a férfinál is, a nőnél is más-más jelleget vesz fel a gége fejlődésének megfelelően. A hang tehát mélyebb lesz a férfinál, az első szőrözet megjelenik a felső ajk felett, a testen a szőr elhatalmasodik, a nemzőszerv elérte az érettséget a sperma termelésével.

Ezt az átalakulást a nemző- és egyéb mirigyek tevékenységének felfokozása teszi. A belső mirigyváladékok e fejlődése megnyilvánul a nemi ösztön erejének fokozódásában, amint az történni szokott a testi és a lelki működések terén.

Az ifjúnak állásfoglalása a női nemmel szemben kettős természetű. Már félig férfinak érzi magát, de koránál fogva még csak gyerek. Olyan is hát mint a róka, aki azt mondja,

hogy a szülő savanyú. Úgy mutatja, hogy megveti a fiatal lányokat és az egész női nemet. Csak a nagy dolgokat teremtő férfiakért lelkesedik, vagy a sportot űző hősökért és a leg-erősebb osztálytársakért. Mintha nem érdekelné más, mint a sportfiúk »formája«; felveszi sajnálkozó mosolyát, ha fiatal lányokkal találkozók, akik épúgy állítják be magukat, mint ő.

De belsejében parazsat érez. Dacára a fiatal leányok iránt érzett megvetésnek, megesik, hogy közülük valamelyikbe, vagy tán egy érett nőbe lesz szerelmes; az utóbbi első költői próbálkozásaiban dicsőíti. Leggyakrabban szerencsétlen szerelembe esik. Az ifjú ezért nem is haragszik a sorsra, mert ez ingert ad művészi alkotásokra. A teremtő ösztön ébredése csodálatos időpont az ifjú életében; általában a pubertás folytonos apálya és dagálya az alsóbbrendűség-érzésnek és a nagyzási hóbortnak. Ebben az időszakban minden kettős, mindennek kettős arca, mindennek dupla színezése van. A mennyek és a poklok keresik az összekötő hidat, ahol az elhagyatott árva lélek megtalálja kizökentességét.

Ezekkel a megragadó szavakkal írja le *Stekel* »Levelek egy anyához« című művében egy, a pubertás időszakában lévő ifjú lelki állapotát addig a pontig, amíg megjelenik az első pollució, az ezentúl ellenállhatatlan és nehezen fékezhető nemi ösztön kicsattanója. De az ifjú már előbb is sejtve ismerte a nagy misztikus csodát, amely emlékezzhetetlen idők óta és tovább időtlen időkig foglalkoztatja az emberiséget: ez a férfiaság érzékelhető megnyilatkozása, a nemi felizgulás csodája.

Az emberiség gyermekora óta a felduzzadt phallus festmények, plasztikák kedvenc tárgya volt. Az aztékektől Kínáig, a Langerie-Basse-nál talált varázsvesszőtől és a leg-régibb magdaleni időktől kezdve a középkor hajnalának phallikus domborművészetéig a duzzadt phallus a művészi ábrázolás ezerféleségével az imádat és a vallási szertartás tárgyává lett, mint az isteni termékenység szimbóluma.

Lássuk most, hogy nyilatkozik ez a hatalmas ösztön, amely oly gyakran gúnyolja ki az emberi akaratot, amely megjelenik, amikor nem kívánatos és elmarad, amikor számítunk rá, ezzel bizonyítván függetlenségét a józan észről.

A merevedést, a férfiség jelét három tényező teszi: 1. a belső váladékok, 2. az idegrendszer, 3. a nemzőszerv.

Az első fejezetben hangsúlyoztuk, hogy a belső mirigyek működése, amelyek hormonaikat a vérbe ömlesztik, uralkodik az egész nemi életen. A férfinál azok a mirigyek, amelyek közreműködnek a férfiség megnyilvánulásában, a következők: az agyfüggelék-mirigy, a pajzsmirigy, a mellékvese, a prosztata, a mellékhere és a herék. Az öt első működése az utolsónak: a heréknek szolgálatában áll.

Tehát a nemző mirigyek hormonaikat beleömlesztik a vérkeringésbe és ezen keresztül eljuttatják az egész szervezetbe, és főleg az agyba. Ha a villamosságtól veszünk át egy kifejezést, azt mondhatnók, hogy ezek a nemző hormonok erotikailag »telitik« az agyat, ami annyit jelent, hogy a szerelmi behatásokra fogékonyabbá teszik. Ez az az időpont, amikor hatni kezd a második tényező: az idegrendszer.

A nemi szempontból ösztönző benyomásokat osztályozzák az agyállomány idegei. Az agy ekkor kisül olyanformán, mint ahogy a villanyáramot kisüti a csengetyűgomb megnyomása. Ez az ingeráram az elosztó központba vezetetik, amelynek góca kétségkívül a középagyban székel, ahol az áram átalakítása megy végbe. Az áram azután leszáll a hátgerincbe, nevezetesen abba a körbe, amely a merevedés (erectio) központja, és amely a lágyék táján fekszik. Az erectio ezen központjából indulnak ki a »nervi erigentes«, a merevedés idegei, amelyek a férfitag üreges testéhez vezetnek és felidézik a vér todulását. Ugyanakkor lépnek működésbe az izmok, amelyek a vértolulástól feszülésig telt, megmerevült tagot felemelik.

A valóságban ez a folyamat sokkal szövevényesebb, mint annak vázlatos leírása. De ennyiből már tájékozódást szerezhetünk a jelenséghez szükséges sokféle tényező összeműködése felől és megérthetjük, hogy milyen számos lelki és váladéktermelési zavar gátolhatja ezt a működést. Ezt a tárgyat közelebbről tanulmányozzuk a tehetetlenségről szóló fejezetben. Gondosan jegyezzük meg az erectionnak ezt az erőművi berendezését, s úgy ennek, valamint a lelki tényezőnek fontos közreműködését. Ne felejtjük, hogy az agynak az ingerekre való reakcióképessége függ a mirigyek működésétől. Ha tehát az ifjú a pubertás időszakában erősen reagál még olyan ingerekre is, amelyek csak határozatlan vagy elmosódott vonatkozásban vannak a nemiséggel, ez nem a romlott jellemnek, vagy a beteges fantáziának jele,

hanem egész egyszerűen a mirigyek túlhajtott működésének. Másrészt ugyancsak nyilvánvaló, hogy a nemi ingernek hosszabb ideig tartó visszafojtása, ami gátolja a külső lezajlást, — másképp szólva: a hosszabb időre kinyújtott önmegtartóztatás — olyan túlingerlékenységre vezethet, amely az egész pszichikai és fizikai szervezet egyensúlyát fenyegeti.

Nem is vitatva tovább az önmegtartóztatás ártalmosságának a fokát, kimondhatjuk, hogy a nemi ösztönnek hosszabb időre terjedő elfojtása épügy káros lehet, mint a hosszantartó éhezés. A természet talált egy elintézési, kiegészítő lehetőséget, ahol a lelkiismeret szerepe nagyon változó, az öntudatlan polluciótól, a pótlásul szolgáló önfertőzésig.

Csakhamar megjön az ideje annak, hogy az ifjút nem nyugtatja meg az efajta kielégülés. A vágy egy társnő után, a párzás ösztöne, röviden a szerelem csak gyenge pótlékot talál a tisztán gépies lelohasztásban. Az önfertőzés nem hoz megkönnyebbülést, nem tudja megteveszteni a másik nemmel való összeműködés szüksége felől.

És éppen mert a mi nemi erkölcsünk több szabadságot ad a férfinak a házasság előtti kaland irányában, mint a fiatal leánynak, akivel szemben a legnagyobb szigorral ítélkezik, a veszélyek, amelyek ezen a téren leselkednek az ifjúra, bizony számosabbak.

Távol áll tőlünk az a szándék, hogy erkölcsöt prédikáljunk a fiataloknak; e tekintetben époly tartózkodók vagyunk, mint voltunk a leány szüzességének kérdésében. Ez nem biológiai kérdés, hanem társadalmi, amelynek tanulmányozása kívül esik e mű keretén. Mi csak megállapítjuk a mi civilizációnkban meglévő ellentmondást a természet törvényei és a társadalmi berendezkedés törvényei között.

A »veszélyek« alatt nem az erkölcsi rendbe eső, hanem a fiziológiába tartozó veszélyeket értjük, amelyek az ifjúra lesnek, amint belép a szerelem kertjébe. Elismerjük, hogy a kert szó a jelen esetben nincs helyén, mert inkább a hivatalosan túrt és a titkos prostitúcióról van itt szó.

Az ifjú elé kerülő prostitúció veszélye kettős: testi és lelki. Az első kategóriába tartoznak természetesen a nemi betegségek, melyeket külön fejezetben fogunk tárgyalni. De a fertőzésen kívül és túl, az ifjú egészségét fenyegeti a kicsapongás, ami elválaszthatatlan a prostituált személyektől,

az alkohol, a dőzsölés, ami félrecsúsztatja a normális életet és az éjszakázást szokássá avatja, stb. Az ügyes nemi beavatás, amelyet tapintattal és a felelősség teljes tudatának érzésével vittek véghez, megóvhatja az ifjút mindezen veszélyektől.

Kevésbé ismertek, mert kevésbé szembeszökők a lelki sebzések, amiket a vásári szerelem vág az ifjú lelkén. A megvetés, amellyel a társadalom kíséri a prostitúciót, sokszor ráveszi az ifjút, hogy azonosítsa a szerelmet a prostitúcióval — mert a szerelemnek csak ezt a fajtáját ismeri — és kiterjessze megvetését a szerelem minden alakjára. Az első benyomás megőrzi hatását az egész életen keresztül. Az undor, amit a kielégülés után érez a rima karjaiban, irányt adhat az ifjúnak későbbi nemi érintkezéseihez. És ha kizárólag a prostituált ölében tanulta a szerelem megismerését, megeshetik, hogy a nemi kettősség bajába esik. A testi és a lelki szerelem nála örökre elválasztódik egymástól; az előbbit »bestiális«-nak tartja, az utóbbit pedig meg fogja óvni a nemi »beszennyezés«-től. Innen van az, hogy nem tudja szeretni azt a nőt, akit már bírt és nem bírhatja a szeretett nőt. A lelki akadály impotenssé teszi az igazán kívánt nő előtt.

Ismerjük azokat a Don Juan-okat, ezeket a szerencsétlen lényeket, akiket soha ki nem elégített vágyuk hajt nőtől nőhöz, kalandból kalandba, mert soha sem tudják elérni azt, akit keresnek: a lélek és test egyesülésének boldogságát, ami az élet legszebb harmóniáját váltja valósággá.

Csak azok az ellenmondások — amelyeket már többször jeleztünk — a természet és a mai társadalmi felfogás között, amik az ifjút a prostituáltak karjaiba hajtják és a fiatal leányt hosszú és kínos önmegtartóztatásra ítélik. De ami főleg útjában áll egy szükséges nemi reformnak, amely a most paradox nemi erkölcs gyökeres revíziójából állana, az a hipokrizis és a látszatok kultusza, amelynek a kártékonyágáról nehéz kielégítően beszélni.

Ezzel zárjuk ezt az első könyvet, amelyben végigvezettük az ember életének fejlődését születésétől a nemi érettségig. Engedtesseék meg nekünk Montaigne háromszáz év előtti nyilatkozatát idéznünk:

»Nem botorok-e, akik állatnak mondják azt a cselekedetet, amelynek életüket köszönhetik?«

MÁSODIK KÖNYV
A NEMI ÉLET CÉLJA ÉS HATÁSAI

A szerelem hatalma

Már említettük, hogy a szerelem testi és lelki elemekből tevődik össze. Csak ennek a két elemnek a harmonikus együttese érdemli meg a »szerelem« nevét. Mielőtt belekezdenénk a nemi vonatkozások vizsgálatába, pár szóval rá kell világítanunk néhány idetartozó, nagyon elterjedt félreértésre.

Gyakran találkozunk azzal a tévedéssel, hogy a szerelem egyetlen célja a faj fenntartása: másszóval, hogy a nemi ösztön egyet jelent a fajfenntartás ösztönével. Ezt a tévedést még megerősíti az a tény, hogy két emberi lény közötti szerelem koronája mindig a gyermek születése. De ebből nem az vonható le, hogy ez a *következmény* az egyetlen *célja* is a szerelemnek, éppúgy, mint téves volna azt mondani, hogy mert minden halállal végződik, a halál az élet végső célja. Már *Nietzsche* különbséget tett a nemi ösztön és a gyermeknemzés ösztöne között, amit ezekkel a szavakkal fejezett ki: »A gyermeknemzés gyakori következménye a nemi ösztön kielégítésének, de nem célja és nem is szükségképi eredménye.« *Nietzsche* még tovább megy, megtagadván a primitív gyermeknemzési ösztön létezését. Azt mondja, hogy »A gyermek-nemzés ösztöne csak legenda*. ő így szembeszökő módon fejez ki egy gondolatot, amit a bölcsészek és a természetbúvárok már ő előtte megformuláltak, t. i. hogy *a nemi ösztön a fajfenntartás ösztönének szolgálat, de annak nem rabszolgája.* Megvan a saját külön léte, önző célja és nem törődik mással, mint az önmaga kielégítésével. A gyermek-nemzés vágya néha társul a nemi

egyesülés vágyával, de néha egyenesen szemben áll vele. Kétségtelenül a gyermeknemzés vágya az emberrel vele születik; különösen a nővel és kevésbé kifejezett mértékben a férfival is. De a gyermekre való vágy általában később ütközik ki, mint maga a nemi ösztön, ami már elegendő bizonyítéka a nemi ösztön függetlenségének. Igen sok nőben és még inkább férfiban ez a vágy nemcsak hogy nem létezik, hanem a gyermek az ilyenek számára nem is kívánatos, anélkül, hogy ezáltal a nemi ösztön kevesbednék.

Ha a nemi ösztön egy jelentőségű volna a nemzés ösztönével, az előbbinek meg kellene szűnnie, mielőtt a célját: a termékenyítést elérte. Ámde tudjuk, hogy a terhes nő nemi ösztöne nemcsak hogy nem lohad le, de néha egyenesen erősödik. Ez az ellenmondás olyan világos, hogy egyik nagynevű sexológus ebben a kissé brutális formában jelezte: »Hogyan férne meg egy zsákban a szerelem és a gyermeknemzés vágya, mikor az emberiséget az a kérdés foglalkoztatja: hogyan lehet a nemi ösztönt kielégítem gyermeknemzés nélkül?«

Azt mondhatnók, hogy ilyen megkülönböztetés a szerelem és a nemzés között civilizációnk szerencsétlen elfajulásának tünete; az ősi időkben az embert a nemi ösztön kielégítésében mindig a gyermeknemzés vágya vezette és a kizárólag kéjt kereső bűnös hajlam, függetlenül a nemzéstől, már kisiklása a nemi ösztönnek.

Ez a felfogás szembeszökően hamis, mert ami az ember nemiségét megkülönbözteti az állat nemi ösztönétől, a nemző társ megválasztásán kívül, mindenek előtt az a tény, hogy az állat nemi ösztöne csak bizonyos időszakonként nyilvánul, a párzás megszabott idején, míg az embernél állandó.

A tudósok megállapították, hogy a párzás ideje szoros kapcsolatban van az új nemzedék születése idejével; úgy tudniillik, hogy a természet gondoskodik arról, hogy a sarj olyan kedvező időben szülessék, amely alkalmas a táplálására és fejlődésére. Tapasztalatok igazolják, hogy az állatok más klíma alá kerülvén, vagy fogságban élve, változtatják a párzás idejét.

Míg tehát sok állat nemi ösztöne szoros összefüggésben van a faj fenntartásával, az ember nemi ösztöne ettől mentesítve van.

Ne felejtjük, hogy a nőtény-állatok nagy részénél a megtermékenyítéstől számított tíz hónapon át egészen a következő pázás idejéig nem jelentkezik kielégülésre a nemi ösztön. Közismert lévén az, hogy az embernél ez az ösztön nem igazodik pázási időszakokhoz, megállapíthatjuk az emberi nemi ösztönnek a nemzési ösztöntől való különállását.

Azok, akik a nemi ösztön e függetlenségében az elfajulás jelét látják, alapos megfontolással arra a következtetésre jutnak, hogy az embernek az állati élet törvényeitől való felszabadulása ugyancsak az elfajulás jele! És az erkölcsbírák *megróják a szerelem gyönyöreit, ha annak nem a fogantatás a célja, azt erősítvén, hogy a nemi érintkezésnek csak a fajfenntartás szolgálatában szabad állania.* Ezek az erkölcsbírák ezzel csak az állati létet dicsőítik. A szerelem tudatos kéjt szerez, amivel szemben az ösztönös és ítélet nélkül való pázás állati foka a nemi életnek, nyilvánvaló visszaesés a csodálatos emberi tehetségekkel szemben.

A primitív népek tanulmányozásából is tudjuk, hogy a nemi kéj érzés, mint öncél, megfelel az emberi lényvel veleszületett örök szükségnek. Gondoljuk csak el, hogy az ősember nemcsak hogy függetlenül a fogantatás céljától gyakorolja a szerelmet, de nem is látja *és nem is ismeri* a szoros kapcsolatot a nemzés ténye és a fajfenntartás között. És ez az értetlenség nemcsak a logikus következtetések határáig még nem érkezett népek esete; ugyanezt látjuk bizonyos félig civilizált népeknél is. Kezdetben az ember éppúgy nem látta a kapcsolatot a nemzési tény és a gyermek születése között, mint ahogy a csecsemő a kényeztetés szükségétől hajtva *öntudatlanul* érinti nemi szerveit.

Sőt a civilizáció magasabb fokán álló primitív népek sem ismerik a kapcsolatot a két jelenség között. Az Új-Guineai népek azt hiszik, hogy a fogantatás az emlőn keresztül történik és hogy a magzat csak később száll le a hasüregbe. Az *ausztráliaiak* úgy hitték, hogy »Ratapa«, a termékenyülés szelleme lopózik a női testbe és a fogantatás bizonyos gyümölcsök élvezetével történik. *Queensland* lakói úgy képzelik, hogy a kész gyermek kígyó vagy madár képében besurran az anya hasába. Az *eszkimók* úgy vélik, hogy a gyermek isteni eredetű és hogy a férfi-kilövellés anyaga csak *táplálja* a magzatot. Valami analógia mutatkozik a

születésről való gyermeki és a primitív népies elgondolás között. Valóban: a gyermeknél csakúgy, mint a primitív népeknél a nemi fejlődés hajnalán csak a nemi kiejzés a lényeg, amihez csak később csatlakozik ennek a hatalmas nemi ösztönnek a tudatos fajfenntartás gondolatába való bekapcsolódása. E kapcsolat megvalósításának vágya csak később jelentkezik.

Nem, a szerelem — amint azt kimutattuk — nem rab-szolgája a fajfenntartásnak; a szerelem — mint M. *Hirschfeld* mondja — az emberi élet intenzívebbé és magasabbá tételére szolgál, még pedig három módon:

1. Mert az intenzívebb gyönyör-izgalom az embert erősebben köti az élethez, amelyet ezekért érdemes végigélni.

2. Mert a szerelem az emberi lényeket egymással összeköti és az »én« és »te« között olyan egyesülést hoz létre, amely lehetővé teszi, hogy az emberi társadalom magasabbrendű szervezetté váljék. — Végre:

3. A szerelem lehetővé teszi, hogy a férfi és nő erkölcsileg és fizikailag tökéletesedjék.

Összefoglalva azt mondhatnók, hogy a nemi és a szerelmi ösztön lényegében nem a nemzési vagy fajfenntartási ösztön, hanem egyszerűen a nemi kiej ösztöne. A szerelem célja vagy helyesebben a szerelem jelentősége: a kiejnek és az életnek intenzív felfokozása. A nemzés olyan folyamat, amely következményeiben a nemi cselekmény után sokáig nem látható és amelyet két nemző-sejtnek a nő testében való találkozása hoz létre. Egyedül ez a két sejt marad életben sok milliárdra menő társai közül, amelyek egy tisztavirág-élet után eltűnnek anélkül, hogy a fajfenntartásra szolgáltak volna. Ha a szerelemnek kizárólagos célja a fajfenntartás lenne, úgy kérdezhethetnők, mi céljuk van hát ezeknek a megszámlálhatatlan élet-csiráknak, annak a ható- és éltető erőnek, amelyet az emberben és az egész természetben tapasztaltunk.

A másik téves felfogás, amellyel oly gyakran találkozunk az, amely kétfajta szerelmet ismer, az »alacsony testi« és a »magasztos plátói«-szerelmet.

A bevezetésben láttuk, hogy ez az elgondolás több századdal való visszaesést jelent és hogy éppen a testi és lelki szerelemnek megújult összetalálkozása, az emberiségnek ez a nagy hódítása az, ami az igazi szerelem rangját

megadja. Már jeleztük, hogy a »plátói szerelem« kifejezés tévedésen alapul, mert a görög filozófus ezzel az elvont eszméhez való vonzódást, nem pedig két emberi lény szerelmi kapcsolatát fejezte ki.

Valójában mit értünk manap »plátói szerelem« alatt? Értjük a férfi és nő közötti eszményi, minden testi vágytól mentes szerelmet. Az előbbiekből tudjuk, hogy a két különmemű lénynek egymáshoz való viszonya, amelynek nem a teljes egyesülés a célja, nem érdemli a »szerelem« elnevezést. Jól van hát — mondhatná valaki — nevezzük barátságnak. Most meg már tudnunk kell, vajjon elgondolható-e a férfi és a nő közötti barátság, »amelyet ne zavarna a kölcsönös nemi vágyódás«.

Mi nem akarjuk tagadni a férfi és nő közötti nemiségtől mentes barátságot, de különbséget teszünk az igazi barátság és aközött, amelynek nemiségmentes jellege csak látszat, ahol a barátság vagy »plátói szerelem« csak pótléka az igazi szerelemnek, amelynek testi elemeit visszaszorítja vagy az álszemérem, vagy valami ideges kényszerűség.

Főleg a fiatal asszonyoknál és leányoknál találkozunk ezeknek az érzéseknek eltévelyedésével. Sőt szabályul felállíthatjuk, hogy majdnem minden fiatal leány átmegy olyan időszakon, amely alatt önmagát áltatja és a maga megóvása végett az egyre követelőbb nemi ösztön elől a plátói szerelembe menekül, mert az igazi szerelemnek való hódolás annyit tesz, mint szemben állani a világ rendjével.

»A nő« című munkájában *Bauer* bécsi nőorvos jó leírását adja ennek a folyamatnak, amit »a hazugság lelki eredetének« nevezhetnénk:

»Egy nemileg érett leány nem ismeri a szerelmet, csak a könyvekből és a saját érzéseiből. Az ő világának erkölcsében nevelődött; szemérmességből is megszokta, hogy megtagadja saját érzéseit. Ez a fiatal leány, aki nagyon becsületes és a legjobb hírnek örvend, megismer egy férfit, aki olyan rokonszenves neki, hogy amint meglátja, már feldobog a szíve. De anyja vagy a nevelőnő olyan féltékenyen őrzi, hogy csak jámbor, érdektelen beszélgetést folytathatnak együtt, pedig ha csak ránéz a férfire vagy kezét érinti, már zavarba jön. Már szerelmes vagy majdnem, de híre érdekében teteti a közömbösséget és visszafojtja minden érzését.

Csak az éjjelek magányában meri bevallani önmaga előtt elnyomott érzéseit és ha elalszik, csak csókokról és ölelésekről álmodik. Ébren szakadatlanul a szeretett ifjúra gondol és róla ábrándozik.

De bár a leghevesebb szerelmi vágy vette hatalmába és bár kész volna megadni magát heves véralkatának parancsa szerint, egyre azt susogja: »Istenem, nem bírom tovább!« Visszatartja őt a félelem a gyerektől és jóhírének az elvesztésétől.

És millió esetben ez volt az egyetlen ok e megtorpanásra és ez volt az eredete az úgynevezett »plátói« szerelemnek.

A szerencsétlen minden erejének megfeszítésével igyekszik kínjaitól szabadulni. Egy napon úgy érzi, hogy megtalálta a menekülés útját. A plátói szerelem legyőzte a nemi szerelmet; ettől az ideális szerelemtől várja a szerelmi érzések elfojtását és idővel az igazi szerelem megtalálja pótlékát a plátói szerelemben. Mégis a nyugodtnak tetsző külső mögött folytatódik a nemiség kísértetjárása és a szerencsétlen leány keserves kínlódása. Mert a szerelmi tényező mindig jelen van, ahol férfiak és nők a szerelemről beszéltek. Megjelenik még akkor is, ha a férfi és különösen a nő, a meghatározottabban tagadja is annak a jelenlétét és ha mindent elkövet is, hogy érzéseit takarja.

Így ez a »plátói szerelem« csak kivezető út, amelynek valódi célja: pótolni vele az igazi szerelmet, akár csak az önfertőzéssel. Mindkettő jelentkezhet tudatosan és öntudatlanul. Mindkettő csak biztosítóselep a pubertás idején; vagy villámhárítóképpen működik. Mindkettő anomáliává és perverzítássá fajulhat a felnőttél, akinek jobban ínyére van, mint a normális nemi érintkezés. Az ifjúság ábrándozó szerelmét, valamint ennek ikertestvérét: a »plátói szerelmet« ne kárhoztassuk, mint valami természet elleni merényletet. De ezt a plátói szerelmet dicsőíteni annyit jelent, mint a meglett embernek az önfertőzést ajánlani. Az érett férfi ne ismerjen lelki szerelmet, ha nincs vele a test és ne ismerjen testi szerelmet, ha azt nem hatja át a lélek, mert az ösztön éppoly magasztos, mint maga a lélek: »A nyákhártyák valamely megmagyarázhatatlan biológiai rejtély szerint sötét ráncaikban elzárva tartják a végtelen világ eme csodakincsét« mondja *Remy de Gourmont* »A szerelem fizikája« című könyvében.

És ha a testi kéj a lélek társulása nélkül kárhoztatandó, ott ahol megvan a kettő közötti teljes összhang, a legmagasabb megnyilvánulás előtt állunk. Amint *Mantegazza* mondja:

»A szerelemmel társuló gyönyör tiszta erény és az elméleti erkölcsbírók finomodó kazuisztikája tisztátalanabb, mint a leghevesebb ölelés.«

A hipokrizis takarója, amely már-már elfojtotta a szerelem legcsodásabb virágait, kezd lassan-lassan leválni. Egyre jobban elismerik, hogy az érzéki szerelem nem undok és bestiális, hanem ellenkezőleg: nemes megnyilvánulása az emberi életnek. És jóleső érzés megismerni az olyan prédikátornak a véleményét, mint a protestáns *Frenssen* Gusztáv, aki azt mondja: »Az érzéki szerelem nem bűn, sőt az élet ékessége, Istennek adománya, éppolyan mint tavaszidőn a langyos fuvallat; élvezzétek ki örömmel és nyugodt lelkiismerettel és kívánjátok mindenkinek, aki áhítja azt, mint ahogy kívánjuk a tenger szemléletét és az őszi szellő simogatását.«

A szerelem már nem titok

Már láttuk, hogy a főkülönbség az emberi szerelem és az állati párzás között a tudatos pár-megválasztásban van.

Minél inkább egyéni a szerelem, annál inkább egyetlen a kívánt társ és a szerelem annál magasabb és annál méltóbb a nevére. A prostitúció megvetettsége nemcsak a megvásárlás lehetőségében áll, — mert hiszen a mi nemi életünk a házasságon belül és kívül egyaránt függésben van a gazdasági tényezőktől. Hanem ami lealacsonyítónak számít a prostitúcióban, az inkább a kizáróan testi jelleg a lelki tényezők teljes hiányával, — hogy csak nemi kérdés, amely-nél az egyéni, a személyes szóba sem jön.

Lássuk most, miként jelentkezik a pár-választás folyamata, vagyis a szerelem születése egy külön személy irányában. Sokáig tisztán ésszel nem hitték megoldhatónak a kérdést; azt tartották, hogy a metafizika terére tartozik és nem enged elsőrendű szerepet a gyakorlati észnek, sőt ezzel szembe is helyezkedik. Ebből meg arra következtettek, hogy természetfeletti erők lépnek előtérbe. Különösen »az a bizonyos villámcsapás« érdekelte a lelkeket, ami a való életben minduntalan előfordul. Megesik valóban, hogy valaki az első látásnál hallja már kiáltani bensőjének a szavát: »Ez vagy senki!« Ez logika segélyével megfejthetetlennek látszik, épúgy az arra a kérdésre adandó felelet, hogy a kiválasztottban mit szeret meg az ilyen »villámtól sújtott« szerelmes. A legtöbbje egyáltalán képtelen az eset magyarázatát adni. Ezért hitték, hogy a szerelem szövevényeit tudományos módszerrel kibogozni lehetetlen.

A pszichológiának végre is sikerült megfejtenie ennek a világgal egykorú titoknak rejtélyét. Megengedjük, hogy a »szerelem erőműtanát« nem világították meg minden oldalról, de a körvonalakat sikerült kiemelni a titokzatos ködből és odaállítani a tudomány világító fénye elé. Miután megállapítottuk, hogy a »szerelmi villámcsapás« a legszélsőségsébb és legmeglepőbb és különösen jellegzetes esete a szerelem születésének, vegyük közelebről szemügyre annak folyamatát.

Minden nemileg kifejlett egyén »kész a szerelemre«, ami azt jelenti, hogy hatalmas nemi ösztön hajtja, amely bármely pereben megmozdulhat és tájékozódhatik egy meghatározott személy felé, aki megfelel az ő különleges szerelmi vágyakozásainak. Éppen ezek a különleges szerelmi vágyakozások adják a megoldandó kérdést. Ezek a vágyakozások ritkán felelnek meg annak az »eszmény«-nek, amelyet ki-ki a képzeletében kovácsolt magának. Ez az eszmény az ész által teremtett esetre szól. Hányszor találkozunk nővel, akik mindamelllett, hogy eszményük a magas szőke férfi volt, egyszerre csak belebolondulnak egy alacsony barnába, — vagy fiatal emberekkel, akik rajongtak a szeplőtlen naivákért, vadul beleszeretnek egy kokottba. Nem! A szerelmi vágyakozások nem az ész termékei. E vágyakozások forrása a lélek legmélyebb redőiben rejtőzik, ahová az öntudat leszállani sohasem tud. Ott a mélyben fészkelnek az erők és az őket vezető ösztönök, amiket az ember maga sem ismer, ott bújnak meg a benyomások és régen felejtett emlékek, hogy egy napon érintetlenül, tisztán és hirtelen felcsapódjanak. E mély rétegekben, melyeket a modern pszichológia, Freud után, »öntudatlan«-nak nevez, alakul ki az igazi, a félreismert eszményi szerelem: az egyéni szerelmi vágyakozás.

A források, amelyek ezt a titkos képzeletet táplálják, a külvilágból beérkező benyomások. Valamelyik ezek közül, nyilvánvalóan a feledésbe zuhanva, adja ennek az »ideál«-nak főbb vonásait. Megkísértjük példával magyarázni ezt az érdekes folyamatot, hogy annál világosabban lássunk.

Egy kishivatalnok a villamoson szembekerül egy fiatal leánnyal, aki külseje után ítélve, minden jel szerint nagyon gazdag lehet és aki után hirtelen heves vágyat érez. A leány fején jólálló, kicsiny, gesztenyeszínű kalap. A fiatalember

érzi, hogy a leány elérhetetlen, ami fájdalmat szerez neki. Amikor a tömegben kiszáll, a tolongásban már el is felejtí a leányt, — mert szívesen felejtjük azt, ami kellemetlenül érint — de azért az öntudata alatt a barnakalapos leány már fennakadt és a szerelem öntudatlan eszményképe, amely lassanként kialakul, barna kalapot visel. Néhány évre rá ugyanez a fiatalember összekerül egy társaságban vagy tíz nővel, akik közül az egyik épp olyan barna kalapot viselt. A nélkül, hogy tudná az okát, az első rátekintésre bizalmat érez irányában, noha csak most ismerte meg. A vonzalom, amellyel a nő felé húzódik, nyilvánvaló; a férfi nem is talál rá magyarázatot, de az egészet természetesnek érzi. A többi kilenc nőt, akit ugyancsak most ismert meg, idegennek és hidegnek érzi, ezt az egyet azonban nem; ellenkezőleg, már úgy érzi, hogy a szeretett nő meleget sugároz és hogy láthatatlan szál köti a nőhöz, akibe már fülíg szerelmes.

Természetesen a fiatalembernek már eszében sincs a villamoson való találkozás, de a barna kalap kipattantott egy eszmetársulást, mintha megnyomta volna lelkének villamosgombját az öntudatlan mélységben, ahová az ő szerelmi eszményképe elrejtőzött.

Ez a példa mutatja a szerelem megjelenésének jellegzetes vonását: nem kell, hogy a szerelem tárgya aprólékos-ságig megegyezzek az ő eszményképével; a legtöbb esetben elegendő a hatás kiváltására egy »hatásos részlet«, amint Magnus *Hirschfeld* nevezi. Ez a részleges csábítóerő lehet valami fizikai tulajdonság, valamely különösebb hangszín, egy bizonyos kacaj vagy lehet valami szellemi sajátosság, valami nézet, vagy valami tudás vagy készség, ritkábbalakú fül, egyéni bajuszviselet, épúgy, mint a ruházkodás különlegessége, egy meghatározott illatszer, vagy magának a testnek illata. Mindez kissé különösnek látszhatik, de hangsúlyozzuk, mindez tudományosan beigazolt tény. Nem akad szerelmes, aki arra a kérdésre, hogy mibe lett szerelmes, azt válaszolná, hogy a »fülébe«, vagy a »ruhája illatába«, vagy »abba, ahogyan két ujja közé fogja a csészét«, vagy »abba, hogy nevetés közben oly szépen felhúzza a felső ajkát«. Ezek a látszólag el sem képzelhető dolgok az első láncszemei annak az eszmetársulásnak, amely fel tudja csalni a legmélyebb tudatalatti rejtett képet. Mert nemi lelkiéletünket csak részben irányítja az ész, sokkal nagyobb mértékben azok a lát-

szólag jelentéktelen benyomások, amelyek igaz értelmüket rég elfelejtett emlékek fényénél kapják.

(Amikor a szerelemnek, kivált a »beleszeretésnek« ezt a magyarázatát megértjük, ne felejtjük el, hogy az ilyen példaképpen elmondott esetek mindig egyszerűsítve mutatják a mindig nagyon bonyolult valóságot. Mindenekelőtt azt kell tudnunk, hogy a »hatásos részlet« nem véletlenül válik azzá. Hogy egy mozdulat, vagy akár ruhadarab ilyen szerepet kapjon, annak is már elég belső okának kell lenni. Vagyis: már készen kell lenni az emberben annak az öntudatlan oknak, amiért éppen ez vagy az a részlet »fogja meg«. Aki a barna kalapba beleszeret, annak a számára a barna kalapnak már előre jelenteni kell valamit. Ami az ilyen jelentőséget adja, az többnyire kora-gyerekkori, igen erős hatású élmény. *Kell benne olyan valaminek lenni, ami erősen megfogta a gyerek érzéseit s olyannak is, aminélfogva nem maradt meg az emléke világosan az öntudatban.* Az ilyen benyomások legtöbbször abból az időből származik, amikor a gyerek egész világa a közvetlen családi környezet s amikor az érzelmein is a környezetének, szüleinek, testvéreinek szóló érzések uralkodnak. Erős hatást tehát azok az élmények tesznek rá, amelyek a környezetével kapcsolatosok s hogyha ugyanakkor kínos élmények is: akkor süllyednek a feledésbe, de úgy, hogy a hatásuk tovább él, — például abban, hogy valami az ember számára kívánatos vagy visszataszító marad, a nélkül, hogy tudná, miért.

Mire valaki már alkalmas arra, hogy egy pillantás vagy egy kalapviselet mély hatást tegyen rá: hosszú ilyen fejlődésen kellett átesnie. A fejlődés az ősi élménnyel kezdődik — s ha mód van rá, hogy lassú munkával kiderítsük, öntudatra hozzuk magát az élményt, úgyszólván mindig az derül ki, hogy a kis gyerek szülei körül történt, hogy az ő életüknek valami eseménye kapcsolódik ahhoz a pillantáshoz vagy kalaphoz. Az is kiderül, hogy vagy mindjárt kínosan hatott a gyerekre, vagy pedig olyan részletek voltak benne, amik akkor még jól estek, csak később vált az emléküik kínossá vagy szégyenletessé. Ezért felejtjük aztán el az ilyen eseményt — talán hosszú időre nyomtalanul. Hosszú időre, de nem örökre.

Mert azután következhetik a második fejezet (ami a felületes szemlélő számára elsőnek látszik): valami feléleszti

az élménynek egyes részeit. Az ezeryi barna kalap közül egyet olyan körülmények között pillant meg az ember, amiknek esetleg valami más ad jelentőséget. A különféle eredetű vágyaknak ilyen »konstellációja«, véletlen összeesése ad egyszerre csak valami jelentőséget az ezeregyedik barna kalapnak, ami aztán megmarad »hatásos részlet«-nek. Így, több élmény összetalálkozó, egyesített hatásából keletkezik az embernek minden döntő erejű hajlandósága, közöttük az egyéni szerelmi »ízlése«, a párválasztásnak titka s az a bizonyos »hatásos részlet« is.

A nemileg érett ember »kész a szerelemre«. Ez nem jelenti azt, hogy állandóan vannak szerelmi érzései, vagy hogy amint az érettsége egy bizonyos fokot elért, mindjárt okvetlenül elkezdődik a tudatos szerelmi élete is. Az érettség eleinte csak többé-kevésbé határozatlan szerelmi vágyakozásokban jelenik meg és ezzel kezd a dolog tisztázódni. A szerelmi lehetőség valóságos szerelemmé változik, mihelyt valami különös benyomás (az előbb említett »részlethatárok« akármelyiké) hidat ver az öntudatlan eszmény és a tudatos valóság között. Az igazat megvallva, itt nem összekötőhídról kellene beszélni, hanem gyújtó szikráról. A »villámcsapás« a hirtelen támadt tüzet juttatja eszünkbe. Hogy a dróttalan táviróról vegyük a hasonlatot, mondjuk, hogy egy bizonyos hosszúságú hullámra kell szert tenni, amellyel a lélek felfogó antennáját kapcsoljuk. Egyik közeli fejezetben látni fogjuk, hogy ezek a sajátságos szerelmi feltételek különösen fontos szerepet játszanak a »hideg« nők szerelmi életében, mert nemcsak a szerelem ébredése függ tőlük, hanem a szerelmi kiejzés is. Es látni fogjuk azt is, hogy a nő nem tud a kiej csúcspontjára, az érzéki mámorig jutni, csak ha ezek az egyéni feltételek készen állanak. Ez alkalommal megállapítjuk, hogy ennek a szerelmi eszménynek kialakulásában a gyermekkor benyomásainak, az apa és anya nevelő hatásának elhatározó jelentősége van.

A »villámcsapás«, amint láttuk, a legszélsőségesebb és legmeglepőbb eset. Ez esetben egyedül az »öntudatlan«, vagyis a lélek legmélyebb rétege lép munkába, az ész teljes mellőzésével, de szólhatunk a másik szélsőségről is, mikor a két szerelmes hosszantartó viszony után, sokszor évek múltával, kezdi szeretni egymást. Ez esetben a fordított jelenséggel van dolgunk. A nemi ösztön alapjául itt a tudatos

választás szolgál, ami az ízlés közösségét, a hajlamok azonosságát és a jellemek kölcsönös értékének elismerését jelenti. Az öntudatlanból felcsapódó jelenségek, amelyek a lélek mélységeiből erednek, azonban sokkal hevesebbek, készebbek és értelmetlenebbek, mint a tudatos ész megnyilatkozásai, mondhatjuk, hogy a »villámcsapás« mindig viharosabb, míg a tudatos választásból kikerülő szerelem tartósabb. (Ne tévesszük azonban össze az ésszel kiválasztott *szerelmet* az ésszel választott *házassággal*; az első esetben a társ értékének megbecsüléséről van szó, az utóbbiban a bankbetét megszámlolt értékéről.)

E két szélsőség között a középser nagy skáláját találjuk, ahol a két jelleg elemei a legváltozatosabb arányokban jelentkeznek. Leggyakrabban a csodálatos találkozás az öntudat alatti eszménnyel csak későbbben következik be, amikor a közömbös érintkezések hosszú során át meglátott bizonyos mozdulatok, a hangok színe, egy új ruha, új világításban mutatják a szeretett személyt. És éppen ennek az új megvilágításnak köszönhető a rátalálás a sajátos szerelmi vágyakozásoknak megfelelő vonásokra. Ezért beszélhetünk e látszólag paradox jelenségről: a »hosszú hónapokig tartó villámcsapásról«.

A »sex-appeal«

Az előbbi fejezetben áttanulmányoztuk azt a lelki folyamatot, amellyel a szerelem elkezdődik. Most rövid elemzését adjuk azoknak a benyomásoknak, amelyek a szerelmi társ megválasztásának az alapjai. Minthogy a külvilággal való érintkezésünk az öt érzékünkön keresztül történik, mi a benyomásainkat a megfelelő helyre sorozzuk be, vagyis végigvizsgáljuk a látás, a hallás, a szaglás, az ízlés és a tapintási érzék fontosságát a szerelemben. E fejezet tartalmát *Stendhal* egy mondásával jelezhetjük legjobban: »A szerelem az a gyönyörézés, amelyet a szeretett és viszontszerető lénynek a lehető legközelebről való látása, tapintása, hallása, szóval érzékelése fakaszt.«

* * *

Minthogy az ember »vizuális lény«, aki szemeivel tájékozódik a külvilágban, természetes, hogy nemi tájékozásában és szerelme tárgyának megválasztásában szintén szemei vezetésére bizza magát. Amilyen mértékben közeledik az ember a szerelmi vágy végcéljához, a látás elveszti addigi fontosságát a tapintás és szaglás javára. Miben áll a szemek gyönyöre nemi hatás szempontjából? Aki elhamarkodva azt mondja: »a szépség élvezetében«, az csak felületes ítéletet nyilvánít, mert a nemi szépség nagyon változó a kor, az ország és az egyéni ízlés szerint. Ami *Rubens* vagy *Rembrandt* szemében a »sex appeal«-t jelentette: az idomok dús teljessége, legalább is a felére lenne apasztandó, hogy

a mai ember annak érezhesse. És ha a kafferek a lógó, lötyögő mellekben látják a csáb netovábbját, vagy más négerek az átlukasztott alsó ajakban, amelyet fából faragott gyűrűk ékesítenek: mi bizony nem rajongunk az ő szépség-fogalmaikért. Tegyük hozzá az egyéni ízlés sokféleségét: a haj színét, a termetet stb.

Még feltéve, hogy egy meghatározott helyen a szép és a rút jelentősége pontosan meghatározható lenne is: a szép nem lenne mindig egyjelentőségű a kíváнатossal. Csak a kiválasztott esetek tömegének összevetéséből tudnók megállapítani a szépség ideálját egy korszak »sex appeal«-ideáljával szemben. Valóban: azok száma, akiknek ízlése eltér az általános ízléstől, millióra megy és azok, akik számára a szépség nem szerelmi feltétel, vagy vonzalmukkal egyenesen a rútság felé hajlanak, vagy akiknek a környezetüktől eltérő ízlésük van arról, hogy mi a szép: ugyancsak nincsenek kevesebben. Vannak nők, akik csak pápaszemes férfiba tudnak beleszeretni, amint vannak olyan férfiak, akik bomlanak a lógó mellek után; a púposoknak határozottan van egy bizonyos értékük a szerelemben. Általában azt kell mondanunk, hogy,, mindenkinek megvan a maga sajátos nemi ideálja. Másképp kifejezve, *a szépség csak az öntudatban játszik szerepet, amíg az egyéb szerelmi tényezők inkább hatnak az egyén tudatalatti világában.* Tehát az öt érzékszervnek benyomásai és a nemi inger egymáshoz való viszonya változik és az egyéni hajlandóságokhoz alkalmazkodik. Mindazonáltal, még ha az átlagostól való eltérést tapasztaljuk is, nem beszélhetünk »abnormális« ízlésről; mert ami eltér az átlagtól, még nem okvetlenül beteges.

Vizsgáljuk most a szerelmi benyomások, vagyis a »sex appeal« tárgyait. Különös tulajdonsága a mi civilizációnknak, hogy a közvetett szerelmi tárgyak gyakran erősebb nemi ingert váltanak ki, mint a közvetlenül érdekelt részek, így a másodlagos nemi szervek (például a keblek) látása erősebb hatást vált ki, mint a tulajdonképpeni nemi szervek látása; aminthogy a félig takart női test többnyire erősebb vágyat kelt, mint a meztelen. A mi századunk hanyatlása-e ez? Nem könnyű e fölött dönteni. Ezenfelül a meztelen test mozgásban nagyobb ingert kelt, mint mozdulatlanul. A mozdulatok harmóniája és ritmusa egyaránt lényeges. Elég ráemlékeztetni a keletiek hastáncára, ahol a táncosnő testé-

nek látása elsőrendű szerelmi ösztönző, ugyanúgy, mint a tánc ritmusa. A primitív népek tánca nyíltan erotikus jellegű és megerősíteni látszik a feltevést, hogy minden tánc erotikus eredetű.

Nem kell külön bizonyítani, hogy a ruha szintén nagy szerepet játszik a szerelmi életben. A női test nemi jellegének kidomborítása, a különböző öltözködési elgondolások, amelyek szerint egyszer elrejt, másszor érvényre juttat bizonyos testrészeket, a divatnak örökös, noha mindig változó tényezői. Volt olyan korszak, amikor a férfinemiszerveket a divat kidomborította, nevezetesen a testhez tapadó nadrág idejében, amikor például a katonák ruhája a hímvesszőt és a heréket külön táskába tette, hogy ráterelje a szemek figyelmét. A lovagi páncél is gondoskodott ezeknek a testrészeknek illő elhelyezéséről, hogy érvényre juttassa a hölgyek szeme előtt a lovag férfias készségét és erejét.

A ruházat vonala és formája (menyasszonyi ruha, özvegyi ruha, szüzi kendő) az eszmetársulás útján is életrekeltheti a nemi ingert. Végre az öltözék bizonyos részei, a harisnyakötők, a cipők, a mellszorítók, fontos szerepet játszanak, olyannyira, hogy a »fetis«-imádók vágyát nemcsak kiváltják, de ki is elégítik. Erre a kérdésre visszatérünk a *Beteg szerelmek* fejezetében.

»Sex-appeal« gyanánt szerepelhet élettelen tárgyak látása olyan személyeknél, akiknek lelki életében a látás különösen nagy szerepet játszik. Egy arckép, fénykép, szobor látása egyik-másik emberben szerelmet ébreszthet. A szépirodalomban nem egy esetet tudunk, ahol a »fetis«-imádás felidézi a szerelmet anélkül, hogy okvetlenül beteges hajlandóságra kellene gondolnunk. Végül a levelek, a szeretett személytől eredő rajzok, jelentékeny szerelmi értékkel bírnak és alkalmasak a szerelmi kötelék erősítésére. A másodlagos szerelmi gerjesztők szerepének köszönhető a pornográfia felburjánzása, amelyről majd szólunk a *prostitúció* fejezetében.

Végre a szem nemcsak a szerelmi ingerek besorozására alkalmas, hanem ezen ingerek kiváltására is. Egy bécsi orvos alapos okkal mondotta, hogy a csábító kacsintás nem más, mint a szerelmi kiélés a szemeken keresztül. Egy bizonyos típushoz tartozó asszonynak bizonyos tekintete, a félig lezárt pillák, a szemek ékesen szóló fényessége, a férfiban erős nemi

izgalmat kelthetnek. Viszont nők ajkáról gyakran halljuk, hogy egyik-másik férfinak alig érthető módon elbűvölő hatása van, ami a nőket szinte megbabonázza. Az orvosi feljegyzések beszámolnak esetekről, amikor ilyen szerelmi eszközök közt egy pillantás kiváltja az érzéki mámort. De itt is minden az egyén szerelmi ízlésétől és egyéni szerelmi feltételeitől függ. Tudjuk p. o., hogy *Descartes* bolondja volt a kancsal nőknek és hogy a rövidlátás igen sok férfira izgató hatással van.

* * *

Ami a hallást illeti, különbséget kell tennünk az *emberi hang* »sex-appeal«-je és a hangszerek erotikus hatásai között. A hangnak színe és erőssége, tisztasága vagy nyersesége, valami különös hangsúlyozása, sőt esetleg valami kiejtési hibája, például a selypítés is lehet jó vagy rossz befolyással a szerelemre. Ifjabb *Dumas* Sándor elbeszéli egy színésznő esetét, aki látogatóba jött hozzá; a szomszéd szobában meghallotta egyik barátjának a hangját. Abbahagyta a beszélgetést, látható gyönyörrel hallgatta egy darabig, azután felkérte őt, hogy mutassa be neki az urat. Az első látásra szerelmes lett (illetve: már előre az volt) belé. Tehát van eset rá, amikor a »villámcsapás« a fülön keresztül éri az embert.

Hogy bemutassuk egy szép hang erotikus hatalmát, elég arra hivatkoznunk, hogy nők gyakran belehabarodnak pocakos és nem valami szépséges énekesbe, akinek egoizmusát, önhittségét, szeszélyeit is el kell viselni a művészete kedvéért. *Caruso* külsejére bizony nem volt férfi-eszménykép, mégis több szerelmes levelet kapott talán még a boldogult *Válen-tino-néA.* is.

Kevésbé elterjedt, de azért nagy jelentőségű a zene szerepe. *Shakespeare* a zenét *a szerelem táplálékának* nevezte és *Van der Velde* a »Tökéletes házasság« című könyvében azt mondja, hogy alig van csak valamennyire is muzikális ember, aki *Trisztán és Izolde* második felvonásában nem hatódna meg nemi életének legmélyéig.

A dallam mellett a ritmus játszik nagy szerepet, sőt a legfőbbet. A zene minden formájának óriási hatása van a nemi életre, amint azt a pszichoanalitikus iskola megfigyelte.

Idézzük végre *Tolsztoj* híres regényét, amelyben leírja *Beethoven Kreutzer-szonátájának* erotikus hatását. *Stekel* egyik betegének elbeszélését a következőkben közli:

»Még diákkoromban igen gyakran játszottam ezt a szonátát egy igen erotikus úrinőnél. Valahányszor együtt játszottunk, mindig nagyon izgatottnak látszott, különösen mikor erre a szonátára került a sor. *Tolsztoj* regényének olvasása után, amikor újból a *Kreutzer-szonátát* játszottuk, a harmadik taktus után olyan kéjsóvár lett, mint egy bach-chansnő.«

* * *

A nemi életben az *ízlés* érzéke a csók körül jut szerephez. Az ajkak édessége, az ajkak és a nyelv szopogatása, a nyál íze, hatalmas szerelmi izgató szerek. Ugyanez áll a test egyéb részének csókjairól; ám nehéz elválasztani az ízlés érzetét az illat érzésétől, ami ezeknél is fontosabb lehet és amit külön fogunk tárgyalni.

Az emlős állatok nagy részénél a nemi életet a szaglás kormányozza. Mindenki megfigyelte már, hogy a koslatás idején a hím-kutyát szimatja irányítja a nőstény felé. A kölcsönös szimatolás az ebeknél az, ami a kölcsönös megtekintés az embernél. Az ember szimatja gyöngé s ebben a macskákhoz és egyéb »látó állatokhoz« hasonlít. A szerelemben azonban azért a szaglás is jelentékeny, bár gyakran lebecsült tényező. Meglehet, hogy a keletiek orr-csókjá megfelel az állatok szimatolásának.

Az illat hatása vagy vonzó, vagy undorító. Ami az egyikre undorító, az a másakra vonzó lehet. A változatosság ebben igen nagy és mi csak némely közismert szag értékéről beszélünk.

Az undorító szagok között a legémelyítőbb a büfögő gyomor vagy tisztátalan zápfog szaga. A Korán szerint a száj bűzössége válási ok. Ami a dohányszagot illeti, némelyik nő undorítónak találja, míg a másik szerelmi vonzóerőt tulajdonít neki (»lehelletének férfias illata van«). Ritkább eset, hogy férfiak szeressék a dohányszagot a nőnél, ami arra vezethető vissza, hogy a dohányzás a legutóbbi évekig kizárólag férfiak szokása volt. Hogy rámutassunk a szerelemnek ezen téren való szeszélyeire, idézzük az esetet, — amelyet *Stekel* említ: — mikor az asszony a szerelmi tette csak

akkor volt kapható, ha a férje erősen sörszagú volt. A legtöbb esetben szesztől bűzös lehellet inkább undorító.

Az izzadság szaga, íze és erőssége igen erősen befolyásolhatja a szerelmi érintkezést. A középkorban, sőt a mai időben is elterjedt hiedelem szerint a zsebkendőből és az izzadsággal telített ruhadarabokból kiáradó szagnak szerelmi fokozó erőt tulajdonítottak (lásd: »A szerelem alchimiája« fejezetet). A tiroli parasztok p. o. tánc alatt kendőt tesznek a hónaljuk alá és a tánc után odaadják a húzódo szeretőnek. Népies babona szerint ez olyan erős nemi izgatószer, amelynek szagolása után azt tehet a leánnyal, amit akar.

Érdekesnek tartjuk ez alkalommal közölni azt a legendát, hogy a navarrai király, *Valois* Margittal kötött házassága napján örülten beleszeretett *Marié de Clèves-be*. Hogy kipihenje a tánc fáradalmait, a palota olyan termében húzódozott meg, ahol előbb a szép *Marié de Clèves, Condé* herceg menyasszonya átizzadt ingét friss fehérneművel váltotta fel. Az Anjou-i herceg homlokát a kezébe akadt ingbe törölte és rögtön szerelmet érzett a tulajdonosa iránt. A »villámcsapás« itt a szaglás érzékének a műve volt. *Binet* egy hasonló esetről tud: Egy diák egy napon olvasmányba merülve ült egy nyilvános padon. Olvasását megzavarta egy hirtelen jött nemi izgalom, amelyet erectio kísért. Körületekintett és ugyanazon padon egy vörös nőt látott, aki erős illatot terjesztett, valószínűleg olyat, amelyik kétségtelenül megfelelt a fiatalember saját nemi feltételeinek. — Az ilyen szerelmek mutatják a szerelem létrejöttének öntudatlan (tudatalatti) okait.

A havi vérzés majd mindig undorító, de ezen szabály alól is sok a kivétel. Vannak férfiak, akiknek nemi gyönyört okoz a vizelet és ürülék szaga. Végül a szag, amit a nemzőszervek terjesztenek és ami az állatoknál a legerősebb nemi inger, néha szerepet játszik az embernél is, bár enyhébb fokban.

A nemi szervekből kiáradó illat egészen különleges úgy a férfinál, mint a nőnél. Egyéni jellege van, árnyalatában épúgy, mint intenzitásában.

A nemi illat, hacsak nem túlerős, — ami kivételes — ingerhatással van a normálisan beidegzett emberre. Tekintve a mi szokásainkat, ez a hatás csak akkor nyilvánulhat, amikor a két társ a bensőséges közös élethez összeszokott. Elég,

hogy a természetes testszagot valami mellékillet (a tisztatlanság vagy abnormális váladékok) kísérje, hogy már nemi undort idézzon elő. A nemi illat a nőknél erősebb, mint a férfiaknál. Különösen felfokozódik a nemi vágy hatása alatt, mikor a mirigyeknek a külső nemi szervekhez vezetett váladéka dúsabb. Némely nőnél ez a váladék-kiválasztás az egész testre kiterjed és az így kifejlődő illat különösen hatalmas ingerfokozóvá és csábhatássá válik. Ugyanez áll a kiömlő spermára nézve is, amelynek hatása a nőre nagyon változatos, de mindig kapcsolatos a nemi inger fokozásával. Ha most az emberi szagtól átmegyünk a növényi és állati szagokra, azzal kell kezdenünk, hogy már régóta ismerik az illatnak az erotikus életben való fontosságát, amin az illatszerek nagy ipara alapul. »A szerelem alchimiája« című fejezetben tárgyalni fogjuk az illatok és kenőcsök erotikus jelentőségét. Itt érjük be azzal az általános megjegyzéssel, hogy az illatszerek anyagának erotikus befolyása kétféle: először is arra való, hogy takarja az ember kellemetlen szagát, azután, hogy a szerelmi vágy fokozója legyen. Befejezésül idézzük a szerelemnek legjáratosabb dicsőítőjét, *Casanovát*, aki azt mondta a szerelmi csókról: »Nem égő vágyunk-e tudónkre szívni a szeretett lény testiségének egy részét?«

* * *

Most elérkeztünk az utolsó, az ötödik érzékünkhöz, a tapintáshoz. A tapintás a szerelmi érintkezés lefolyásában utolsónak jelenik meg és annak legkimagaslóbb tényezője. *Van de Velde* különbséget tesz a cselekvő és a szenvedő tapintás között (cirógnatni vagy cirógattatni). A cselekvő érzék az ujjak és lábak hegyén, a kezekben, a lábokban és a nyelv hegyén székel, míg a szenvedő tapintási érzék az egész test felületén jelen van. Az ajkaknak cselekvő és szenvedő szerepe egyformán lehet.

A cselekvő tapintás egy fajtája a szeretett személy megismerésének. Fontos a társ megválasztásánál, amikor beéri az ártatlan érintkezésekkel: kézszorítás, kézcsók, kart-karba-öltés stb. Tudjuk, hogy ezek az »ártatlan« érintkezések akárhányszor kipattantják a szerelmi vágyat és kiváló érzéki ingernek mutatkoznak. A kéz hajlékonysága és finomsága vagy durvasága, melege, lágyabb vagy

keményebb szorítása éppoly fontosak a tapintás, mint a haj színe vagy a száj formája a látás, vagy a hang a hallás számára. Ha egy regényben azt olvassuk, hogy »az idegen férfi kézszorítása megremegetti egész testét«, biztosra vehetjük a »villámcsapást« a tapintáson keresztül. Itt olyan benyomásokkal állunk szemben, amelyek már a nemi érintkezésre tartoznak, vagy helyesebben olyanokkal, amelyek a szerelmi játékok formájában megelőzik a két társ szerelmi egyesülését. Erről a következő fejezetben fogunk beszélni.

A csók és a szerelmi enyelgés

Mielőtt tovább mennénk, talán helyesen tesszük, ha visszapillantunk az eddig megtett útra.

Láttuk a nemi ösztönt, amely eleinte az egyén saját testére szorítkozik (az autoerotikus időszak), már a születéskor jelen van és a legkülönbözőbb formákban mutatkozik anélkül, hogy normális határait átlépné. Ezt a jelenséget nyomon kísértük a csecsemőnél tapasztalt legártatlanabb alakjaitól és az első gyermekkorbeli alakoktól a pubertás viharzásain keresztül mindkét nem szerelmi éréseinek idejéig. Láttuk, hogy az ösztönhöz és a szerelmi feszültséghez mint csatlakozik egy újabb ösztönös tényező: a vágy a szerelem tárgya felé, amely már nem az egyén saját teste, hanem a másik nemhez tartozó szerelmi társ. Láttuk azt is, hogy a másik nemhez tartozók közül miként történik a testi és lelki tényezők segítségével a választás, miként keresi a nemileg érett ember a testi és lelki szempontokból megfelelő társat és hogyan lesz szerelmes. Lássuk most a szerelem kipattanását annak cselekvő megnyilvánulásában.

Van de Velde doktor a szerelem életében négy főállomást állapít meg: az előjáték, a szerelmi enyelgés (kedveskedés), a nemi egyesülés és az utóhangok állomását.

Ebben a fejezetben átvizsgáljuk a két első állomást. A két másik részre fenntartjuk a következő fejezetet; végül e könyv utolsó fejezetében vesszük sorra a nászéjszaka különösségeit. Ha időrendi sort akarnánk betartani, a nászéjszakán kellene kezdenünk, mielőtt leírnók a nemi egyesü-

lést tarka változataiban. De mert a nemi egyesülés speciális és nagyon bonyolódott folyamat, jobbnak látjuk a módszeresség kedvéért előbb ezt tanulmányozni.

A szerelem előjátékait már láttuk az előbbi fejezetben, úgy, hogy e helyütt csak pótolnunk kell a hiányosságokat. A szerelem megjelenésének jelei már a szerelem előjátékának számíthatók; itt az érintkezésre, a többé-kevésbé első bizalmasságokra, a kacérságra, a »flört«-re és egyéb szerelmi próbákra célozunk. Mikor azonban a flörtöt említjük, nem célozunk az álcázott szerelmi érintkezésre, ami olyan nagyon elterjedt különösen az amerikai fiatalságnál és amelynek szereplői a »félszű« és az »ágyszélég csábító«.

Az előjáték és a nemi enyelgés között a határt megvonni igen nehéz, mert az idők folyásával, különösen napjainkban, nagyon elmosódott. És mégis ösztönösen úgy érezzük mindannyian, hogy itt más-más dolgokról van szó: a bensőség változatainak fokbeli különbségeiről a két szerelmes között. Éppen ezért nem is próbáljuk megvonni a határvonalakat. Allapítsuk meg, hogy ez a határátlépés bekövetkezhetik, mihelyt a tapintás nagyobb erőre kap, mint amit egyéb érzeink kifejtenek. Eddig a pontig a tapintás szerepe, hogy úgy mondjuk, a kutatásban állott és a titkos érintkezésekben merült ki: a rendesnél erősebb kézszorításban és egyéb tapintásokban, de nemsokára mutatja túlerejét akkor, amikor a szerelmes ajkak először találkoznak. Azért kezdjük mi a szerelmi enyelgések sorát a csókkal.

A csókról igen sokféle teóriát gondoltak már ki. Vanak, akik a történelem előtti idők »szadisztikus és kannibáli« hajlamosságainak túlfinomult maradványait látják benne. A szerelmi harapásból finomult volna a szerelemnek ez a megnyilatkozása csókká. Mások, mint Ellis *Have-loch*, az anya emlőjén élő csecsemő szopásából származtatják a csók eredetét; mások meg a mongolok »orr-érintés« szokásával vagy az állatok szimatoló mozgásával próbálják magyarázni. Csakugyan némely afrikai hegyilakó törzsek nem azt mondják, hogy »csókolj meg«, hanem hogy »szagolj meg«. Végre vannak tudósok, akik szerint a csók lényeges

eleme a szerelmi társ illatának beszívása és akik a két ősi ösztönnek: a táplálkozás és a szerelem ösztönének egybeolvadását látják benne. Bármint legyen is, mi ezekből az elméletekből két következtetést vonhatunk le. Először: a csókban három érzéki tényező működik közre: a tapintás, a szimat és az ízlés. Az első az uralkodó az európai népeknél. Másodszor: a nemiséget nélkülöző csókok ugyanezen eredetre vezethetők vissza, mint a szerelmi csókok, nevezetesen a kéj kívánására. Az bizonyos, hogy a gyermek rózsás szájára lehelt anyai csók más hatással van, mint két szerelmes csókja. De a csókra indító érzés mind a kettőnél nagyon hasonlatos. Másutt kimutattuk, hogy a csecsemőnek szopása ugyanegy eredetre vezethető vissza. Mikor a szerelmi csókról beszélünk, meg kell állapítanunk, hogy nincs biztos határ az »ártalmatlan« és a »veszélyes«, valamint a »tisztá« és »tiltott« csók között. Nincsen »plátói« csók, mint ahogyan nincsen plátói szerelem.

Igaza van *Bauer-nek*: hogy a szerelmi csók soha nem lehet »tisztá«; ez két össze nem férő fogalom. Plátói szerelmet táplálni valaki iránt és ölelkezni vele: éppoly érteimetlen beszéd, mint az éhhalálba indulni és az egészséges étrenden gondolkodni.

Már Ovidius »Ars amandk című művében elismerte a csók nemi jellegét és gondolatát így fejezte ki: »Aki csókot rabolt és nem tudja elrabolni a többit is, az megérdemli, hogy azt is elveszítse, amit már megszerzett.«

És ismételjük: a csók, bármilyen ártatlannak lássék is, sohase mentes a nemiségtől, hanem csak egy darab út a szerelemtől a bírásig. Még ha nem is jut el a végcélhoz, az nem vesz el semmit a »közbenjáró« szerepéből a testi kéjvágy és a beteljesülés között.

A csókok alakjuk és izgalmi erejük szerint végtelenül változatosak. A »Kámaszutram« és egyéb keleti szerelmi könyvek a leírások végtelen sorát adják olyan fura hűséggel és pontossággal, hogy minden alaknak külön nevet is adnak. Nincs szerelmi simogatás, amelynek skálája olyan dússá tehető, mint a csóké. A zárt ajkak titkos és halk érintésétől az alsó és felső ajak szívéig és a nyelv félénk érintésétől egészen a nyelv csókjáig és a nyál felszívásáig (nyilván innen a kifejezés: »csókot inni a szeretett nő ajkáról«), milyen skálája az izgalomnak, kezdve a gyenge

megrázkódástól az érzéki vad mámorig, amit már maga a csók is ki tud váltani.

A csók még nagyobb változatosságot nyer, ha az ajakról átvonulhat a test más részeire. Milyen könnyű a szerelmes ajaknak a szájról letévedni a nyakra és a test legóvottabb részeire és azt a csókot adni, amely az utolsó ellenállást is megtöri. És ez a váratlanul diadalmas csábítás »ártatlan« és nem is sejtett szilajságú csókból indult ki, ami bizonyosság a mi felfogásunk mellett, hogy t. i. nemiséget nélkülöző csókról beszélni se lehet, hanem csakis a csókolódzások sokszínű soráról.

Az olasz közmondás mély igazságot hirdet: ^Megcsókolt nő félig megejtett nő.«

Ez a folytonosság a csókok skáláján egyenesen a nemzési tényt megelőző szerelmi játékok előjátékához vezet. Aki a szerelmi megnyilvánulásnak határt akar szabni, az — amint *Hirschfeld* mondja — meg akarja állítani a feldobott kő esését, a villám fényvilágát, a felhő esőzuhatagát. És ha tudjuk, hogy nem az érzékiségünk a megejtő bűnünk, hanem inkább a természet adományainak a megvetése, úgy a maga egészében elismerjük *Balzac* véleményét: »Elfogni hirtelen a szerelem árnyalatait, azokat kiművelni, azoknak új stílust vagy eredeti kifejezést adni, ez a házasság magas iskolája. Két egymást nem szerető pár között ez a felsőbb iskola paráznasággá fajul, de az az ölelés, amelyhez a szerelem vezet, sohasem parázna.«

* * *

Magunkévá kell tennünk az igazságot, hogy a szerelmi kedveskedések, vagyis a legváltozatosabb cirógatások a szerelemkeltő tájékokon, beleértve a nemző szerveket is, lényeges elemei a nemi életnek és fontosságuk nem csekélyebb, mint magáé a nemzése. Nem jutna megillető elismerés ezeknek az enyvelgéseknek, ha a kéjen felül, amit szereznek, ne kapnának néhány, élettani működésük fontosságát kiemelő megjegyzést. Ez a működésük kétirányú: az első abban áll, hogy kiegyenlítik a férfi és nő nemi érzéseinek egyenlőtlenségét, ami e nélkül néha az együttes örömet lehetetlenné tenné. A két szerelmi társ izgalmi fokának egyenlőtlenségére gondolunk. Ismeretes dolog, hogy az érzéki

mámor eléréséhez kívánt idő a nőnél rendszeren hosszabb, mint a férfinál, aminél fogva gyakori dolog, hogy amikor a férfi már eljutott odáig, a nő még kielégítetlen. De nemcsak időbeli különbségről van szó. Ez az egyenlőtlenség abból ered, hogy a nő a nemzési aktus kezdetén nincs elég ingerületben. A dolgot világosabban látjuk, ha a jelenséget egy közös hegymászással hasonlítjuk össze, amelyben a csúcs elérése után a leszállás következik; — ez jelentené a kéjt, vagyis az érzéki mámort és kilövellést. A folytatólag elért magasság megfelel a fizikai izgalom fokának. Az előbbi esetben a férfi és a nő azon pillanatban, hogy megkezdik a nemzési tényt, egyforma mértékű izgalomban van, vagyis hogy a feljutást a hegy ugyanazon pontján kezdik, de a nő lassabban halad felfelé és mire felér a csúcra, a férfi már megkezdte a leszállást. A második esetben a két társ egyforma gyorsasággal halad, de a nő kevésbé izgatott, vagyis a felemelkedést alacsonyabb ponton kezdi, mint a férfi, ami természetesen azzal jár, hogy a nő később éri el a csúcot.

A két különbözőség úgy egyenlíthető ki, hogy a férfi, mielőtt megkezdik a felszállást, vagyis a nemzési tényt, előnyt ad az alkalmas szerelmi enyelgések javára. Néki fokoznia kell az izgulás menetét, hogy magasabb ponton indulhasson.

Ez az első hivatás, amit a »szerelmi enyelgés«-nek be kell töltenie. A célja, hogy egyidőben érjenek a csúcra. De az se baj, ha a nő érkezik elsőnek a hegytetőre; a férfi mindig utóíérheti. Ami rossz, az ennek az ellenkezője, t. i. mikor a férfi ér elsőnek a célhoz és már nem képes időt adni a nőnek, hogy ő is felérkezhesen.

A szerelmi enyelgések második hivatása még fontosabb. Bebizonyítja nekünk, hogy a szerelmi tényt megelőző játékok se nem bűnök, se nem kicsapongások, hanem természetadta eszközei a faj fenntartásának. Ismeretes dolog még a laikusok között is, hogy a nemzés nagy nehézséggel jár, sőt néha lehetetlen is, ha a férfi és a nő egyaránt nincsen erotikus izgalommal arra előkészítve. Megteremteni ezt a megelőző »feltüzelést«, ez az élettani hatása a szerelmi enyelgésnek.

A nőnél az izgulás következménye a nemzőmirigyek működésének meggyorsulása, amely feltüzel a hüvely bejára-

tát, nagymérvben könnyítvén a nemi egyesülést. A férfinél szintén nélkülözhetetlen a szerelmi játszás, hogy létrehozza a merevedést és egy bizonyos váladékot, amely néhány csepp kijutásában mutatkozik a nemzési tény megkezdése előtt. A merevedés elmaradása a nemzést lehetetlenné teszi, de ugyanezt teszi a váladék elmaradása is, különösen a nőnél, de a férfinál is. A váladék ugyanis biztossá és könnyűvé teszi az utat, ami nélkül megeshetik, hogy a női nemzőszerv megsebesül a férfitagnak alkalmatlan időben való bevezetésétől.

Ezekből látjuk, hogy a szerelmi feltüzelés nem ferde és hibás érzékűek vagy elsatnyultak kitalálása, hanem a szerelmi tény befejezésére megkívánt nélkülözhetetlen elem. így habozás nélkül beszélhetünk ezekről az enyelgésekről ugyanazzal az őszinteséggel, amint azt a nemi élet minden egyéb megnyilvánulásaival is tennünk kell. Ami azokat illeti, akik ebben a könyvben nem hasznos okulást, de egészségtelen önzogatást keresnek, a most következőkben csakúgy csalódní fognak, mint az eddigiekben. Minden tapasztalt orvos ismeri azokat, akik szobája küszöbét inkább azért lépik át, hogy ott új szenzációkat találjanak, semmint azért, hogy nemi kérdésben orvosi tanácsot kérjenek. Viseljük a kockázatát annak, hogy tápot nyújtunk ezeknek a beteghajlamú embereknek és nem riadunk vissza nehéz feladatunk teljesítésétől, ami a tanácsraszoruló normális egyének felvilágosításából és óvásából áll. Nekik jó tanács kell ebben a félrezökent világban, ahol még mindig a hipokrizis az uralkodó.

* * *

Ismert dolog, hogy a mindennemű enyelgés iránt érzékeny testrészek, az úgynevezett »erogén zónák«, az egész testen vannak elosztva. Ez a jelleg különben nagyon változatos az egyén szerint, mert van, aki általában érzékeny az enyelgések iránt és ha megállapítottuk, hogy a gyönyört-keltő zónák főleg a test természettől adott nyílásai körül fészkelnek, mint a száj, fül, szem és tegyük hozzá a test egyéb részeit, mint a nyak, hónalj, a keblek (különösen a nőnél), a combok, a tompor, egy része a hátgerincnek (különösen a férfinál), a térdhajlás, a köldök, végül a nemi szervek, beleértve a far környékét, — állításunk megerősítését nyert.

De éppen az erős egyéni különbözőség miatt kívánatos, hogy a férfi ezen a téren tapintatot tanúsítson. Amikor a szerelmi társak ismerik egymást, a leggyengédebb érintés is mint a fül mögötti csók vagy a haj felborzolása, túlzó hatással lehet. Oly babrálás, amely már »routine«-ná fejlődött, kellemetlen érzést válthat ki a nőnél, aki magában mondja: »No most kezdi a műsorát!« Az is megeshetik, hogy a férfi a test másik részén kezdi az enyeltést és hogy e miatt a cirógatás éppen ellenkező eredménnyel jár: a társ bosszankodik és nem engedi át a másiknak az igazi kéjkeltő zónákat, még ha azokat maga ismeri is. Ez különösen így van a nemi szervek érintéseinél a friss házások első bensőséges órái alatt. Ezek az érintések különös finomságot és önuralmat igényelnek, de a másik fél gyengédsége éppúgy szükséges.

Vannak férfiak, akik nem szeretik arcuk simogatását, de akik azt nem vallják be, nehogy társnőjüket megbántásák. Viszont jólesik a nyak cirógatása a hajzat tövén, a hónaljknál és a tenyéren. A csók és az enyeltés a szemeken és környékükön igen erős hatással lehetnek, az egyikre kellemesen, a másikkra bántóan. Az érzékenység nemcsak a test egyes részei, hanem az alkalmazott mód szerint is változik. A könnyed simogatás általában kedvelt enyeltés, de az erős szorítás is nagyon becsült forma. A cirógatás különféle ritmusban kedvelt játék, ugyancsak a test egyes részeire adott csók árnyalatai, az ajkak könnyed érintésétől a szívásig és harapásig. Ennek a fokozatai is nagyon változók és függenek az egyéni ízléstől. Egyik-másik keleti szerelmi kézikönyv hosszú lapokon mutatja be a szerelmi harapást, de tekintve az egyéni vérmérséklet különbözőségeit, minden önkényes meghatározás nevetséges és nem helyénvaló.

A szerelem gyakorlásának fő elve a következő: »Csak azt cselekedj, ami a társnődnek kellemes. Minden érintés, ami csak az egyik félnek ad gyönyört, közel áll az erőszakhoz és lehetetlenné teszi a szerelmi társ testi-lelki odaadását. Gyakran megesik, hogy egyik vagy másik fél, sokszor álszemérem folytán, valamely enyeltést kellemetlennek, sőt fájdalmasnak érez; azért is nem győzzük eleget ismételni, hogy: *minél gyöngédebben!* Különösen a test érzékeny részem! Ez szól elsősorban a női szervekre és a

férfi heréire. Kisebb mértékben áll ez a keblekre, amelyeknek gyenge szorítása ritkábban kellemetlen.

A női keblek, különösen a halom és a környező részei, a szerelmi enyeltéseknel nagy szerepet játszanak. Már ismeretes a kapocs az emlök és a méh érzékenysége között. Minden anya tudja, hogy a gyermek megszületése után az emlöknek minden megszívását a méh összehúzódása kíséri. A nőorvosok óvják a nököt a terhesség előrehaladott állapotában az emlök erős dörzsölésétől, mert az ilyen könnyelműség könnyen megindíthatja a kezdő fájásokat.

Ez az összefüggés, amely mindig érdekelte a megfigyelőket, arra készítette a középkor anatómusait, akik még nem ismerték a gerincagy működését, hogy egyenes összeköttetést keressenek az emlök és a nemiszervek között. A legenda szerint *Leonardo da Vinci* különös súlyt helyezett erre a jelenségre. Egy tollrajzán — amely egy párt ábrázol pázrás közben — tisztán látható az összeköttetés az emlök és a hüvely között.

Az érzékenység itt is az egyén szerint felette változó. Vannak nök, akiknél nem vált ki kéjérzést az emlök érintése, sokaknál pedig fájdalmat okoz. Az emlök érzékenysége, csakúgy mint a csecsbimbóké, az idő szerint is változó.

Most pedig térjünk át a szerelmi enyeltés utolsó útszakaszára, amely a nemi szervekhez vezet bennünket. Még egyszer hangsúlyozzuk, hogy a legvégsőig érzékenyek a férfi heréi, amelyeknek érintése is fájdalommal jár. Bizonyos, hogy némely egyénnél a herék elég heves szorítása növeli a nemi kéjérzést, de a legtöbb férfinél a könnyed, sőt enyhe nyomás is órák hosszát tartó fájdalmat okoz. A férfi számára a férfi tag hátsó részének, továbbá a heréknek és a makknak érintése szokott a legkellemesebb lenni.

A tulajdonképpeni nemzőszervekkel való játszadozás, amit egyéb kéjszerző érintések, különösen a hát gerinc cirógatása, kísérnek, nagyon kéjélesztő lehet. A test ezen részének többé-kevésbé erős nyomásai a nemi szervek működését ingerlik. Ügy mondják, hogy a szerelmes nök, akik ügyesen állítják sorompóba a kéjingeret, a férfi részére kimondhatatlan kéjérzést szereznek. A makkot környező részek erős izgalmat okozhatnak.

A dolog sokkal szövevényesebb a nőnél. E fejezetben látni fogjuk, hogy mennyire változó lehet a legnagyobb érzé-

kenység a különböző nemi szervek egyes részeinél. A nőknek ízlése, különösen ha a nő az önfertőzést gyakorolta, olyan raffinált, hogy minden általános irányítás e dologban tárgytalan volna. A férfi dolga, a kísérletek legnagyobb tapintatosságával megtalálni a legkedveltebb kéj szerző központokat. A nők nagyobb részénél az inger első állomása a csikló, amey a legérzékenyebb a nemi szerv részei között. Ez alkalommal emlékezzünk arra a jó tanácsra, amit orvosa *Mária Teréziának* adott; »Praeterea censeo vulvam Sanctissime Majestatis ante coitum diutius esse titillandam«. (Egyébként az a véleményem, hogy Szent Felséged hüvelyét a coitus előtt hosszabban kell csiklandozni.) E tanács visszavezet bennünket e fejezet kiinduló helyéhez, t. i. ahhoz, hogy a nemi szerveket fel kell tüzesíteni a nemzés könnyebbé tétele végett. Kétségtelenül ugyanazt a célt szolgálja az »ingercsók« név alatt ismert enyelgés.

Tévedés volna ezt az enyelgést perverzitásnak vagy természetellenes fajtalankodásnak venni. Megtaláljuk ezt az állatoknál épúgy, mint a primitíveknél; ami most már szerepét a civilizált társadalomban illeti, hivatkozunk *Balzac* fentemlített szavaira, — hogy t. i. a szerelem által szerzett enyelgés sohasem parázna. Ez a vélemény eljuttat *Van de Velde* véleményéhez, nevezetesen, »hogy a szeretett lény legtitkosabb testrészeire helyezett csók nem kifogásolható sem etikai, sem esztétikai szempontból, feltéve, hogy a párok egészségesek és természetesen tiszták*.

Mégis van ennek egy »sine qua non« feltétele: a férfinak sok tapintattal és kíméllettel kell eljárnia. »H n'y a qu'un pas du sublime au ridicule« (A fenségestől a nevetségességig csak egy lépés) — tartja a közmondás. A szerelmi kódexben, mint egyebütt, a magasztos és a rút érintkeznek. Az »inger-csók« ennél fogva különösen javasolt a nemi inger felkeltésére a még járatlan nőknél, akik azt nem ismerik.

Másként áll a dolog ott, ahol egy hosszabb házaselet során az alkalmazkodás és a kölcsönös gyakorlat a szerelmi enyelgéseknél már készen van.

A nemi érintkezések ezen előrehaladott állomásán a hajlam, a vérmérséklet, a lelki tájékozottság és a párok gyakorlata az, amittől függ (egyoldalúan, vagy fölváltva, vagy együttesen), hogy az »inger-csók« megtartsa fontosságát a szerelmi enyelgésekben.

Aki a szerelmi enyvelgésekben mesterré lett, meg fogja kísérelni, hogy azt változatossá és tökéletesebbé tegye.

Nem is lehet ez másképp a legmagasztosabb és árnyalataiban leggazdagabb szerelmi enyvelgés során.

* * *

Lehet, hogy olvasóink egy része egy kicsit túlrövidnek találja ezt a fejezetet, különösen az a része, amelyik az asszonyok »frigiditás«-a miatt panaszkodik és arra számít, hogy itt megfelelő »használati utasítás«-t talál. Külön fejezetben vissza fogunk térni a nő frigiditásához. Különben meg lehet tanulni a mesterséget, de sohasem az érzéseket, már pedig itt az érzés minden, mert a gyönyör szerzésének művészete a szerelem és a boldogítás művészete és semmit sem ér a világ minden mestersége a szerelem nélkül. Enélkül az osak lélek nélkül való mesterség — talán még a természet ellen is »bűn«. De a szerelmesek nem vétkeznek, mert nem a földön élnek, hanem a mennyekben, ahol nincsenek bűnösök.

A párizás

Az előző fejezetekben áttanulmányoztuk a szerelmi enyvelgések legfinomabb árnyalatait és nem mulasztottuk el rámutatni ezeknek az előjátékoknak nagy élettani jelentőségére.

Most, hogy elérkeztünk magának a párizásnak tényéhez, nem tagadjuk le zavarunkat, mikor tollat fogunk kezünkbe. Kényszer ez? Nem! Erről szó sem lehet. Mi tisztában vagyunk azzal, hogy e fejezet közreadásával hivatást teljesítünk, sőt hármast hivatást, amint látni fogják.

Mégis: a tiszta lelkiismeret tudatában és noha meg kell tennünk olvasóink iránt való kötelességünket, nem tudunk úrrá lenni az érzésen, ami e fejezet küszöbén elfog bennünket: a »Hallali!«, azoknak harci riadója, akiknek szemében mindaz, ami vonatkozásban áll a nemiséggel, tobzódás és »disznóság«. Ez mind belezúg fülünkbe.

Nem akarjuk kétségbevonni ezeknek a jóhiszeműségét és éppen ezért nem kíméljük a fáradságot, hogy tisztán átvilágítsuk a helyzetet.

Elsősorban a jószándékú emberekre gondolunk, akik tisztán vallási szempontból kifogásolják és kárhoztatják mindazt, ami a nemiségről szól. Az nem kétséges, hogy ezek a vallási parancsok téves magyarázatának áldozatai. Ha mindezek (köztük a hézagosan művelt teológusok is) fáradságot vennének maguknak az egyházi atyák és magyarázóik írásait, valamint a keresztény erkölcsbölcseket alaposan áttanulmányozni, belátnák tévedésüket. Ezeknek műveiből megtanulnák: 1. hogy az egyház nem tekinti testi bűnbeesésnek a nemi érintkezést házastársak között még a legvakmerőbb formában sem, — 2. hogy a házasság alatt a

nemzés tényének minden változata, ahol a sperma bejut a hüvelybe, megengedett cselekedet.

Ezzel szemben: minden érzéki összekapcsolódás nem házások között (még a jegyeseknél is) tisztátalan és bűnös; a nemzési tény minden formája, ahol a mag nem jut a hüvelybe (megszakított közösülés, a nyelvvel való coitus, halhólyag és preservatív használata) nagy bűnök.

Ennyit az egyház parancsolatairól. Egyáltalán nem mondják sehol, hogy a szerelmi enyegés házások között, aminek élettani fontosságát láttuk, bűnnek számít. Sőt a nemzés tényének változatai és helyzetei, hacsak megengedik az ondónak a hüvelybe ömlését, házastársak között sem bűnök. Hogyan volna tehát kárhozatos az idetartozó jelenségek leírása és elemzése? És még inkább: hogy volna megrohható, aki tanulásvágyból tudományos műhöz folyamodik?

Akit valódi vallási meggyőződés vezet, azt fogja mondani, hogy a nemiség elválaszthatatlan társával, az érzékséggel együtt a Teremtőnek egyik legreमेkebb ajándéka. AM ezt az ajándékot tisztátalannak mondja, nem érdemli a jámbor ember nevét. Ennek az embernek a szemében a vallás csak arra való, hogy takarja a lelki szegénységet.

* * *

Másrészt meg akarjuk állapítani eljárásunk alapját azokkal szemben, akik a ferde nemi nevelés által (és szerencsétlenségre ezek sokkal többen vannak, mintsem hinnők) beléjük oltott szégyenérzetből annyira túlérzékenyek, hogy már a nemi jelenségek nevének említése is beteggé teszi őket. Ezekkel — feltéve, hogy jóhiszeműek — majd csak megértetjük a dolgot és legyőzzük gátlásaikat. Elegendő lesz a háromféle tekintetet megmagyarázni, amely bennünket ennél a nemi ténykedésnek szentelt fejezetnél vezet, nevezetesen: 1. a házastársi boldogság megóvását, 2. az eugenika kívánalmait, 3. a hygienia szempontját.

Ami a házassági boldogságot illeti: tudjuk az összes civilizált államok statisztikájából, hogy soha ezelőtt nem öltött a válás ragálya olyan ijesztő mérvet, mint manapság. Tehát, ha tudjuk azt, hogy a házasság a jelenlegi társadalmi berendezés egyik legfőbb pillére, ennek a pillérnek ledöntése nemcsak szétrombolja az egyén boldogságát, hanem meg-
rázza a társadalmi rend alapját is. Ha visszamegyünk az

alaphoz és keressük az okokat, amelyek miatt a modern házasság — ellentétben a 25—30 év előtti házasságokkal — ilyen gyarló, omlékony alapon nyugszik, úgy megdöbbsent bennünket az a tény, hogy amíg a század fordulásán a házassági kötelek még nagyobb mértékben függtek a házastársak bankszámlájától, mint ma és hogy a pénzügyi szempont többet jelentett a fiatalok számára a házassági köteleknek, addig ma éppen ellenkezőleg (s ezt bizonyos elégtétellel állapítjuk meg), az anyagi okok egyre jobban háttérbe szorulnak, hogy helyet adjanak a szerelemnek és az áhítózásnak a házassági Összhang felé. Ennek következménye, hogy mikor a nő nélkülözi a házassági boldogságot, amelyért a mai házasságok sokkal nagyobb részét kötik, ez a házasság súlyosan szenved.

Ne felejtsük el, hogy egy negyedszázad és főleg a háború óta a nő a fejlődésben nagyobb utat tett meg, mint az előző egynéhány században. Az 1900-as évek nőtípusa ma már eltűnőfélben van. Mindnyájan ismerjük ennek a mély változásnak külső jeleit. A nőnek elférfiasodására gondolunk: rövid haj, a test domború vonalainak eltűnése fogyasztkúra révén, a sport, cigaretta, a tánc és flört jellegzetes Idalakulásai, mindmegannyi típusjelleg, amelyek észrevétlen nem maradhatnak.

Ez a külső átformálódás csak visszája a belső mélyebb átváltozásoknak. Ha a férfi az elmúlt század folyamán véres politikai harcokban verekedte ki egyéni függetlenségét, ez a harc elkeseredetten folyik tovább a nő felszabadulásáért ugyanolyan erővel, de szelídebb eszközökkel. A teljesebb kiművelődés, a foglalkozásra utalt élet, amely gazdasági függetlenséget és nagyobb mozgási szabadságot biztosít, azok a fegyverek, amelyekkel a nő megvívja csatáját. Ezenfelül a társadalmi érintkezésben szerzett nagyobb szabadság megértette a nővel, hogy a házasság nemcsak kötelességet halmoz rá, hanem előjogokat is biztosít neki, nevezetesen a jogot legteljesebb nemi kivirágzásához. Korunk irodalma, a társadalmi életnek ez a hű tükre, mutatja, hogy milyen égető az olyan nők problémája, akik férjüknek a nemi dolgokban való járatlansága vagy ügyetlensége miatt reményvesztve húzzák a kielégítetlenség terhét. Az utóbbi években különösen Franciaországban sok olyan regény jelent meg, amely felvet valamilyen házassági problémát. Példának itt csak

kettőre hivatkozunk, amelyek méltán jutottak világsikerre: az egyik a *Nappali szépség Kessel-től*, a másik a *Szerellem örök titok Martin Maurice-től*. Különösen az utóbbi az, aki mélyen szánt. Hőse egy fiatal házaspár, akik gyöngéden szeretik egymást és akiknek nemi élete, amint azt a polgári életben mondani szokták, »normális«. De noha mély a szerelmük és »normális« a nemi életük, a fiatalember nem tud feleségének vezetője lenni a házassági örömök útjain. Járatlan, ügyetlen és a testi szerelem raffinált árnyalatai teljesen ismeretlenek számára.

Ha tehát mi gyakorlati tanácsok révén növelhetjük a házasok boldogságát, ha ezt a boldogságot biztosíthatjuk még azoknak a nőknek számára is, akinek nincs meg az a szerencséjük, amit egy kellően járatos férj jelent: büszkék lehetünk arra, hogy hivatást teljesítettünk; — hogy meglazult házassági kötelekeket fűztünk szorosabbra.

E gondolatától indítatva tartottuk fenn ezt a fejezetet a nemzési aktus részére. A másik okunk, amint azt jeleztük, az eugenika volt. Mi ehhez képest a könyvnek jórészét a fajfenntartó nemzésnek szenteltük, de ez a rész nézetünk szerint nem volna teljes és kellően érthető, ha mellőznők a házastársak kioktatását a nemzésnél lehetséges és a megtermékenyülésre legalkalmasabb helyzetekre.

A higiénie szempontjából is fontos a nőre, hogy a nemzésnél olyan helyzetet találjon, amely megfelel a nemi élet különböző egymást követő fázisainak s amely a fogamzás, a terhesség, a szülés és a betegségek ellen való védekezés szempontjából a legjobb.

Ezeket a szempontokat követjük ebben a fejezetben. Ha csak egyetlen házaspárnak is sikerült a gyermekáldás boldogságát megszerezni, ha csak egyetlen nőnek nyújtunk segítséget az anyasághoz, aki eddig hiába áhítozott arra, ha csak egyetlen terhes nőnek adhattunk tanácsot, kioktatván őt annak a helyzetnek a megválasztására, ami nem fenyegeti sem az ő, sem a gyermek egészségét: akkor nem bánt bennünket azoknak a tiltakozása, akik abban a hitben vannak, hogy a nemzés az emberrel veleszületett művészet, aminek a tanítása felesleges.

Azoknak, akik túlhajtott szemérmetességből inkább befogják fülüket a nemi kérdések hallatára, nincs joguk tőlünk érzékenységük kímélését kérniök mások boldogságának kárára.

Ami pedig azokat illeti, akik imádják a látszatot, a farizeusok és hipokriták, akiknek tiltakozó szava a legélelőbb — azok nem komoly ellenfelek és csak időt pazarolnánk, ha őket meggyőzni akarnók. Ezek nem hajlanak meg a logika érvei előtt, mert tiltakozásuk sem ered a logikából, hanem — bátran mondhatjuk: beteges — érzékenységből.

A világhírű bécsi *Freud* professzor leleplezte az ilyen emberek lelki folyamatait.

Ezek rendszerint olyanok, akik az önfertőzésbe vagy nemi bűnözésbe estek, vagy akik még mindig nem találták meg az életben a nemi boldogságot és akik ezért bosszút akarnak állani az emberiségen, átokkal sújtván a szerelem gyönyöreit. Ezek azok, akikből kitör a méltatlankodás a múzeumban egy meztelen test láttára, bármilyen művészi legyen is és »pornográfia«-t kiáltanak. Ezek ostromolják a hatóságokat a meztelen ábrázolások eltávolításáért, vagy legalább is azok letakarásáért. Nekik köszönhető, hogy *Baudelaire-re* és *Flaubert-re* a pornográfia bélyegét sütötték és műveiket egy időre indexre tették.

Kétségtelen, hogy ezek az emberek beteges ösztönből cselekednek és minél nagyobb volt az előbbi »bűnük« és minél mélyebb nyomot hagyott rajtuk előbbi paráznaságuk, annál hevesebb lesz a tiltakozásuk, melynek igazi célja saját lelkiismereti mardosásuk elfojtása.

Ismételjük: *Freud* felfedezése óta értjük e szerencsétlenek lelki életét — s mert értjük, meg is bocsátjuk a tettüket.

* * *

Szándékosan szenteltünk több időt álláspontunk általános ismertetésére és azok meggyőzésére, akik szembeszállnak rendszeresen minden nemi témájú művel. Reméljük, hogy tagadó álláspontjukat legalább azok megváltoztatják, akik közöttük jóhiszeműek. Olvasóink bizonyára helyeselni fogják eljárásunkat. Kérjük az olvasót: csatlakozzék hozzánk és ítélje meg az itt következő tanulmányt azzal a komolysággal, amit az érdemel, nem tévesztve szem elől az ügy fontosságát, amit szolgálni kíván.

* * *

A nemzés ténye azzal a pillanattal kezdődik, amikor az erectióban lévő férfitag behatol a nő hüvelyébe. De téve-

dés azt hinni, hogy az egyesülés kezdetével megszűnnek az előzetes enyelgések, hogy az eddigiek fontosság nélkül való játékok voltak csupán és hogy csak most kezdődik a komoly esemény. Mi sem tévesebb és megengedhetlenebb ennél a felfogásnál a gyakorlati következményeiben. Nem, az átmenet a szerelmi enyelgésekből a nemzési ténybe nem lehet hirtelen, egy csapásra való megszakítás, hanem fokozatos és gyengéd folytatása a testi és lelki folyamatnak. A nemi szervek egyesülése a végső és legbensőbb fázisa a szerelmi enyelgésnek; nem jelenti annak hirtelen megszakítását, mert annak éppen itt nyílik alkalmá a folytatólagos működésre. A két szerelmes testének minden ingerlékeny porcikája és a kéjjel jelentkező részei beleolvadnak az egyesülésbe és őrizkedni kell attól, hogy ezt csakis a nemi szervekre és ezek közvetlen környezetére szorítsuk. A nemzés tényét nemcsak ezeken a zónákon, hanem a test minden idegszálán és porcikáján áthatva kell érezni.

Hogy ezek a részletek oly nagyfontosságúak, az nemcsak azért van, mert a nemzés a gyöngédség nélkül durva, primitív és az emberi lény raffinált érzékenységéhez és készségéhez méltatlan tény lenne, hanem főleg azért is, mert igen sok nő magában a nemzésben egyáltalán nem tud kielégülést találni, ha azt nem kísérik a szerelmi zónákat gerjesztő enyelgések, amelyek pedig gyakran a hüvelyen kívül a csiklónál, a tompornál, a kebleknél, a füleknél stb. található. Ha tehát a férfi az előző enyelgéseknél megtudta, hogy bizonyos cirógató mozdulatok a nőnek különös gyönyört szereznek, azokat ne hagyja abba, hanem folytassa az egész egyesülés alatt, hogy ezzel is növelje az érzéki mámort, illetve, hogy azt elősegítse. Ebben a fejezetben és a női »frigiditás«-ról szóló későbbiben részletesen foglalkozunk a női érzékenység változatosságával. De, mert olyan sok, máskülönbösen összeillő házasság végződik szakítással éppen az ezen a téren való összhang hiánya miatt: megint csak ismételjük, hogy a legtöbb nőt maga a nemzés nem elégíti ki, hacsak nem kíséri a test mást részein való enyelgés. Másképp szólva: hacsak az ő egyéni szerelmi feltételei nem teljesülnek.

Ezen általánosságok után írjuk le magát a nemzési tényt. A férfitag lassú behelyezésével a hüvelybe kezdődik a nemzés. Ha a nő elég ingerületben van, akkor a hüvely a nemzőmirigyek felgyülemlett váladékától annyira csúszós,

hogy a férfitagnak bevezetése és annak dörzsölő mozgása nem jár fájdalommal, hanem fájdalom nélkül okozhat kéjérzetet. Ebben a kezdő fázisban a szerelmespár még uralkodhatik magán és szabályozhatja az izgalmát. A medence-rész hullámozó mozgása mind a két fél közös akaratából ered, aminek következménye, hogy az általános feszültség a nemi szervekben összpontosul mindaddig, amíg az intenzitás bizonyos fokáig ér. A két egészséges társ érzi, hogy ettől kezdve az izgalmát nem tudja irányítani; a férfi érzi a kilövellés közeledtét, a nő pedig a férfitag mind mélyebb behatolását kívánja. Itt értünk a nemzés csúcspontjához: az érzéki mámorhoz a nőnél és a kilövelléshez a férfinál.

A laikusok legnagyobb része azt hiszi, hogy az érzéki mámor bekövetkezésének pillanatában a nő is kilövell vagy néki is kilövellnie kell valamit. Mi nem mondhatjuk, hogy ez mindig így van, de kétségtelenül igen sok nőnél bekövetkezik. Az egyetlen kilövellhető anyag az a nyálka, ami az érzéki mámor pillanatában a méhcsarnok mirigyében található. Azt már láttuk, hogy ezek a mirigyek a nemi izgalom befolyása alatt lépnek működésbe és megállapítottuk ugyancsak a nyálkamirigyek jelenlétét, amelyek nem csupán hasznosak, de nélkülözhetetlenek ahhoz, hogy a váladékukkal a hüvely bejáratát a fájdalom nélküli behatolásra alkalmassá tegyék. A nyálkás váladék a nemzés izgalmi folytán szaporodik úgy, hogy a mirigyek vezetékében egy bizonyos készlet gyűlik meg belőle. Az izmok erős, görcsös összehúzódása eltömi a kifeszülésig telt mirigyeket. A mirigyek ekként felhalmozott váladékai a külső vezetékeken keresztül kilövellődnek. Az érzéki mámorban a méhből is lövell ki némi váladék. Nem valószínűtlen, hogy azt a nyálkatömeget, amit némely nő a nemzés után kiválaszt, a görcsös összehúzódás löki ki. Amit gyakorlati szempontból emlékezetben kell tartani, az az, hogy a méh az »érzéki mámor«-ban cselekvő szerepet is játszik azzal, hogy a spermát felszippanjtja a megglazulással felváltva jelentkező összehúzódások és a méhszájnak többé-kevésbé erős mozgásai által. Ez megerősíti a régiek véleményét: »Uterus est animál sperma desiderans«, »A méh olyan lény, amely spermát kíván«. A méh ezen összehúzódásának megjelenését és a női érzéki mámor lefolyását tisztáznunk kell.

A legtöbb férfi nem is jut biztos tudatára annak, hogy

melyik pillanatban váltódott ki az érzéki mámor a szerelmi társnőnél. Való, hogy néha az érzéki mámor a hüvely falainak ritmikus és görcsös összehúzódásai révén jelentkezik, a férfitag azonban nem mindig veszi ezeket észre. Ugyanúgy a hüvely váladékainak meggyarapodása sem biztos jel, mert a hüvely rendszerint már a nemzés kezdeténél váladékos. Tehát nem e biológiai működésekből fogja megállapítani a férfi az érzéki mámort a nőnél, hanem inkább a nő egész testének felizgulásából, ami akkor ér el a csúcspontjára. Ennek az izgalomnak tünetei jól ismertek: szívdobogás, a pulzus gyorsulása, a testhőmérsék emelkedése, a pupilla tágulása, a mély lélegzés, a lihegés és nyögés, néha kisebb sikolyok és az izmok görcsös rángása. A férfi érzéki mámorának jelenségei nagyjából megegyeznek a nőével.

A kielégülés után, ami akkor a legteljesebb, mikor a két társ egyszerre vagy csaknem egyszerre éri el az érzéki mámort, beáll a lohadás, azután álmoság. A férfi és a nő is nyugodtnak, fáradtnak, kielégültnek, jóllakottnak érzi magát és egymás iránt édes gyöngédséggel telik el. A lohadás gyorsabban jön a férfinál, mint a nőnél; a csúcsról való visszatérés meredekebb a férfinál és enyhébb a nőnél. Mégis mindkettőre pihentető és boldogító érzés, — lohadás, de nem elmúlás — feltéve természetesen, hogy a nemzési tény mind a kettőnek kielégülést nyújtott. A közmondás, amely oly sok félreértésre adott alkalmat: »post coitum omnia animalia tristia sunt« (»a nemzés után minden állat szomorú«), csak az állatról szól és tisztán testi, pusztán az állati ösztönön alapuló kielégülésről szól.

Ott, ahol a szerelem közbejátszik, vagyis ahol a testi és lelki elemek összhangzatosan kiegészítik egymást, ott nincsen nemzés utáni szomorúság vagy megtörés. Ellenkezőleg! Éppen akkor, mikor a testi vágy kielégül, amikor a lelki szerelem jóleső légköre terjed, kezdődik a finom érzékűek részére a legboldogabb érzés. De ennek az üdvözítő állapotnak első feltétele egy »jól sikerült« nemi tény, ahol férfi és nő együtt jut érzéki mámorba. Ezért akarunk még néhány szót szentelni a módnak, ami lehetővé teszi — megfelelő előkészítés után — az »érzéki mámor« némi szabályozását.

A férfinál a folyamat egyszerű. Normálisan a férfitag izgatása elegendő a cél eléréséhez. Nem olyan egyszerű a dolog a nőnél. Már beszéltünk a női test gyönyörszerző zónáiról. Ki kell bővítenünk erről szóló ismereteinket. Jelezzük tehát, hogy a nemzés alatt a női test három részének ingerétől következhetik be az »érzéki mámor«. Ez: 1. a hüvely, 2. a csikló, 3. a méh.

Mégegyszer megjegyezzük, hogy ez nem zárja ki a nemzés tényéből a többi gyönyörszerző zónákat. Hangsúlyozzuk, hogy ez a három szerv játszik *döntő* szerepet az érzéki mámor felidőzésében. Vannak nők, akiknél ennek a három testrésznek együttesen kell hatni, hogy felidézzék a nemzés kéjes befejezését. Másoknál elegendő, hogy egyik vagy a másik érezzen, — amikor tudniillik a többiek kevésbé érzékenyek.

Elterjedt a nézet, hogy a legtöbb nőnél a hüvely érzékenysége a legfejlettebb. Ez természetes volna, minthogy ez a szerv az, amely a nemzés alkalmával közvetlen érintkezésbe lép a férfitaggal; a nemzés végrehajtásában az öve a legfontosabb szerep. Mégis, ez téves vélemény. A gyakorlat azt mutatja, hogy a hüvely nem oly ingerlékeny, mint ahogy hinnők. Ennek az eltérésnek okát abban látjuk, hogy a legtöbb leány önfertőző és minthogy a hüvely bejáratát elzárja a szűzhártya, a babrálás természetesen a csiklóra helyeződik át. Így a nők hozzászoknak, hogy érzékenységüket erre a szervre összpontosítsák, és amikor majd később elkezdik a normális nemi életet, az izgékonyosság már a csiklóra szokott, úgyhogy a hüvelynek csak alárendelt szerep jut.

Tudjuk, hogy a csikló a hüvely bejárása felett van, néha olyan magasan, hogy nem is lép érintkezésbe a férfitaggal, következésképpen magával a nemzéssel sem, különösen ha a nőnek ez a tulajdonsága figyelmen kívül maradt. Egyrészt a hüvely lecsökkentett ingerlékenysége, másrészt a csiklónak némileg abnormális elhelyezése, a nők egy részének megnehezíti a nemzési ténnyel való kielégülést.

Végül nem olyan ritka kivétel az, hogy a nő nemi szervének legérzékenyebb része a méh hüvelyi részére esik. Az ilyen nők csak akkor jutnak kéjérzethez, ha a férfitagot nagyon mélyen bevezetik a hüvelybe, úgyhogy az a nemzésnél találkozzék a méh ezen részével. De ha a hüvely túl hosszú, a férfitag pedig túl rövid, csak a megfelelő helyzet

beállításával segíthetünk, ami megengedi, hogy a férfitag megszokott direkt érintkezését elcseréljük a sperma lökészerű kilövellésével a méhnek e része felé. Ez alkalommal rá kell terelnünk a figyelmet arra, hogy az »érzéki mámor« még alkalmas helyzetben is sokkal több időt kíván a nőnél, mint a férfinál. Ha a férj elég tapintatos, hogy ezt megértse, nem fogja elmulasztani a szerelmi enyvelgések előzékeny kinyújtását, főleg azzal, hogy a különösen érzékeny nemi szervet ingerli, így a csiklót és a méh hüvelyi részeit, amit egy kis ügyességgel könnyen ki is lehet tapogatni.

Csak miután a nőt eljuttatta az érzéki mámor küszöbéhez, kezdje a férfi a tulajdonképpeni nemzést. Így biztos remény van arra, hogy a befejező kielégülés egyidőre esik a két félnél, ami fontos kelléke a fogantatásnak épúgy, mint a házassági boldogságnak.

Ami az érzéki mámor és a fogamzás közötti kapcsolatot illeti, az olvasó emlékezetének felfrissítésére ismételni fogjuk az egyebütt mondottakat: Az érzéki mámort a nőnél egymást követő görcsös rángások kísérik, amiket a méh megerezhedése követ. Ezzel a mozgással a méh mintegy felszívja a spermát. Az érzéki mámorban a női test felszívja a spermát, amely a hüvelybe rekedt, ezáltal megkönnyítvén a spermatozoidok és a pete találkozását. De azért nem kell azt hinni, hogy a megtermékenyítés sine qua non-ja az érzéki mámor. A méhnek rángásai és szívása csak gyarapítja a fogamzás esélyeit, de ez megeshetik ilyen külön segítség nélkül is, mert amint tudjuk, a spermatozoidok csodálatos mozgékonyssággal vannak megáldva.

* * *

Ha hangsúlyoztuk a tulajdonképpeni nemiszerveknek igen sok nőnél tapasztalható ingerlékenységét, ezt azért tettük, mert ez a jelenség szoros kapcsolatban van az elhelyezkedés kérdésével a nemzés alkalmával.

Van de Velde volt az első, aki kertelés nélkül tudományos felkészültséggel mert beszélni a nemzésnél lehető helyzetekről. Műve öt évvel ezelőtt holland nyelven jelent meg és a világ legtöbb nyelvén fordításban milliószámra olvasható. »Tökéletes házasság« címmel magyarul is megjelent. A holland orvosnak ez a bátorsága valósággal forra-

dalmat okozott az egész világon, mert sokszázados hagyományt döntött le, amikor szakított az emberi élet belső kérdéseinek szemérmes fátyol alatt való tárgyalásával. A nemzési tényre való bármely vonatkozás ki volt zárva nemcsak a laikusok komoly társalgásaiból, hanem a tudományos életből is, úgyhogy a felsőbb iskolák kézikönyvei beérték az általánosságokkal és a különböző helyzetek élettani hatásainak kertelő körülírásával.

Az itt következő leírások nagyrészt Van de Velde művén alapulnak, mert ez az egyetlen tudományos forrás, amely ezidőszerint rendelkezésre áll.

* * *

A régi keleti szerelmi kézikönyvek sok száz változatban írják le a párzás végrehajtását. Mi azonban csak azon helyzetek leírását adjuk, amelyeknek határozott indítékai vagy ellenindítékai vannak a fogamzás és az érzéki mámor kiváltása szempontjából. Az első, hogy ajánljuk, a másikat, hogy óvatosságra intsünk ellene.

Általában a párzásnak négy főalakját különböztetjük meg, t. i. *a)* melynél a nő a hátán fekszik, *b)* melynél a nő lovagló helyzetet vesz fel, *c)* ahol a pár oldalt fekszik, *d)* amelynél a nő »térd-könyök-helyzetben« van és a nemzés hátulról történik.

* * *

A) A nő hátfekvése. Ennek a helyzetnek, amint azt már mondtunk, jellege az, hogy a nő a háton fekszik. A férfitörzs takarja a nőét. Ez a nemi cselekmény a legtermészetesebb az egymást szerető házastársak részére, mert különféle mellékinger kiváltására alkalmas. A csók, a szorítás és nagy skálája az enyelgésnek, amik ebből a helyzetből következnek, a legszorosabb testi és lelki egyesüléshez vezethet. A nőnek odaadása, a férfinak a diadalérzete: ez a két ősi ösztön teljes kielégüléshez jut. Ez a helyzet egyúttal haladást jelent az állati párzással szemben, miután e helyzet érzéki jellege mellett a lelki szerelem is fontos szerepet játszik.

E helyzet változatai a nő lábainak különböző elhelyezéséből erednek:

1. Normális helyzet. Ennél a nő hanyatt fekszik (a fej

alá tett vánkosnak semmi szerepe nincs), a combokat szétterpesztve és gyöngén visszahajtva úgy, hogy megkönnyítsék a férfitagnak bevezetését. A férfitag azonban nem hatolhat be nagyon mélyen, hacsak a nő medencéje nincsen a derék alá tett vánkossal felemelve. A csikló ingere nem nagy. Ami a fogamzás esélyeit illeti, a normális helyzetnek sem indítéka, sem ellenindítéka nincsen, de a nő derekának felemelése e tekintetben előnyösnek látszik. Minthogy a férfi nem hatol be nagyon mélyen, a méh hüvelyi része nem érintetik és nem kapja közvetlenül a sperma lökését. Ez a helyzet főleg ama nőknek ajánlatos, akik könnyen jutnak az érzéki mámorhoz; ha a nő nemzőszerve egészséges, ez ellen a helyzet ellen egyáltalán semmit se lehet felhozni.

2. A hajlított helyzet. Ebben a helyzetben a nő felhúzza a lábait úgy, hogy a térdek, amelyek egészen a keblekig emelkednek, elérik a férfi vállait; az ágyék tája erősen hajlott. A hüvely 1—2 cm-rel megrövidül, ami lehetővé teszi a férfitag mélyebb behatolását. Másrészről bizonyos izmok összehúzódása folytán a csikló közeledik a hímvesszőhöz és a nemi tény alatt fokozott izgalomba jut, ami a kiejérésre előnyös hatású. Előnyei: a méh hüvelyi része, a csikló és természetesen az egész hüvely részesül az érintkezésben, ami a legteljesebb kéjt jelenti a nő részére. A férfi sem kerül hátrányba ezen helyzetnél, mert a mély behatolás megfelel a férfi ösztönének. A fogamzás esélyei nagyok, mert a spermalövés közvetlenül a méhszájat éri. Hátrányai: a mély behatolás és a nemi tény kissé heves módja következtében az eziránt érzékenyebb méh fájdalmat érezhet, ami a nő kiejérését zavarja. A nemzésnek ez a formája sebesüléssel, szakadással, vérömléssel járhat. A terhes nők kockáztatják az abortust, ha a nemzést ebben a formában hajtják végre. A szülést követő időben ez a mód egyenesen ártalmas.

3. Helyzet megfeszítéssel. Ha egészségi okokból (terhesség, szülés, a hüvely vagy a méh gyulladás) elkerülendő a hímvessző mély benyomulása, ez a helyzet ajánlatos. Ezen helyzetnél, miután a férfitag óvatosan bevezettetett, a nő megint összeszi a combjait és lábait kinyújtja. Előnyei: a higiénés okokon felül a csiklótájék könnyű érintkezése a taggal a nőnél fokozott kiejérést támaszt. A két comb összeszorítása ingerli a nagyszeméremajkakát is, ami némely nőnél fokozza az ingert. A fáradt vagy félig tehetetlen férfi is előny-

höz juthat ezen helyzetnél, ahol a nő combjai zártak, mert így a hímvessző, amelynek merevedése nem elegendő, nem csúszhat ki a hüvelyből. Hátránya: a fogamzás esélyeinek apadása; a tag első része nem kerül érintkezésbe a hüvellyel, ami kisebbiti a férfi kéjérzését.

4. A túlfeszülés helyzete. Ez a következő: A nő az ágy szélére ül, a törzset hátrahajtja, könyökével és alsó karjaival az ágyra támaszkodik. A lábak lelőgnak és a földet érik. A férfi a gyöngéden szétfeszített lábak közé lép és állva végzi a nemzést. Ha az ágy nem elég magas ahhoz, hogy a férfi elérje a nő nemzőszervét, pár vánkos kiségit. Előnye: ez a forma ajánlatos házásoknak, akiknek nagyon előálló hasuk van. Ha a nő nem hajlik nagyon hátra, a tag nem hatol be mélyen, amiből a 3. sz. helyzet következményei állnak be. Vigyázni kell a nemzés e formájánál arra, hogy a nő ne feküdjék teljesen a hátára, se pedig izgalmában ne hajtja vissza a combokat, mert akkor a szervek elhelyezkedése ugyanaz lesz, mint a 2. helyzetben. A tag ilyenkor a kelleténél mélyebbre hatol és az előnyök hátrányokká válnak.

B) A lovagló helyzet: E helyzetnek jellege, hogy a férfi háton fekszik vagy ülő helyzetben van, a nő pedig a tag bevezetése után lovagló ülésbe helyezkedik.

5. Lovagló póz előlről. A férfi a hátán fekszik és könnyen visszahajtja lábait; a nő egész súlyával ráül a férfira és testét könnyedén hátrahajtja rátámaszkodva a férfi combjaira. A nő leülhet úgy is, hogy a súlya a saját térdére esik. Ha a helyzet úgy nem elég kényelmes, még jobban hátrahajolhat és nemcsak a térdeire, hanem egyúttal az előkarokra is támaszkodhat. Előnyök: Ez a forma nagyon ajánlatos olyan pároknak, akiknél a férfi fizikailag fáradt és kimerült. A nemzés alatt passzív marad és a nő végzi a nemzés mozgásait. Ezenfelül egy nem elég merev tag nem csúszhat ki a hüvelyből különösen akkor, ha a nő egy kissé előrehajtja a testét. Ami a tag behatolását illeti, legmélyebb akkor lesz, amikor a nő törzse negyvenöt fok szögben áll a férfi törzsvonalával. A méh hüvelyi részének ingerlése így könnyebb. E helyzetnél a nő cselekvő szerepe folytán előrehajolhat és akkor végezheti a szükséges mozgásokat, amikor az érzéki mámor közeledtét érzi. Mi több, e helyzet felette előnyös a nagyhasú pároknál: Hátrányok: főleg lelki természetűek, mert a törzsek nem érintkeznek, miáltal elvesz a csókolódzás és

egyéb enyelgés lehetősége. A fogamzás esélyei nagyon csekélyek, mert a spermát saját súlya kivezeti a hüvelyből. E helyzetnél a csiklónak szerepe nem jut.

6. Lovagló póz hátulról. Ez a helyzet abban különbözik az előzőtől, hogy a nő hátat fordít a férfinak. Ez esetben a nő vagy a férfi combjára ül vagy pedig saját térdeire támaszkodik. Végre még jobban előre hajolhat, hogy kezeire és térdeire támaszkodjék. Előnyök: a térdre támaszkodó póznak az az előnye, hogy lehetővé teszi a nagyon természetes férfival való nemzést. Sok perverzhajlamú nő kielégülést szerez a szemek segítségével felfokozott egyesülésben. A harmadik változatnál, vagyis amikor a nő egészen hátrahajlik úgy, hogy a kezére és a térdére támaszkodik, a tag behatolása nagyon felületes, amiért is nagyon ajánlatos a terhes és a gyerekágyas nők számára. A másik előny, hogy a nő lévén a cselekvő fél, a behatolás mérvét ő maga irányíthatja saját egészségi kívánalmai szerint. Hátránya: a csikló és a méh hüvelyi része nem jut szerephez. A fogamzás esélyei a legcsekélyebbek.

7. Hátsó ülőhelyzet. A hátsó lovagló póznál, amint láttuk, a férfi hanyatt fekszik. Amikor a helyzet változtatása nélkül felemelkedik, az ülő hátsó pozícióba jut. Ez a helyzet legkönnyebben megszerezhető egy széken olyképp, hogy a lábak kényelmesen elhelyezkednek. A nő lábahegye a földet érinti. Előnyök: ha a nő teste nem nagyon hátrahajló, a behatolás nagyon mély. Egyébként a férfi kezei szabadok lévén, megvan az enyelgés lehetősége a kebleken és a csikló környékén, újabb kéjforrást nyújtva a nőnek. Hátrányos főleg pszichikailag, mert a társak nem nézhetnek egymás szemébe. Ha a nőnek a medencéje vagy a férfinak a hasa túlerős, a mély behatolás előnye veszendőbe mehet. A fogamzás esélyei jelentékenyen csökkennek.

8. Elülső ülő helyzet. Ha már most a nő leül a férfi térdeire, arccal feléje fordulva (ez tehát az »elülső lovagló póz«, azzal a különbséggel, hogy a férfi ülőhelyzetben van), úgy megkapjuk az elülső ülő helyzetet. Előnyök: lelkiek, mert a férfi érzékelései erősebbek. Hátrány: a helyzet fárasztó volta. A csikló és a méh hüvelyi része nem jut szerephez. A fogamzás esélye csekély.

9. »A fatörzs.« Különösen a keleti szerelmi könyvek ajánlják. Ha a 8. pózban a férfi talpra áll olyképp, hogy csípőit

a nő combjai szorítják és a férfi nyakát átöleli a nő, megkapjuk a »fatörzs« pózt. Előnyök: a kényeztetés növelése, mert a lábak és a kezek szorítása nemcsak fizikai, hanem pszichikai egyesülést is jelent. Hátránya: a helyzet fárasztó mind a két félre. A fogamzás esélye csekély.

C) Oldaltfekvés. Ha a társak a nemzés alatt oldalt fekszenek, akkor a következő helyzetek lehetségesek:

10. Hátsó oldaltfekvés. Ezt elérjük, ha a nő a férfinak hátát fordít. Előnyök: Terhes asszonyoknak nagyon ajánlatos. A tag csak felületesen nyomul be és a férfikezek szabadok lévén, végezhető a szerelmi enyvelések a keblek és a csikló környékén. Hátrány: a fogamzás esélyének csekély-sége.

11. Elülső oldaltfekvés. Abban különbözik az előbbitől, hogy a társak egymással szembenéznek; a nő könnyedén szétterpeszti a combokat, amiket — a tag bevezetése után — összezár és erősen összeszorítva tart. Előny és hátrány ugyanúgy, mint a 3. helyzetben.

D) Ívelt póz. A nő a földön áll, törzsével áthajlik az ágyon vagy széken. Előny: a tag mélyen behatol, a csikló és keblek könnyen izgathatók. Hátrány: inkább lelki; fogamzási esély csekély.

13. Ívelt térdenálló póz. A nő letérdel az ágyon és támaszkodhat könyökére vagy előreahajlik, hogy a fejével az ágyon támaszkodjon. Az előbbi változatnál a behatolás nagyon mély lehet. Előny: a változatosság lehetősége. Hátrány: a fogamzási esély kicsi.

Némely házastárs a tanulmányozott helyzeteken kívül gyakran választja a »carezza«-t, vagy a krími tatárok szerelmi módját, ami különben nem nagy különbség, inkább csak árnyalati eltérés.

A carezzát különösen ajánlotta a chicagói *Stockham* Alice. Egy idő óta igyekeznek a feledésből kiemelni ezt a tanulságot és elterjeszteni annak gyakorlatát. Egy jellemző adatot felhozok a »carezza« felől, hogy olvasóink maguk is megalakíthatják véleményüket.

A gyöngédség jelei felhalmozódnak anélkül, hogy a test-lelket fárasztanák. Az enyvelések testi egyesülést készítenek elő, melynél a nemző részek szoroson, de lassan kapcsolódnak. Bizonyos idő múlva, ami ehhez az önmérsékléshez szükséges, a két lény egészen egybeforr és magasztos lelki

gyönyörökhöz érkeznek. Ezt az egyesülést kísérheti egy bizonyos lassú mozgás az akarat ellenőrzése szerint olyképp, hogy a kéz borzongásai ne kerüljenek az érzések halk kicserélésének fölibe. Ha nem kívánják a gyermeket, ezen a módon elkerülhető a viharos ittasság, ami elkerülhetetlenül követi a nemzés tényét.

A kölcsönös szerelem esetén és a »carezza« kellő huzamossága feltételével az érintkezés teljes kielégülést teremt kilövellés és befejezés válsága nélkül. Egy óra elteltével a test kielégülést érez és a lelki varázslat tovább tart, új horizontokat nyitva és az erők megújhodását szereve.

Ebből minden jószándékú ember beláthatja, hogy itt az emberiség átlagára keresztülvihetetlen dologról van szó s hogy ennek a módszernek elég szapora irodalma tulajdonképpen betegségnek csinál propagandát.

* * *

Ezek a megfontolások nem érvényesek az együttélés ama másik alakjára, amely bizonyos rokonságot tart a »carezzá«-val anélkül, hogy annak káros voltát osztaná. Ez a másik forma az ú. n. »krimi tatár«-mód, amely abból áll, hogy a párok kinyújtják a nemzés tényét anélkül, hogy tilos manipulációkkal kísérnék azt:

»Van — mondják ennek a módnak állhatatos hívei — egy egészen ártalmatlan mód, amely elvezet a kéz érzéshez és a két társ teljes kielégítéséhez, ami nem jár a párosodás többszöri megismétlésével, sem a »carezza« csak beavatottak által ismert útjainak nehézségeivel, sem a megszakított nemzések kéjromboló brutalitásával.

Ez a módszer, amit a krimi tatárok ismernek és évszázadok óta gyakorolnak, lehetővé teszi a kéjérzetek és egyáltalában a párzási erő felfokozását. A férfítág mozgásai nem gyorsulnak, de ritmikusan ismétlődnek addig a pillanatig, amikor a férfi érzi a lohadás közeledtét. Nemsokára valami belső folyást érez anélkül, hogy a kilövellésre kerülne a sor. Pár pillanatra reá — a férfítág nem hagyta el a hüvelyt — a ritmikus mozgás újból kezdődik és a kéjérzet ismétlődhet.

A kéjérzet hatásai ilyenkor erősek és az »érzéki mámor« a két félnél egyidejű. Két vagy három ismétlés után a férfi

mégis kénytelen megengedni a kilövellést. E normálisnál bővebb spermalövellés titán az egyesülés megtörtént, mégpedig testileg és lelkileg egyaránt normális befejeződéssel.

Az orvosi megfigyelések szerint ez a módszer egyáltalában nem jár káros hatással.

* * *

Az orvosnak gyakran feladott kérdts — amit nekünk is tárgyalnunk kell —: a nemi érintkezés gyakoriságának témája. Mert a számos egyéni különbözőség, amit növelnek a faji, éghajlati, hivatási, környezeti és alkattbeli különbözőségek, nem is szólva az egyéb tényezőkről, nem engedi valamely rendszer megállapítását. A nemzési tény túlhajtása époly ártalmas lehet, mint a mellözése. Az egyéni szükséglet és érzés diktálja a mértéket. De alapeltérés mutatkozik a két nem szükséglete között is. Ha az összhang — úgy a testi, mint a lelki — megvan a két házastárs között, ezek csakhamar alkalmazkodnak egymáshoz. Különösen, ha a nőnek van nagyobb igénye, az ügyes enyelgések kitöltik a hiányt és az érintkezések minősége kárpótlást nyújt a szám elmaradásaért.

Inkább az érdekesség, semmint a tanácsadás szempontjából említjük fel az elmúlt időkből reánk maradt klasszikus megállapításokat. A két nemzési tény közötti időt *Mohamed 8, Zoroaszter 9, Szolon és Szokrates 10* napra teszi. *Luther* kicsit bőkezűbb: hetenként kettőt engedélyez. *Mózes* nem ír elő számot, hanem csak a tisztulás után való nyolcnapos szünetet rendel. Általában mondhatjuk, hogy egészséges házastársaknál hetenként egyszer-kétszer egy-két nemzési tény meg lehetőségen elterjedt átlag. De ezt se lehet megszabni azok számára, akik többet vagy kevesebbet kívánnak, ami éppen olyan egészséges lehet.

Az előbbieken a közösülésnek csakis a testi részével foglalkoztunk, pedig nagyon jól tudjuk, hogy első szerelmi feltételként a megfelelő lelkiállapot is kívánatos ahhoz, hogy

a testi és lelki összhang létrejöhesse. A legközelebbi fejezetben erről is beszélünk. De már itt jeleznünk kell a kölcsönös nemi kielégítésnek egy fontos lelki feltételét. Ez a feltétel rendszerint háttérbe szorul. A kielégülésre való törekvés kölcsönös harmóniájáról, az egymásra való folytonos tekintetről van szó.

Nem ismerjük eléggé, hogy milyen szerepet játszhat a nemi életnek bármely zavara vagy kisiklása. Mindenféle gátlások, mint félelem, szemérem, megsemmisíthetik az utolsó percben a kielégülést. Ugyanúgy egy bántó gondolat, valami anyagi gond vagy valamely háztartási kellemetlenség alkalmas a kényszerű folyásának megszakítására, ami a férjnél a tag hirtelen lelohadásában és a kilövellés elmaradásában, a nőnél — kevésbé láthatóan — fájdalmas és kellemetlen érzésekben jelenhetik meg. De nem elég elkerülni a gondolat kisiklását, hanem a két félnek minden ereje és tehetsége megfeszítésével *akarni* is kell a kölcsönös érzéki mámor megérkezését.

Ez a nekilendülés nem függ csak az akarattól; a külső körülmények azt kedvezően vagy kedvezőtlenül befolyásolhatják. De egy erős lelki lendület diadalmasan átsegíthet az ilyen múltó zavarokon. Az egyik társ döntő befolyással van a másikra. A megnyugvásnak különben megvannak a fizikai megnyilvánulásai, és amikor az együttes »érzéki mámor« bekövetkezik, beáll a két emberi lény igazán legteljesebb, tökéletes egyesülése.

* * *

Most elérkeztünk a nemi érintkezés utolsó állomásához: az utójátékhoz. Ezek a percek nemcsak testi, hanem lelki veszélyt is hordoznak; például a bevégzett nemzési tény után az egyik vagy másik félnél fellépő hirtelen túlságos elernyedést.

Ez főképp a férfinál gyakori és ebbe igen sok feleség sokáig nem is tud beletörődni.

Valami megengedhetetlen tisztelethiányt és állatias jóllakottságot látnak abban, hogy a férfi két perccel a bevégzett nemi tény után nyugodtan hátat fordít és elalszik, mielőtt jó éjt kívánt volna és hallatja hangos hortyogását. A szerelmi kézikönyvekben hangsúlyozzák aényt, hogy a nő —

akinél az izgalom lefolyása lassúbb — az élvezet csúcspontjára is lassabban száll lefelé, úgyhogy ő még nem is érzi teljesen befejezettnek a folyamatot, amikor a férfi teljesen lecsendesedve már alszik is. Ez nem mindig van így. Meg kell azonban jegyezni, hogy amikor a nő később alszik el és a nemzés után még jó ideig ébren marad, ráér azon törni a fejét, hogy nem találta meg a nemzés tényében azt, amit joggal kívánhatott. Vagyis, hogy nem kapott teljes testi kielégítést. Annyi bizonyos, hogy a más eredetű álmatlanságtól, mindenféle testi-lelki gondjától, a terhesség és a havibaj félelmétől nem egészen szabadítja fel a nőt a nemi izgalom.

Ha pedig a nemzés kielégülést hozott a nőnek és férfinak egyaránt, akkor néha a lohadás a nőnél mutatkozik élesebben, az általa produkált még intenzívebb élvezeti törekvés következtében. Ez a lassúbb lohadás buzdítja, hogy testének teljes nyugalmat adjon és kerüljön minden izgulást. Röviden: a teljes kielégítéshez jutott nő éppoly gyorsan alszik el és ép olyan mélyen, mint a férfi.

A nőknek panasza, akik szemére hányják a férfinak, hogy hamar hátat fordítanak és elalszanak, abból is eredhet, hogy némely nő szereti magát áldozatnak érezni. A férj ellen elhangzó minden panasz ebből a hajlandóságból magyarázható. A megbántott nő viselkedésének lényege ez a néhány mondat: »Ő most alszik; ő csak kielégülést akar; azt megkapta. Én nem tudok aludni! De ő azzal nem törődik.«

Így magyarázzák azt a véleményt, hogy a nőnek a szerelemben nemcsak előjáték, de utójáték is kell. Pedig ha a nő elérte az »érzéki mámor«-t, akár együttesen, akár a férfi után, minden utójáték felesleges úgy a nő, mint a férfi részére. Megeshetik az is, hogy a nő elalszik az érzéki mámor után, míg a férfit nem hagyják aludni a gondok; a férfi szükségét érzi annak, hogy a teljes kielégülés után gondolatokat váltson a feleségével, aki azonban elaludt. Ez éppoly előfordul a nőnél, mint a férfinál, csak hogy ez ritkábban panaszok miatt.

A házastársak, akik gyengéden szeretik egymást, a nemzési tény után szívesen vesznek néhány könnyebb enyelgést, hogy ezekkel a csendes érintésekkel tegyenek bizonyosságot belső nyugalmukról. Meg kell jegyezni, hogy vannak férfiak és nők, akik nem túri az érzéki mámor után a nemi részeik

érintését, ha az még olyan gyengéd is. A férfinak ez kellemtelen csiklandozást, a nőnek pedig határozott fájdalmat okozhat, de bármint legyen, ezek az enyelgések nem képesek megújítani az élvezet lehetőségét. A hatás változik egyén szerint, de ugyanannál az egyénnél is a hangulat szerint. Ezen a téren nincsen szabály.

Ha a házasok megszokták, hogy egymást átölelve aludjanak, egyik sem talál panaszra okot, ha a másik előbb alszik el. Sőt intenzív jó érzés lehet a szeretett lény karjaiban aludni el; hasonló ahhoz, amelyet a nő érez, mikor keblére szorítja jóllakott gyermekét.

A nászéjszaka

Az emberek legnagyobb részének szemében a szüzesség egyetlen biztos jele a szűzhártya, ami megkülönbözteti a szüzet a szüzességét veszített nőtől.

Mi ezen felfogással szembehelyezünk egy, a nászéjszakát ról szóló látszólag paradox igazságot.

»Mindama akadályok között, amik a szűzzel való első nemi érintkezésnél beállnak, a szűzhártya a legkisebb fontosságú.«

A valóságban a szűzhártya átszakítása — az egyik előző fejezetben már jeleztük, hogy az nem is mindig szükséges — a nő életében egy igen bonyolódott sorsdöntő folyamatnak csak anyagi szimbóluma. A fiatal leány ösztönös félelme az első teljes nemi érintéstől, a fizikai fájdalomnak szól; a »defloratio« által okozott félelem csak másodrangú szerepet játszik. Leggyakrabban a fiatal leány nincs is a szeméremmel vegyített félelem okainak tudatában, amely szemérem gyökerei lenyúlnak lelke legmélyebb rétegeibe.

»Nincs kétség afelől, hogy ebben öntudatlan ellenállás szerepel, amely sokkal mélyebb okokból ered és jelentősége is sokkal nagyobb, mint a fájdalomérzéstől való kis félelemnek.

Aki ezeket meg akarja érteni, vessen számot azzal, hogy az asszonyi élet alapos átváltozásáról van szó a teljes nemi élet megkezdésekor, annak minden következményével, feladatával és veszélyével. A félelem akár öntudatlan, akár tudatalatti, akár tudatos: számolni kell vele. Ezzel azt akarjuk mondani, hogy a férfi akárminek tartsa is ezt a

félelmet, de ne felejtse, hogy most van itt az első alkalom, hogy megmutassa azt a magasabb tapintatot, amitől nagymértékben függ az ő saját és a hozzácsatolt nőnek a boldogsága. A házasság sorsa a nászéjszakától függ.« (*Van de Velde*.)

»Ne kezd a házasságot nemi erőszakkal!« — mondja *Balzac*, amihez hozzátehetjük: »A defloráció nemhogy ne legyen erőszak, hanem legyen csábítási bravúr.« Azokat a jogokat, amelyekkel a házasság a férjet felruházza, használja a feleség édes elcsábítására és ne tekintse törvényes jognak, amely megengedi, hogy a nő testével azt csinálja, amit akar.

A férjnek a nászsj szakára való utasítása ez legyen:

»Csábítsd el a feleségedet, de kímélettel és tapintattal, mert a legcsekélyebb tapintatlanság sebet üt a kezedre adott asszony szívéen, amely igen nehezen gyógyul meg.«

A testi vagy lelki »sokk« által okozott sebeket a modern pszichológia »lelki trauma«-nak nevezi. Ez a tudomány arra tanít bennünket, hogy az ilyen traumák mindennemű beteges tüneteket okozhatnak, amiknek gyógyítása azért lehet nehéz, mivel eredetük általában feledésbe ment és csak nehezen deríthető ki. A férj által a nászéjszakán elkövetett ügyetlenség leggyakoribb beteges következménye az, amit általánosan a nő *frigiditasának*, azaz nemi érzéketlenségének neveznek. Sok nő születésétől frigidnek hiszi magát (ami a valóságban nagyon ritka) és nem tudja, hogy a nászéjszakán elkövetett fájó benyomás fosztotta őt meg a nemi gyönyörűségtől örökre. Még lesz alkalmunk ezt a jelenséget a nő »hidegségének« szánt fejezetben tanulmányozni.

A frigiditáson kívül a beteges tünetek és gátlásos idegbajok egész sorozatának lehet alapja a nászéjszakán elszenvedett lelki trauma. Ezek a bajok olyan komolyak és súlyosak lehetnek, hogy gyakorolt pszichológusnak is nehéz munkájába kerülhet a megvizsgálásuk — és csak akkor sikerül, ha a beteg legteljesebb bizalmát el tudta nyerni. Ezért ismétljük annyiszor, hogy a nászsj szakához okosság, gyengédség és kímélet kell. A házassági szerződés nem a brutalitás és közönségesség jogát adja és amikor a fiatal nő szemérmessége és ellenállása nagyon akadályozza a csábítás lehetőségét, okosabb elhalasztani a szüzesség harcát másnapra vagy más napokra, esetleg más hetekre, hogy a fiatal asszony

beleélhesse magát a testi intimitásba és már ő maga is kívánja a nemi egyesülést. Az élet hosszú és ez esetben a várakozás meghozza jutalmát. Igaz, hogy a férfi nagyon lanya viselkedése igen káros hatást válthat ki, mert a *kedves* erőszak nélkülözhetetlen eleme minden csábításnak és egy bizonyos pontig maga a fiatal asszony is kívánja a csábítást, hogy örömmel megadhassa magát. De e gyengéd hódítástól az erőszakos birtokbavételig nagy a távolság; egy jóérezésű férfi mindig ki tudja számítani, eljött-e a pillanat, amikor a nő valóban kívánja az egyesülést és amikor az ellenállása csak látszólagos, csak a félelem maradékának és a kacérságnak keveréke és nem számít igazi akadálnak.

* * *

Ez a szemérmes félelem a szüzesség egyik jellegzetesége. Emellett a fiatal nőknél egész sorozat egyéb gátlást találunk. Némely fiatal, nagyon szigorú légkörben és túlzott szemérmében nevelt leány, ha hirtelen belép a házasságba, pánikszerű félelem zsákmánya lesz, amikor első alkalommal kell levetkőznie a férfi láttára. Néha, mikor a férfit nem vezeti a birtokbavevés önző ösztöne, a csábítást megkönnyítik a gyöngéd enyelgések, amelyeknek során a ruha egyes részei lehullanak. Sokszor még ez az óvatos eljárás sem tudja legyőzni az ellenállást. Akkor ahhoz az egyszerű technikai ügyeskedéshez kell fordulni, ami abból áll, hogy magára hagyjuk a szobában és kint várjuk meg, míg levette ruháit és az ágyba húzódott. A legegyszerűbb tapintat azt kívánja, hogy a férfi ne vetkezzék a nő jelenlétében, hanem átmenjen a szomszéd szobába vagy a spanyolfal mögé, hogy a kényes és szigorú nevelésű nőt távoldtartsa a kínos benyomásoktól. A házasság után ez a szemérmesség magától csökkenni szokott, mégpedig annál gyorsabban, minél gyöngédebb a szerelem. Néha a férfi jelenlétében a levetkőzéstől való félelemnek egészen más az oka. Például, ha a fiatal asszonynak valami alkati hibája: csúnya keble, valami foltja vagy más tökéletlensége van, vagy attól fél, hogy van. Az orvosok, különösen a pszichológusok és házassági tanácsadók gyakorlata bizonyítja, hogy az efféle gondok valóságos »fixa-ideá«-vá lehetnek nemcsak a nőnél, hanem a férfinál is. A fiatal nőknél legtöbbször a keblek az aggodalom tárgyai,

a férfinál a túlszörösség — amiről alkalmunk lesz később szólni — vagy a rettegés a férfitag túlkicsinysége miatt. Főlöszleges hozzátenni, hogy mindezekben az esetekben a *félelem* sokkal komolyabb baj, mint maga a valóságos vagy vélt hiba. A lógó mellek nem veszélyeztetik olyan nagyon a házaset boldogságát, mint a nő lelki egyensúlya, akit ennek a hibának a tudata üldöz. A félelem, a szégyen, az ellenállás, az undor érzése, a túlérzékenység, sőt súlyos ideges tünetek jelentkehetnek apró kellemetlenségek következtében és megmérgezhetnek egy emberi életet. Ha a férj szeme történetesen a keblekre esik, az aggódo azt kérdi önkéntelenül: »Mit gondol most felőlem? Bizonyára összehasonlít másokkal?« Ha a férfi nem vet figyelmet a keblekre, egy másik, még aggasztóbb kérdés tolul elébe: »Bizonyára kíméletből fordul el. Undort érez ...«

Látjuk tehát ebben az esetben meg annyi másban, hogy nem a fizikai hiba okozza a zavart, hanem a veszélyes hipochondria. Óvatosan kerüljük az életnek ilyen fixa-ideákkal való komplikálását, mert két emberi lénynek vonzalma nem igen alapszik azon a reményen, hogy klasszikus testre találhat; a lelki elemek éppen olyan fontos szerepet játszanak és az esetleges csalódásokat ki tudják egyenlíteni. Bizonyos, hogy akadnak a kebleknek, a lábaknak, a hajnak »fétisimádói«. Megeshetik, hogy a jegyes varázsa egyszerre eltűnik, ha a jegyes nő levágatja a haját, vagy hogy a nő jóvátehetetlen csalódást érez, ha a nászjéjelen észreveszi a férj előretörő hasát, amely hibát addig a szabó ügyeskedése eltakarta. De ezek a meglepetések egészséges emberek közt az életben kevésbé fontos szerepet játszanak, mint azt első tekintetre hihetnénk.

Kétségtelenül vannak férfiak, akik nem határoznák el magukat egy rosszstermetű nő elvételére, akármennyi más vonzó tulajdonságot találjanak is benne. De, ha az ilyen mégis rászánja magát, mentséget talál egyéb előnyökben és a nászjé szakán egészen más gondolatai lesznek, mint azok a termethibák; különben a plasztikai szépség szerepe a szerelemben ízlés kérdése és az sem ritka, hogy akad férfi, akit a lógó kebel vonz, annál inkább, mert a nemi ízlés — amint láttuk — alá van vetve a divatnak és a társadalmi légkör felfogásainak és elég gyakran ellenkezője az átlagosnak.

Kétségtelen, hogy bizonyos esetekben, ahol a nők nem tudnak szabadulni ilyen rögeszméktől — amiknek különben teljes tudatában lehetnek — mindez nem segít. Ilyenkor is a férfi értelmén és tapintatán múlik a komoly következmények elhárítása. Ha a férfi azt látja, hogy a felesége csakugyan fél attól, hogy magát meztelenül mutassa férje előtt, ne erősködjék. A levetkezésre ösztökélni époly hiba, mint erőszakot alkalmazni. Általában ne kívánjuk, hogy a nő a férfi előtt levetközzék az első napokban, legalább nem nagyobb mértékben, mint amennyire neki jól esik.

Megesik, hogy a házastársak valamelyikének könnyű testi hibája van, ami következményekkel nem jár. Ilyenkor a másik a világ minden kincséért se szalasszon ki a száján olyan megjegyzést, ami alkalmas az érzékenység megbántására, mert az valóságos alsóbbrendűség érzetét keltheti és tarthatja fenn. Ha a fizikai hiba valóban nagyfokú és jelentékeny, okosabb kis ideig várni és rávenni a hibás élettársat arra, hogy orvoshoz menjen és operáltassa magát. Különösen óvakodjunk a gúnyos megjegyzésektől, amik még teljesen egészséges egyénre is súlyos lelki traumaképpen hathatnak.

Ne feledjük, hogy a férfiak jórésze különösen érzékeny a férfitagjának nagysága tekintetében. A rossz helyen alkalmazott hiúság és az a tisztelet, ami körülfogja a nemi erő atlétáit, hozza magával a férfi vágyakozását, hogy nagy penise legyen. Jegyezzük meg, hogy ha a férfi tagja csakugyan kicsi volna is, a nemzés lehetősége mindig megvan.

Bizonyosak vagyunk afelől, hogy ha semmi betegség sincs, maga a férfitag kicsinysége egyáltalán nem akadályozza a normális egyesülést. Másrészről ne felejtjük, hogy nagyobb férfitag birtokában is lehet az illető »tehetetlen«, míg a kicsiny taggal megáldott férfi is lehet valóságos művésze a szerelemnek. Hadd mutassak itt be egy különös esetet a magam gyakorlatából: Egy kereskedő-betegem húszéves korában összekerült egy prostituált nővel, aki gúnyos megjegyzést tett tagja kicsinységére. A véletlen úgy hozta, hogy ugyanaz a helyzet ismétlődött, mikor másodízben járt a bordélyházban. Önérzetében megbántva, a fiatalember évekig tartózkodott a nemi érintkezéstől és lemondott a házasságról is. Örülten szerelmes lett egy fiatal nőbe, de a kezét nem merte megkérni. Egyszer együtt mentek a színházba és amikor a nőt hazakísérte, olyan kétségbeesettnek érezte magát, hogy

betért egy pohárra, amely alkalommal könnyű zsákmánya lett egy prostituálnak. Mikor aztán magára maradt a leány szobájában, tartozását kiegyenlítette és távozni akart. A prostituált nő kérdegetni kezdte és végül is a fiatalember bevallotta a félelme okát. »Mit akarsz, a te tagod sem kisebb, mint akárki másé! Mindenki örülhet, aki úgy el van látva, mint te.« A kereskedő gyorsan öltözködött és betért egy másik házba, hogy hitelesítse a véleményt. Mikor egy másik leány is megerősítette az előbbi leány véleményét, a fiatalember megszabadult a lidércnyomástól, élete egészen átváltozott és elhatározta, hogy megházasodik. Ma két gyermek atyja.

A hinduk szerelmi tankönyve, a *Kámaszutram*, joggal állapítja meg, hogy igen sok nő nem képes elviselni a nagy férfitagot és hogy másrészt igen sok férfi a bő hüvelyt kívánja. Ismételjük: Ezek az alsóbbrendűségi gátlások és hipochondriás félelmek, amik valami gúnyos megjegyzésből erednek, megmérgezhethetnek néha egy egész életet és éppen azért az ilyent kerülni kell.

Ez után a kitérés után lássuk a deflorációt.

Mondtuk, hogy az első közösülés sohase vegye fel a nemi erőszak képét; ellenkezőleg, a férfi vegye elő legaprólékosabb tapintatát és minden ügyességét, hogy a fiatal nőt óvatosan átvezesse a közös művön. Ezért idézze fel a kedves szerelmi enyvelések segélyével a nemi izgalmat, ami megkönnyíti a deflorációt. Ez alkalommal sokkal több óvatosságra van szükség, mint később, amikor a nő már megismerte a szerelem bonyolult tudnivalóit. Mikor minden előkészület megtörtént, következik az utolsó akadály legyőzése: a szüzesség elvétele. Igen sok esetben szűzhártya nincs is, vagy alig észrevehető. Mondottuk, hogy akad olyan alakú szűzhártya, amely érintetlenül elég bő vagy elég rugalmas nyíláson keresztül megengedi a férfitag áthatolását. A vérzés elmaradása tehát nem bizonyítja, hogy a nő nem volt szűz. Sok primitív és civilizálatlan népnél ma is meglévő szokás a vérfoltot közszemlére tenni, mint az új feleség erényének kétségtelen bizonyítékát. Ez a szokás ránk nézve nemcsak undorító, hanem téves voltánál fogva veszélyes is és alkalmas az új házások boldogságának szétrombolására.

Normálisan a szűzhártya átszakítása vérzéssel és némi fájdalommal jár. Az is meglehet, hogy a szűzhártya az áttö-

résnél nagyobb ellenállást fejt ki és éles fájdalmat okoz. Ilyen esetben célszerű orvoshoz folyamodni.

Most térjünk át a szüzesség elvételésének technikájára és jelezzük, hogy a szűznek erős nemi felizgatása a szerelmi enyvelgések segítségével nélkülözhetetlen nemcsak a lelki ellenállás, hanem a fellépő fizikai akadályok legyőzésére is. A működésbe hozott nemi mirigyek váladékukkal bevonják a hüvely bejáratát s ezzel lehetővé teszik, hogy a férfitag becsúszsziék a hüvely belsejébe az egyébként fájdalmas dörzsölés nélkül.

Mecsnikov tanár a defloráció eredetéről ezt a különös elméletet állította fel:

»Az emberiség gyermekkorában nagyon fiatalon kezdtek a szerelmi érintkezést, olyan korban, amikor a férfinemzőszerv még nem jutott kellő kifejtéshez. Ekkor a szűzhártya még nem jelentett akadályt, sőt ellenkezőleg bizonyos élvezetet jelentett, mert a gyöngén kifeszített hártya megengedte a penis áthatolását.« Van de Velde is ilyenformát mond: »A szűzhártya átszakításának a kifeszítéssel kell történnie, nem pedig áttöréssel.« »A tökéletes házasság« című könyvében leírja egyebek között a házások nemi egyesüléséhez azt a helyzetet, amelyet a keletiek legkedvezőbbnek tartottak a szüzesség elvételésére:

»A nő keresztbe fekszik az ágyon, a törzs legyen a lehető legalacsonyabban, a far legyen az ágy szélén vagy valamivel kijebe, a lábak könnyen széttárva, de alátámasztva a lábszárakkal; az ágy széle ne legyen nagyon sima és legyen elég magas a férfinak. A férfi a keletiek előírása szerint álljon a nő lábai közé. A két test valóságos érintkezése így nem lehet. De a gyakorlatban a férfi teste egy erős előrehajlás és a két kéznek a nő két oldalán való feltámasztása által, függőlegesebből ferde helyzetbe kerül.«

A szervek anatómiai elhelyezkedése megadja ennek a módnak a magyarázatát: a férfitag a bevezetés pillanatában kényszerítve elhagyja majdnem függőleges helyzetét és felveszi a csaknem vízszintes állást. Így a férfitag úgy a maga, mint a nyúlvány rugalmassága által a nőnek ívelt farcsontja felé erős nyomást kap. Ezen módon a férfitag becsúszik a hüvelybe az elülső fal mentén, úgyhogy ekként a szűzhártya csak gyöngén feszül. Csak akkor szakad át, amikor a tag nagyobb része már behatolt, míg a normális

helyzetben a szűzhártya átszakítása durvábban és nagyobb fájdalommal jár a férfitag végének kívülről való nyomása, vagyis hirtelen ütközése miatt.

Tagadhatatlan, hogy ilyen helyzetet napjaink fiatal házasai nem egykönnyen vesznek fel. Mégis annak a lehetőségét, hogy a defloráció pillanatában a férfitag makkját a hüvely elülső részének fala mentén vezessük be és ezáltal a szűzhártyát inkább feszítéssel, mint szakítással tépjük át, fenn kell tartani. Tehát a nálunk szokásos helyzetben is arra kell törekedni, hogy a penis lehetőleg a hüvely elülső (fekve: felső) fala mentén hatoljon be.

És ami a szűzhártya átszakításának pillanatát illeti:

A férfitag előlről a magasból hatol be, a hegye az elülső hüvelyfal mentén becsúszik a meglévő nyíláson át, aztán folytatva előre haladó mozgását, feszíti a szűzhártya elülső részét és áttépi azt. Világos, hogy a nő ebben a pillanatban bizonyos fájdalmat érez. Olyan nő, akinek szűzhártyája normális és aki nem érzékenykedő, könnyen elviseli azt. Az egész dolog lefolyhat egy pillanat alatt, ha a férfi a behatolásnál akadályt érezve, erre az ellenállásra nem durva, de mégis energikus lökéssel válaszol. Ha a nő a fájdalom elkerülése végett nem húzódik vissza, hanem ellenkezőleg elébe megy a férfitagnak egy kis mozdulattal, a szűzhártya átszakítása abban a pillanatban megtörtént; a defloráció befejezést nyert, a férfitag bevezetése beteljesedett. A vérzés, ami az átszakítással jár, csekély és magától megszűnik.

Rendesen a háton fekvés és a combok összeszorítása, a sértett részek érintésének elkerülése, elegendő a vérzés elállítására. A legritkább eset, hogy orvosi segély volna szükséges.

Ez az utolsó része a szűzhártya átszakításának a legnagyobb óvatossággal végzendő. Ha az ellenállás a normálisnál erősebbnek látszik és a nő fájdalma élesebb, legjobb a kísérletet másnapra halasztani. Már hangsúlyoztuk, hogy a deflorációnak nem kell okvetlen a nászéjszakán megtörténnie.

Már a szerelmek keleti szakértője: *Omar Haleby* kijelentette:

»Járj el kímélettel és körültekintéssel, ne igyekezzél heveskedéssel győzedelmeskedni a zárt párta felett. Tanuld meg mérsékelni vágyadat és ha a természet hatalmasnak

teremtett: halaszd el a próbálkozást másnapra vagy holnaputánra.«

Semmi sem annyira káros a fiatal nőre, mint a brutális defloráció, melynek következményei erkölcsi és testi bajokban ütközhetnek ki. Tudunk eseteket, amelyeknél a férfitag hirtelen, erőszakos bevezetése a női nemi szervek sebesülésével járt. *Neugebauer* 157 ilyen esetet jegyzett fel és *Lotmar* egy tucatra való ilyen sérülésről adott ki közleményt. Tehát, ha a szűzhártya átszakítása rendszeren veszélytelen is, szomorú következményekkel járhat, ha brutális erőszak kíséri.

Ez alkalmából idézzük egy angol önéletrajz egyrészét — *Havelock Ellis* nyomán.

A férfi gyöngédségének és a nászéji szerelem inspirált óvatosságainak megható példája ez, amely boldog házaséletben találta meg jutalmát. Megjegyzendő, hogy ebben az esetben nemcsak a nő, hanem a férfi is szüzen került a házasságba, ami különös eset manapság:

»Meházasodtunk. Mindig elgondolkoztam, hogy milyen megdöbbenést érezhet egy kissé finomabb lelkű leány a nászéjszakán, még akkor is, ha szerelmes — és várakozási álláspontra helyezkedtem. Az első éjszaka egyszerűen abból állt, hogy egy szobában aludtunk. Felfedeztük, hogy én a teste különféle részeit megcsókolhatom. Nálam ez a módszer előidézte a kilövellést, de őt nem elégítette ki. Több éjszakát töltöttünk együtt, én az ágytakarón vagy a lepedőn aludva. Nagy naivitással mondta egyszer, hogy én is feküdjek a takaró alá. Néha-néha csupasz testünk érintkezett; gondom volt rá, hogy a sötétben vetkezzen le; azután félredobtuk a takarót, mert nyár volt és meleg, ösztönöm tanítására simogattam és csókoltam kebleit, amitől megrázkódott. A könyvekből tudtam e tünet jelentőségét és kezemmel érintettem a »chair d'amour«-ját, amint csodálatosan nevezi *Walt Whitmann*. Ujjaimal kutatásra indultam, ő nem akadályozta; a jó utat megtaláltam; ajkam érintette az övét, nyelveink egymásra találtak; egész testét rángások rázták meg; egy pillanatig erősen magához szorított és nagyot sóhajtott. Tőlem telhetőleg takargattam a kilövellésemet; egyikünk sem merte szóba hozni; nem is tudom, mennyi ideig maradunk így; de mikor a merevedésem újból kezdődött, magamhoz szorítottam, felemeltem combjait, átkutattam a kaput és a férfitagom hegyével benyomultam és ritmikus

mozgásba kezdtem az előtérben, mert nem tudtam mélyebbre hatolni, mint amennyi az előbőr visszahajtására kellett az összeszorított szeméremajkak segítségével. Újra összeöleleztünk és érzéki mámorunk ugyanegy időben borult fölénk.

A következő éjjelen ugyanígy történt és én megkockáztattam egy újabb fordulót, ő összehúzódott, mintha fájdalmat érzett volna; ismerve a határt, csak annyira hatoltam be, hogy eljussunk az érzéki mámorhoz. E pillanatban még erősebben szorított magához és én éreztem, hogy valami engedett. De csak egy kicsit és egy egész hét kellett — a közbejött havibaj szünetelésével — hogy a görcsök megszűnjenek, mikor a mélyéig hatoltam, örülök, hogy első gyermekünk így fogant, erőszak nélkül az anyja ellen és hogy kölcsönös bizalmunk végigkísért bennünket az életen.

Én most 60 éves vagyok, ő 61. Még mindig szerelmesek vagyunk, noha nem állítom, hogy együttélésünk folyamán az érzéki elemek lettek volna túlsúlyban.«

És most mondjunk néhány szót a deflorációt közvetlen követő pillanatról.

A nő sokszor nem talál teljes kéjérzetet az első közösülésben és nem jut az érzéki mámorig. Másrészt a férfi, akit a szüzesség elvétele lelkiileg és testileg elfárasztott, nem tud uralkodni magán tovább és a kilövellés csaknem azonnal bekövetkezik. Az egész folyamatnak néhány erősebb mozgásra leszorított rövidsége ritkán elég a szerelmi mámor előidézéséhez. Még ha az erotikus izgalom megvan is, nagyon lelohad a fentebb leírt akadályok miatt úgy, hogy az első egyesülésben a nő nemi kielégülésének esélyei elég csekélyek.

Ez a mély oka annak, hogy igen sok, a férjébe szerelmes nő kijelenti, hogy egész más valamit várt és hogy várakozásában csalódott.

Alig lehet ezt a csalódást elkerülni. A fiatal leányoknál túlszigázott erotikus fantázia, a hamis nemi erkölcs és a hipokrita nevelés fonák következménye ez. Még ha a valóság különbnek mutatkozik is a fantáziáknál, akkor se éri el az exaltált fiatal leányok ábrándjait. A fiatal asszony hamar fog vigasztalódni a »csalódás«-ért, szívesen kicseréli álmait (amelyeket gyakran önfertőzés kísért) a szerető férj enyelgéseiért és végül is a valóságot szebbnek fogja találni, mint az álmat, — ha megmaradt a türelme ahhoz, hogy az első

éjszakáról ne ítéljen és ne engedje megrontani az intimitást maga és férje között

Nem kell hát mindenáron azon erőlködni, hogy az első éjszakán jussunk a szerelmi mámorig.

Az élvezet sohasem lehet egy kényszerített kísérlet eredménye. Amitől óvakodni kell, az a deflorációban megsérült nemző részek mechanikus izgatása. Legfeljebb meg lehet kockáztatni a szerelmi enyelgéseket a szomszédos zónákon, mikor a nő a defloráció után nyilvánvalóan elégedetlen.

A legtöbb esetben a szerelmi enyelgés gyönyöre és gyöngédsége, amely az első odaadást kíséri, elegendő ahhoz, hogy győzedelmeskedjék az első nehézségeken és az új érzésekkel telített nő nem is fog haragot tartani az érzéki mámor elmaradása miatt. És ha kissé csalódott is, ügyes kimagyarázás könnyen megvigasztalja őt.

Mert a szerelem művészete, mint minden művészet, odaadást és türelmet kíván. Végezzük ezt a fejezetet azzal a nagy igazsággal:

»A szerelem gyümölcse, mint minden gyümölcs, zamatosabb, ha később szakítjuk le.«

**HARMADIK KÖNYV
A FAJFENNTARTÁS**

A fajfenntartás csodája

Már láttuk, hogy a párzás folyamán mintegy 200 millió spermatozoid kerül a nő hüvelyébe és igyekszik elérni a petét. Át kell haladnia a hüvelyen, a méhnyakon, a méhen és gyakran a kürtön is. A legtöbb esetben a pete és a spermatozoid a petevezetékben, esetleg annak a hasüreg felőli végén találkozik, ahol a megtermékenyülés (a fogamzás) is történik. A petének csirája a spermatozoid feje felé fordul és egyesül vele: ez a termékenyítés, a fogamzás. Bizonyos esetben a megtermékenyített pete nem a méhben kapaszkodik meg, — ami a normális és a leggyakoribb — hanem egyebütt, p. o. a petefészken, a kürtben, sőt még a hasüregben is. Ilyen esetekben a *méhenkívüli terhességgel* állunk szemben, amely eszerint lehet petefészekbeli, petevezetékbeli, vagy hasüregi terhesség. Általában a méhenkívüli terhesség veszélyeztetheti a nő életét és súlyos veszedelmeket okozhat, amelyek között a legkomolyabb: a petevezeték (tuba) repedése.

Ezért van a legtöbb esetben sürgős szükség orvosi beavatkozásra.

Miután szemmel kísértük ezt a rendellenes és inkább ritka esetet, térjünk vissza a normális terhességhez. A megtermékenyített pete nemsokára megtalálja a méh falának közvetítésével az összeköttetést a nő vérkeringésével, amely ellátja mindazzal, ami a magzat fejlődéséhez kell. A megtermékenyített emberi peték közül a legkisebb, ami eddig vizsgálatra került, háromnapos volt és átmérője 1—1 % mm« A hetedik és nyolcadik napon már 3.4—4 mm az átmérője. Ebből azt látjuk, hogy az első napokban az embrió fejlődése nagyon gyors. Nemsokára fel lehet ismerni a hátgerinc, a fej

és a szív első nyomait, az első hónap végén pedig a karokét és lábakét. Ebben a korban az embrió hossza körülbelül egy centiméter. A második hónap végén a hossza már 3—4 centiméter, de még ilyenkor sem állapítható meg a neme, hanem csak a harmadik hónap végén.

Vizsgáljuk most az anya testének fejlődését. Mondotuk, hogy a méh falának közvetítésével a megtermékenyített pete érintkezésbe lép az anyai test véredényeivel. A méh azon helyén, ahol a megtermékenyített pete megkapaszkodik, százezrekre menő apró erek hálózatából összetett tömeg alakul. Ez a tömeg egyre jobban fejlődik és egy két-három centiméter vastagságú tányér alakját veszi fel, aminek a neve: *méhlepény (placenta)*. A viselősség egész ideje alatt ez a tömeg odatapad a méh belső falához. A belső felületéből véredények vezetnek a magzat köldökébe és megalkotják a főkapcsolatot a pete és a méh között. Ezek szolgálják a méhmagzat táplálkozását és lélekzését. Ez a véredényekből álló zsinór, amely összeköti a magzatot a placentával és ellátja az anya testéből tápláló nedvvel: kapta a *köldök-zsinór* nevet.

Sok nő azt hiszi, hogy ha a terhesség alatt sokat eszik, a magzat mértéken felül fejlődik s hogy ezzel a szülés lesz nehezebbé. Ez nem áll, mert az anya csakis a véredényeken keresztül táplálja a magzatot, tehát a részéről fogyasztott táplálék nincsen befolyással a magzat vérének összetételére. Ennélfogva semmi értelme nincsen annak, hogy a terhes asszony szigorú étrendnek vesse magát alá. Ehet — kivételes esetekről nem szólva — amit szeme-szája kíván és annyit, amennyi jólesik; a gyermek súlya attól bizony nem gyarapodik.

A placenta és a magzat között folyadékkal töltött burok (*amnion*) képződik; ebben úszik a magzat s ez védi a rázkódtatásoktól is. A harmadik hónap végén vagy a negyedik elején a magzat már tíz centiméter hosszú és a neme már kialakult. Ez időtől kezdve az anya vérének összetétele a vérvizsgáló orvosnak valami csekély irányítást adhat a gyermek neméről.

A negyedik hónap folyamán a burokbeli folyadék mennyisége jelentékenyen növekszik. A magzat hossza most eléri a 15—16 centimétert. Már mozog; haja és körme kezd kialakulni.

Az ötödik hónap felé a már 25 centiméter hosszú magzat *mozgásai* egyre erősödnek, a bőralatti zsírpárna kiképződik és a magzat emberibb formát kap. Még később, a kilencedik hónap felé, a magzat negyvennyolc centiméter hosszúságot ér el. Külséjében már nem is különbözik a csecsemőtől.

Miután megvizsgáltuk a magzat fejlődését, át fogjuk tanulmányozni a jelenségeket, amelyek a terhesség ideje alatt a nő testében végbemennek. Egyáltalán nem túlozunk, ha azt mondjuk, hogy valóságos forradalom forgatja fel a női organizmust. A jelenségek, amelyeket itt leírunk, egyénekenként igen különféle formában és mértékben jelennek meg. Néha alig van látható nyomuk, máskor igen erősen megváltoztatják a terhes nő külsejét.

Lássuk előbb az arcon végbemenő változást. A szemek aláfutottak lesznek és az állkapcsok a többé-kevésbé sovány arcban jobban előállanak. Az arcon foltok tűnnek elő és, amint nevezni szokták, »a terhesség álarca« megjelenik. A keblek megduzzadnak, a halmok, amelyek megnagyobbodnak, túlérzékenyek, a csecsbimbók udvara sötétebb színt mutat. A harmadik hónapban az emlők megnyomása elegendő ahhoz, hogy pár csepp tej előjöjjön.

A magzat súlya emelkedik, ugyanakkor növekszik a méh súlya is. A harmadik hónaptól a has előreállása kezd észrevehető lenni. Nagyon érthető, hogy milyen mértékben a súlya növekszik, a méh visszaszorít felfelé és oldalra valamennyi szervet, amely normális időben megtölti a nő hasüregét; a belek össze vannak szorítva és saját mozgásuk — amely fontos az emésztésnél — nem működhetik kellően. Ebből következik, hogy a székrekedés mintegy függvénye a terhességnek és hogy ezáltal az emésztés más folyamatai is befolyásolva vannak, aminélfogva gyomorégés, étvágyhiány stb. áll elő. A fölfelé működő nyomás összeszorítja a mellüregt is. Nem mehetünk a részletekbe és nem mutathatjuk be e kísérő jelenségek megnyilvánulását, de jegyezzük meg röviden, hogy e nyomás légzési zavarokat is okozhat, fulladásos érzést, valamint vérkeringési akadályokat. Egyébként megfigyeltek bizonyos zavarokat a vese szűrőműködésében is. De még nem tudjuk eléggé, vajjon ezeket a zavarokat tisztán a vérkeringés okozza-e, vagy a különböző toxinok (a szervezetben képződő mérges hatású anyagok), amik a terhesség ideje alatt kiválasztódnak. Tény az, hogy a ter-

hes nő vizeletében több vagy kevesebb fehérje is megjelenik néha. Beszéljünk végül bizonyos jelenségekről, amelyek megváltoztatják a női test külsejét.

A legtöbb asszony, akit már meggyötört testének eltorzulása, még sokkal többet szenved, amikor a lágyékon és táján foltok megjelenését tapasztalja. A szülés után a bőr festődése megszűnik, de nyomai maradnak. Az orvosok minden korban foglalkoztak e jelenség gyógyításával, de eredmény nélkül.

Egyébként a nő nemi szervei is változásokon mennek át a terhesség ideje alatt. A méhnyak és a hüvely elernyedéséről és a női szeméremajkak elevebb színezéséről akarunk beszélni. Ezek az első jelek, amelyekről az orvos a terhességre csaknem biztosan következtethet.

Ami magát a terhes nőt illeti, ő természetesen a havibaj elmaradásából merít először gyanút. Bár ez nem csalhatatlan jel, mert a havibaj más okból is elmaradhat és az is megeshet, hogy a terhes nőnél a havi baj rendes idején gyöngé vérzés jelentkezik.

Mint a terhesség biztos jelét kell emlitenünk a magzat mozgásait és szívhangjait, de ez a megállapítás csak a negyedik hónap vége felé lehetséges.

A terhesség pszichikai jelének tekintik a jellem megváltozását és az ételek megválasztásában való kényeskedést. Az első hónapokban a nő néha szomorú és szenvedő és ez a lehangoltság csak akkor marad el, amikor a magzat mozgásait érzi és feltétlen bizonyosságot kap rosszulléte okáról.

Általában azt hiszik, hogy e mozgások kezdete pontosan a terhesség tartamának felére esik és hogy ebből megállapítható a szülés pontos ideje. Ezek a jelek azonban csak megközelítő bizonyosságot adnak, többet nem, mert sohasem lehet pontosan megállapítani a fogamzás napját, még az olyan ritka esetekben sem, amikor egyetlen közönsületről lehet szó. A *fogamzás* napja még ebben az esetben is — amint látni fogjuk — bizonytalan. így hát nehéz, sőt mondhatjuk: *lehetetlen előre megállapítani a szülés napját.*

Legtöbb esetben az utolsó havibaj végét veszik a számítás alapjául. Ez sem lehet pontos számítás, mert, amint láttuk, a havibaj nem esik össze pontosan a tüző elválásával és másrészt bizonyosra nem tudjuk megállapítani,

melyik napon történt a pete megtermékenyítése. Annál kevésbé, mert tudjuk, hogy kedvező körülmények között a spermatozoidok több napot áthúznak elevenen a nő belső nemi szerveiben. Nagyszámú olyan szülész van, aki azt hiszi, hogy bizonyos táblázat alapján ki lehet számítani a szülés dátumát. Kétszáznyolcvan napra véve a terhesség egész idejét, ők az utolsó havibaj első napjához hozzáadnak három hónap híján egy esztendőt és hét napot. Tegyük fel például, hogy a terhes nő utolsó havibaja 1932 február 2-ikán kezdődött: ez adja az 1933. év február 2-ikát, ebből levonva három hónapot és hét napot: megkapjuk 1932. év november 9-ikét. A gyermek szívhangjai az ötödik hónap felé válnak hallhatóvá és ettől kezdve lesznek egyre tisztábbak. Könnyen megkülönböztethetők az anya érverésétől, mert tudjuk, hogy a szívecske körülbelül 140-et ver percenként, az anya szívverésének körülbelül a kétszeresét.

Most, hogy a terhesség jeleiről beszéltünk, nem mulasztjuk el felemlíteni a »képzelt terhesség« neve alatt ismert jelenséget. Ez a jelenség nemcsak a hisztériás nőknél vagy elmebetegeknél fordul elő, hanem teljesen normális egyénknél is. A nő terhesnek érzi magát, de a terhessége tisztán képzeletbeli. Az ilyen tévhit okai hol csak lelkiek, hol testiek is. Tudjuk, hogy a havibaj különféle okokból több hónapon át szünetelhet. Ha eközben nemi érintkezés történt, a nő könnyen hiszi, hogy terhes lett és az orvos felvilágosítása sem képes vele elhíttetni a valót. Ez a jelenség észlelhető a havibaj szünetelésénél az olyan nőknél, akik nagyon áhítoznak gyermek után. Ilyenkor a havibaj megjelenése szabálytalan lesz; a kürtök és méh magasságában gyakran duzzanatok keletkeznek és minden megerősíti a nőnek a hitét. Sőt azt is megfigyelték ilyen képzelt terhesség eseteiben, hogy az emlőn néhány csöpp tej jelent meg, valószínűleg azért, mert a nő ismételve izgatta a tejelő mirigyeket.

Elgondolhatjuk az öregedő nőnek örömet, aki a nemi életét már befejezettnek hitte és akit gyötör a vágy gyermek után, mikor úgy érzi, hogy teherben van. Kétségbeesetten kapaszkodik a feltételezett terhesség legkisebb jelébe és reményébe. Ha az orvos meghazudtolja, nem tud hinni, megy orvostól orvoshoz. Hogy is hihetne! A havibaj elmaradt, a has növekszik, érezni véli a magzatot (pedig csak

a daganatot tapintja); tejelő emlőire is hivatkozik, hiszen látja a tejcsöppeket. Az orvos okosan vezesse az ilyen beteget és kíméletesen világosítsa fel. Egy másik fajtája az ideges terhességnek az az eset, amikor a terhességtől való félelem idézi elő a bajt. Fiatal lányoknál vagy asszonyoknál, akik tiltott szerelmi viszonyba estek, tapasztaljuk ezt a jelenséget. A havibaj elmarad például a rossz táplálkozás miatt — a világháborúban ez gyakori eset volt — és ehhez járulnak az egyéb lelki tényezők, mint a lelkipurdalások, amelyek a terhesség félelmét keltik. A nő ilyenkor kuruzslóhoz szalad, aki megszabadítja őt a bajától. Ilyenkor a magzatelhajtás mindig sikerül.

Fiú vagy leány?

Az a kérdés, hogy a várt gyerek fiú lesz-e vagy leány, kivétel nélkül minden szülőt érdekel. Ez az első kérdés, amivel az anya a bábához vagy az orvoshoz fordul. És a legtöbb apának ösztönszerű akarata, hogy fia legyen. Az anyák jórésze leányt kíván, mert a fiú nevelése sokkal több gondot ad és mert a leányok jobban ragaszkodnak az anyjukhoz stb....

A szülők társadalmi helyzete is fontos tényező. így például a nemes családok többre tartják a fiút. Ugyanez az óhajlás van a parasztnál, akiknél főleg az öröklés vagy a nyers munkaerő kérdése játszik döntő szerepet. Néha valami büszkeségféle is a fiú felé hajlik.

Érthető, hogy a jövő gyermek nemének kérdése megfelelően foglalkoztatja az orvost is. Sokszor nemcsak a tudomány, hanem a babona is közbeszól. Például valamikor a normand parasztnál az volt a hiedelem, hogy aki fiút kíván, a nemzést csizmában végezze. Ugyanez a különös hagyomány volt elterjedve délen egész Dél-Olaszorszáig. Kuruzslók telebeszélték a paraszt fejét, hogy fiúgyermek lesz, ha a nemzés ideje alatt a kalapját a fején tartja. Lengyelország némely vidékén úgy hiszik, hogy ahhoz, hogy a születendő gyermek fiú legyen, elég, ha a nemi egyesülés alatt a férfi vasárnapi ruháját viseli.

Nem is törődünk tovább ezekkel a babonákkal, hanem átvizsgáljuk az erről szóló tudományos nézeteket.

Jegyezzük meg az idevonatkozó legelső megfigyelést, t. i. azt, hogy a terhesség harmadik hónapján fejlődik ki a

magzat neme és hogy addig a magzat kettős-nemű. Való, hogy a harmadik hónaptól kezdve szemmel kísérhetjük a születendő gyermek nemének kifejlődését; eközben a másik nem eltűnik, szervei elcsenevésznek. Ezt a tényt sietve aláhúzzuk, mert igen sok anya él abban a meggyőződésben, hogy az életmódjának (táplálkozás, torna, stb.) döntő befolyása van a gyermek nemére.

Természetesen azok, akik erre az elméletre esküsznek, állíthatják, hogy, mivel a gyermek neme a terhesség tizedik hetében dől el, eddig tudják befolyásolni a születendő gyermek nemét. Tehát, — mondják ezek — ha az anyát túl-táplálják, nagyobb a leány esélye, ha pedig alultáplálják, úgy a fiúé nagyobb. Mások természetesen az ellenkezőt jósolják.

Vannak hitelt érdemlő statisztikák, amiket komoly tudósok állítottak össze a megvizsgált terhességek nagy számáról. Ezek szerint bármiként táplálkozzék az anya a terhesség első hónapjaiban, az semmiképp sem befolyásolja a magzat nemét. Ezeket a statisztikai adatokat megerősítették *Wihon* amerikai orvos kutatásai, amelyek szerint a gyermek neme a fogamzás pillanatában határozódik el. így tehát a férfi-sperma vagy a női pete az, ami egyedül és kizárólag eldönti a gyermek nemét.

Egyiknek vagy a másiknak, vagy együttesen mind a kettőnek jut ez a hivatás. A legújabb tudományos kutatások alapján több-kevesebb bizonyossággal megállapíthatjuk, hogy a pete egyáltalán nem befolyásolja a gyermek nemének kialakulását. A spermatozoid valószínűleg a döntő.

Az előző fejezetben láttuk, hogy a termékenyítés pillanatában a munkába lépő spermatozoidok száma meglepően nagy: több, mint kétszázmillió. Láttuk azt is, hogy ebből a számból egyetlen egynek jut a termékenyítés feladata.

Feltehetjük, hogy e milliányi spermatozoid egyik fele hím, másik fele nőnemű és hogy mindkét tömeg egy időben jut a hüvelybe. Mikor e »futtatás a petéhez«-versenyben a hím-spermatozoid fut be elsőnek, a magzat fiú lesz, ha a női, akkor leány lesz.

De, hogy lehessen előre megmondani, hogy ki lesz a győztes ebben a futtatásban, melyben kétszázmilliónál több versenyző vesz részt, amelyek csak mikroszkópban, ott is

csak erős nagyítással láthatók és amelyeknek sebessége óránként egy milliméter

Ennek a kérdésnek a felvetése kimutatja a kérdés bonyolult voltát és a véletlen nagy szerepét.

Mégis a modern tudománynak sikerült némi adatokhoz jutni, amelyek különösen érdekesek. Így a tudomány megtanított rá, hogy a hím-spermatozoidokat jobban űzi az eleven buzgóság, mint a nőneműt. A buzgóság nem a gyors haladást jelenti, hanem azt, hogy nagyobb erővel halad, vagyis, hogy a hímje több akadályt tud legyőzni, mint a nő. Így tehát, ha külső okok (életmód, alkohol, stb.) akadályozzák a fogamzást, a hím-spermatozoidok indulnak nagyobb eséllyel a megtermékenyülés felé, mint a kisebb ellenálló-képességű nőnemű spermatozoidok.

E téren *Blum* német tudós igen érdekes kísérleteket csinált. Lerészegített alkohollal egy csomó hím-egeret és ittas állapotban vitte őket a nőtények közé. És íme, amíg a normális állapotban 80 hím jött világra 100 nőtényre számítva, e párosítás eredménye 120 hím lett 100 nőtényre. Ez a kísérlet azt bizonyítaná, hogy ittasságban több az esély a hím-pete számára.

Vannak statisztikák, amik azt bizonyítják, hogy az első gyermekek többsége fiú. Másrészt tudjuk, hogy az új házasságban a nászestén sokszor bőséges italozás után, ittasan megy az új asszony szobájába. A dolognak tehát ugyanolyan képe van, mint az egereknél.

És ha kérdezzük, hogy a nászszakomán a fiatal házasságok által fogyasztott ital egymagában elég-e annak a megmagyarázására, hogy az első gyermek inkább fiú, mint leány — erre nem tudunk biztonsággal felelni. Másrészt ne felejtjük, hogy a szüzességet elvesztő nő nemi szervei, éppen szűk voltuknál fogva és a szűzhártya roncsai által bizonyos akadályokat jelentenek a sperma előrehaladásánál. Ez is elfogadható magyarázat arra, hogy a mozgékonyabb hím-spermatozoidoknak van nagyobb esélyük az első megtermékenyülés művében.

Egy másik nagyon elterjedt vélemény szerint, a házaspárnak korbéli különbözősége irányítja a nemek milyenségét. Vannak tudósok, akik állítják, hogy az esetben, ha a férj idősebb a feleségnél, több az esély fiúutódra, míg amikor majdnem egykorúak, akkor ez a női leszármazókra kedvező.

Mégis újólág rámutatunk, hogy a következtetések, amelyek a megfigyelt adatokból vonhatók le, nem bizonyítják ezt eléggé.

Állattenyésztők megállapították, hogy a fedeztetésnél túleröltetett hím-állatok utódai inkább nőstények, míg a teljes erejükben lévő, kevésbé igénybevett apa-állatok utódai inkább hímek lesznek. Az emberre alkalmazva a példát ebből az következne, hogy a szerelmi éj folyamán történt több egyesülés utolsójából eredt termékenyítés fiút adna és azért ajánlják, hogy a legelső vagy több első coitus óvszer használatával történjék. De ez a feltevés nagyon ingatag és nem állja meg a komoly próbát.

Végül egy utolsó feltevés: a nőn fordulna a gyermek nemének sorsa. Már mondtuk, hogy a petefészek petéje nem árul el nemiséget; amint láttuk, a petének nemi jellege nincsen. Mégis megfigyeltek eseteket, amelyek azt gyanítatják, hogy a nő egész nemi szervezetének a befolyásától függ az eredmény. Olyan családokról van szó, amelyekben a fiú vagy a leány számbeli túlsúlya a feltűnő és amelyekben az egyik nem születéséhez való hajlam a nők révén öröklékenyek látszik.

Á legújabb kutatások a következő magyarázathoz vezetnek: Minthogy e tekintetben a petefészek petéje aligha jön számításba, kétségkívül a női nemi szerv egyéb tulajdonságai hatnak a nem kialakulására. Tudjuk, hogy a hüvelynek van egy váladéka, amelynek szerepe van a sperma előrehaladásánál, amely azonban ártalmas lehet a spermatozoidokra, sőt azokat meg is ölheti. E váladéknak erősebb vagy gyöngébb *savas* összetétele öröklékeny lehet. Minthogy a hím-spermatozoidok — amint ezt láttuk — ellenállóbbak, mint a nőneműek, ez nagyon elfogadható magyarázata volna annak, hogy miért születik némely családban több férfi, mint nő.

Mindezekből következik, hogy *a tudomány mai állása még nem adott módot a magzat nemének irányítására*. Egyetlen pozitív eredmény — de az is kétes eredmény — volna, amit a nemző egyén nemzés előtti alkoholizálása adott, de ez az elmélet gyakorlatba át nem vihető, mert az alkohol kétségtelenül súlyosan mérgezi az alkoholos állapotban nemzett utódokat, akik között sok a korcs, a hülye és a súlyos beteg. Egyes orvosok kísérleteznek azzal, hogy a

hüvely váladékát befolyásolják. Az eredmény nagyon kétséges. Itt ugyanis szinte végtelen kicsiny adagolásról van szó; ilyen kicsiny méretekben lehetetlen megállapítani, hogy egyén szerint milyen adagolást kell előírni.

A statisztika szerint *Franciaországban* 100 leányra 107 fiú esik, ami megfelel 53% fiúnak 47 % leánnyal szemben. Ha a halvaszületett magzatokat is beleszámítjuk, a szám-arány így alakul: 100 leány születik 125 fiúval szemben.

Így hát minden házaspárnak százból 53 az esélye a fiú-gyermek születésére és a tudomány minden mesterkedése képtelen ennek az aránynak a módosítására, akár csak egy százalék erejéig is.

Azoknak, akik ma befolyásolni akarják a születendő gyermek nemét, a tudomány *Dante* szavaival felelhet: »Hagyjátok fel minden reménnyel!«

A terhes nő egészségtana

A terhesség nem betegség. Ez az igazság, amit a terhes nő mindig szem előtt tartson. Az egészség annyi, mint minden Idilső és belső szervnek összhangzó együttműködése. A betegség akkor kezdődik, amikor ez az összhang megszűnik. A terhességet nem az összhang hiánya jellemzi, hanem a női szervezetnek másfajta összhangja. Sőt vannak orvosok, akik azt állítják, hogy éppen a terhesség teremti meg a női test összhangját, ami fiziológiai szempontból éppen akkor mondható tökéletesnek.

Az azonban kétségtelen, hogy nagyon megerőltető az út a normális harmóniából a terhesség harmóniájába. Ez az átváltozás a nehézségek egész sorát idézi elő. A terhes nőnél oly gyakori hányásról akarunk elsősorban beszélni.

Ez a jelenség több tudományos elméletet hívott életre; némelyek szerint a méhmagzatnak bizonyos, a nőre mérgező hatású váladéka okozza. Ez a káros hatású mérgező anyag a magzat véréből bejutva az anya vérkeringésébe, mérgezést okozna, a-minek a következménye volna a hányás.

Ha a hányás enyhébb, nem sokat jelent. A gyomor-tájékon alkalmazott borogatás és a pihenés könnyít a bajon. Komolyabb esetekben a nő teljesen kihányja a bevett ételt, akármilyen gondosan volt is az összeválogatva és egy korty víz vagy tea elég arra, hogy kiváltsa a hányás ingerét. Erős, habzó nyálazás az ajkak szélén kísérheti az ilyen terhesség képét. A beteg szemelláthatóan soványodik, izmai elernyednek és ha a kezelés nem jár enyhítő hatással, a nő komoly veszélyben forog. Az ilyen túlkomoly, de szerencsére

igen ritka esetekben a terhesség megszüntetése lehet szükséges.

A terhes asszonyok 10%-ánál a vesék némi fehérjét választanak ki, amit a vizeletben találunk. Ez speciális mérgezési tünet, amit a magzatéval való nedvkicserélés folyamata idéz elő. E betegség tünetei — amelyek nem kezdetben lépnek fel — a nemi részek, a kezek, a lábak vagy -az arc gyenge duzzadásában jelentkeznek. A hányáson kívül látási zavar, ájulás és különféle görcsök fordulhatnak elő. Az efféle komplikációk igen ritkán súlyosak. Minthogy e bajnak külső jelei csak a betegség előrehaladott állapotában mutatkoznak, szükséges a terhes nő vizeletének rendszeres vizsgálata.

Egyéb zavarok mellett említsük a láb ereinek tágulását. Ez a tünet, amely a vérkeringés zavarainak a következménye, nagyon gyakori a terhesség alatt, de a szülés után nyomban megszűnik.

Néhány ritka eset kivételével mindezek a terhességi zavarok rendszerint jóindulatúak. Éppen ezért fontosabb a terhes asszony általános? egészségi körülményeire vigyázni. Hagyjuk tehát az ú. n. komplikációkat az orvosra és érjük be az egészséges terhességre szóló tanácsokkal.

Ami a táplálkozást illeti, a terhes nőnek lehetőleg változatos étrendre van szüksége; tekintettel kell lenni az ásványi anyagokra, főleg a vasra és a mészre. Ez a két anyag nélkülözhetetlen a gyermek szervezetének kialakításához. Ismételjük: a változatos, fehérjékkel nem terhelt, főleg gyümölcsből, friss zöldségekkel összeállított étrend a legalkalmasabb a terhes anyának és legelőnyösebb a magzat fejlődésére. Itt jó lesz jelezni azt is, hogy a terhes nő ne engedjen gyakran gyötrő szomjának, hogy ne terhelje a normálnál amugyis erősebben terhelt vérkeringést. Az alkohol élvezete is nagyon káros a magzat fejlődésére. Ugyanez áll a nikotin élvezetére.

Ami a terhes nő egészségi állapotának jókarban tartását illeti, nagy gondot kell fordítani az emlők kezelésére. Idejében elő kell készíteni őket a későbbi szerepükre. Naponta langyos vízzel és enyhe szappannal át kell mosni azokat, hogy megakadályozzuk a pörsenést és érdességet. Mert ha

az emlők ilyirányú kezelése elmarad, majd később, a szoptatásnál okozhatnak fájdalmat az anyának olyannyira, hogy ez a gyermeknek időelőtti elválasztását vonja maga után.

A széklet szabályossága az egészség legfőbb kelléke, annál is inkább, mert a székrekedés rendes kísérője a terhességnek.

A ruházkodás alkalmazkodjék az állapothoz. Minden szorítást kerüljünk. Különösen fontos a nehézzé vált emlőket jól alkalmazott tartókkal aláfogni, nehogy lógiának. Az esetben, ha a has különösen előáll, megfelelő haskötőt kell hordani, amely megakadályozhatja a magzat rossz fekvését a szülés ideje előtt. De a rossz haskötő viselése épp az ellenkező hatással járhat. Így a nagyon szoros fűző nyomást gyakorol a méhre és ugyancsak rossz helyzetbe szoríthatja a magzatot. Fontos tehát, hogy csak orvosi tanácsra használjunk jól készített haskötőt.

* * *

Vitás kérdés a terhes nő nemiéletének módja. Erre a kérdésre sem lehet általánosan felelni.

Kétségtelen, hogy nagyon heves, a méh erősebb összehúzódásával járó közöszülés abortust idézhet elő. Tudjuk, hogy a terhes nőtény-állat kerüli a him-állat közeledtét, amiből az a következtetés vonható le, hogy a természet ellene van a terhesség idején való nemi érintkezésnek.

Másrésről azonban a férfi és nő egymáshoz való viszonya sokkal bonyolultabb és megkívánja az egyéb körülmények figyelembevételét is.

A mi jelenlegi civilizációnk az egynejtűség alapjára van helyezve és a házastársi hűség ennek az egynejtűségnek egyik oszlopa. De ha a férj nemileg hónapokon keresztül elválasztva él, hűsége veszélybe kerül és a legjobb házasság is széteshetik. Megállapított tény, hogy a terhes nő nemi vágya rendszerint követelőbb. *Havelock Ellis* közli egy anyának hozzá intézett levelét: »Egyetlen gyermekem volt, — így szölt a levél — de mondhatom, hogy a terhesség alatt a nemi vágyam erősebb volt, mint bármikor.«

Másik fejezetben láttuk, hogy a terhességtől való félelem igen sok nőt visszatart a nemi érintkezéstől. Ez a tiltó félelem is hiányzik a terhes nőben.

Ismert dolog, hogy a nemi szerv nyálkahártyái a terhesség alatt sérülékenyebbek. Fertőzések és gyulladások lehetnek a gondatlan nemi érintkezés folyományai.

Vegyük sorra az érveket a terhesség alatti érintkezés mellett és ellen.

A nő szempontjából a nemi érintkezés, tekintve a fertőzés és gyulladás, valamint az abortus vagy koraszülés veszélyét, nem okvetlenül ajánlatos. Mivel azonban igen sok férj nem tud vagy nem akar ilyen hosszú időre lemondani a nemi érintkezésről, az orvos tanácsa ebben foglalható össze: ha elkerülhetetlen a nemi érintkezés, akkor az a terhesség hatodik-hetedik hónapjáig legyen szabad, de a legnagyobb óvatossággal és az egészségi követelmények leggondosabb betartásával. Láttuk a nemzészéről szóló fejezetben, hogy melyek a legajánlatosabb helyzetek a terhesség esetén. De ha a házastársak lemondanak, az a legelőnyösebb megoldás.

Most pedig egy kis statisztikát mutatunk be, amelyet *Letoumeux-től* kaptunk. Ez a tudós orvos megmérte 732 újszülött testsúlyát és megállapította, hogy 137 olyan nőnek, aki a terhesség alatt fárasztó fizikai (házi) munkát végzett, a gyermeke átlagban 3.081 kilogrammot nyomott. 115 olyan nőnél, (varrónők, divatárusnők) akiknek a munkája fárasztó és akik nem juthattak a terhesség utolsó hónapjaiban az elengedhetetlen pihenéshez, ez az átlagos súlymérték 3.130 kilogramm. Megjegyzendő, hogy a nehéz munkához szokott nők általában erősebb alkatúak, mint a második kategóriába tartozók. Arra lehetett volna következtetni, hogy az ebbe a csoportba tartozó nők gyermekeinek súlya nagyobb, mint amazoké. Ha tehát az első kategóriába tartozó nők gyermekeinek súlya kisebb, annak egyedüli okát a terhesség alatti nehezebb munkában találjuk. *Letoumeux* másirányú tapasztalatokat is vizsgálat tárgyává tett, amikor összehasonlította olyan terhes nők újszülöttjeit, akiknek az utolsó hónapokban nem kellett dolgozniuk. E kísérlet eredménye megerősítette a feltevését, mert az első kategóriába tartozó nők szülötteinek átlagos súlya 3.319 kilogramm volt vagyis körülbelül negyedkilóval több, mint a terhesség alatt munkába állított nők gyermekeié. Ezzel szemben a második kategóriába tartozó nők gyer-

mekeinek, akik az utolsó hónapokban a munka alói fel voltak mentve, az átlagos súlya 3216 gramm volt.

Ebből látjuk, hogy a terhesség ideje alatt munkába fogott terhes anyáknál a gyermek súlya körülbelül negyedikelival kisebb, mint a pihenő, munka alól felmentett anyák gyermekéé. De ugyanígy mutatkozik a különbség a könnyebb foglalkoztatású anya (varrónő, divatárusnő) gyermekénél a teljes pihenést élvező anya gyermekével szemben.

Azért tárgyaltuk a dolgot ily részletesen, mert igen sok nő úgy hiszi, hogy a testileg könnyebb munka, mint a varrás, a kalapkészítés vagy az irodai munka, nem ártalmas a terhességre. Az ellenkezőjét bizonyítottuk. Minden hivatásos, folytonos és állandó foglalkozás befolyással van a magzat fejlődésére.

A tudósok és orvosok statisztikai adatokkal kimutatták, hogy a terhesség utolsó hónapjaiban sokat dolgozó nők nem mindig kerülnek el a koraszülés veszélyét. Ezeknél a gyermek 10—12 nappal korábban születik a kelletténél. Már pedig a korai szülésből gyengébb gyermekek származnak. Ez is oka a munkásosztály nagy gyermekhalandóságának a terhesség előtt nyugalmat élvező más osztálybeliekkel szemben, ahol a nő munkateher nélkül megy át a szülésen.

Ezek a gondolatok a társadalmi kérdéshez tartoznak, amelyet megvitatni nem szándékozunk. E mű keretében ezzel a szemponttal nem foglalkozunk.

Ha mégis le akarjuk vonni az eddigiek tanulságait, azt tanácsoljuk a terhes nőknek, hogy legalább az utolsó 2—3 hónapban kerüljenek minden erősebb fizikai munkát. Nem azt mondjuk, hogy napi két-három órai varrás vagy kézimunka, vagy az egyszerű háztartási munka jelentősen ártalmas lenne, mi csak a hivatásos elfoglaltság veszélyét hangsúlyozzuk, bármilyen könnyűnek lássék is az.

A terhesség első két hónapjában is veszélyes a *megerőltetés*, ami könnyen abortushoz vezethet. Ez nemcsak a fizikai munkáról szól, hanem minden rázkódás, ütődés, pl, ugrás, lovaglás, tánc, hosszú vasúti rázódás vagy rossz, rázós autón való rohanás veszélyeiről. Ezenkívül minden egyéb fizikai fáradtság, ami teher emelésével vagy nehéz székeléssel jár, az első hónapokban komoly bajokat okozhat, mint: a méh félretolását, ami közvetve érinti a magzatot. Egy pillanatra sem szabad megfeledkezni arról, hogy mindaz,

ami a szívműködést gyorsítja, veszedelmessé válhatik a terhes nőre, akinek szíve nehéz munkát végez már amúgy is, mert ránehezedik úgy az anya, mint a magzat vérkeringése.

Ebből azonban nem az következik, hogy a terhes ne mozogjon, hanem a karszékben unatkozzék. Nem, az ilyen életmód még jobban lazítaná, még jobban gyöngítené a szívműködést, ami természetesen annál nehezebbé teszi a szülést. A levegőn való séták és a normális mozgások szükségesek. Még egy utolsó tanács: mértékletes szórakozás és szabályos élet!

Ezek a legfontosabb egészségi tanácsok és az orvosok ezeket ajánlják is a terhes nőknek.

Végezetül döntő fontosságú tanács áll rendelkezésünkre: Minden nő, amint a terhesség első tüneteit tapasztalja, orvosával végeztessen magán alapos, minden részletre kiterjedő vizsgálatot. Nagyon sok súlyos terhességi komplikációt elháríthat az idejében jött orvosi beavatkozás.

A terhes nő lelki élete

Legérdekesebb az a lélektanilag legnehezebben megmagyarázható jelenség, amit általában a »terhes asszony vágyak« néven ismernek. Mi e szó alatt azt az ellenállhatatlan vágyat értjük, ami a terhes nőben bizonyos ételek és italok vagy akármi más iránt kerekedik. Olyan dolgokra szólhat ez a »vágy«, amelyek normális állapotban egyáltalán nem csábítják, de máskor a kedvenc ételeire is, amelyekre ilyenkor valóságos szenvedéllyel áhítozik.

A terhes nő vágyai olyan különcködők, hogy normális egészségi állapotban érthetetlenek volnának. Havelock *Ellis*, az angol szexológia nesztora, idéz eseteket, amikor terhes nők falánkan fogyasztottak homokot, szenet, hamut és fémdarabokat. Akadnak terhes nők, akiket ellenállhatatlanul vonzanak undorító látványok, mint: ürülék, pókok, varangyok és más ilyesmik. Bizonyos, hogy ezek nagyon kivételes esetek és a betegségek közé tartoznak. A legtöbb terhes nő vágyat érez az édességre, a gyümölcsre és a savanyú főzelékekre.

Egy orvosi folyóiratban közölték, hogy egy jó családhoz tartozó hölgy egy nap nem kevesebb mint 140 süteményt falt fel. A gyümölcsök között legerősebb vágyat éreznek a cseresznye, néha a citrom és a narancs iránt is. A főzelékfélék között rekordot ért el az uborka és a paradicsom. (Aminek valószínűleg inkább lelki, mint testi okai lehetnek. Ezek ugyanis »szexuálszimbólikus« növények, amelyek a nemi varázslatokban is szerepet játszanak.)

Az italokban még nagyobb a változatosság. Idézzük a tejet, a kávé, a mindenfajta likört, az ecetet, — ami az ilyen vágyakozások tárgya lehet.

De az ellentétes jelenség sem nagyon ritka. A terhes nő sokszor undorodul olyan ételtől vagy italtól, amely valamikor kedvence volt. Már a szagától rosszul lehet.

Ha már most tanulmányozzuk eme vágyak okait, erről több nézet van, de egyik sem kielégítő.

Vannak orvosok, akik azt hiszik, hogy a terhesség folyamata szervi átváltozást idéz elő, aminek megfelelnek a mirigy működés változásai és az új, a normális időben nem szükséges anyagoknak a szervezetbe való felvétele. Egy másik érdekes elmélet abból indul ki, hogy ezek a tápláló anyagok a gyermek rendes kedvencei (cukor és gyümölcs) és ebből arra következtet, hogy a megkívánt ételekre a gyermek szervezetének van szüksége. Így tehát az anya vágya a magzatnak valóságos szükségéből eredő vágya.

Ez az utolsó feltevés hitelt érdemelhet abban az esetben, ha a nő vágya a normális táplálékra szól. De nem ad magyarázatot a fentebb idézett kétes nyalánkságokra.

Mi úgy véljük, hogy e vágyak jó része csak lelki okokból támad.

A terhes nő bizonyára hallhatta, hogy az anyjának, barátnőinek, szomszédainak voltak ilyen terhesség alatti vágyai és neki is — úgy véli — szabad ilyeneket kívánni. Másrészt itt a babona is szerephez jut, amely rossz jelnek veszi, ha a gyermek olyankor jött a világra, amikor anyja vágy mentes volt. Mi itt Havelock *Ellis* után idézzük az *Abrantés* hercegnőről közölt babonát:

»Abrantés hercegnő beszéli emlékirataiban, hogy mint varrtak nyakába egy vágyat a szülei és a férje, *Innot* marsall, aggódó gondoskodásukkal az első gyermekágyban, ő állandóan szenvedett émelygésektől és hányási ingertől, nem érzett semmiféle vágyat. Egy napon, már az előrehaladott terhesség idején, az anyja hirtelen letette a kezéből a villát és felkiáltott: »Nini, még sohase kérdeztem, miféle vágyaid vannak?« ö őszintén azt felelte, hogy egyáltalán nincsen vágya, a napja és éjszakája kínlódásban telik. »Nincs vágyad? Nohát, az lehetetlen; beszélnem kell erről az anyósoddal*. A két öreg hölgy összedugta a fejét és megmagyarázta a fiatalasszonynak, hogy a ki nem elégített vágyak

a születendő gyermeket torz szülötté teszik; ettől kezdve férje is nap-nap után érdeklődött a vágyai után. Mi több, a sógorasszonya mindenféle torzszülöttekről beszélt, akik azért lettek nyomorékok, mert az anyjuknak nem voltak »vágyai«... Erre félni kezdett és kutatott lelkében vágy után, de sehol sem talált. Végre egyszer ananással illatosított cukorkát szopogatva elgondolta, hogy az ananász finom gyümölcs és hogy ananászt még nem is látott, hiszen az ananász akkor Európában még ritkaságszámba ment. így hát vágya kelt ananászra és a vágyát még fokozta, hogy abban az időben nagyon nehezen lehetett kapni. Ügy érezte, hogy neki ananász kell és ha nem kaphat, belehal. A férje bejárta egész Páris, ígért húsz aranyat érte, de hasztalan. Végre Mme *Bonaparte* közben jöttével sikerült egy ananász-gyümölcsöt felhajtani és vágatva hajtatott haza az ananász-szal, éppen akkor, amikor felesége — egyre az ananászt kívánva — ágyban feküdt. A hercegnő édesanyjának kimondhatatlan örömeire betoppant a ritka gyümölcssel. (Édesanyja arra emlékezett, hogy egyik terhessége alatt, január havában jött rá a vágy cseresznyére, úgyhogy a gyermek »cseresznyével«, vagyis: anyajeggyel született.) A hercegnő boldogan hálálkodott férjének a kedvességéért és nyomban bele akart harapni a kívánatos gyümölcsbe; de *Innot* nem engedte, azt mondván, hogy *Corvisart*, a híres orvos, azt üzeni neki, hogy este semmi esetre se egyék belőle, mert nehezen emészthető. Megígérte, hogy nem harap belé és az éjszakán keresztül simogatta az ananászt. Reggel a férje felszelte a gyümölcsöt és egy porcellán-edénybe helyezve, megkínálta vele feleségét, őt pedig hirtelen undor fogta el és úgy érezte, hogy egy falatot sem tudna lenyelni; a rábeszélés hiába volt. Kivitték a gyümölcsöt és kinyitották az ablakot, mert még a szagát sem tudta elviselni... A hercegnő megjegyzi, hogy ettől fogva csak a legnagyobb erőlködéssel tudott az ananászból egy szeletet lenyelni, noha annak ízét nagyon kedvelte. Meg kell jegyeznünk, hogy Abrantés hercegnő idős korára elmebajos lett«.

Íme egy érdekes példája annak, hogyan támad az ilyen »vágyakozás«. Aligha tévedünk nagyot azzal a nézetünkkel, hogy a terhes nő vágyát egy harmadik személy nagyon könnyen irányíthatja.

Azt is mondják, hogy a terhesség alatti vágnak kielé-

gítése megszünteti az azzal járó hányást és émelygést. Nagyon nehéz megállapítani, hogy ez mennyire igaz. Egy dolog bizonyos: a nő terhesség alatti vágyait nemcsak a tudatos szugesztio idézi fel, mert ezt a jelenséget ismerik a primitív népek is. Tudjuk, hogy náluk az ilyen vágyak szent kívánságoknak számítanak. Röviden, nem ismervén e tünetek lélektani okait, megállapítjuk, hogy ez tény, amellyel számolni kell.

Egy másik különös jelenség, ami a terhességgel jár, az a hiedelem, hogy a terhes nőre erősen ható benyomás befolyást gyakorolhat a gyermek fizikumára. Eszerint a »nyulszáját«, a formátlan fület és a mindenféle különlegességeket a terhes nő benyomásának tulajdonítják, sőt addig mennek, hogy a gyermek veleszületett fogyatékoságait is ezzel magyarázzák.

Ezek a feltevések csak mosolyt kelthetnek. Ilyen kapcsolat a magzat és az anya között nincs. De tudjuk azt is, hogy nemcsak a fizikum, hanem a pszichikai hajlamosság is részben a fogamzás pillanatában dől el és hogy a magzat fejlődése ettől a pillanattól meghatározott úton halad. Ha tanulmányozzuk a vágyakat, az anyajegyeket, a nyulszáját stb., az újszülöttön majdnem mindig megtaláljuk annak hasonlóját a szülőknél vagy más ősoknél. Eszerint itt csak átöröklésről lehet szó.

Meg kell azonban engedni, hogy a megrémülés, az »ideg-sokk« befolyással lehet a magzat fejlődésére, mindamellett, hogy a két idegrendszer között közvetlen kapcsolat nincs. Fölteszik, hogy az ilyen hatást a vérkeringés közvetíti. Hiszen tudjuk, hogy minden változás, amely az anyai mirigyek belső váladékaiban fellép, a vérben nyomot hagy és így természetesen a magzatot tápláló anyagban is. Ha az anya a terhesség ideje alatt komoly bajokba keveredik, ha sorscsapás éri, a gyermek, akit világra hoz, szenvedhet ettől. Ez szolgáljon komoly intésül arra, hogy a terhes nő lehetőleg kerüljön mindenféle kellemetlen izgalmat.

Alig hinnénk, hogy a terhességről szóló babonák mennyire el vannak terjedve a »jobb körökben* is. E sorok írója ismer egy legjobb társaságbeli hölgyet, aki egész napokat töltött a *Louvre* remekei előtt azért, hogy angyali szépségű gyermeket hozzon a világra. A tragikus a dologban, hogy az újszülött vízfejű lett és két nappal a születése után meghalt.

Amerikában az a babona járja, hogy a nők színes gyermeknek adnak életet, ha terhességük alatt sokat nézik a szerencseneket. Ha a férj ezt elhiszi, ám tegye; mi nem tiltakozunk ellene. Egy tanácsot azonban adunk neki: ne adjon alkalmat a feleségének hosszasan csodálni a szerencseneket, ha el akarja kerülni, hogy néger utódja szülessék.

De tegyük félre a tréfát. Még egy másik, a terhességgel járó lelki jelenségről kell szólnunk: a terhes nőknél gyakrabban előforduló kedélybeli vagy ideges zavarokról. E zavarok különösen jellegzetesek a terhesség idejének első hónapjaiban és néha halálfélelemben is mutatkoznak, néha tartósabb levertségben is. Azonban amint az anya érzi a magzat mozgását, vagy később, a szülés után, a beteges tünet rendszerint megszűnik. Rendszerint, de nem mindig. Tudunk eseteket, ahol a terhesség alatt támadt lelkizavarok állandósultak és betegséggé romlottak. Kétségtelen, hogy ilyenkor csírájában régóta meglévő betegségről van szó, amelynek kifejlését a terhesség csak siettette.

A lelkizavarok közül idézzük a kleptomániát, amely ma már alig fordul elő, de más korokban talán gyakoribb lehetett. Erre vall, hogy a francia forradalomban a *III. év Germinal 28-ki* forradalmi büntető codex az effajta lopásoknak büntetésmentességet biztosított. A *Code Napoléon* ezt a rendelkezést törölte.

»Fájdalommal szüljed gyermekedet!«

»A nehéz óra közeledik*; általában ezzel a kitételrel szokták várni a szülés közeledtét. A nők boldogok volnának, ha csak egy óráig tartana.

A terhesség utolsó 6—7 hetében a terhes nő érzi, hogy a hasa időnként keményedik és dagad. Ez az érzése csak néhány percig tart és nem okoz fájdalmat. Itt-ott fellép a méh összehúzódása, ami már a vajúdás előjele. Abban a pillanatban, hogy az igazi szülés kezdődik, a méh összehúzódásai egyre sűrűbbek és egyre gyakoriabbak; ezek az első görcsszerű összehúzódások teszik lehetővé, hogy a méh a legkisebb ellenállás irányában kiürülhessen. Ez az irány a méh szája, amely a hüvelyen keresztül a külső világba vezet.

Sok feltevés van, amely magyarázatot ad a szülés megindulásáról. Hogy csak egyetlen egyet említsünk, amely különben is a legáltalánosabban elfogadott: hogy a magzat által kiválasztott termékek felhalmozódnak, izgatják a méh izmait és ezzel elindítják a vajúást.

A legtöbb esetben a terhes nő nagy aggodalmak között előre érzi a szülés megindulását. Nemsokára a fájások, amikről már szólottunk, egyre erősebbek lesznek és a szülési fájdalmak jellegét öltik, nevezetesen: nagyon élesen éreztetik magukat egy-egy pillanatra, aztán felhagynak, hogy újból kezdődjenek. Ezek a fájdalmak, amelyek kezdetben enyhébbek, egyre erősödnek és pihenő-közeik is egyre rövidebbek. A méh izmai már megkezdték az igazi szülést és erő-

feszítéssel igyekeznek kitolni minél gyorsabban a magzatot; ez azonban felette nehéz munka, ami nem megy olyan gyorsan, mint a gyermekágyas szeretné. A klinikai tapasztalat szerint az első szülés ideje átlag 18—24 óra. Azoknál, akik már szültek, ez az idő leszál 6—9 órára.

Abban a fejezetben, ahol leírtuk a nő nemiszervét, beszéltünk a méhszájról, amely a terhesség idejének vége felé 3—4 cm hosszú és ceruzavastagságú. Ebben a keskeny vezetékben kell végigtolni a magzat koponyáját (normális fekvésben a fej jön előre), amelynek átmérője 13—14 cm. Érthető, hogy többnyire órák és órák kellenek ahhoz, hogy a méhnyak a szükséges arányokra kitáguljon. Mindegyik méhösszehúzóadás — amely mindig fájdalommal jár — körülbelül egy milliméter tágulást jelent és Isten tudja, hány összehúzóadás kell még. Szerencsére a természet megint segít a nehéz és kínos folyamat gyorsításában.

A szülés nagyon szövevényes jelenség és ebben a műben nem tudjuk minden szempontból tárgyalni. Jelezni kívánjuk, hogy több szakaszra osztva megy végbe. Tizenöt-husz nappal a szülés előtt a has »megsüllyed«, ami a jövőendő anyára könnyebbülést jelent. Ezzel indul a magzat a szülés felé. Vannak orvosok, akik az indulást tekintik a szülés első szakaszának. A második szakasz a tulajdonképpeni szülési fájdalmak ideje, amelyeket egyrészt a méhnek az akarattól független összehúzóadásai, másrészt a szülő nőnek tudatos törekvése idéz elő. Ezen összehúzóadás erőltetése teszi, hogy a méh nyaka eltűnik, aztán kitágul, amit véres nyálkának a folyása jelez. Végre bizonyos idő múlva bekövetkezik a magzataburok szakadása, ami segít ahhoz, hogy a koponya egyre közelebb jusson a szeméremajakba. Most a szeméremajak kezd tágulni úgy, hogy egy újabb erőlködés átengedi a fejet egészen a nyakig. Pihenő következik és a következő erőfeszítés kiemeli a gyermek vállait. Azután jön a törzs, a has és legutoljára a lábak. Ebben a pillanatban végtelen megkönnyebbülés áll be; az anyává lett nőnek az az érzése, hogy könnyen lett annak a kis lénynek anyjává, akit most már csak a köldökzsinór köt össze vele.

A gyermek kiszabadulása után maradtak az anya testében fölöslegessé vált anyagok, amelyeket most el kell távolítani. Ekkor kezdődik a szülés utolsó szakasza. Ez megtörténik 10—15 perccel a szülés befejezése után a méh össze-

húzódása közben. Ez az összehúzódás fokozatosan addig tart, amíg a méhlepény elválik a méh falától, átnyomódik a hüvelyen és végre teljesen kilökődik. Ez némi vérzéssel jár, amiért ugyanúgy, mint a szülés, a legnagyobb figyelmet kívánja úgy az orvos, mint a bába részéről. A többszörös anyánál a szülés körülbelül ugyanúgy megy végbe, de amint mondtuk, a lefolyás ideje tetemesen rövidebb. A gyermek kitolásának nehézségei könnyebben elháríthatók, a méhnyak és a hüvely kitágulása hasonlíthatatlanul gyorsabb és a szülő nő fájdalmai általában enyhébbek.

Megesik, hogy könnyű első szülés után a második nehezebb. Ennek a magyarázata egyszerű: a második vagy a harmadik gyermek fejlettebb lévén, nagyobb tömeget kell a testből kitolni, ami természetesen nagyobb erőfeszítést kíván. Gondoljunk arra is, hogy a gyermek nem mindig a fejfekvéssel jön a világra, hanem a farával is, mindenféle bonyodalmak között.

Még egy pár szó az ikrek születése, a terhes nők e réme felől.

Természetes, hogy a két gyermek nem születik egészen egyszerre, hanem csak egymásután.

Megjegyzendő, hogy ikrek sohasem fejlődnek annyira, mint az egyes magzat, amelynek fejlődési körülményei kedvezőbbek.

Ikrek születése esetén mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy két különböző ponton kapaszkodtak-e meg, avagy egy petéből származtak, amely kettévált. Az első esetben két placenta van, amiből az következik, hogy külön-külön táplálkoznak. A második esetben csak egyetlen placenta van és így egy táplálórendszer is, amelynél a két magzatot egy vékony hártya választja el. Ikerszülés esetén minden körülmények között két szakadás esik és aszerint, hogy egy- vagy kétpetés az ikerpár, állunk egy vagy két szülés esete előtt. Az ugyanazon petéből származó ikrek neme mindig egyforma, míg a két petéből induló ikrek szülésénél, tapasztalat szerint, a nemek rendszerint különbözők.

Könnyű megérteni, hogy a szülés lefolyása az itt leírt iker szülésnél nagy hatással van a szülő nőre. Az az óriási erőfeszítés, amelyet a magzatokért meg kell tennie, erősen igénybeveszi a szív és a tüdő működését. A pulzus szapora, a lélegzés nagyon gyors.

Az egész szülés alatt a halántékon kiüt a verejték és a fizikai erőlködés jelei láthatók. A szülés alatt a vajúdo nő kínzó szomjat érez és a kiszáradt nyálkahártyái tüzesek. Megértjük az óriási hatást, a teljes kimerültséget és mivel a szülés bizonyos vérveszteséggel jár, tehát hőelvonással, a szülő nőt rendszerint a hideg rázza, tehát dúsán el kell látni őket takarókkal.

Az előzőkben nem volt szándékunk részletesen leírni, miféle gondozással kell óvni az arra reászoruló szülő nőt; közlendőinket is a legszükségesebbre korlátoztuk.

Áttérünk a lehetséges bonyodalmakra. Már megmondottuk, hogy az újszülött a test valamely más részével jelentkezhet, az arccal például, amely esetben azonban nem beszélhetünk súlyos bonyodalomról. Nehezebb a farfekvés vagy a *törzsfekvés*, amely utóbbi a szülést orvos segítsége nélkül lehetetlenné teszi. Ilyenkor okvetlenül az orvos segélyét kell igénybe venni, nehogy veszélybe vigyük a szülő nőt és gyermekét.

A bonyodalmak sorozata fenyegeti a nők egy részét a medencéjük szűk volta által, különösen azokat, akik csontbántalmakban (rachitis) szenvedtek gyermekkorukban. Van-e esetek, — szerencsére ritkák — ahol a szűk medence vagy egyéb rendellenességek — a méhnyak zsugorodása, daganat vagy a magzatnak bizonyos túlnehéz fekvése — elkerülhetlenné teszik a műtétet. Ez az eset, amikor a »császármetszés«-re kerül a sor.

Ezt a műtétet — igaz, hogy csak ritka esetben — már a régiek is végezték. Abban áll, hogy a hasfalat megnyitják, kiemelik a terhes méhet, azon is nyílást vágnak s azon keresztül veszik ki a magzatot. Ez a műtét nevét Július *Caesar-tói* kapta, a legenda szerint azért, mert ő is ilyen módon született.

A régi időben, amikor az egészségi óvintézkedések hiányosabbak voltak, ezt a műtétet a legveszélyesebbnek tartották; nagyon gyakran halállal is végződött. Ma már ez a műtét nem számottevően életveszélyes; a halálozása nem haladja meg a 2%-ot.

Nem volna teljes ez a fejezet, ha elmulasztanánk rámutatni a szülés körüli egészségi óvintézkedésekre. Úgy az orvosnak, mint a bábának legfőbb kötelessége vigyázni arra, hogy megelőzze a fertőzést. Ezért a vajúdas kezdetével

ajánlatos a legtöbb esetben langyos fürdőt és gondos lemosást adni. Azután a has alsó részét, ami enélkül a fertőzés fészkévé válhatik, alaposan lemosni, a nemzórészeket pedig ezenkívül még valami fertőtlenítőszerrel is. Úgy a baba, mint az orvos gondosan ügyel arra, hogy a hüvelybe csak igazi szükségben nyúljanak, akkor is nagyon tiszta és ha lehet gumikesztyűs kézzel. Általában szabály legyen, hogy minél kevesebbet érintsek a hüvelyt. A vajúadás alatt minden idegen személyt távolítsunk el a szülő nő szobájából; a látogató nem könnyít a vajúdon, sőt ellenkezőleg a szoba porának felkavarásával fokozhatja a fertőzés veszedelmét.

A legerősebben vitatott kérdések egyike volt még néhány évvel ezelőtt is, vajjon a szülés fájdalmai elkerülhetők vagy lényegesen enyhíthetők-e narkózissal vagy félnarkózissal. Némely szülész-orvos a biblia szavaihoz tartotta magát: »Fájdalommal szülsz gyermekedet!« — és nem akart enyhítésről tudni. Azzal magyarázták viselkedésüket, hogy a méh összehúzódásai fájdalommal járnak, amiknek enyhítése enyhíti ugyan a szülési fájdalmakat, de enyhíti egyúttal a méh összehúzódásának erejét is, ami fölöslegesen meghosszabbítja a szülés folyamatát.

Más tudósok nem osztották ezt a nézetet és azt vitatták, hogy a méh összehúzódásai érzéstelenítés közben is megtartják erejüket és semmiben sem súlyosbítják a szülést.

összefoglalva állíthatjuk, hogy ha az érzéstelenítés pár perccel megnyújtja is a vajúadást, vitathatatlan, hogy a testi állapot sokkal jobbnak látszik az óvatosan érzéstelenített nőnél, mint annál, akire a teljes fájdalom jut. Így hát a gyöngye érzéstelenítés — ismételjük — a végső fájások idejére ajánlható, mert a velejáró könnyebbülés nagyon jelentékeny, úgyhogy az óvatosan érzéstelenített nő jobban érzi magát, mint az, akinek a teljes szenvedést kell elviselnie.

A szülés után a gyermek néhány percre megpihen az anya lábai között egészen addig, amíg a köldökzsinórban az érverés megszűnik, ami azt jelzi, hogy az újszülött megkezdte saját életét. Ezután hozzálátnak a zsinór lekötéséhez.

Amint az újszülöttet elválasztották az anyjától, 38 fokos fürdőben lemosás. Ezekután ha jól lélezkzik és rendesen sír, meleg takarókkal befödik, vagy mindjárt melegen be is pólyázzák.

A szülés után a szülő nő hasát lemossák és ugyanekkor a bába vagy az orvos megvizsgálja, hogy nincs-e gátrepedés, ami könnyen megeshetik, ha a hüvelybejárás nem tud eléggé tágulni. Azután esetleg egy csésze meleg tejet kap és legvégül átengedik az áldott pihenésnek.

Még egy pár szót a vajúzó nő táplálásáról. Töbnyire sor se kerül erre, mert a nőnek kedve sincs enni. Legfeljebb egy kis tejet, tejeskávét vagy teát kaphat. A szomjúság oltására a legjobb a hideg tea, kávé vagy a tiszta víz. Szeszies ital tilos, mert kitágítja a véredényeket és növeli a vérzés veszélyét. Sokan ilyenkor egy kevés csípős bort ajánlanak, ami azonban semmit sem használ és a fogyasztása veszélylyel járhat. Csak az orvosra tartozik, hogy különös esetben valami orvosságot adjon, amikor a szülés nagyon kimerítette a nőt.

A gyermekágy

A kritikus pillanat elmúlt. Kilenc hosszú hónapon át hordta a szíve alatt a gyermekét; várta türelmetlenül és íme most túl van a szenvedésen, minden fájdalmat elfelejtett és a természet gondoskodott arról, hogy próbára tett teste mielőbb visszatérjen normális állapotába.

Az első kérdés, amelyre megfelelni igyekszünk: hogy a szülés után a kitágult szervek visszahúzódására mi előnyösebb: a hosszabb ideig tartó ágybanfekvés, vagy az egy-kétnapos pihenés.

Három vagy négy évvel ezelőtt a nőgyógyászok azon a nézetben voltak, hogy négynap pihenő a szülés után elegendő. Hangsúlyozták, hogy a szülés nem betegségi folyamat és hogy következésképpen nincs helyén a fiatal anyát betegnek mondani és betegként kezelni.

Hivatkoztak arra a tényre, hogy a gyermekágyi pihenés a vad népeknél ismeretlen fogalom és ehhez hasonlóan áll az állatvilág is, ahol a nőtény az elles után folytatja normális életét. A paraszt szülő nők között akárhányszor találkoztunk olyannal, aki már másnap nagyon nehéz munkát végez.

Mindezzel azt akarják bizonyítani, hogy a sokáig húzódó gyermekágy ellenkezik a természettel és csak bonyodalmakra ad okot. Azt állítják p. o., hogy a vérerek eldugulása (trombózis) a fekvő gyermekágyasoknál a túlsoká tartó mozdulatlan fekvés következtében olyan gyakori.

De a tudomány legújabb felfedezéseivel ezt a szempontot revidálta. A gyakorlat mást mond. Tudjuk, hogy a nemi-

szervek már a terhesség idején elernyednek, meglazulnak és erősen megereszkednek és a vajúdas utáni napon is rászorulnak a megerősödére. Az a nő, aki a szülés után hamar elhagyja az ágyat, kockáztatja a szervek eltolódását és le-süllyedését.

De nem szabad feledni, hogy a szülés az egész szervezete-t kimerítette. Az első napokban a szoptatás is fárasztó, ezért is meg kell adni a szülő nőnek a pihenést.

Ami a trombózis (érdugulás) veszélyét illeti: még fekvés közben is elhárítható, ha a gyermekágyas a szülés utáni naptól kezdve megfelelő enyhe mozgásokat végez: felhúzza a térdét, majd kinyújtja a lábait. Ez a mozgás naponta ismételve és a lábak massage-ával megtoldva, nagyon jó hatású.

Véleményünk szerint a fiatal szülőnő tartson a szülés után hét-nyolc napos pihenőt; ha a szülésnél a gáton szakadás jelentkezett, a pihenőt 10—12 napra ki kell tolni.

Lássuk most a gyermekágyas asszony egészségi helyzetét.

Mindenekelőtt erősen hangsúlyozzuk az emésztő és vizeletelválasztó szervek működésének fontosságát. A székrekedés gyakori ilyenkor, tehát komoly gondot kell a széklet szabályozására fordítani, ha nagyobb bajokat kerülni akarunk. Tudjuk, hogy a hasfal (amiről majd még beszélünk) a terhesség és szülés után meglazult és hogy a kiürítést elősegítő izmok munkája nem olyan folytonos, mint rendszeren.

Jegyezzük meg, hogy a legtöbb hashajtó fogyasztása ilyenkor nem ajánlatos, mert káros hatással van a tej összetételére. Legajánlatosabb a beöntés.

A vizelésre a legnagyobb gond fordítandó, mert a nagyon tele hólyag nyomást gyakorol a méhre. Ha a gyermekágyas nő nem tud vizelni, meleg borogatást próbálunk a hólyagtájékra. Ha ez nem használ, csapolni kell (katéterrel).

Szenteljünk néhány szót az úgynevezett »tej-Jáz«-nak, amelyhez annyi babona fűződik és amelynek fellépése a baba gondatlanságára vall. Valahányszor lázhozó fertőzésről van szó, a közönség mindenre gondol, csak a baba tisztátalanságára nem. *Tejláz egyáltalában nincsen.* Ha láz mutatkozik a gyermekágy idejében, csak fertőzésből ered. Ha a hőmérséklet hirtelen ugrik, azonnal hívjuk az orvost; örült-

ség volna azt várni, hogy a láz magától elmúlik; a legkisebb késedelem végzetes lehet.

A szülés megsebesíti a méhet, amelyben sok véredény megszakad. Amint az előző fejezetben láttuk, a fájások után a méh erősen összehúzódik, ami a véredényeket összeszorítja és kisebbíti a sebes felületet. A következő napokon a seb begyógyul s a méh friss nyálkahártyát kap. Ezt a folyamatot savós-véres folyás kíséri, ami »tisztulás« néven ismeretes. Ez a folyás az első napon véresebb, később savós váladékkal kevert, a 8-ik és 14-ik nap között ragadós-nyálkás s aztán végleg megszűnik. A 20-ik naptól kezdve a hüvely váladéka visszakapja normális színét és minőségét.

Így tehát a tisztulás csak a seb gyógyulásának folyamata; a seb a szüléstől támadt a méhben és éppen ezért normális tünetnek számít.

A méh visszahúzódása párhuzamos a seb hegedésével. Tizennégy nap múlva a méh már csak kétszer akkora, mint a szülés előtt és körülbelül négy hét alatt a visszafejlődés befejeződik.

Mikor az anya nem maga szoptatja az újszülöttét, a tisztulás nyolc-tíz hétig is eltart a szülés után, ami a nemi-szervek lassúbb visszafejlődését jelenti.

Mielőtt a mű e részét befejeznők, pár szót szólunk a hasfal szükséges gondozásáról a szülés után. Láttuk, hogy a hasfal erősen kifeszült a terhesség alatt, mert helyet kell adni a magzat megjelenése folytán megnövekedett méhnek. A szülés után a hasnak vissza kell húzódnia az előbbi formájára. Nemcsak esztétikai okból — amit különben sem szabad elhanyagolnia egy intelligens nőnek sem — hanem azért is, mert a lesüllyedt has mindenféle bélzavaroknak kedvez s ezzel megmérgezheti a nőnek egész életét. Másrészről a normálistól eltérő has azzal a veszéllyel jár, hogy a következő szülésnél hibás fekvésbe kerül a magzat.

A legtöbbször egy kis gonddal visszaadhatjuk a hasnak előbbi rendes formáját. Minden gyógyszerésznél vagy sérv-kötőkészítőnél kapunk kötszert, amelynek segítségével eredeti formájára köthetjük a hasat, úgy hogy a negyedik hónapban már egyszerű kötő is elegendő. Természetes, hogy a különösen nehéz keblek melltartót kívánnak.

Világos, hogy a legelemibb esztétikai érzésű házaspárnál nemi érintkezésről sem a szülést követő napokban, sem jóval azután sem lehet szó. A bőséges szivárgás és annak átható szaga az ilyen gondolattól többnyire úgyis elveszi a házasok kedvét. Mégis tapasztalatból tudjuk, hogy vannak, akik nemcsak a fájdalmak jelentkezésekor, hanem a szülés után is, az első hetekben kényszerítik a feleséget a nemi érintkezésre. Ilyen esetben a nő is hibás, ha akár nemtörődömségből, akár attól való féltében, hogy a férje hűtlen lesz a hosszú ideig tartó nélkülözés miatt, megadja magát.

De még ha eltekintünk is az esztétikai szempontoktól — amit pedig nem tehetünk civilizált embereknél — a nemi érintkezést az első hetekre be kell szüntetni tisztán egészségi okokból is. Gondoljunk csak a nemiszervek minden fertőzésnek nyitva álló sebeire. A szüléset ismer eseteket, hogy a túlkorai nemi érintkezés olyan súlyos sérülést okozott, amely halállal végződött.

Rámutattunk, hogy a szülés egészen csak akkor ér véget, amikor a méh visszahúzódott eredeti helyére, vagyis hat hétre a szülés után. Azért kívánatos, hogy ezen időre tartózkodják a házaspár teljesen az érintkezéstől. Bizonyos esetekben már a negyedik héten megengedhető az, de csak a leggondosabb körütekintéssel és csak akkor, ha a szülés a legkisebb zavar nélkül ment végbe.

A férj ne felejtse, hogy a fiatal anyánál az érintkezés megtámadhatja a már különben is kimerült egész szervezetet. Ez oda vezethet, hogy a nő állandó undort érez a nemi érintkezés iránt, ami aztán nehezen lesz leküzdhető.

A korai közösülés a következő szülés szempontjából sem kívánatos. A nők szívesen gondolják, hogy a szoptatás ideje alatt szabadon adhatják át magukat kényszer és hátsó gondolat nélkül a házassági örömöknek. Milyen tévedés ez és milyen gyászos következményeket vonhat maga után! Bizonyos, hogy a szoptató anya kevésbé termékenyíthető, de azért a terhesség mégsem lehetetlen. A petefészkek esetleg képesek felvenni a természetes működésüket és termékenyíthető petéket termelnek.

Orvosi megfigyelések vannak olyan esetekről, ahol a terhesség bekövetkezett, mielőtt a szülés utáni tisztulás jelentkezett volna. (E jelenség jobb megértése végett megmagyarázzuk annak lefolyását: A pete, mint rendszeren, érett

a havibaj jelentkezése előtt. Ha egy nemzés jön közbe, a pete megtermékenyülhet, a nő terhessé lesz és a havi tisztulás, amely termékenyítés nélkül megjelent volna, elmarad.)

Ha egy nő néhány hónapra a szülés után újból teherbe esik, gondolja meg, hogy egész szervezetére gondosan kezelendő komoly feladat vár. A legellenállóbb szervezet is kemény próbát áll ki a fizikai és pszichikai fáradtságban, amelyet az egymáshoz közeli terhességek és szülések rónak reá.

A szoptatás ideje alatt a nő érzékisége többnyire lelohad. A fizikai fáradalmak olyan nagyok, hogy nem engedik a nemi ösztönt elég szabadon nyilvánulni és különben is a nő ilyenkor főképpen anyának érzi magát. Nem akarunk itt kiterjeszkedni erre az összeütközésre a szoptató nő anyai szeretete és a feleség nemi szerelme között. A férj értse meg, hogy a nemi hatás, amit ezen időben a feleségre gyakorol, nagyon megfogyatkozik és pedig nemcsak testi, hanem lelki okokból is. Az, hogy a feleség szerepe összekeveredik az anya szeretetével, tegye türelmessé a férjet.

Mégis a nő igyekezzék uralkodni az effajta érzéseken. Ha nagyon magára hagyja a férjét, kockáztatja, hogy örökre elveszti. Gyakori eset, hogy a férj bosszúsága ilyenkor a gyermek ellen fordul, akit sokszor öntudatlanul vádol azzal, hogy elvonta tőle a felesége szerelmét.

Természetes, hogy ezek nem mindennapi esetek, mert értelmes férj a szoptatás első 3—4 hónapjában nem fogja túlozni a nemi érintkezést és viszont a feleség sem fitogtatja tüntetőleg vágyának fogyatékoságát. Ezen módon a házassági boldogság, aminek az összehangolt nemi érintkezés fontos előfeltétele, zavartalanul állhatja ki ezt a megpróbáltatást.

Vannak persze esetek, amikor ez a jelenség a visszajára fordul. Az orvosi folyóiratokban sokszor van szó asszonyokról, akik igazán csak az első szülés után jöttek rá a házassélet szerelmi örömeinek ízére. Másrészt a férj visszatehetszt érezhet egy szoptató feleség iránt.

Mindezeknél fogva nem mindig könnyű ennek a kérdésnek kettévágása és azoknak, akik meg akarják óvni házasséletük boldogságát, sok megfontolandót adtunk.

A szoptatás egészségi követelményeinek tárgyalása nem tartozik művünk keretébe. Mégsem akarunk elhagyni egy kérdést, ami fontosnak látszik a csecsemő egészségét illetően.

A feleség maga szoptassa-e emlőjén a gyermeket, vagy felnevelheti-e tehéntejen vagy az úgynevezett mesterséges táplálással?

Mikor betegek felteszik e kérdést, mindig egyformán azt felelem, hogy *az újszülött felnő anyatej nélkül is, de azt megsínyli egész életén keresztül*. Túlságosan bízunk a tudományban, aki azt hiszi, hogy az anyatej helyettesíthető műtáplálékkal. Nem szabad elfelejteni, hogy a tehéntej, amit a természet a borjú táplálására rendelt, nem mindenben tartalmazza azokat az anyagokat, amelyeket a sokkal magasabbrendű emberi szervezet fejlődése kíván.

Erre is van statisztikánk, amiből kiolvashatjuk, hogy az anyatejtől megfosztott gyermekek halálozási arányszáma nagyobb. *Vitrey* lyoni nőgyógyász statisztikája megállapította, hogy míg az anyaemlőn táplált csecsemők halálozási száma nem éri el a 2 %-ot, addig a mesterségesen tápláltak arányszáma 33%-ra emelkedik.

Havelock Ellis egy másik statisztikát állított össze ugyanerre nézve. Megvizsgáltak egy csoport atlétát. A vizsgálat eredménye, hogy 150 közül 65-öt anyatejjel tápláltak, átlag 6 hónapon át, de a legfejlettebb atléták 72%-át átlag 8—10 hónapon át. A többiek közül 65 anyatejet legfeljebb 3 hónapon át kapott.

Koraszülés.

A természetes és a mesterséges abortus

Az előbbi fejezetben áttanulmányoztuk a normális terhesség és szülés lefolyását. Ezt a szakaszt annak az esetnek szenteljük, mikor a terhességet nem viselik ki.

Az *abortusról* lesz szó, arról a folyamatról, amelyben a méhmagzat a terhesség 28-ik hetének vége előtt eltávozik. Ezen időponttól kezdve már nem abortus, hanem *koraszülés*, mert már életképes gyermek születhetik. Ezt hangsúlyoznunk kell, mert a szülészet mai fejlettsége mellett, a koraszülés lehet egész normális lefolyású és az időelőtt világra hozott gyermek teljesen életképes lehet. Nem is terjeszkedünk itt ki a koraszülésre, ami tulajdonképp az előző fejezetben tárgyalt szülések közé tartozik.

Arra a kérdésre, hogy mi az oka a természetes abortusnak, nem lehet egyszerűen felelni. Minden a terhes nő szervezetében előálló zavar alkalmas az abortus kiváltására. Vannak nők, akik nem tudnak végigviselni egy terhességet sem és akik a terhességet mindig abortussal fejezik be. Az ilyen áldatlan esemény oka nem mindig a nő szervezete; ritkábban az is előfordul, hogy az apa okozza, a leggyakrabban vérbajával. Az ismétlődő abortusnak oka a női szervezet fejletlensége (»infantilizmusa«) is lehet. Ez a szakkifejezés a belső nemiszerveknek hiányos fejlettségét jelenti. A férfinél a szifilisz, a nőnél az infantilizmuson kívül egyéb bajok is előidézhetik az abortust, amelynek megakadályozására néha az orvos képtelen. Az ilyen házasság minden elővigyázat mellett is magtalanásra van kárhóztatva, amíg a házaspár meg nem gyógyulnak.

Különös megfigyelést tettek: vannak nők, akik csakis nőnemű magzatot tudnak világra hozni és abortálnak, ha a magzat hímnemű. Az is előfordul, hogy a nő, aki teljesen megfelelően szült az első terhességben, a következő terhességben abortál. Főleg azonban az első terhességet fenyegeti az ilyen megszakítás. Úgy látszik, hogy két oka lehet ennek az áldatlan eseménynek. Először a mézeshetek nemi kimerülése, vagy a szesz túlzott élvezete. Nem szabad megfélekedni a vasút és autó rázásáról, ami szintén alkalmas lehet a terhesség megzavarására. A másik tényező az új házásoknál előforduló abortusokban a nő nemiszervének fejletlensége. A belső szervek még nem érettek arra, hogy kineveljék az induló magzatot. Csak később, a rendszeres nemi érintkezések során erősödnek meg az elmaradt szervek és később már egészséges, fejlett gyermek jön a világra. A »spontán«, azaz beavatkozás nélkül, magától beálló abortus természetesen nem szorítkozik az első terhességre. Megesik, hogy 2—3 szülés után abortál a nő. A nő szervezetében beálló zavarok ennek az okai és pedig néha ideges zavarok, a legtöbbször azonban fizikai megerőltetések, túlnehéz terhek emelése és a sport. Egy nagyon hirtelen nemi egyesülés szintén megszakíthatja a terhességet.

Az abortus vérzéssel kezdődik, amely esetleg időnként eláll, hogy annál erősebben újra kezdődjön, a szüléshez hasonló fájdalomtól kísérve. Végre is a magzat a hüvelybe kerül és vérzés kíséretében kiürül. Utóbb a vérzés csillapul, a méh negyednapra visszahelyezkedik eredeti állapotába. Ha az abortus a terhesség harmadik hónapja után következik be, már a placenta kialakulása után, a méh ezt is kilöki az ismert úton.

Egészséges erkölcsi érzékű házásoknál az abortus mindig fájdalmas esemény. A terhes asszony egészségi rendjéhez tartozik, hogy mindenképp elhárítani igyekezzék ezt a nehéz gondot. Ennélfogva nagyon fontos az abortus jeleinek ismerete. Ha be is áll a vérzés, a házások ne ijedjenek meg és ne adjanak fel minden reményt, mert a magzat még nem veszett el. A nő azonnal ágyba fekdjön és testét kinyújtva, mozdulatlanul maradjon. Még ha a vérzés 10—14 napig tart is, az abortus elkerülhető, ha a nő követi a mozdulatlan fekvés parancsát. Természetes, hogy ennek orvosi felügyelet alatt kell végbemenni.

Még egy szót a korai szülésről, amelynek tünetei nagyon hasonlítanak az abortushoz. Az életképes magzat korai kitolása nagyon gyakori az ikerterhességekben, valamint hogyha túlságosan sok a magzat víz. A befejezést rendszeren gyöngye vérzés jelzi. Ha ez a vérzés nyugtalanítóan erősödik, azonnal orvosi segélyhez kell folyamodni, mert az anya életveszélyben is lehet.

Az sem ritka eset, hogy a terhesség utolsó hónapjaiban a magzat meghal az anya testében. Ezt a csapást a nőnek valami betegsége idézheti elő, különösen a szifilisz vagy pedig, ha a magzat vérrel való ellátása megakad. Ha például a köldökzsinór túl hosszú és hurokmódra körül fogja a magzatot. Ha ilyen helyzetben erősebb mozgást végez a magzat, megeshetik, hogy a hurok összeszorul és szorításával megöli a magzatot. Az is megeshetik, hogy a magzat egy erős mozgással a köldökzsinór hurokjába teszi a lábát és elszorítja benne a vérkeringést. A vérkeringés ilyen megszűnése is megöli a magzatot.

Az anya abból vesz tudomást a magzat haláláról, hogy a magzat megszűnik mozogni. Pár nap múlva az az érzése, hogy méhében valami súlyos idegen testet hordoz. Ha az ilyen holt magzat nem születik meg magától, akkor orvosnak kell arról gondoskodni, hogy sürgősen a világra jöjjön, mert ha bennmarad, akkor bomlik és az anya súlyos betegségét okozhatja.

* * *

Nem akarjuk lezárni ezt a fejezetet anélkül, hogy ne szóljunk a mesterséges abortusról. E kifejezés alatt értünk bármi néven nevezendő beavatkozást a nő testébe azzal a céllal, hogy abból a magzatot kiemeljék. Mindenki fcsudja, hogy a bolsevik Oroszország kivételével minden civilizált államban tiltják és szigorúan büntetik a mesterséges abortust, kivévn, amikor a nő egészsége kívánja.

Manapság már erősen vitatott probléma az, vajjon van-e az államnak joga arra, hogy beleavatkozzék női polgárainak magánéletébe és rákényszerítse őket a terhesség végigviselésére. Vannak hívei annak az elvnek is, hogy »a tested a tiéd«. Ezek szerint az egészségi okokon kívül vannak más okok is, amelyek jogossá tehetik a terhesség megszakítását. Például egy törvénytelen gyermek a jelenlegi társadalmunkban sok kínlódásra születik és az anyát köz-

megvetésnek teszi ki. De még a törvényes házaseleknél is megesik, hogy a gazdasági nehézségek nem engedik több gyermek eltartását. Sok olyan házaspár, aki képesnek tartja magát két-három gyermek felnevelésére, nem teheti ezt 5—6 gyermekkel. Kockáztatja, hogy két jóltáplált és ép gyermeke helyett hat rosszultáplált és az élet nehézségeivel szemben gyöngye utódja lesz.

Ennek a felfogásnak főleg a vallások az ellenségei, amelyek a nemi érintkezést csak annyiban engedik meg, amennyiben az a fajfenntartásra szolgál, de bűnnek tekintik a nemi kielégülést, ha annak nem ez a természetes célja. Következésképpen annál nagyobb a bűn, ha a már fejlődő magzat élete ellen törnek. A vallás és az állam az anyai testben fejlődésnek induló magzatot már élő emberi teremtménynek tekintik, amelynek elpusztítása jogi és erkölcsi szempontból bűn.

Az egyház és az állam büntető tilalmán kívül, az egyszerű polgári erkölcs is ellene szól az abortuscsinálásnak. Könnyelmű és lelkiismeretlen az a szülő, aki mesterséges megszakításhoz folyamodik. A laikus alig sejti, hogy a szülészeket milyen gyakran keresik fel ilyen rejtett célból házas úrinők, akik kiváló jó gazdasági helyzetben élnek és akik ezzel ijesztő gondatlanság jelét adják.

Tévedés volna azt hinni, hogy a házasságon kívül élők folyamodnak inkább a magzat elhajtásához.

Sok szülészeti klinika statisztikája azt mutatja, hogy javarészt férjes asszonyok vetemednek erre a brutális cselekményre.

Mi ezt a beavatkozást »brutális« cselekedetnek mondtuk és ezt nem találjuk túlerős kifejezésnek.

Nem ismételtük eleget a nők előtt, hogy a terhesség megszakítása, még ha a legjobb orvos csinálja is, mindig jár valami veszedelemmel, néha késői következményekkel is.

Azok az olvasóink, akik végigkísérték az előbbi, a fogamzásról és a terhességről szóló fejezeteinket, további magyarázat nélkül is megértik, hogy a magzat kitolása az anya testéből nem mindig könnyű feladat. Valóban valamennyi belső szerv, minden mirigy egyetlen összhangban közreműködik, hogy a méhben kedvező feltételeket teremtsen a magzat számára. Ha az elhelyezkedett magzatot hirtelen kiemeljük, zavart idézünk elő a különböző mirigyek működésében, ami természetesen érzékeny bonyodalmat okoz.

Ha azt mondjuk, hogy ez »merénylet a női szervezet ellem, egyáltalán nem túlozunk.

Elsősorban alá kell húznunk, hogy az a rázkódtatás, amin keresztül mennek a nemiszervek és a mirigyek a műtét alatt, könnyen maga után vonhatja a végleges meddőséget. A nő hiába kivan azután gyermeket és hiába keres segítséget az orvosoknál: néha már semmi sem hozhatja rendbe a hibát. Meddő marad napjai végéig, az anyaság örömeitől el van tiltva örökre. De az abortusnak lehetnek általános súlyos következményei is, kivált, ha még avatatlan kézzel is csinálják. Még a legjobb klinikákon is háromszorannyi a gyermekági láz az abortusok után, mint a rendes szülések után, a legalaposabb tisztaság és az ilyen intézeteknél szokásos fertőtlenítések mellett is. Mennyivel nagyobb lehet a veszély, ha járatlan kezek végzik a műtétet.

Ez ne lepjen meg bennünket, ha rágondolunk az ilyen alkalmi sebészek tudatlanságára, könnyelműségére és arra, hogy kedvenc szerszámuk a kötőtű és a hajtű. Mi több, ezek a tudatlanok, a nemzőszervek külső és belső részéről való minden tudás híján merik vállalni a magzat gyilkolását s ezzel sokszor veszedelembé ejtik a nő egész szervezetét is.

Még ha az abortust a nő maga olyan sikerrel végzi is, hogy a végzetes kimenetel elmarad, mégis leggyakrabban komoly működési zavarok állanak elő. Így súlyos és sokáttartó női betegségek követhetik az ilyen tiltott műtéteket. Ezek a betegségek néha a sebész közbelépését követik. Néha az se segíthet másképpen, mint hogy a belső nemiszerveket, a petefészkeket is eltávolítja s ezzel a női szervezet korai öregedését idézi elő.

De ha a dolog nem jut is idáig, mégis megeshetik, hogy az egészséges és életörömet áhító nőből beteges, ideges nő lesz, akinek élete a nőorvosok látogatásával telik el. A báyadtság, életuntság, a nyomasztó közérzet nem engedi, hogy életörömeit élvezze. A nemi érintkezéssel járó fájdalom megzavarja a házastársi összhangot, a gyulladással járó folyamat kellemetlenül érinti a férjet, aki végre is visszattetszést érez a felesége iránt.

Kinek van bátorsága játékosan kockára tenni az élet boldogságát? Nemcsak az etika, nemcsak az egyház vagy a törvény tiltja és akadályozza a műtétes abortust. A nő egészségét, boldogságát, egész életét teszi vele kockára.

Pár szót még azokról a »biztos szerekéről és orvosságokról, amiket abortus-okozó szerekül árulnak.

Nincs orvos, akihez többször is ne intézték volna a kérdést: »Doktor úr! Ajánlhatna nekem egy biztos szert az abortusra?«

Nem, hölgyeim és uraim! Mi nem ismerünk abortust előidéző szert, vagy legalább olyant nem, amelynek hatása biztos és ártalmatlan volna. Valamennyi önnek ajánlott orvosság méreg, amelynek hatása mérgező a magzatra és az anyai szervezetre egyaránt, abortáltató hatása pedig bizonytalan és gyöngé.

A kinin, az arzén, az anyarozs (ergotin), amihez oly gyakran fordulnak, valamennyi ártalmas a szervezetre és csak igen ritkán okoz abortust. Gyakran tanácsolják a magzattól szabadulni kívánó nőnek, hogy dohánylevelet igyon. E sorok írója sohasem hallotta, hogy ilyen tea tényleg előidézte volna az abortust. Ellenben hivatása gyakorlatában sok olyan esetről szerzett tudomást, hogy a magzatelhajtó gyanánt bevett nikotinkeverék súlyos mérgezést okozott.

Hozzá nem értők gyakran ajánlják és alkalmazzák az erőművi kezelést a magzat kihajtása céljából. Így rendszerint ajánlják a meleget minden lehető formájában, mint forró fürdőt, mustárral vagy anélkül, forró beöntéseket a hüvelybe vagy a méhbe, forró lábfürdőket, sőt még a marószerek beöntését is esetleg párhuzamosan a magzat átszűrésével.

Ha az orvost megkérdézik e szerek és módok hatása felől, az azt fogja mondani, hogy a meleg nem csinál abortust, hacsak nem olyan magas hőfokú, hogy magát az anyát is leforrázza. Ha pedig nem túlforró, nem ad reményt arra, hogy hatása lesz. Ami a maróanyagok befecskendezését illeti, azok a legkomolyabb veszéllyel járnak a nő életére.

Végül egy utolsó figyelmeztetést az anyáknak! Azok, akik az első gyermek születése után nem akarnak több gyermeket és igyekeznek elkerülni az újabb terhességet, bünt követnek el a meglévő gyermekük ellen. Már egyebütt hangoztattuk, hogy az egyetlen gyermek, aki testvér nélkül nő fel, kevésbé ellenálló és kevésbé alkalmazkodik az élet nehézségeihez. A kényeztetés és cirógatás megrontja függetlenségre törekvő erejét. Az egyetlen gyerek gyakorta áldozata a kényeztetésnek, amely ellenállóképességét az élet terheivel szemben lecsökkenti.

NEGYEDIK KÖNYV
A TÖKÉLETLEN SZERELEM

Van-e idő, amikor a nő nem fogamzóképes?

Ezzel a kérdéssel sokkal gyakrabban találkozik az orvos, semhogy észrevétlenül elsurranhatna felette.

A jámbor házastársakat különösen érdekli ez a probléma, mert itt lelik fel az egyetlen lehetőséget a gyermeknemzés célja nélkül végzett nemi érintkezésre, nem vétkezve a vallás tiltó parancsa ellen. Mert ha csakugyan van olyan időszak, amikor a nő nem termékenyíthető, a házastársak — ha a gyermekáldás a feleség egészsége szempontjából nem kívánatos — kockázat nélkül végezhetnek olyan nemi érintkezést, amelynél a sperma a hüvelybe jut.

Mielőtt erre a kérdésre felelnénk, szeretnénk pontosan megállapítani a fogamzás folyamatát.

Egyebütt már elmondottuk, hogy a magfolyadékban található spermatozoidok, részben a maguk saját mozgása, részben a méh szívéreje által eljutnak a méhbe és onnan a petefészek felé. Ha útjukon érett petével találkoznak, azt megtermékenyítik. Ez a termékenyítés, azaz a fogamzás normális folyamata. Ha a spermatozoidok útjukban nem találkoznak petével, folytatják előhaladásukat, átmennek a méhkürtökön és szétszóródnak a hasüregben, ahol elvesztik életerejüket és felszívódnak. A spermatozoidoknak 36 órás vándorlásba kerül, míg megteszik az utat a méhszáj és a hasüreg között. Az esetben, ha a méhben vagy a kürtben a nyálka kedvező vegyi összetételű, hosszabb, 8—10 napos életűek is lehetnek, amíg várják az érett, megtermékenyíthető petét.

Miután megállapítottuk a spermatozoidok útját a nő belső szerveiben, vizsgáljuk a petének vándorútját. A tisztulás jelentkezése után 12—14 napra válik éretté a pete. A petét magában foglaló »Graff-féle tüsző« megrepedése után a pete elhagyja a petefészket és a hasüregbe kerül. Itt bevégyzi érését, majd behatol a méhkürtbe és innen szerencsés esetben a méhbe. Ez az út 2—3 napig tart. Ha a pete megtermékenyült, megtapad a méh nyálkahártyáján. Ez 15—17. napra esik az utolsó tisztulás után. Így hát a pete megtermékenyítése normálisan 12—17 nap között történik a tisztulástól számítva. Ha például az utolsó tisztulás március 3-án kezdődött, a pete normális nőnél március 15-én hagyja el a petefészket és megtermékenyítetvén, a méh falába március 20-án kapaszkodik. A fentebb leírt folyamat természetesen csak vázlsruerű. Tudjuk, hogy a közösülést kísérő érzéki mámort a belső nemiszervek erős izomösszehúzódása kíséri, ami a petének a petefészekből való túlkorai kitolását idézheti elő a tisztulási időszak 6—7. napján. Némely nőnél az is megeshetik, hogy érése után a pete a petefészekben marad egy ideig és vándorútját csak pár napi késéssel kezdi. Sok nő petéje végül a peteérés későbbi stádiumában, a kitolásnál szenved késést, úgy hogy a megtermékenyítendő pete csak a tisztulási időszak végén kerülhet szembe a spermatozoidokkal. Feltétlen bizonyossággal tehát nem állapítható meg, hogy a haviidőszaknak melyik napja feltétlenül »meddő«.

Láttuk, hogy a közösülés a 6. vagy 7. naptól kezdve előidézheti a pete szabadulását és hogy másrésről a késleltetett peteindulás is alkalmas arra, hogy a legtermékenyebb időszakot közelebb hozza a tisztulási ciklus végéhez. De ismerünk olyan esetet is, ahol a pete túléli a tisztulást. Ez esetben a tisztulás alatti nemi egyesülés is termékenyítő lehet. Ha hozzátesszük, hogy a spermatozoidok megtartják életerejüket 8—10 napon át a hasüregben, várakozván az érkező petére, megérthetjük, hogy a nő ezen napok alatt is fogamzóképes.

Természetesen vannak nők, akik részére a tisztulási ciklus egyik vagy másik napja nem alkalmas a fogamzásra, így aztán ezek, minthogy náluk a peteleválás a 12. nap után történik, például a huszadik napon, az első hetekben nem fogamzóképesek. Ezzel szemben azok, akiknek petéje

a 12-ik nap előtt válik le, csak némi valószínűséggel termékenyíthetők a következő tisztulás közeledtével. Semmiféle általános szabályt nem tudunk megállapítani a fogamzásmentes napokra nézve.

Noha nem kívánunk feltétlen igazságokat megállapítani, mégis megkíséreljük a középátlagra érvényes észrevételeket tenni:

1. A nők legnagyobb részénél a spermatozoidoknak nagy az esélyük arra, hogy a tisztulási hónap 12—17-ik napja között megtermékenyíthető petével találkozzanak. Ehhez képest a fogamzási lehetőség ebben az időszakban a legnagyobb.

2. A tisztulás hónapjának 6—12. napja között a nemi érintkezés termékenyítésre kiválóan alkalmas azért, mert a spermatozoidok 7—8 napig megtartják életerejüket, ami lehetővé teszi a fogamzást egy hétre az egyesülés után, sőt továbbra is, a kék érzést kísérő összehúzódásoknál fogva, amelyek előbbre tehetik a pete leválási idejét.

3. A 17—22. nap közt az esély ugyanakkora, mint a 6—12. nap között, mert lehet, hogy a pete késedelmesen válik le. A spermatozoidok tehát ebben az időszakban is találkozhatnak termékenyíthető petével.

összefoglalva: a közösülésnek a 12. és 17. nap között van a legnagyobb esélye a termékenyítésre. Ami a 6—12. nap közötti és a 17—22. nap közötti időszakot illeti, az esélyek annyival fogyatkoznak, amennyivel távolodik a közösülés a meghatározott dátumtól, más szóval: ugyanazon mértékben, mint ahogyan a közösülési tény megelőzi a 12. és követi a 17. napot. A 6. nap előtt és a 22. nap után a fogamzás esélye csekély, de semmiesetre sem annyira, hogy lehetetlen volna. Egy példa: Tudjuk, hogy a tisztulási hónap 28 napra terjed. Ha ez a hónap március 3-án kezdődött, akkor március 31-ével végződik. Ezen időszaknak első és utolsó hat napja, azaz március 3—9 és 26—31. közötti időszak a legkevésbé alkalmas a fogamzásra, míg a 9—15. és 20—25. közötti időszak esélyei nagyobbak. A fogamzási lehetőség legmagasabb pontja 15—20-ika között van.

Mégegyszer figyelmeztetjük olvasóinkat, hogy ezek az adatok csak nagyjából érvényesek. Nem lehet vakon bízni bennük, mert az elmélet és a gyakorlat megállapította, hogy a fogamzás a tisztulási hónap bármely napján bekövetkezhetik, sőt a havibaj bekövetkezésének napján is.

Vágy a gyermek után és a meddőség átka

Ha a fajfenntartás problémáját minden oldalról megakarnók világítani, ez a fejezet tekintélyes tömeget adna. Így például a probléma társadalmi oldala, különösen némely országban, nagyjelentőségű, mert az »elnéptelenedés« egész Európában sürgős probléma lett. Sokat tanakodtak azon, hogy egy normális házaspár átlagban hány gyermeknek adjon életet, hogy eleget tegyen polgári kötelességének. Nagyjából és elméletben a kettős számhoz jutunk, mert a két szülő halála után legalább ennyi kell a lakosság számának fenntartásához. Azonban már a legfelületesebb számítás is oda vezet, hogy két utód nem elegendő, mert számításba kell venni a gyermekhalandóságot, a meddőséget, amelyet csak a többiek nagyobb szaporasága ellensúlyozhat, végre számolni kell a házasság nélkül élők nagy tömegével, ami minden országban elkerülhetetlen jelenség. Röviden: a 3—4 lehet az a középátlag, amelyen alul nem maradhat az, aki be akarja tölteni fajfenntartó hivatását.

Mindez természetesen egy átlagos és normális házaspárról szól, mert sok nő van, akire a terhességek és megismétlődő szülések végzetesek lennének, amire méltányos dolog figyelemmel lenni.

Nem is foglalkozunk tovább ezzel a fajfenntartási problémával, hanem mindjárt áttérünk azokra a tisztán egyéni tényezőkre, amelyek a házaspárt a családalapításra serkentik. Ami a nőt illeti, nála a gyermek utáni vágy természetes dolog, mert a szervezete a természet rendjében anyaságra

van hivatva. Nőnek lenni csaknem azt jelenti, hogy anyának lenni; Sellheim ezt a gondolatot így fejezte ki: »Minden nőben megvan az anya lehetősége és csak az anya egészen nő«. A szervezet kényszere, amit minden normális nőnek a természet adott, okozza a gyermek utáni vágyat, ami olyan erős, hogy ha a nő bármi okból hosszabb időre meddőségre van kárhóztatva, a teste végül is fellázad és ez a lázadás kiütközik mindenféle zavarok jelentkezésében, testi bajokban (a női szervek sorvadásában, duzzadásában, daganataiban, amelyek a mai tudomány szerint sokszor a tétlenségre kényszerített nemzőszervek passzivitásából származnak). A szülés fizikai szükségességét alátámasztja a lelki kényszer is, ami legalábbis olyan lényeges, mint az előbbi. Az anyaság utáni vágy abból az ösztönszerű szükségből ered, hogy pártfogásába vegyen egy gyöngébb lényt. Amikor ez elmarad, nem elégül ki, akkor a nő élete üres lesz. Nem tudjuk leírni egy magát végképpen meddőnek tartó nő lelki kínjait; az ilyen ritkán mond le az orvosok segélyéről és készséggel veti magát alá a legkockázatosabb és legveszedelmesebb beavatkozásoknak is. A modern nő megfelelő szakorvoshoz fordul, a primitív nő pedig ráveti magát egész sor varázspraktikára, abban a feltevésben, hogy ezzel segít a meddőségén. A gyermek után való vágy a legerősebb az olyan nőnél, akinek élete — ellentétben a férfi életével — nincs kitöltve hivatásos elfoglaltsággal és gondokkal. Végre is érezni kezdi a foglaltság szükségét és mivel a gyermeknevelés a lényének legjobban megfelelő foglalkozás, ezen az úton igyekszik érvényesíteni az erejét, mint feleség és anya.

Így tehát testi és lelki egyensúlyának fenntartása végett a nőnek — bármely társadalmi réteghez tartozék is — szüksége van a gyermekre.

A férfinál a fajfenntartás iránti vágy nem ilyen mélységes ösztönből fakad, hanem több benne a józan átgondolás. Kétféle tényezőt különböztetünk meg, amely a férfit arra ösztönzi, hogy gyermeke legyen. Az első, amint ezt a szerencsés házasoknál tapasztaljuk, ugyanabból fakad, amit már fentebb mondtunk a nőről. A férj, aki szereti feleségét, érti vagyis inkább érzi, sokszor öntudatlanul is, hogy a nőnek teljes testi-lelki kifejlődéséhez anyává kell lennie. A férfi tehát kívánja a gyermeket a feleség boldogsága kedvéért.

Különben is a szeretet, amellyel a feleség iránt viselkedik, újabb megnyilvánulási mód után kutat; már nem elég neki, hogy a feleség mint szerető is kedves legyen neki; úgy érzi, hogy az anyát is tisztelnie kell benne.

Az egyéb tekintetek többé-kevésbé önző természetűek. Jegyezzük meg legelőbb a vágyat, hogy férfiasságának látható jelét adja, aminek koronája az ivadék megszületése. Jól ismerjük azokat a gúnyos célzásokat, amelyek szájra veszik az utód nélkül való férfi »tehetetlenségét«. Gyakoriak az anyagi tekintetek is; a gyakorlatias férfi támaszt keres és biztosít öreg napjaira. Ha vagyona tesz szert, véréből származó örökösöt kíván. A nevének is ezzel ad maradandóságot* Fiút akar, aki folytassa az ő életét. A vágyaknak e sorozata Ösztönzi a férfit, hogy betöltse fajfenntartó szerepét — hogy ne is beszéljünk arról a misztikus szükségérzésről: megörökíteni önmagát más emberi lényekben, ami minden emberrel vele születik.

Azok után, amiket arról a természetes vágyódásról mondtunk, ami elfogja az embert a gyermek után, kell-e vázalnunk azt a bánatot és elkeseredést, ami rásúlyosodik az erkölcsileg normális házaspárra, ha meddőségre van kárhoztatva. A legmelegebb ölelézéseket ízetlennek érzik a házastársak, akiket megszállva tart kielégítetlen vágyuk gondolata. Az ilyen szerencsétlen házaspárok gyakran elvesztik életkedvüket és az idegesség — különösen a nőnél «— gyakori közöttük. Ezek az önmaguktól szabadulni akaró szerencsétlenek társadalmi vagy hivatásos munkássággal igyekeznek betölteni a soha be nem tölthető ürt, amelyet a meddőség teremt az életükben.

A következőkben szándékozunk kimutatni, hogy a házastársaknak, akik néhány évi gyermektelenség után azt hiszik, hogy végleg meddők maradnak, nem kell kétségbeesni, mert a mai tudománynak már vannak módjai — változatosak és biztosak — ennek a szerencsétlenségnek megszüntetésére. Az első teendő: megismerni a meddőségnek egyéni okát.

* * *

Foglalkozunk tehát legelőbb is azzal az esettel, amelyben a meddőség oka maga a házasság, tehát a két fél egymáshoz való viszonya. Vannak házastársak, akik egymás-

hoz nem tudnak alkalmazkodni. Az általános összhang hiánya akadályozza a fogamzást anélkül, hogy biológiai vagy fizikai ok forogna fenn ellene. Egy érzelgős elmélet azt mondja, hogy az ok a »szerelem« hiánya volna, ami könnyen megcáfолható, mivel láthatunk egymást nem szerető párokat, akiknek mégis vannak gyerekeik. Lehet, hogy egy nő, aki egészséges emberhez ment feleségül, meddő maradhat, de rögtön teherbe eshetik, amint házasságtörő viszonyt kezd. Az érzéki mámor hatással van a nőre a fogamzás szempontjából, még ha nem is hiszünk annak a babonának, hogy »az egyesülést nem élvező nem képes a fogamzásra«. Nem is erről van szó, hanem arról a tényről, hogy a nő nemiszervének görcsös összehúzódsai a jól sikerült nemi érintkezés alatt jelentékenyen hozzájárulnak a fogamzáshoz. A nemi mirigyek váladékai éppúgy, mint a méh izomjátéka az érzéki mámor alatt, kétségtelenül fokozzák a spermatozoidok mozgását. Ebből következik, hogy az a házaspár, amelynek a nemi élete nincsen elég pontosan összehangolva, kevesebb eséllyel megy a fajfenntartás műveletébe, mint a fizikailag jól összehangolt pár. Különben ilyen esetben nem is lehet szó meddőségről, hanem csak »dyspareuniáról«, vagyis a nemzés alatti összhang hiányáról.

A *dyspareunia* esetéhez kapcsolhatnánk a házastársi nemi élet egyéb zavarait is, amelyek gátolják a házaspár nemi készségét, akkor is, amikor egyikük sem meddő. Többek között a *vaginismus-ról* van szó, vagyis a *hüvely görcsről*, erről az inkább ideges, mint fizikai betegségről, amely a hüvely összehúzódsában nyilvánul. Valami ösztönös védekezés van benne a közösüléssel szemben. Még lesz alkalmunk bővebben tájékozódni róla, mikor a nő frigiditásáról tárgyalunk. Tudjuk, hogy sok ilyen esetben a férfi a hibás, főképpen a nászéj szaka alatt való viselkedésével, ami olyan döntő szerepet játszik a házaselet fejlődésében. A görcsösen összehúzott hüvely kétségtelenül nem alkalmas normális nemi érintkezésre, tehát arra sem, hogy a sperma a méhbe jusson. A vaginismus inkább az idegorvosra tartozik, mint a szülészre. Vannak ugyan eszközök arra, hogy kitágítsák a hüvelyt, de ilyenkor, ha az érintkezés ideges akadálya nem szűnik meg, ez a lelki kényszer más módon azontúl is megakadályozza az érintkezést. Bármint legyen, a házaspár, amely vaginizmustól szenved, jól teszi, ha habozás nélkül

ideg orvos tanácsát kéri. Nemcsak azért, hogy eltüntesse a meddőséget, hanem a házastársi boldogság kedvéért is.

Ritkább az az eset, ahol a hiba például abból ered, hogy a külső nemiszervek rosszul illenek össze. Megesik, hogy egy túlhosszú, de egyébként normális hüvely szembekerül egy kissé rövid férfitaggal és ez az anatómiai aránytalanság a fogamzásnak mechanikai akadályja lehet. Ez ritkán feltétlen akadály, de a fajfenntartás esélyei csökkennek általa. Némileg külön csoport az olyan eseteké, amikor a meddőség közvetlen oka ugyan a nő betegsége, de mélyebb oka a házaspár nemi életének hibáiban keresendő és ahol a férj éppenúgy lehet hibás, mint a nő. Ügyetlenségek, különösen ismétlések esetén, az annyira érzékeny és törekeny női nemiszervet olyan sérüléseknek tehetik ki, amelyek meddőségben végződnek.

Egyike a leggyakoribb eltévelyedéseknek a megszakított közösülés rendszeres gyakorlása. Ez a művelet — amelynek célja a fogamzás ideiglenes elkerülése — sokszor túlságosan sikerül és végleges meddőséget okoz.

Valóban: a megszakított közösülés azzal, hogy a nő érzéki mámorát megakadályozza a nemi aktus váratlan megszakításával abban a percben, mikor a nő valamennyi belső szerve éppen készül rá: a női szervben olyan vérbőséget okoz, ami végre is a petefészek vagy a méhnyak rendes és jó működését fenyegeti.

Vannak szülészek, akik a közösülés gyakori megszakításának tulajdonítják a fogamzásra olyan káros hatású méhbeli daganatok nagy részét.

Az egyéb fogamzásellenes módok is hatással vannak a női nemi életre. A kondom (»gumi«), a pesszárium és minden hasonló eszköz, ha nincs kímés gondossággal fertőtleníttve, gyulladást vagy fertőzést okozhat, ami súlyos következményekkel járhat. Még a látszólag ártalmatlan injekciók is, ha maróhatású szereket juttatnak az érzékeny nyálkahártyára, nem utolsó sorban felelősek esetleges gyulladástért.

Másrészt a férjnek gondatlansága: a terhesség ideje alatt való nemi érintkezés, amikor a szövetek szakadékonnyabbak, vagy a közvetlenül a lebetegedés előtt való nemi érintkezés okozhat a nőnél olyan zavarokat, amelyek örökös meddőséget okoznak.

Végre sok egyéb úgynevezett »női baj« eredhet a férj hanyagságából, mert a férj általában nagyobb szabadságot vesz ki magának és könnyelműen kockáztatja a meddőséget hozó fertőző csirák becsempészését. Mindezt néha teljes jóhiszeműséggel cselekszi és az újabb fertőzésre csak akkor eszmél, amikor már a feleség átvette a fertőzést. Mi több, a tünetek kevésbé határozottan jelentkeznek, úgy hogy mire orvoshoz folyamodnak, már lekéstek a meddőség gyógyításáról. Ilyenkor azt mondják, hogy a feleség a meddő, holott az igazság az, hogy a házasság a meddő, mégpedig a férj hibájából.

Különös eset az, amikor a házastársak egyike sem meddő és az áhított gyermek mégsem jön meg. (A legtöbb ilyen esetben nem az elsőszülöttről van szó, hanem a következőkről.) Ez az eset az úgynevezett »spermatikus szaturáció«, amelynek a magyarázata a következő:

A hím- és nősejtek néha nem férnek össze, mikor túlságos a sperma-beömlés a nő szervezetébe. Valami immúnizálódásféle ez, hasonló az oltáshoz. A szervezet ilyenkor úgy viselkedik, mintha a spermatozoidok bacillusok volnának. Ez a kevésbé súlyos eset és a házaspár könnyen segíthet rajta, ha egy időre megszünteti a nemi egyesülést, vagy helyesebben, ha egy időre egymástól külön él. Az ilyen szünet után való találkozás a fogamzásra felette kedvező fizikai és pszichikai feltételeket teremt.

Végre a természetnél fogva gyöngén fogamzó pár akkor is hátrányba kerül a fajfenntartás szempontjából, ha a nemzést a fogamzásra nem előnyös helyzetekben végzi, azokban ugyanis, ahol a férfitag behatolása nem elég mély és a hüvely helyzete megkönnyíti a spermának kifolyását. Ha a házasság élet e technikai hibáján kívül a coitusok még a fogamzásra kedvezőtlenebb időre is esnek: akkor a normális pár sokáig gyermektelen maradhat és magát meddőnek tarthatja.

Ez alkalommal érdekes lesz rámutatni arra, hogy a várt gyermek nemét illetően különös fontosságot tulajdonítanak a fogamzás időpontjának. Így többek között azt hiszik, — persze alaptalanul, — hogy közvetlenül a tisztulás után fiúfogamzás van soron. Az olyan házastársak, akik fiút szeretnének, előszeretettel ezt az időt választják. Pedig a női nemi élet mechanizmusának legfelületesebb ismeretéből is tudjuk, hogy ebben az időben a női szervekbe csak kivétele-

sen kerül érett pete és hogy másrészt ilyenkor a nyálkahártya még nincs is készen a megtermékenyített pete befészkelésére. Meglepő-e hát, ha az ilyen babona mellett csökönyösen kitartó pár önmagát ítéli meddőségre?

Ezek a példák mutatják, hogy milyen apró okok játszanak közre a házaspár meddőségének eredeténél, amiért is, ha csakugyan kívánják a gyermekáldást, ajánljuk, hogy kérjenek tanácsot gyakorlott szüléstől, mielőtt kétségbeesnének.

Térjünk át a tulajdonképpeni női meddőség esetére. Fontos, hogy mindenekelőtt különbséget tegyünk a fogamzásra való képtelenség és a terhesség végigviselésére való tehetetlenség között. Ez az utóbbi sokkalta gyakoribb, mint hinnők.

A bizonyos betegségekkel, főképpen a vérbajjal járó visszatérő abortus az ilyen meddőség leggyakoribb esete. Ha az abortus a terhesség előrehaladott állapotában következik be, a helyzet tiszta és az orvosnak diagnózisa aránylag könnyű. De hány fiatal nő abortál anélkül, hogy ő maga tudna róla? A rendesnél bőségesebb tisztulás néhány nap i késedelemmel sokszor nem egyéb, mint a megtermékenyített petének kiürítése a még nem kellően fejlett méh részéről. Ha az orvos megtalálja a baj okát és természetét, sikerülni fog a bajt megfelelő kezeléssel orvosolni.

Nagyon gyakori és sokszor ideiglenes jelenség a női *nemzőszerveknek* fejletlenség-oka, ú. n. »infantilizmusa«, — amit sokszor az idő is meggyógyít.

Ez az elnevezés a nemiszervek hiányos fejlettségét jelenti a terhesség és szülés véghezvitelére. Ha a méh mutatja az infantilis jelleget, igen gyakran gyógyítható a baj ^vibrációs massage«-zal, ami egyidejűleg hat jól az izmokra és a nyálkahártyára. A végbéli alkalmazva ez az eljárás két előnnyel jár: először elkerüli a nemi ingereket, azután a szüzeknél lehetséges, ha már házasság előtti tünetek a nemzőszer vi infantilizmusra adnak gyanút.

Ha tehát egy fiatal feleség 16, 17, vagy esetleg 20 éves korában nem hoz gyermeket a világra, a férj hibát követ el, ha meddőségre gondol. Hogy a havi tisztulások normálisak, még nem elegendő bizonyosság a teljes nemi érettség mellett. De még ezen a koron túl is megesik, hogy a nők ilyen szervi hiányosságban szenvednek. A fogamzás problémájának nagy

specialistája, dr. *Van de Velde* pompásan magyarázza az infantilizmus okait.

»Az infantilizmus gyakorisága, legalább részben, a nagyvárosok túlnépesedésének tulajdonítható, ahol a szellemi kultúra, az értelmi túlterheltség, a helytelen táplálkozás, a hivatásos nehéz munka okozták a fogyatékos fizikai alkatú nők elszaporodását. Így született egy annyira degenerált női nemzedék, amelynek fizikuma az agy különös túlterhelésével automatikusan elveszti nemzési erejének nagy részét. Ez az alkati és nemi alsóbbrendűség, amit az előző nemzedék az abnormális életfeltételek közt szerzett, átruházódik a következő nemzedékre és ezzel kitermelődik egy ember-típus, — főleg nőnemű, — amely nemzésre képtelen és nem alkalmas arra, hogy megbirkózzon a terhesség feladatával.«

Látjuk tehát, hogy az életmód általános feltételeivel teremtett helyzet elsőrendű fontossággal bír a nő termékenységeire. Nagyon elhanyagolt, de nagyon fontos kérdés, amely bennünket érdekel: a rossz táplálkozás is, ami visszahat az egész szervezetre és nem is utolsó sorban a nemi működésekre. A vitaminokban szegény táplálkozás rontja a termékenységet, zavarván a pete leválását. A nagyon egyhangú étrend, amely csak egynéhány fajta ételből áll, ártalmas lehet, mert valamennyi vitaminnak állandó jelenléte nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a szervezet egyensúlya fenntartásuk. A, B és C-vitaminon kívül főleg az E-vitamin kedvez a termékenységnek. Ez benne van a búza csirájában, az élesztőben és a friss gyümölcsben. A gyakorlat kimutatta, hogy ezek a táplálékok jelentékenyen fokozzák a petefészkek működését. Ebből látjuk, hogy sokszor milyen könnyű meggyógyítani az efajta meddőséget, minthogy a kezelés a helyes táplálkozásból áll.

Általában a hiányos táplálkozás a termékenységnek ártalmára van. Az éhség befolyásolja a belső szervek működését. *Stefko* szerint az oroszországi éhínség komoly és súlyos nemi zavarokat idézett elő abban, hogy az éhező nők tüszői elváltozást szenvedtek a petefészkekben. A nemzősejtek ilyenkor elfajulnak és kötőszövetnek adnak helyet, ami nem alkalmas a nemzésre. A háború alatt, amikor a legtöbb hadviselő államban elégtelen volt a táplálkozás, az amenorrhoea (a havi tisztulás elmaradása) gyakrabban jelentkezett, ami a legszembeszökőbb tünete a meddőségnek.

Másrésről az a közmondás, hogy gazdagságból is megárt a sok, ugyancsak alkalmazható volna a termékenységre is. A túltáplálkozás a nemzőszervek legyöngülését vonja maga után, sőt a meddőséget is. A kövér nő a súlya kellemetlenségein kívül a fajfenntartó képességek csökkenését is szenved. Ezt állatokon végzett megfigyelések is kétségtelenül beigazolták. Egyrészt kiküszöbölve az állat táplálkozásából bizonyos vitaminokat, sikerült késleltetni a párzás idejét, másrészt a túlhízalt állatok sem szaporodtak. Gyakran az egyéb nemi hiányosságokat a hízás tünetei kísérik, ami felkelti az orvos gyanúját. Ez a két tényező annyira össze van kapcsolva, hogy a tisztulás elmaradása-kor, amikor a nemi működés megszűnik, a nők nagyrészé-nek hajlama van a hízásra.

Röviden: mindaz, ami a közérzetre számottevő befolyással van, a termékenységre is hat. Ismét csak idézzük dr. *Van de Velde* »A termékenység a házasságban« című könyvét:

»A nő meddőségének okai között fel kell említenünk a nagyvárosi élet ártó befolyását. A szellemi működést kimerítő foglalkozások, egészségtelen helyiségekben való hosszú tartózkodás, a mozgás hiánya vagy a sport túlhajtása, a nemi érintkezések túlzása, egészségellenes életmód, hiányos egészségi óvintézkedések mind ártalmasak a szaporodásra. De amint az életfeltételek visszatérnek a normális mederbe, a herék megkezdik az új spermasejtek termelését. A nő fogékonyabb az ilyen ártalmas befolyások iránt. A petefészkek, amelyek leginkább sebezhetőek, elvesztik örökre a képességüket a csírasejtek termelésére, kivált, ha még betegségek és a külső kedvezőtlen feltételek is rontják a helyzetet. Minthogy a petefészkekben a peték száma már a születéskor meg van állapítva, a már meglévőket és az elpusztultakat nem lehet pótolni újabb peték fejlesztésével, úgy, hogy a teljes meddőségnek kell beállania«.

Sokféle anatómiai rendellenesség is elősegítheti az olyan nőnek meddőségét, akinek nemi mirigyei különben normálisan működnek. A hüvely és a hüvelypitvar sérülései (daganat, elszakadt és helyre nem hozott gát, ami által a sperma könnyen kifolyik), nagyon rövid vagy nagyon hosszú hüvely, végül a szűzhártya rendellenességei megannyi akadály lehet a fogamzásnak. A belső szervekben a legkülönbözőbb

rendellenességek akadályozzák meg, hogy a spermatozoidok rendeltetési helyükre kerüljenek. De különösen a méh helyváltozásai okozzák a nő meddőségét. Ezek a bajok könnyen gyógyulnak massage által és rugalmas »méhgyűrűk« viselésével. A megfelelő helyzet választása a nemzés ideje alatt — amit szükség esetén szakorvosnak kell a beteg nő vizsgálata után megállapítania — szintén segíthet a meddőségen.

Végre a még bonyolultabb esetek: a kürt elzárkózása stb. sebészi beavatkozást kívánnak, de így a legjobb reményiséget adják.

Az ilyen anatómiai és egyéb fogamzási akadályok mellett figyelniünk kell a nemzőmirigyek hiányos működésére. A pajzsmirigy, a petefészkek és a mellékvesék betegségei ugyancsak meddőséghez vezethetnek. Ennek a kezelése ma már jól ismeretes; az állati szervek kivonataival való gyógyítás, az »opotherapie« csakhamar győz a meddőség fölött. Az ilyen »hormonos« orvosságok: a petefészekből készült *ovarin*, a pajzsmirigyből készült *thyroidin* és a mellékvese anyaga, az *adrenalin* megálltak helyüket. A hüvely váladéka, ha sok benne a sav, gyilkos hatást gyakorolhat a spermatozoidokra. A vizsgálat ezt könnyen megállapítja, lúgos öblítésekkel segíteni is lehet rajta.

A helyzet sokkal komolyabb, ha a nemi szervek gyulladása lép fel, akár a méhnyakon, akár a kürtökben vagy a petefészkekben. Lesz alkalmunk a venereás betegségek fejezetében alaposan áttanulmányozni ezeket a betegségeket. De azért nem hallgathatunk a dologról ezen a helyen sem, minthogy a meddőség okai között is nagy szerepet játszanak.

A különböző gyulladások, amelyek meddőséget vonnak maguk után, hurutos fertőzések vagy abortusok következményei. Elég csak felületesen ismerni az angyalcsinálók kétes metódusait s már nem lepődünk meg azon, hogy a sebészen kívül, amivel ez a beavatkozás jár, sokszor okoznak fertőzéseket is, amelyek egyikének nem legritkább hatása a meddőség. Ezek a sebészeti szerencselovagok nem ismerik az asepsist, a terhesség alatt nem sok kell ahhoz, hogy a nyálkahártyák fertőző bacillusok tenyész-fészkei legyenek. A normális szülések ugyanezen veszéllyel járnak, de a sebészi tisztaság ma módot ad arra, hogy elkerüljük

azt. Az első hetekben a szülés után a leggondosabb tisztaság ajánlatos a nemi érintkezésben is, mert nem ritka dolog, hogy a nem kellően tiszta férfitag fertőző csirákat visz a legkényesebb helyekre. Ilyenkor is felléphet gyermekági láz, amely ha nem is halálos kimenetelű, kockáztatja, hogy a nő meddő marad.

Idejében kezelve és gyógyítva a fertőzés nem lenne annyira komoly baj, de éppen a kezdeti fájdalommentesség rejtí a fogamzás szempontjából a legborzasztóbb veszélyt. A betegség bizonyos fokán az orvosnak nincs választása, el kell határozni, hogy eltávolítsa a megtámadott szervet a betegség elharapódzásának megelőzésére. Ha az épségben meghagyott részek elegendők ahhoz, hogy a nemzés folyamata végigvezettség, a nő még szerencsésen szabadult. De sok gyermekági és egyéb bajoktól sújtott nő kénytelen magát még súlyosabb műtéteknek alávetni: a petefészek, a kürtök vagy a méh eltávolításának.

A meddőség átka sokkal rettenetesebb egy fiatal nőre, mintsem hogy a tudomány lemondhatott volna arról, hogy mindezek dacára megmentse a fogamzás lehetőségét. Itt olyan tere megyünk, ahol a sebészet új módszerei máris meglepő eredményeket mutatnak. Dr. *Van de Velde* e téren nagy érdemeket szerzett.

Ha a sebész a kürtöket távolítja el, arra van gondja, hogy legalább a petevezetékét megőrizze. Így aztán, ha kevés maradt is meg belőle, még mindig képes lehet a petét átvezetni a petefészekből a méhbe. Ugyanez a helyzet a petefészekre nézve is. A nő részére megmenthetjük a fogamzás esélyét, ha áthelyezzük a kürt tövébe az eltávolított szerv egy részét, vagy ha valami módon átültetjük a méh falába. Ha ez a műtét a beteg szervnek egy darabjával sikerül, akkor megmaradhat a fogamzás lehetősége. Nem mondhatjuk azonban ezt, ha idegen petefészek szövetét oltjuk be. Ezt a műtétet már sok orvos megkísérelte olyan sikerrel, hogy a megoperáltak egészséges gyermekeket szültek. Azonban ezt a módszert még alaposan tanulmányozni kell, mert ennek erkölcsi nehézségei is lehetnek. Minthogy a petefészek termeli a petét, a beteg nőben az az érzés támadhat, — éspedig jogosan,—hogy idegen gyermeknek ad életet. Ez a feltevés alkalmas arra, hogy egész életén át befolyásolja őt s hogy ne tekintse soha az így született

gyermeket az ő teste gyümölcsének. Jogi szempontból mégis a »költő anya« az igazi; a szülött törvény előtt is az övé.

A sebészi beavatkozás különben sok meddőség esetében elkerülhetetlen. Sok tömlős daganat (cysta) nem gyógyítható másképpen. Legutóbb azt is megpróbálták, hogy olyan meddőséget, amit a petefészek alkati gyöngesége okozott, a petefészek Röntgen-besugárzásával gyógyítsanak. Ez a kezelés kétélűnek bizonyult az adagolás nehézségei miatt. Mert a szervek érzékenysége egyének szerint nagyon változó és ha az egyiknek hasznos is a besugárzás, a másiknak káros és így végzetes lehet. Másrészt ha a nő egészségesen kerül is ki ebből a kezelésből, a petefészek petéi kárt szenvedhetnek. Megesett, hogy Röntgen-sugaras kezelés után torzok születtek. Tehát a legnagyobb gondossággal kell eljárni ezzel a módszerrel, mert a meddőség még mindig szerencsésebb helyzet, mint idétlen magzatok világrahozása.

A házastársak és különösen a nő meddősége különböző okainak ebből az ismertetéséből tisztán kiviláglik, hogy súlyos meddőséget csak nagyfokú nemi anomáliák (a belső nemi szerv hiánya, vagy hermafroditizmus) okoznak. A legtöbb esetben az orvos türelmes kezeléssel, esetleg műtéttel megmentheti a nőt az anyaságnak.

Az orvos elé tárt meddőségi esetek problémáit dr. *Van de Velde* így veszi sorra:

1. *A petefészek alakja normális-e?* Ha igen, akkor szervi betegségeknek vagy a petefészek gyulladásának kell-e tulajdonítani a betegséget?

2. *A méh elég nagy és fejlett-e,* hogy a megtermékenyített petének biztosítsa a kívánt tápterületet és tud-e hajlékot adni a méh-magzatnak a fejlődés utolsó fázisáig?

3. *Van-e akadálya a pete és a spermatozoidok egyesülésének?*

4. A kējérzettel szemben való fogékonyság nem hiányos-e és ha igen: mik ennek a lelki okai?

5. *A házastársak követnek-e el technikai hibát a közösülésnél, vagy rosszul választják-e a termékenyítés idejét?*

A meddőség egész felelősségét a nőre hárítani, amint ez a köznépnél szokás, nagy tévedés. Ez a tévedés nagyon primitív okoskodásból ered: a nő az, aki a gyermeket a világra hozza, ha tehát ezt nem teszi, akkor nem is

képes rá. A gyakorlat kimutatta, hogy egyéb hibák mellett a férjnek venereás betegsége a legfőbb ok, amely gyulladós következményei által a gyermektelen családok nagy részének meddőségét előidézti. Egyébként a »hideg nő« nem okvetlen meddő, míg a tehetetlen férfi majdnem mindig az. A tehetetlenségnek sokféle alakja van, nemcsak az erectio lehetetlensége, amivel a nép egynek tartja. A belső mirigyek váladékainak túltengése például szintén meddőséget okozhat. Könyvünk legvégén ennek a kérdésnek külön fejezetet szánunk.

A meddőség kezelésének tanulmányozása nem lehet teljes, ha nem iktatunk ide néhány szót egy viszonylag új eljárásról, az úgynevezett »mesterséges termékenyítésiről. Ez a műtét szükséges lehet akár a férfinál, akár a nőnél, néha pedig mindkettőnél. A férfitag torzalakjai a férfinál, a mechanikai vagy vegyi akadályok a hüvelyben vagy a méhnyaknál: szükségessé tehetik a mesterséges termékenyítést. Ezt a kezelést akkor is kipróbálhatjuk, ha a meddőségnek nincsen látható oka és ha a házaspárnak csirasejtjei a vizsgálatnál egészségesnek bizonyulnak.

Világos, hogy ha a házastársak egyike súlyos öröklékeny betegségben szenved, ez ellene szól a mesterséges termékenyítésnek. Az is, ha a nő, anélkül hogy beteg volna, elfajult, beteges petéket hoz létre.

A mesterséges termékenyítés azt jelenti, hogy a spermát technikai eljárással, közösülés nélkül juttatják a petéhez. A különféle módok között a legbiztosabb az, amely a spermát egyenesen a méhbe viszi. Néha beérik azzal, hogy a spermát elhelyezik a hüvely mélyébe. Általában a mód annál biztosabb, minél hűebben utánozza a normális coitust, elkerülvén azt a hibát, amely az illető házásoknál fennáll.

Vannak tudósok, akik abban a meggyőződésben, hogy a nő érzéki mánora fontos tényező a megtermékenyítésnél: a műtét előtt a nő nemi felizgatását ajánlják valami módon. Mindebből elég különös helyzet kerül és nagyon fontos részletproblémák vetődtek fel a műtét sikere érdekében. Megint csak adjuk át a szót *dr. Van de Velde-nek*:

»Annak a kérdésnek, hogy a műtét a házastársak lakásán, vagy az orvosnál végzendő-e, nagy a jelentősége.

Természetesen az orvos a legszívesebben az ő szobáját választja, aminek az az előnye, hogy orvosi berendezés.

érzését kelti. Ennek ellene szól az, hogy a műtétnek alávetett házastársak sokkal nyugodtabbnak érzik magukat saját hajlékukban és hogy ez a részlet is fontos lehet. Ha a betegek lakása alkalmas, az orvos átviheti a szükséges felszerelést és a műtétet elvégezheti egy asztal szélén vagy még inkább az ágy szélén ugyanúgy, mintha az szülészeti operálóasztal volna. Hiszen máskülönben is elégszer szükséges valamely műtétnek a lakásban való elvégzése. Bevezetni egy méhfecskendőt a méh nyakának belső szájáig pedig nem is olyan nehéz dolog.

E sorok írója ajánlja a lakáson való normális coitust, mialatt az orvos a szomszéd szobában várakozik. Mikor megjön a pillanat, az orvos bemegy a klienseihez, szülészeti helyzetbe illeszti a nőt, a fecskendővel felszív egy adag spermát a folyadékból, amely ott vesztegel a hüvelyben és miután csíptetőkkal megrögzítette a méhnek hüvelyi részét, bevezeti a fecskendő csövét a méh száján keresztül és elvégzi a befecskendezést«.

Ez az eljárás nem megy bizonyos kényelmetlenségek nélkül; de ezek könnyen elháríthatók. Viszont az előnye például, hogy kedvező helyzetet nyújt a spermatozoidoknak.

Vannak orvosok, akik szívesebben szedik a spermát egy megszakított coitusból, amelyben a férj a spermát előre elkészített edénybe teszi. Sokan a coitust prezervatív (kondom) alkalmazásával végeztetik, ami a sperma áttételét könnyíti meg.

Végre egy másik gyakorlat abban áll, hogy a spermát önfertőzés útján szedi fel. Ezt a módot főleg akkor használják, ha az érdekelteknél a normális coitus nem lehetséges. Hátránya, hogy sérti a házások erkölcsi és esztétikai érzését.

Előfordul, hogy a férfi kilövelt spermája nem tartalmaz elegendő élő spermatozoidot a mesterséges termékenyítéshez. Ilyen esetben a mellékherékbe kell szűrni, ahol mindig találni néhány életbenmaradt spermatozoidot. Ezeket elvegyítik a hereváladékkal, ami nélkül a mozgásuk megáll. Ezt a váladékot juttatják aztán a hüvelybe.

Egyik-másik szülész még tovább ment ezen az úton és megkísérelte férfigaggal megtermékenyíteni a kürtöket a méhen keresztül, sőt sikerült a petefészek szomszédságáig

vinni a spermát. E módszereknek azonban nagyobb gyakorlati értékük nincsen. Főösleges hozzátenni, hogy a mesterséges termékenyítéshez ugyanazon időpont a legjobb, mint a természeteshez. A gyakorlat kimutatta, hogy a menstruációs hónap első felében végzett műtétek, amikor is a méh nagyon alkalmas a fogamzásra, különösen pedig a 12-ik, 13-ik napok adják a legkielégítőbb eredményt.

Az ilyen műtét sikertelensége ne búsítsa a házaspárt, mert hiszen itt a házasságot kell komolyan végigjátszani és ez normálisan sem vezet mindig termékenyítő egyesüléshez. A házastársak bizony kétszer-háromszor is megismétlik a műtétet, amit habozás nélkül tegyenek is, ha szerencsájükre olyan orvosra akadtak, akinek tapintatossága lehetőségessé teszi ezt az eljárást.

Mikor ne szüljön a nő?

Most olyan fejezetet kezdünk, amelynek az érdeklődés gyújtópontjában kellene lennie, mert a születések »szabályozása« égető problémája valamennyi civilizált államnak. Azt mondtuk az előbbi fejezetben, hogy ez fontos politikai és társadalmi probléma, de mondtuk azt is, hogy minket elsősorban orvosi szempontból érdekel. Ezért állapítjuk meg itt ezen fejezet küszöbén, hogy a terhesség minden megszakítása és minden a termékenyülés elé gördített akadály, természetellenes. Igaz, hogy nem ismerjük a természet céljait, sőt a mi földi létezésünk célját sem, de megfigyeléseink a növény- és állatvilág terén arra tanítanak, hogy azért vagyunk a földön, hogy szaporodjunk; hogy kötelességünk, biológiai hivatásunk az utódokról való gondoskodás. Vannak élőlények, különösen rovarok, amelyek csak születnek, fejlődnek, nemzenek és mindjárt utána meghalnak. Ez a cél kiütöközik a mi ösztönünkben is, amely arra hajt bennünket, hogy gyermeket hozzunk a világra.

Az emberi lény, aki egészséges, aki tűrhető életfeltételek között él, szükségét érzi, hogy tűzhelyet alapítson és gyermeke legyen. Gyermek nélkül az életnek nincsen értelme és nincs vonzóereje. A gyermek kiegészítő része az embernek és láthatunk nőket, akik nem riadnak vissza a legsúlyosabb műtéttől sem, csak hogy kielégíthessék ezt a természetes ösztönt. Tisztán orvosi szempontból mindenkinek ajánlatos a családalapítás; így az egyén teljesen kinyílik, támaszt talál öregségére, megörökíti saját életét a gyermekei életében, akik az ő húsa és vére, az ő lelke és az ő szelleme. A nő csak akkor igazán nő, ha gyermekei vannak. Az ember érettnek csak akkor mondható, ha a vállán viszi a családért való felelősséget. Mégis meg kell adni, hogy vannak esetek,

ahol egészségi tekintetek szembenállanak a nemzés ösztönével. Ezek bizonyos betegségek esetei, amelyek ilyen természetellenes helyzetet teremtenek és amelyek a terhes nő életét fenyegetik a terhesség vagy a szülés által, örület volna ilyen esetben szabad utat engedni ezeknek a veszedelmeknek.

* * *

A terhesség legerősebb ellensége a tüdővész. A veszély olyan nagy, hogy minden erővel keresni kell a módot a termékenység meggátlására. A gyermek hordásának folyamata jelentékenyen súlyosbíthatja a tüdővést, elősegítheti a baj terjedését, úgy hogy az még felületesen gyógyult állapotból is újból veszedelmessé válhatik. Vannak nők, akiknek szervezete ellenállást tud kifejteni és akik visszaszorítják a bajt a terhesség ideje alatt, de már a szülésnél, ahol az emberi szervezettől a betegség a legvégsőig menő erőfeszítést igényli, a szörnyű ellenfél visszanyeri fölényét és diadalmaskodhatik.

Ami a vesebajokat illeti, különbséget kell tenni a terhesség előtt már fennálló bántalmak és azok között, amelyeknek jelentkezése összeesik a terhességgel. Általában tudjuk, hogy a prognózis rosszabb, mikor a vesegyulladásos beteg teherbe esik. Azok sorsa, akiknél a vesegyulladás csak a terhesség folyamán fejlődik ki, sokkal bonyolultabb, de általában enyhébb. Ilyenkor különbséget kell tenni a betegség sokféle változata között, amiknek tanulmányozása kívül esik ezen fejezet keretén.

A szívbántalmak rendszerint nem jelentenek nagy veszélyt a terhes nőre; de ha maga a szívizom beteg, vagy ha már a terhesség előtt is duzzadtak voltak a lábak vagy a lélegzés már megnehezült, akkor ez már azt mutatja, hogy a szív gyenge a hivatása teljesítéséhez és a veszély komoly.

Valóban, egy kis motor esetleg elegendő hosszú évekre egy kocsit mozgatására, de ha nehezebb szekeret kapcsoltak rá, felmondhatja a szolgálatot és azzal is fenyeget, hogy az egész szerkezet szétbomlik.

A cukorbeteg néha szintén nagy veszedelmet jelent a szülés idején. Szerencsére a cukorbeteg nők ritkán esnek teherbe, mert a cukorbeteg méh többnyire alkalmatlan a pete megtapadására.

A *Basedow*-betegség, az érdaganat, az epekő, a fékezhetetlen hányinger, amiről már egyebütt szó volt, az ugyancsak már említett női nemi betegségek egy része szintén ellene szól annak, hogy a nő vállalhassa a terhességet és a szülést.

A jövődő lények érdekében nem szabad felednünk, hogy az elmebajok, a szifilisz, az alkoholizmus, a nagyon súlyos vérszegénység, az idegbaj nem kívánatos öröksége a következő nemzedéknek.

* * *

Az imént állapítottuk meg, hogy bizonyos esetekben, amikor a gyermek születése veszélyes az anyára, vagy magára a szülőltre vagy mindkettőre nézve: akkor — de csakis akkor — követni kell az orvos tanácsát, nehogy kockáztassuk valamelyiknek életét.

Volt alkalmunk jelezni e mű egyes részeiben, hogy ilyenkor a bajt megelőző beavatkozás elkerülhetetlen lehet. A mi véleményünk szerint az orvos nem javaihat ilyen módot egészséges házásoknak, viszont ez kötelességévé válik, ha úgy látja, hogy más mód nincsen az anyának életbentartására.

Ami az orvosi tanácsokat illeti, már eleve megjegyezzük, hogy azok csak viszonylagos segítséget nyújthatnak. Hisz nincsen biztos és tökéletes módja a fogamzás megakadályozásának és minden nagy zajjal áruba bocsátott eszköz és készítmény többé-kevésbé kihasználja a közönség hiszékenységét.

Egyedül az orvos az, aki meg tudja állapítani, hogy valamely házaspár egészségi okokból folyamodhat-e megelőző módokhoz és megint csak ő az, aki az adott esetben meghatározza, melyik eszközhöz és módhoz folyamodjanak.

Mielőtt megvizsgálánk és megvitatnánk az orvosok esetleges tanácsait és ismertetnénk az idetartozó legújabb tudományos felfedezéseket, vessünk még egy futó tekintetet a termékenyítés folyamatára: A férfimág a nemzés ideje alatt behelyeződik a hüvelybe, ahonnan azután a méh felszívja; a méhüregeben vagy valamelyik kürtben találkozik a petefészekből kitolt petével és ezen a ponton a hím és női sejtek egybeolvadása megtörténik. Az így megtermékenyített pete bekapaszkodik a méh falának nyálka-

hártyájába, ahol befészkelődik és ezzel megkezdődik a terhesség.

Ha jól megértettük a jelenségek szövevényét és ha levonjuk belőle a logikus következtetéseket, megértjük, hogy a fogamzás elkerülése végett meg kell gátolnunk a spermatozoid és a pete találkozását. Már a történelemelőtti idők-től alkalmazták a legkülönbözőbb módszereket, amelyek közül csak néhány legfontosabbnak vélt eljárást írunk le. Az egyik legrégebb és legelterjedtebb mód a coitus megszakítása, mikor a férfi a kritikus pillanatban visszahúzódik. Már a bibliában is találkozunk ezzel az eljárással az *Onán*-ról szóló részben: »De *Onán* tudván, hogy a gyermekek nem lesznek az övéi, valahányszor fivérének feleségével érintkezett, magvát a földre eresztette, nehogy fivérének gyermeket adjon.« Minthogy ez a módszer egyáltalán nem kíván különös tudományt, sem valami eszközt vagy orvosságot, ez a nép minden rétegében nagyon elterjedt, úgyannyira, hogy egyes statisztikák szerint a házastársak 40%-a rendszeresen gyakorolja a megszakított coitust.

De éppen ezen eljárás nagy elterjedtségénél fogva legtöbbször orvos megkérdezése nélkül cselekszik azt. Szükségesnek tartjuk, hogy rámutassunk a módszer hátrányaira. A megszakított coitus érzékenyen lecsökkenti a velejárási kényeztetést és káros befolyással van az idegrendszerre. Jellegző, hogy a hatás többnyire csak nagysokára jelentkezik, amikor a nehezen gyógyítható valóságos ideges állapotok már beálltak. Az ideges zavarok mellett fizikai zavarok is fellépnek és lerontják az életkedvet. A nemzés normális érzései és hatásai elváltozást szenvednek, mégpedig olyan súlyosakat, hogy a természetesen lefolyó coitus visszaszerzése nehéz és hosszadalmas lehet.

És ne tévesszük szem elől e mód alkalmazásának közvetlen kellemetlenségeit sem, amikor a férfi az élvezet előtti visszahúzódásra kényszerül. A kényeztetés nagyon megcsökken; ami a nőt illeti, ő általában nem is jut az »érzéki mámoráig« és gyakorta folyamodik az onanizáláshoz, hogy kielégüljön. Röviden, a megszakított coitus távol marad a valódi tökéletes nemi egyesüléstől. Igen sok házasság hajótörést szenvedett már ezen a sziklán. A férfi szívesen fordul más nőhöz, akivel nem kell erre a módra fanyalodnia, a feleséget pedig érzékenyen érinti a nemi viszony rendellenessége és

a kielégületlenség. A megszakított coitus a szegénysorsúak számára az egyetlen elérhető fogamzásellenes módszer, ami az orvos szerepét itt annál fontosabbá teszi, mert nem érheti be azzal, hogy megállapítsa a már bekövetkező bajt, hanem mert igyekeznie kell azt meg is előzni.

Különben a házastársak, akik ezt a káros formát gyakorolják, nem mentesek a meglepetéstől és a feleség, amikor a legkevésbé várja, egy szép napon teherbe esik. Elég, ha a férfi a hüvelyből egy tized másodperccel megkésve húzza vissza tagját, hogy egy-két sperma-csöpp már elhelyezkedjék a szeméremajak belépőjén. Tekintettel a spermatozoidok fürge mozgékonyására, ez a kicsiség untig elég ahhoz, hogy a fogamzás megtörténjen. És még egy megelőző coitus után is fennakadhatott a makkon néhány sejtés ha a lemosás nem elég gondos, az az utána következő coitusnál a hüvelyben maradhat és megtermékenyíti a petét.

Egy másik nagyon elterjedt mód az ú. n. óvszerek használata. Ezeket vagy gumiból, vagy halhólyagból gyártják. A főhibájuk, hogy nagymértékben csökkentik a nemi érintkezés kényeztetését. Egy nagy előnyük is van azonban és pedig, hogy ugyanakkor védelmet adnak a nemi betegségek ellen is. Az ilyen óvszert friss és szellős helyen kell tartani, nem pedig a mellényzsebben, hogy a kaucsuk megtartsa rugalmasságát. A használatnál a végén egy kis szabad helyet kell hagyni, aminek az a célja, hogy lehetővé tegye a sperma felvételét. A nemzés előtt ajánlatos gyöngén bezsírozni, hogy az érintkezés ne bántsa a női nemirészeket. A lövellés után erősen össze kell fogni az óvszer szélét, hogy a hólyag tartalma ne csússzék vissza a hüvelybe.

Vannak nem megfelelően bepúderezett vagy bezsírozott óvszerek, amelyek alkalmasak a hüvely izgatására. A nyálkahártyák gyöngé gyulladása következhetik előbb, amely jelentéktelen ugyan, de a laikusra mégis nyugtalanító. Ezért ajánlatos az óvszert megmosni és megszáritani. A halhólyag tulajdonképp nem az, aminek neve mondja, hanem a bárány vakbeléből készült hólyag, amely olyan finom, hogy a legérzékenyebbek is használhatják. Minden ilyen óvszert szárazon kell felhúzni s aztán kell gondosan bezsírozni, miután a férfitagon kifeszült.

A megszakított nemzés és az óvszer alkalmazása azokhoz a fogamzás elleni módzatokhoz tartozik, amelyek megakadá-

lyozzák, hogy a sperma behatoljon a hüvelybe és amelyeknek a kezelése a férfit illeti. Most áttérünk azokra a módszerekre, amelyeknek alkalmazása a nőre hárul. Ezek vagy abból állanak, hogy a hüvelybe elhelyezkedett spermát hatástalanná teszik, vagy megakadályozzák a méhbe való behatolását.

E célra egész sor eszközt szerkesztettek, amelyeknek általános összefogó neve: *pessarium*. Komplikált szerkezeteket eszeltek ki szeleppel, rugóval ellátva, hogy a spermának behatolását megakadályozzák, viszont a méh váladékainak szabad kiömlését elősegítsék.

Ezek a kísérletek jórészt sikertelenek maradtak. Akárhány szerkezet, amely a műhelyben gyermekieszen egyszerű, az emberi testre alkalmazva megoldhatatlan nehézségekkel küzd. A pessariumnak a hüvelyben való elhelyezése már magában is nehéz. Mindenütt lágy és érzékeny nyálkahártyák, sehol semmi csont, semmi szilárd támaszpont. A fenntartás kérdése nehéz feladat. A nyálkás váladékok megtámadják a szerkezetet és fertőzőési gócot alkotnak. A genialis találmányok rendre felmondták a szolgálatot.

A hüvelybe illesztendő pessariumokat — hogy hatásuk legyen — ne csak orvos vizsgálja meg, hanem ő is helyezze el; mert helytelenül alkalmazva céltalanok. A szerepük az, hogy hézag hagyása nélkül egészen eldugaszolják a méhszájat és a méhnyakat ne nyomják. Ha a szerkezet jól is van így elhelyezve, elég lehet egy hirtelen mozdulat vagy a méhnek összehúzódása, hogy a pessarium lecsússzon a méhnyakról. Ezért minden nő, aki egészségi okokból visel pessariumot, győződjék meg a közönsülés előtt (ujjtapogatással), hogy a szerkezet helyén van-e? A havibaj előtt a pessariumot ki kell venni és csak a tisztulás befejeztével ismét visszahelyezni. Jó, ha ezt a műveletet a tisztulás előtt csináljuk, mert a méh állandóan választ ki némi nyálkát. Természetes, hogy ha ez a váladék felhalmozódik a pessariumon, abból baj lehet. Mindenesetre pár nappal a tisztulás előtt már ki kell venni a pessariumot és csak a tisztulás teljes befejezte után szabad visszahelyezni. Ennek az az előnye is van, hogy a nemiszervek közben pihennek.

A pessarium idegen test a szervezetben, tehát a nemiszervek tökéletes tisztaságát követeli. Vannak nők, akik semmi körülmények között sem tűrik a pessariumot. Akik tűrik, azoknak is irrigálással kell tisztán tartani. Naponkint

legalább egy irrigálás jó dolog. Este a külső nemiszerveket és a hüvelybejárást gondosan le kell mosni vízzel és szappannal. Reggel újra jó irrigálni. Irrigálásra a legjobb langyos tiszta víz, esetleg valami enyhe fertőtlenítőszerrel, például *chlorzinic-ke*, amit orvosnak kell felírni.

Van a pessariumnak újabb fajtája, amely nem a hüvelyben, hanem magának a méhnek belsejében van elhelyezve. Közkedveltségét az adja, hogy a tisztulás ideje alatt sem kell kiemelni és csak minden negyedik hónapban váltandó.

Az ilyen méhbéli pessariumnak nem az a szerepe, hogy megakadályozza a spermatozoidok behatolását a méhbe, — a korongja nem zárja el teljesen a méh bejáratát — hanem az, hogy állandó inger alkalmazásával a méh nyakát alkalmatlanná tegye a pete fészkelésére és ne engedje meg a pete megtapadását. Nézetünk szerint ez az eljárás nem veszélytelen. Okunk van hinni, hogy sok rosszindulatú daganat ennek az állandó ingernek következménye. Itt rá kell mutatnunk arra is, hogy a méhbéli pessarium használata nem a tulajdonképpeni fogamzást, hanem csak a megtermékenyített pete megtapadását gátolja meg. Ez tehát — hogy úgy mondjuk — a terhesség megszakításának egy formája, ami a vallás és az állam felfogása szerint elítélendő cselekmény, óva intjük a párokat az ilyen pessariumok használatától.

A fogamzásellenes módok átvizsgálása során eddig azokat vettük szemügyre, amelyek a fogamzást mechanikus közbelépéssel akadályozzák meg oly kép, hogy kaucsuk vagy fém vagy más merev anyag segélyével választjuk el a spermát a belső nemiszervektől. Most szólunk a vegyi módokról, amelyek alkalmas összetételű szerekkel elpusztítják a hüvelybe jutott spermatozoidokat. Ezeket közösülés előtt kell a hüvelyben a lehető legmélyebben elhelyeznünk. Hatásuk azonban nem teljesen megbízható. Egy példa a legjobban megérteti ezt. Az ilyen szerek olvadó merev zsiradékokban vannak oldva (mint a végbélkúpok), — hogy hatni tudjanak, előbb el kell olvadniok, amihez a hüvely melegén kívül kellő nedvesség is szükséges. De ha történetesen a hüvely váladéka nem elég és a szerv falai szárazak, a szer hatása elmaradhat.

A fogamzásellenes ilyen szerekkel szemben a nők alkalmazkodása nagyon különféle. Némely nőnél fehérfolyást idéznek elő, míg másoknál nem járnak semmiféle káros követ-

kezménnyel. A férfi húgycsőve is érzékeny lehet bizonyos szerekkel szemben. Tudunk olyan esetről, ahol a férfi húgycsőgyulladás kapott, amely átterjedt a hólyagra is úgy, hogy a gyógyulás több hétig tartott.

Más szereket folyékony állapotban vezetnek a hüvelybe. Ez előnyösebb, de ezeknek viszont habzani kell s ha ez véletlenül nem áll be, akkor semmiféle biztosíték sincsen, hogy a szer hatása eljusson mindenüvé, ahová kell.

Hogy teljes munkát végezzünk, emlékezzünk meg arról a módról is, amikor antiszeptikus anyaggal szórják be a nemiszerveket. Minthogy az a módszer sem ad nagyobb bizonyosságot, mint az imént felsoroltak bármelyike és minthogy alkalmazása még bonyolultabb, nem is ajánlható.

Végül pedig még azzal is meg lehet néha akadályozni a fogamzást, ha a hüvelybe jutott spermát onnan egyszerűen kimossuk.

Az olvasók, akik gondosan olvasták a fogamzás lefolyását, magyarázat nélkül is megértik, hogy ha a mag nem lenne mozgó tömeg és a méh nem lenne a szívásra alkalmas szerv, úgy elég lenne a fogamzás megakadályozására a hüvelynek egyszerű irrigálással való áttisztítása. Így azonban megeshetik, hogy az irrigálás későn jön és hogy nem jutván a méhbe, nem tudja elpusztítani a spermatozoidokat. De ha az irrigálás nem is biztos fogamzásgátló, egy előnye van: hogy a hüvelyt tisztán tartja. Langyos vízzel, bőségesen kell alkalmazni. A vízben feloldandó fertőtlenítőszer az egyéni ízlés szerint változhatik. Valamely szer az egyiknél kedvezőnek bizonyul, a másiknál meg undort kelthet. Mindenestre ajánlatos a szer gondos megválasztása.

A biztonsági szivacsok középvonalba esnek a mechanikus és vegyi módok között. Természetes szivacsból vagy gumi-spongyából készülnek ezek, diónagyságban és körülbelül 10 centiméternyi szálban végződnek. A szivacs be van itatva valami antiszeptikus szerrel; és a közösülés előtt jó mélyen be kell őket tenni a hüvelybe. Használat után a szabadon függő fonálnál fogva könnyen kihúzhatók. Ugyanaz a szivacs többször is használható, ha jól kiöblítik és tisztán tartják.

* * *

Általában a sebészi magtalanítást összetévesztik a kasztrálással. Pedig egészen más dolog mind a kettő. A kasztrálás

abból áll, hogy kivétnek a nemzőmirigyek, vagyis a férfínál a herék, a nőnél a petefészkek. Ez a műtét az egyént megfosztja a szaporodó sejteket készítő szerveitől. A magtalanítás ellenben nem támadja a szaporodó szerveket, nem gyakorol olyan általános hatást a szervezetre, amely csökkenthetné a szeretkezési lehetőséget. Nem fosztja meg az emberi lényt semmiféle szervétől és a nemzőmirigyek is épen maradnak. Arra szorítkozik, hogy leköti az összeköttetést a mirigyek és a kivezető csatornáik között. A férfínál így elzárják a heréktől a férfitaghoz vezető utat, a nőnél a petefészektől a méhbe menő vezetéket. A férfi hasüregen kívül eső vezetékeinek lekötése nem jár nehézséggel, éppúgy mint a nőnél a petefészektől a méhbe vezető csőé.

Sikerült műtét esetén az egyén 3 nap alatt gyógyul. A dolog valamivel nehezebb a nőnél, ahol a közbelépés oly szerveket érint, amelyek a hasüregben fekszenek. De a mai sebészet elé ez a műtét sem gördít legyőzhetetlen akadályokat. Mindenesetre a gyógyulás hosszabb, mint a férfínál. Legalább kétheti klinikai kezelés kívánatos.

Ha hangsúlyozzuk az ilyen magtalanítási eljárást, ezt nemcsak azért tesszük, hogy megkülönböztessük a kasztrálástól, hanem azért, mert ez az egyedüli mód, amely biztosan elhárítja a fogamzás lehetőségét. Ez a mód egyedül lehetséges és ajánlható nyugodt lelkiismerettel az olyan nőknek, akiknek egészségi állapota okvetlenül megkívánja az elhárítást.

Az U. S. A. 18 államának van olyan törvénye, amely előírja, hogy gyöngelméjűek, epilepsziások, alkoholisták, elmebetegek, bűnöző hajlamúak nemzőképességét ilyen operációval meg kell szüntetni. A fenti törvények alapján magtalanított sokezer egyénnél nem mutatkozott ebből folyó zavar. Több esetben inkább az elmeállapot némi javulását állapították meg. Svájcban megfigyelték, hogy a megrögzött csavargók a magtalanítás után engedtek csavargási ösztönyükből és munkás, rendeséletű emberekké váltak.

A Röntgen-sugarakkal való magtalanításnak némi előnye van a sebészi műtét felett: ideiglenes magtalanítást okozhat, ami néha eltűnik, ha a besugárzást megszüntetik. Mégis e módszer alkalmatlanságait sem szabad felednünk. A hatása kiszámíthatatlan lehet és a nemzőmirigyek kiválasztó működésében nehezen elhárítható károkat is okozhat. Másrészt

a sugarak adagolása nehezen szabályozható, úgy, hogy esetleg az ideiglenesre tervezett magtalanítás véglegesre sikerül. Ez a két hátrány, legalább ezidőszerint, csaknem alkalmatlanná teszi a módszer használatát.

E fejezet teljessége kedvéért röviden felsoroljuk még a fogamzást gátló olyan módokat is, amelyek még nincsenek eléggé kipróbálva, de amelyek nagyon jelentős szerepre hívatottak az emberi nem történetében. Olyan kísérletek is folynak, hogy a fogamzás elleni immunizálást hormon-kezeléssel ériék el. Ez abból áll, hogy a spermából a nő bőre alá 1% -os oldatot fecskendeznek. Az ilyen befecskendezés adagja 1—2 csöpp között váltakozik. Néhány injekció után a nő elveszti fogamzási képességét, de a kezelés tovább folyik. Elég a befecskendezés szüneteltetése, hogy a fogamzási képesség helyreálljon. Eddig legnagyobb részt még csak állatokon kísérleteztek, nőknön ezideig még nagyon keveset, azt is főleg Angliában és Oroszországban. Legújabban Amerikában kezdtek ugyanily irányú kutatásokat. Az eredmény ezideig még nagyon bizonytalan. A gyakorlatban ez a módszer nem igen kerülhet alkalmazásba. A kezelés azon alapul, hogy egy belső mirigy hormonját viszi a kísérleti egyén vérkeringésébe s ezzel azt a hormon ellen »immunizálja«. Tudjuk, hogy azok a nők, akik túlsókat közöszülnek (prostituáltak), szinte szaturálva vannak spermával, ami őket annak hatása alól mentesíti. Valamikor talán elég lesz átvinni a spermát mesterséges úton is, hogy előidézzük ezt a telítést.

Még ha feltételezzük is, hogy ez a nemzést gátló módszer ártalmatlan és biztos lesz, minőig megmarad az a hátránya, hogy rendszeres befecskendezést kíván. Sokkal gyakorlatiasabb lenne, ha ez a készítmény pilula formájában volna beadható és ez elég lenne a fogamzás gátlására. A spermával való befecskendezés nagy hátránya különben, hogy letompítja a nő kéjvágyát.

Haberlandt professzor egy legújabb felfedezése elhárítja az itt jelzett hátrányt. Az ő készítménye pilula formájában kerül használatba. Nem spermából, hanem a *terhes* és *szoptató*s nők petefészkeinek hormonjaiból készül. Ebben a két időszakban, amint tudjuk, a nő nem fogamzóképes és a hormonjai alkalmasak immunizálásra a fogamzás ellen.

A magtalanítás ilyen módszerei még nincsenek megálapítva, de úgy látszik, hogy sikert tartogat részükre az idő.

A férfi-tehetetlenség (impotencia)

A nőnél meg lehet különböztetni a meddőséget a nemi hidegségtől, a férfinál azonban a nemiszerv és nemi élet valamennyi tökéletlenségét ebben az egy szóban szokták összefoglalni: »tehetetlenség«, Valóban az a tény, hogy a nő hordja és hozza a világra a gyermeket, vezetett arra, hogy élesen megkülönböztessék benne a szeretőt és az anyát. A fajfenntartáshoz a nőnek nem kell tökéletes szeretőnek lenni és tudunk nőket, akik »hidegek« és amellet normális anyák. Fordítva: a meddő nő szenvedélyes szerető lehet.

Érdemes megjegyezni, hogy a nagyközönség a tehetetlenség alatt csak a hímvesző merevedésének lehetetlenségét érti, holott ez a szó más zavarokat is kifejez, nevezetesen a belső váladékok zavarait, amelyek a női meddőségnek megfelelő betegséggel végződnek. Így igen sok, a szó általános értelmében nemzésre tehetetlen férfi normális módon tud közöszülni. A fogamzás elmaradásáért sok ilyen esetben a nőt teszik felelőssé és sok laikusnak eszébe sem juthat, hogy azt teljesen a férfinak tulajdonítsa. Csak orvos lehet, aki felvilágosítja a házaspárt.

Amíg a nő szerepe a gyermeknemzésnél hosszabb időre terjed (mert nem elég a fogamzás, hanem megrögzíteni a megtermékenyített petét, azt végig kihordani és megszülni is neki kell), addig a férfi feladata egyetlen tényre szorítkozik: a coitusra. Az erre szánt működés az adott pillanatban sokkal erőteljesebb és bonyolultabb, aminélfogva az

ezzel járó anomáliák is számosabban és változatosabb formákban jelentkeznek.

A coitus négy tényezőt követel: az ingerületet vagy nemiösztönt, az erekciót vagyis a penis megmerevedését, a kilövellést vagyis a sperma bevezetését, végül az »érzéki mámort« vagyis a lelki hatást. Ezeknek az elemeknek mindenike ki van téve erősebb-gyöngébb zavaroknak és ha a négy állomás bármelyike is hiányos, már nem tud rendesen lefolyni a közösülés. Ebből látjuk tehát, hogy a férfi-tehetetlenség nagyon szövevényes dolog. Pontról-pontra kísérni a tehetetlenség minden változatát nem is lehet, beérjük tehát a legáltalánosabb formák bemutatásával és az okok megvilágításával.

Ami a nemi mirigyek által felidézett kényeztetet illeti, a férfinál, mint a nőnél alig fordul elő ennek teljes hiánya. Nemiösztön nélkül való férfi éppen úgy nincsen, mint táplálkozási ösztön híján való. Legfeljebb ez az ösztöne kisiklott, nem a normális hajlamok vonalán halad tovább és ekkor már átkerültünk a nemi perverziók terére. Az az ember, aki csak a perverz élvezeteket ismeri, már természeténél fogva tehetetlen, mert az egyszerű coitustól igen gyakran undorodik.

Van rá eset úgy a férfinál, mint a nőnél, hogy az érzéki mámort a coitus kiváltja, de mégis úgy, hogy ennek a legfőbb kényeztetetnek perverz praktikák a feltételei. *Hirschfeld*, *Ábrahám* és *Vachet* a nemi perverziókról szóló könyveikben elmondják egy osztrák kapitány esetét, aki, noha máskülönbben jó házaséletet élt, tehetetlen volt feleségével szemben. Ellenben a nyilvános házak leányainál a legkiválóbb férfiasságot tanúsította. Ennek az oka pedig, hogy törvényes hitvesével nem mert azokhoz a praktikákhoz fordulni, amik nem zavarták a prostituáltakat.

Ez tipikus példája a »viszonylagos tehetetlenségnek«, ahol a libidót csakis különös körülmények keltik fel, de azok aztán felkeltik.

Térjünk át a merevedés zavaraira. Férfiak, akik megvannak áldva normális nemiösztönrel, akik képesek szenvedéllyel megkívanni egy nőt és akik elfordulnak minden perverzítástól, bizonyos körülmények között nem tudják előidézni a merevedést, ami lehetetlenné teszi a penis betolását és így a közösülést. Tudjuk a férfi-nemzőszeret leírás-

sából az idevonatkozó fejezetben, hogy az erekciót a vérnek a tag üregei testébe való ömlése idézi elő, ez pedig az erekció idegeinek izgalmatól ered.

Tegyünk különbséget a teljes és a viszonylagos tehetetlenség között. A viszonylagos tehetetlenséggel sújtott férfiak nem képesek a nemzésre, hacsak nem bizonyos adott körülmények között, míg a teljesen tehetetlenek sohasem tudják elérni az erekciót. Ez a nehezebb eset, míg az előbbi egyszerűen múló működési zavarok következménye.

A múló zavarok oka kimerültség is lehet. A kizsárolt organizmus érzi, hogy minden működése gyöngül, a nemi működést sem véve ki. Egy latin közmondás nagyon kedves formába önti ezt az igazságot: »Sine Baccho et Cerere fuget Venus«, magyarul: »Bor és Kenyér nélküli helyről menekül a Szerelem«, — egyszerű nyelven: étel-ital nélkül nincsen szerelem. Hiányosan táplált férfi, még ha megmenekül is a tehetetlenségtől, sohasem lehet eszményi szerető.

A kimerítő, lázas betegségek elmúltával a férfiak sokszor tehetetlenek egy időre. Ugyanúgy a nagy vérvesztéssel és erőhianyatlással járó műtétek után a legférfiasabb férfi is átmenetileg tehetetlen maradhat.

Vegyük szemre a főbb betegségeket, amelyek ronthatják a férfi nemi tehettségét. Elsősorban a cukorbetegség és a vese-gyulladás, kivált előrehaladott krónikus formában. Ami a tüdővérszt illeti, az a test elgyötrésével kezd, míg végül néha tehetetlenné teszi a férfit. Minden elhízással járó betegség lecsökkentheti a férfi potenciáját.

Egyébként a különféle lassú mérgezések is kedvezőtlenek a nemi működésre, sőt néha tehetetlenséget is okoznak, így nevezetesen az erekció zavarait okozzák a mesterségbeli (ipari) ólom-, higany-, foszfor-, bróm-, jód-, stb. mérgezések. Az alkoholizmus és a többi méregszervenvedélyek (morfinizmus, kokainizmus) is gyöngítik a nemi erőt, ha kezdetben azt növelték is. Maga a nikotin se közömbös. Szervenvedélyes dohányosoknál csökkenti a nemi mirigyek működését. Kétségtelen, hogy mindezen esetekben nem magát a tehetetlenséget kell kezelni, mint inkább az azt okozó bajt.

Sokkal szövevényesebb az *ideges* tehetetlenség problémája. A férfi sokszor nem találja az okot, ami a merevedést gátolja és komolyan megretten néha a legcsekélyebb akadálytól, amit nem ismer. Néha a nő kissé jobban kifejtett

érzékenysége, piszkos szoba, kényelmetlen ágy, vagy egyáltalán nem megfelelő helyiség olyan kedvezőtlenül hat a férfira, hogy tehetetlenné válik, mert hiszen a közösülés épúgy pszichikai, mint fizikai jelenség. Ha már a kevésbé kedvező szerelmi légkör hatása előidézheti ezt a hiányosságot, ugyanez történhetik azokkal a férfiakkal is, akik nemi érintkezést tartanak fenn olyan nővel, akit nem szeretnek. A nőnek legkisebb hibája, például rossz illata, közönséges mozdulata, valamely durva szava, egy csapásra eloltja a férfi lángját. Bizonyos, hogy ezeket az embereket a tehetetlenek közé sorolni túlzás lenne, habár gyakran azoknak tartják őket. Az ilyen esetek halmozódása azonban már kétségtelenül hiányos potencia jele. Néha elég, hogy egy nő gúnyos célzást tegyen szeretőjének pillanatnyi gyöngeségére, hogy ez a kétségbeesésig megrémüljön és azt higgye, a szerelmi élvezetekről örökre le kell mondania.

Eszerint minden kedvezőtlen külső körülmény előidézheti a tehetetlenséget. Az a tudat, hogy »kény szer cselekedetről van szó, már elegendő arra, hogy a normális férfi fizikai tehetségét megbénítsa. Ez alkalommal felelevenítjük az emléket azoknak a középkori ítéleteknek, amelyek abból állottak, hogy nyilvános próbatételre ítélték azt az embert, aki arra volt gyanús, hogy mesterkedéssel meg akarta akadályozni a házasság beteljesedését. Szinte felesleges hozzátenni, hogy a próbatétel nyilvánossága a vádlottat tehetetlenné tette. *Vanette* »A szerelem a házasságban« című művében így írja le az efajta ítéletek furcsaságát:

»Ezer ember közül alig akad egy, aki győztesen kerülhet ki az ilyen nyilvános próbából. A szeméremrészeink nem engedelmelkednek akaratunknak, annál kevésbé a bíróság rendeletének. Lelohadnak akaratunk ellenére és gyakran mintha megfagytak volna, mikor a szívünk erősen lángol. Mikor engedelmelkedni akarunk a gerjedelmeinknek, eltűnik bátorságunk, gyűlölet fogja el szívünket és a szeméremérzet nem enged semmi szabadosságot.«

A férfiak általában nagyon hiúk a férfiasságukra. »Tehetetlen« az ő szemükben súlyos sértés. Ezért van az, hogy olyan gyakran esnek a gúnyolódás miatt a potencia ideges zavaraiiba. És minthogy a merevedés folyamata megfelelő lelkiállapothoz van kapcsolva, az, aki meg van győződve arról, hogy normális merevedésre képtelen, autoszugesztíó útján

csakugyan azzá válhatik. Idézzük ez alkalommal az előbb említett művet:

»Egyik betegünk, még mikor gyermek volt, megállapította, hogy penise kisebb mint társaié, amiért folyvást gúnyolták őt. Noha ez a testrésze később utóírta a gúnyolódókéét és megkapta normális nagyságát, nem tudta elhagyni egyre bántó gondolatát e szervi hiba miatt. Félt lányokhoz menni, hogy nevetnek rajta. Végre elhatározta, hogy ellátogat egy nyilvános házba, de a kirándulás ott is kudarccal végződött; valóban tehetetlen volt.

Kezelés alá vétette magát, mert időközben megismert és megszeretett egy leányt, de házasságot szervi hiányossága miatt nem mert ajánlani neki. Egyik barátja, akinek bizalmasan mindent elmondott, hozzánk utasította azzal a reménnyel, hogy talán sikerül a helyzeten változtatnunk. A gyógyulás hamarosan és egyszerű lelki gyógyítással be is következett. Házassága óta tehetsége sohasem hagyta cserben.«

A pszichikai akadályok egy másik kategóriája erkölcsi természetű. Megtörténik, hogy a feleségével normális nemi érintkezésben élő férj egyszer ráadja fejét, hogy az elterjedt módon idegen helyekre csatangoljon. Egyszerre csak tehetetlennek érzi magát. A leány gúnyja és nevetése csak még inkább növeli zavarát és az erekció nem indul meg. Ennek a tehetetlenségnek igazi oka nem a sértett hiúság, hanem inkább az öntudatlan fellázadás önmaga és cselekedete ellen, amit önmaga is erkölcstelennek ítél. Elveszti »férfiképességét«, mert elítéli önmagát, amiért meg akarta csalni feleségét.

Ugyanez az erkölcsi akadály mutatkozhatik egy fiatal leánnyal szemben is, mikor a férfi észbe kap, hogy bűnt követ el a túlfiatal leánnyal szemben. A vágya lehet a leghevesebb, a cselekedethez szükséges mechanikai feltételek mégis cserbenhagyják.

Az erkölcsi megtorpanás mellett a félelem is gyakori tényező az erekció elmaradásában. Felléphet a félelem a kileséstől, a botránytól (coitus nyílt vagy bizonytalan helyen), vagy ami még gyakoribb: a ragálytól. Maga a pusztá gondolat, hogy hurutos vagy szifiliszes bántalmaknak teszi ki egészségét, annyira hathat a férfi pszichikai állapotára, hogy az erekció idegei felmondják a szolgálatot.

A lövellés zavarai ugyanazon okból következhetnek be, mint a merevedés tehetetlensége. A teljes világosság ked-

véért tegyünk különbséget kétfajta zavar között: a lövellés bekövetkezik, de nem jókor, vagypedig teljesen elmarad.

Az időelőtti lövellés, aminek a tréfás neve »iaculatio ante portas«, igen gyakori eset az ideges férfiaknál. Néha olyankor következik be, amikor a férfi nagyon vágyik egy nő után s azt végre sikerül elérnie. Az izgalom olyan fokú lehet, hogy a legkisebb érintés már befejezi az eiaculatiót. A nő tehetetlenséget állapít meg, hacsak a férfi hamarosan nem javít a hibáján. Ha csakugyan csak véletlen az eset, akkor ez sikerül is.

Lelki (ideges) okok is okozhatnak időelőtti lövellést. Van de Velde mondja erről: »A korai kilövellés enyhébb alakját találjuk teljesen egészséges és potens férfiaknál, akiknél ez csak időnkint lép fel. Különösen a tudósok és művészek közt fordul elő, akiket intellektuális körök női igen szívesen választanak szerelmi társul.

A tipikus időelőtti lövellés — ha azt nem a húgycsőnek gyulladásos bántalmi idézik elő — már igazi ideges betegség. Okai különfélék és bonyolultak. *Marcuse-zal* egyetértve, mi a korai lövellést ideges bántalomnak tartjuk.«

Az aggodalom, hogy »idejére nem áll készen«, a titkolt kételkedés a maga képességében, a meglepetéstől való félelem, a benső tiltakozás társának meggyalázása ellen (például a büntudat, a fertőzéstől való félelem, egy más személy megkínánása) megannyi lelki oka lehet a korai lövellésnek.

Látjuk, hogy az időelőtti lövellés okai olyanfélék, mint amelyek az erekció zavarait okozzák. A lelkiismeret közbeléphet mind a két esetben. *Van de Velde* közölte egy házassági férfi történetét, aki egy szolgálóleány szüzességét akarta elvenni. Életében először éri az »ante portas«-lövellés szívegyene. Az újabb kísérletek is hiábavalóknak bizonyultak. A nem alkalmi, hanem igen gyakori vagy állandó zavarok, akár az erekciót, akár a kilövellést rontják, már komoly ideggyógyítást kívánó, mély lelki rétegekből eredő igazi ideges betegségek.

Minden természetellenes kielégülési módszer a megszakított coitustól a »carezzá«-ig (ezek közül az első abból áll, hogy megszakítják a nemzést a lövellés pillanatában, a második meg abban, hogy visszatartják a lövellést a coitus megnyújtása kedvéért) végül okaivá válnak azoknak a zavaroknak, amelyek az időelőtti lövellések beteges jelenségeihez

vezetnek. Nem ritka, hogy házastársaknál, akik a coitus megszakítását hosszú éveken át gyakorolták, a férfi, még ha végül már a normális coitust akarná is, arra már nem képes.

A férfi-tehetség szempontjából még súlyosabb baj a hosszantartó önmegtartóztatás. Minden működés, amely hosszabb ideig szünetel, végül elgyengül, éppúgy, amint a működésétől megfosztott szerv elsorvad.

Hirschfeld doktor közli *Mantegazza* szavait:

Ismertem egy nemes fiatalembert, aki hogy feljusson a tudomány és becsvágy legmagasabb pontjára, szüzességi fogadalmat tett, amit szigorú hűséggel be is tartott harmincadik évéig. Miután célját elérte, eljöttek hitte az időt mindannak pótlására, amit elmulasztott és végre a szerelemre gondolt. De ez nem válaszolt többé a hívásra. Hiába könyörgött a leghízelgőbb csábításokkal, Vénusz szeszélyes gyermekénél csukott fülekre talált. Végre tőlem kért tanácsot és én kezelésbe vettem. A gyógyítás soká tartott, de végre célt értünk.«

A szervi okokon kívül olyan lelki okok is közrejátszanak, amelyek már az elmeorvosra tartoznak.

Tehetetlenséggel járhatnak a külső nemiszervek eltorzulásai vagy a belső mirigyek betegségei is, még gyakrabban a húgycső zsugorodása vagy csatornáinak eltömődése, ami meggátolja a kilövellést. De mégegyszer ismételjük: a közösülés végrehajtásának (*nem a nemzésnek!*) a zavarai kevés kivé téllet lelki, *ideges* eredetűek.

Az orvosok, akik ismerik az ilyen betegeket, mikor azok az erekció hiányossága miatt kérnek orvosi tanácsot, tudják, hogy milyen fokig kell komolyan venni a helyzetet. Ami ilyen tünet már több hete megvan és akárhogyan is, de zavarja a közösülést, az komoly gyógyítást kívánó ideges tünet. A gyógyítására főképpen lelki módszerek valók, orvosságok csak kivételképpen. Szélhámós orvosság persze sok van forgalomban. A sarlatánok kiaknázzák ezt az aranybányát és a titkos szerek, amelyekkel a kifogástalan potenciát ígérik, sokmillió forgalmat érnek el. A legbizalmatlanabb ember hívó lesz, ha a »tehetetlenség« gyógyítására vásárolhat reményt.

Térjünk át a tehetetlenség másik fajtájára. Eddig az *impotentia coeundi-ról*, a közösülési tehetetlenségről beszélünk. Most a *nemzés* zavaraira, az *impotentia generandi-ra* térünk át.

A betegségnek ez a formája a férfi magtalanságát jelenti, megfelelően a női meddőségnek, amit már tanulmányoztunk az előbbi fejezetben.

Az *impotentia generandi* akár veleszületett, akár szerzett betegségből ered, a leggyakrabban sperma-hiányban mutatkozik, főképpen abban, hogy nem az egész sperma hiányzik, hanem csak a termékenyítő sejtek hiányoznak belőle. Ez a hiány a lövellő csatornák gyulladásából eredő eltömésének eredménye. Az is lehetséges, hogy a coitus normálisan megy végbe, de a kilövellés csak a penis lelohadása után történik, amely esetben a sperma nem minden esetben jut a rendeltetéséhez. A termékenyítés így sem lehetetlen, csak nehezebb és sokszor elegendő a nemi érintkezés jól megválasztott helyzete, hogy biztosítva legyen a sperma behatolása. Ezen az utóbbi bajon a mesterséges termékenyítés is segíthet és az ebben szenvedő férfi nincs gyermektelenségre kárthatva. »Azoospermia« az az állapot, amelyben a sperma a kellő mennyiségben lövellődik ki, de nincsenek benne spermatozoidok. »Oligozoospermia« az, ha csak kevés van, »asthenospermia«, ha a spermatozoidok életerejé gyöngé, »necrospermia«, amikor a spermatozoidok elhalnak vagy elvesztik mozgási képességüket.

Mindezen bajok a belső mirigyek zavaraiából is eredhetnek. Valóban — amint ezt már láttuk a férfi-nemzőszervek tárgyalásánál — a magnak, hogy termékeny legyen, több szerv (a herék, a mellékherék, a maghólyagok, a prostata stb.) váladékára van szüksége.

A hurutos bántalmakból származik rendszerint az azoospermia. A férfinál csakúgy, mint a nőnél, az ilyen hurut gyakorta vonja maga után a meddőséget.

Az orvos helyzete, akinek tanácsát a beteg ilyen bajra kikéri, nagyon kényes. Valóban, a kivett próba-sperma nem adja pontos képét, hogy az milyen ugyanazon egyénnél a közösülés alatt. Ma már részleteiben is ismerjük a magfolyadék termelésének mechanizmusát, tehát tudjuk, hogy a sperma minőségére a férfi pszichikai állapota sem hatástalan. Ez pedig változhatik egyik napról a másikra, a szervezet általános

állapota szerint. Végre a hüvely váladéka is átváltoztathatja a magfolyadék vegyi összetételét. Röviden, ha az első vizsgálat terméketlen spermára enged is következtetni, az orvos ne jelentse ki, hogy a betege meddő. Dr. *Van de Velde* azt ajánlja, hogy a férfi-sperma a coitus után a hüvelyből vétesék. Idézi *William H. Cary-t*, aki szerint kerülnünk kell a nagyon könnyen és gyorsan adott diagnózist.

»A tapasztalat kimutatta, hogy bizonyos esetekben a spermafolyadék nagyon szegény eleven spermatozoidban, mikor egyenesen a férfiből vétetik, míg jelentékeny mozgási erőről tesz tanúságot, ha a nő hüvelyéből szedik, ahol érintkezést talált a normális coitus folyamán kitolt váladékkal. Ezek a próbák arra tanítanak, hogy mielőtt kedvezőtlen véleményt adnánk, át kell tanulmányozni a fiziológiai viszonyt a férfi- és a női váladékok között.«

A nő hidegsége. (A »frigid« nő)

A nemi élet különféle zavarai és anomáliái között a leggyakoribb, de tudományosan kevésbé kikutatott jelenség a nőnek képtelensége a kiejérésre a közösülés alatt, — amit az östermészet az élőlényeknek juttatott jutalmul a fajfenn-tartás kötelességéért.

Östermészetet mondunk, mert a »hidegség« mintha csak a modern időkre vetett sarc volna, egyik visszája a civilizáció következtében raffinált izgalmú életnek. Az állatok nem ismerik a pázás idején a »hideg« nőtényt. Minél civilizáltabb az ember, érzelmi élete annál kifinomultabb és kényesebb az ösztönélete is, amelynek primitív és természetes működése zavaroknak van kitéve. E zavarok között — már mondtuk — a nő frigiditása a leggyakoribb.

Ez a jelenség annyira elterjedt, hogy a köztudatban a »frigid« nő nem is mint abnormális lény szerepel. Bizonyos társadalmi rétegekben szinte megszokott jelenség olyannyira, hogy ezek a szegény nők az állapotukban nem találnak semmi rendellenest és a természetes nemi gyönyöröket »malackodásnak«, »állati ösztönnek«, méltatlannak és tisztátalannak tekintik. Azt állítják, hogy csak túrik férjük nemi közeledéseit, erőltetett kedveskedéssel, de a legkisebb kiejéret nélkül. Nem értik, miért vannak olyan nagyra ezekkel a dolgokkal, míg ők egyáltalán semmiféle gyönyörűséget sem találnak bennük.

Későbbben a hidegség különböző okainak tanulmányozásánál látni fogjuk, hogy ezek a téves hiedelmek mennyire a mi hazugságon és álnokságon épült nemi erkölcsaink ered-

ményei. Vizsgáljuk meg legelőbb a statisztika adatait, amelyekből megláthatjuk, mennyire gyakori a »frigiditás«.

Két tanulságos statisztikát az orosz egyetemektől kaptunk a forradalom utáni időkből, amikor a társadalmi felfordulás felforgatta a nemi életről szóló előítéleteiket is. Így 1923-ban a moszkvai egyetem részéről megtartott adatgyűjtés a következő eredményről számol be:

A nemi érintkezést fenntartó hallgatók közül 48 %-nak szerzett élvezetet a viszony, 14 % undorodott a nemi érintkezéstől, 29 % közönyösen tűrte azt és az utolsó 9 % a férfival szemben érzett szerelem szerint érzett vagy nem érzett gyönyört.

Egy másik adatgyűjtést ugyanazon esztendőben a kazáni egyetem tartott. A hallgatók 44 %-a gyönyört talált a coitusban, 34 % közömbös maradt és 22 % undorodott. Köviden: 56 % volt »frigid« nő.

Adler Ottó egy művében a nőnek hiányos nemi érzékenységéről a következőket írja: »10 nő közül 4 semmit sem érez a nemi érintkezésben, hanem azt csak végigszenvedi a dörzsölés okozta gyönyör és a kilövelléssel járó kényeztetés nélkül.«

Brunner, a híres szülész írja: »Svájc keleti kantonjaiban a nők 50%-ánál a szó szoros értelmében vett »libidó«-ról szó sincs. Több ízben volt alkalmam ilyen irányú megfigyeléseket tenni és bizonyossággal állíthatom, hogy asszonyaink fele nem is ismeri a kényeztetet.«

Stekel, a híres bécsi ideggyógyorvos, a »frigiditás« tudományának egyik fő úttörője, az ő női betegkörében körülbelül 50 %-ra becsüli a frigid nők számát. Igaz, hogy ez az adat beteg nőkről szól, aminél fogva tudományos megállapításhoz nem ad biztos támpontot.

Ha a statisztikák többsége a frigid nők számát 50 %-nál többre becsüli, ezt csak kettős megszorítással fogadhatjuk el. Először igen sok nő a kérdésre adott feleletben tudatosan vagy öntudatlanul hazudik. Dicsőségnek számít náluk, hogy ők frigid, »meg nem értett«, a testi érzéken felül álló lények, vagy ami még ostobább: szégyellik bevallani, hogy a nemi élet az ő életükben milyen óriási szerepet játszik. Gyakran ezek még öntudatlanul is hazudnak. Lesz alkalmunk közelebről megismerni azt a típusú nőt, aki képes átérezni az érzéki mámort és aki az extázisban csaknem esz-

méletét vesztí, de azután nem emlékszik semmire, mert nem akarja beismerni, hogy ennyire rabja lett primitív nőstényi ösztönének.

Az első fenntartás, amit a statisztikával szemben teszünk, a következő: minden statisztika hazug, főleg ha a nők közlésén alapul, akiket titkos nemi életük felől kérdeznek. Azután meg kell állapítani, hogy a frigiditás mint tömegjelenség egyik országtói és egyik társadalmi milieu-tól a másikig változó. így például, a később még tanulmányozandó okok alapján azoknál a nőknél, akik hivatásból vagy ízlésből az intellektuális osztályhoz tartoznak, a frigiditás jelentékenyebb. Az összes civilizált államok között a frigiditás Amerikában a legelterjedtebb, míg a latin államokban és különösen *Franciaországban*, ahol a modern élet mechanizálása szerencsére még nem szorította ki a szerelem természetes örömeit, sokkalta ritkább.

Ezért nem alapítunk véleményt statisztikai számokra, amelyek nem mindig hitelt érdemlők és országok szerint változnak. Beérjük azzal, hogy kiindulási pontnak azt a kimondhatatlanul fontos tényt vegyük, hogy a nő frigiditása a legelterjedtebb nemi anomália.

* * *

A fentiekben a frigiditásról úgy beszéltünk, mint egyszerű, nem bonyolult jelenségről. Pedig valójában a frigiditás többféle kategóriájáról és fokáról kellene beszélnünk. Stekel: »A nő frigiditása«-ról szóló monumentális művében a következő osztályozást teszi:

1. Az »abszolút frigid« nő. Ez nem talál sem a coitusban, sem a szerelmi enyelgésben semmiféle gyönyört vagy ingert.

2. A »viszonylagosan frigid« nő. Ismeri az érzéki mámort, de csak ritkán, különleges pszichikai feltételek között, amikor azonban könnyen fellobban nála a nemi érintkezés vágya.

3. A »szenvedélyes és frigid« nő. A kielégíthetetlen nő fajtája ez, akinek tipikus példája *Messalina*. Nem tudja kielégíteni nemi vágyait, mert az enyelgések és a nemi tény felé soha ki nem elégíthető kéjszomjúság kergeti.

Természetes, hogy e három kategória határai nem élesek és egymásba olvadók. Ez is úgy van, mint minden osz-

tályozás: az ember az ellentmondó elemek keveréke, amelyeket nem lehet ugyanazon mintába önteni. Ezért nem is fogódzunk ezekbe a kategóriákba, hanem a kérdést gyakorlati szempontból nézzük és keressük, hogy mik a frigiditás okai és mik a gyógyítás módjai?

Fentebb szólottunk az »abszolút frigid« nőről; itt egy esetleges félreértést kell elkerülnünk. Igaz, »abszolút« frigiditás alatt értjük a fogékonyság hiányát a normális nemi érintkezés iránt, de nem magának a nemi ösztönnek hiányát. Olyan teljesen frigid nő, akiből mindenkorra hiányzik a kétértelműség minden lehetősége, nincsen és nem is volt soha. A nemi ösztön veleszületett minden lényel. Láttuk, hogy a csecsemő és a gyermek fejlődési fokán a kétértelműség ősi formái milyen kevésbé hasonlítanak a felnőtt nemi életéhez. Láttuk, hogy a gyermek szopása, izgalma, nemisége ugyanaz az élvezeti forma, amely hosszú fejlődés után jut el ahhoz az alakhoz, amelyet mi normálisnak tekintünk.

Nincs nő, aki teljesen híján volna a nemi ösztönnek, legfeljebb némelyiknél ez az ösztön más alakban jelenik meg, mint amelyhez mi hozzászoktunk. Az ilyen nők feltétlenül frigidnek látszanak, ha az érzéseiket a normális nemi érintkezés szemszögéből nézzük. A coitus teljesen hidegen hagyja őket, nem azért, mert nem ismerik a nemi ösztönt, hanem mert az ösztön olyan irányt vett, amelyet csak különleges módon lehet kielégíteni.

* * *

Merre kell keresni a nő frigiditásának okait?

A legkülönbözőbb okok játszhatnak közre, hogy megakadályozzák a nőnél a nemi érintkezés kiélvezését. A leggyakoribb ok: a férfi. A legtöbb esetben a férfié a felelősség a nő frigiditása miatt, mert nem tudta megadni azokat az előfeltételeket, amelyek az érzéki mámorhoz vezetnek.

Azért ne terheljük mindig a férfit az egoizmus és a brutalitás vádjával; még azt sem kell állítani, hogy nem szereti a nőt. Igen gyakran a férfi egyszerűen nem tudja a társal való bánás módját. A nő szerelemkeltő zónáinak nemismerése, az érzéki mámor különbözősége a két nemnél, a társadalmi hipokrizis és prűdéria okai ennek a tájékozatlanságnak. A nőt átvezetni a szerelem útvesztőin a kétértelműség

legmagasabb fokáig: művészet, amely mindenekeelőtt a nő anatómiájának alapos ismeretét kívánja. A tény, hogy sikerült a férfitagot a hüvelybe bevezetni, igen sok férfit kielégít és itt meg is áll az egész tudománya a nőről. Ez elegendő egy gyermek nemzéséhez, de gyakran elégtelen ahhoz, hogy élvezetet idézzon elő.

Az érzéki mámor kiváltása minden nőnél más-más egyéni feltételektől függ és csakis ezen feltételek teljesítése fejében lehetséges. Ez a tekintet adja a női frigiditás kezelésének kulcsát; ez az erotikus élet ábécéje. Kétségtelen, hogy a férfiak nagyobb része ezt nem tudja, de ez csak azt bizonyítja, hogy a huszadik század férfiai a szerelem művészetében járatlan.

A különös feltételek minden nőnél mások és mások. Néha nagyon könnyű őket megszerezni, néha meg ellenkezőleg nagyon bonyodalmasak, sőt betegesek azok.

Az esetek legnagyobb részében a látszólag frigid nő könnyen vezethető az érzéki mámorig, ha a férfi ki tudja kutatni a nő testének szerelmi zónáit. Az előző fejezetben már láttuk, hogy ezekhez a szerelmi zónákhoz tartozik a bőrfelület nagy része, a hát, a hónalj, a nyak, a fülcimpák stb., hogy ne is beszéljünk a nagyon jól ismert zónákról, mint: kebel, a tompor, a combok, a köldök, stb. Látjuk, hogy alig van a női testnek olyan része, amelyik ne lehetne megfelelő körülmények között szerelemkeltő zóna. Gyakran elegendő az érzéki mámor feltételül, hogy a férfi megtapintsa ezt vagy azt a szer elemkeltő zónát a coitus alatt. Bizonyos, hogy nem elég csak megtalálni a szerelemkeltő zónákat, mert kihasználni is kell tudni ezt a tudományt. Néha a leghevesebb ölelés hatástalan marad ott, ahol egy könnyed érintés felidézheti az extázist. E tekintetben minden nő másképpen kezelendő. A mi korunk nemi hanyatlása legjobban kiviláglik, amikor keleti könyveket olvasunk, mint a Kamaszútra, Anangaraga, stb.; ezekben ezer fogás leírását találjuk, amellyel a keletiek éltek szerelmi társuk kéjérzetének feltüzelésére. Megdöbbenve áll meg az ember a fizikai szerelem csodás ismerete előtt, ők nem a tehetetlen embert tartották megvetendőnek, aki nem tehet a betegségeről, hanem azt a férfit, aki képtelen volt a nőnek megadni a kijáró élvezetet. Nem tekintették baromi dolognak a gyönyörűséget, amelyet a szerelmi enyelgésekből és egészséges

érzékeségből kaphatunk, de ellenkezőleg az öröm- és szerelemnélküli, mogorva és minden kifinomultság nélküli szerelmi érintkezést tekintették rút cselekedetnek. Maga a természet is igazolja, hogy a férfi nemisége nem kizárólag a fajfenntartást szolgálja, mert a nemi ösztön a férfinál nincs a párzási idényre szorítva, mint az állatoknál, hanem egész éven át nyilvánul. Minden egészséges nő furcsának találná, ha a férfi a házassági kötelességeit csak kilenc- vagy tízhónapos időközökben teljesítené.

De, ha el is ismerjük, hogy a nemi ösztön kielégítése nemcsak eszköz, hanem végcél is: világos, hogy az ösztön kielégítésének elmaradása a nőt természetes jogától fosztja meg és még ezenfelül komoly szervi zavarokkal is sújtja. A kielégítéshez nem jutó nő nemcsak a regényírókat foglalkoztatja, hanem a nőorvosokat és az ideg orvosokat is. Idegesség, álmatlanság, az emésztőszervek zavarai, néha a hisztéria lehet az állandó női kielégítetlenség következménye. Állíthatjuk, hogy a valóban boldog házasság csaknem összeférhetetlen a nő kielégületlenségével. Ingerlékenység, mogorvaság, fizikai és pszichikai eltávolodás állhat be és szétválaszthatja a két hitvestársat, ha a nő a nemi érintkezésben kielégítetlen marad. Sok ilyen esetben a hitvestársak egyike sem sejtí a házasság szétbomlásának valódi okát.

Ezért állíthatjuk, hogy a férfi kötelessége nem szorítkozik a coitus gyakorlására. Kell, hogy ki tudja elégíteni a társnő nemi igényeit is. És erre mindig megvan a lehetőség, hacsak a nőben kimondottan abnormális érzések nincsenek.

Itt nem a férfi tehetségéről van a szó; vannak olyan nemi atléták, akik egyetlen éjszakán meglepő számbeli rekordokat érnek el és mégis kielégítetlenül hagyják a nőt; ezzel szemben meg olyanok, akik viszonylag gyöngye képességük mellett, tökéletes kielégülést nyújtanak társnőjüknek. Ez azért van, mert a nemi tehetségben nem a mennyiség, hanem a minőség a döntő.

* * *

Az első feltétel, aminek a férfi eleget tegyen, fentebb már szóba került. Legelőször is számot kell vetni azzal a különbséggel, amely a férfi és a nő érzésének lefolyása között

van. Valóban a nő (aránylag kevés kivétellel) a férfiénál hosszabb időt kíván ahhoz, hogy eljusson az inger elindításától a befejező érzéki mámorhoz. Sok nőnek látszólagos frigiditása onnan ered, hogy a férfi előbb »kész« a coitusszal, ami azután teljesen kizárja az érzéki mámort. Az efajta frigiditás könnyen gyógyítható: elég az, hogy a férfi kinyújtsa az enyvelgés idejét azzal, hogy ölelgeti és cirógatja a nőt, számontartva a nő különös szerelemkeltő zónáit, — amiket gondosan kitapasztal — s így elvezesse a nőt az izgalomnak egy távolabbi pontjáiig, hogy a bekövetkező nemi tényhez érkeve, a nő már kellően felizgult állapotba jusson, így hát előnyhöz jutott a nő, mert itt arról van szó — mint egy versenyfutásban — hogy ne induljon hátránnyal a kevésbé privilegizált fél: a nő. Ha ez nem elég, a férfi tegye meg a tőle telhetőt, hogy késleltesse a kilövellést (amire minden férfi képes egy kis jóakarattal) és hogy ne adja át magát a saját érzésének előbb, mint amikor a nő már egy sorba jutott vele az érzéki mámor bekövetkezése felé.

Ezek a legegyszerűbb esetek. Láttuk fentebb, hogy bizonyos nők szerelemkeltő zónái annyira különlegesek, hogy maga a nemi tény nem elegendő az érzéki mámor kiváltására. Mit mond erről *Stekeél*:

»Igen gyakran a »frigiditás« csak a coitusban nyilvánul meg, a nemi élet egyéb megnyilvánulásaiból teljesen hiányzik. Ez esetben nem lehet szó a nő nemi közömbösségéről. Legfeljebb, ha a hüvely érzéstelenségéről beszélhetünk. Minden nőbarátnak volt alkalmá példát találni a saját praxisában.

Most már eljutottunk ahhoz a ponthoz, ahol tanácsot csak az orvos adhat és pedig csak az ideg orvos. A különösen súlyos esetekben egy lelki szakorvos meghallgatása is tanácsos. Vannak közbenső jelenségek, amelyeknél a férfi egyáltalán nem szorul orvosi támogatásra. Azoknak a nőknek esetei ezek, akik normális módon nem jutnak el az »érezéki mámor«-ig, mert az ő fő-szerelemkeltő zónáik nem a hüvelyben található. Abban az esetben, ha a zónát — amint az gyakran történik — a klitoris adja, a férfi megtalálja a módját, hogy azzal éljen úgy, hogy a coitus alatt kezével ingerli a csiklót. A helyzet még nehezebb lehet a nő kényeztetésének olyan különössége által, hogy bizonyos praktikákat kíván, amiktől a férfi undorodik. A leggyakrabban a nő szégyelli bevallani

a kívánságát, de ha megteszi és ha a férfi hajlandó elkalandozni ezekre a terekre, ne habozzon és ne féljen attól, hogy áthajlik a perverzításba. Mert a normális és a perverz közötti határ inkább csak divat és meghatározás kérdése. Elég ráemlékeznünk arra, hogy az ókori Görögországban a férfi és ifjú közötti homoszexuális szerelem *Érosz* legmagasztosabb megnyilatkozásául vétetett és hivatalos elismerésnek örvendett. Az a tény, amely két lénynek örömeire szolgál, anélkül, hogy harmadik személynek kárára lenne, sohasem kárhoztatható. A normális és anormális közötti határ megvonása nem az erkölcsi alapon fecsegők és nem is az elégtelen ösztönűek dolga, hanem inkább az egyéni ízlésé és a szeretők esztétikai érzékenységéé.

Igen gyakran csak a nőnek az álszemérme és a férfinak tudatlansága idézi elő a nőnek látszólagos frigiditását, amint ezt *Stekel* a következőkben mondja:

»H. R. úrnő négy év óta feleség és még nem ismeri az érzéki mámort. Egy napon a férfi a szokottnál előbb tért haza és ebéd után lefeküdt egy kerevetre. Elkezdik a szerelmi enyelgéseket ártatlan játszadásokkal és a férj egyszerre csak hirtelen coitus-t végez hátulról. A nő érzéki mámorba esik és azt hiszi, hogy férje izgatószerrel adott be neki. Ez tagadja és állítja, hogy úgy viselkedett, mint rendesen. Az érzéki mámor olyan kábító volt, hogy a nő nem tudott egyébre gondolni sem. E naptól kezdve mindig eljutott az érzéki mámorig, amelynek mélysége és ereje soha sem csökkent«.

Így hát a férfi négy esztendőn keresztül élt a feleségével és soha eszébe sem jutott a közösülésnek ez a módja, — abban a helyzetben, ami legjobban megfelelt hitvestársa szerelmi feltételeinek. Így megtalálta a Columbus-tojás titkát és a frigiditás egyszerre eltűnt.

* * *

Az ember az öröklékenységnek és a környezetének alkotása. Az öröklött jellem, amit születésekor magával hoz, határozza meg a tehetségeit és hajlamait. Ezekkel ő még tulajdonképpen csak a nyersanyag, amelyből a környezete, azaz: nevelése, életviszonyai, élményei és a tapasztalatai kiformálják egyéniségét. Az ember nemiségében is megtaláljuk a veleszületett és a szerzett tulajdonságokat. De a

veleszületett elemek csak általában szabják meg a hajlamok főirányát; a döntő szerep a környezeté. A korai élmények fontosságát nem is lehet eléggé hangsúlyozni. Különösen az első szerelmi élmény hagy kitörülhetetlen nyomot a nemiségen.

Egy példa: A gyermek végignézi, amint a nevelő nő harisnyáját felhúzza. A mezítelen lábszár látása határozatlan, de mély kíváncsiságból, félelemből és izgalomból összetett hatást tesz rá. Ez a tapasztalat kiolthatatlan emléket hagy a lelkében. A lábszár és a nemiség elválaszthatatlanul társult gondolat marad .. . Ilyen élmény persze akármennyi érheti a gyermeket minden nagyobb hatás nélkül. Akadnak azonban olyan érzékeny pillanatok, amelyekben az élmény döntő hatású lehet. Ilyennek a hatására aztán a libidó hozzá van kapcsolva a »gyermekkori rögzítéshez«. Egész életén át a lábszárak bálványozója lehet az ilyen ember még akkor is, amikor már teljesen kiment a fejéből a döntő látomás. Ez a jelenet bevésődik az öntudatlan emlékébe és mert nem tudja az okát, nem is tud a hatásától szabadulni. Csak a modern ideg orvos, a pszichoanalitikus tudná ettől megszabadítani azzal, hogy átvezeti az elfelejtett és utóbb az öntudatlanból a tudatosba átszorított tapasztalatot. A világosságot rávétítve, eltünteti a hatását. Amire természetesen csak akkor van szükség, ha az ilyen vágy beteges fokú és a normális nemi életet zavarja.

A nőnek nemi érzéketlensége, frigiditása csaknem mindig ilyen benyomásokból ered. Néha visszanyúlik a rég elfelejtett gyermekidőkre, máskor a pubertás idejéből ered, nagyon sokszor pedig összeesik az első szerelmi próbával: a nászéjszakával.

A nászéjszaka majd mindig elhatározó a házasetlet jövőjére. A nőnek odaadása ránézve nagyfontosságú élmény. Sohasem felejt el a férfit, akinek odaadta magát. Ha a nő gyönyört talált, örökké hálás marad; az első kéjézés felejtethetetlen emlék számára. Semmi sem törölheti el ennek a szerelemnek a nyomát, amely még akkor is megmarad, ha a férfiban csalódott, vagy ha az szerencsétlenné tette őt, vagy ha a nő maga másba lett szerelmes.

De nem felejt el a nő a felavatójának ügyetlen viselkedését sem a nászéjszakán. Ha a férfi tehetetlen vagy ügyetlen, vagy ha brutális: egyformán nehezen helyrehozható

módon bántotta meg a feleségét és kockáztatta a házasság lelki harmóniáját is. Ha a női lélek ilyen sérülést kapott, abból betegség lehet, viszont ha a szerelem nyílt meg, nemcsak a kéjézés, hanem a lelki összetartozás is megszületik.

A nászjé szaka a férfinál is előidézhet valami kínos élményt. De ez sohasem olyan intenzív, mint a nőé, akinek képzeletét már régóta foglalkoztatta az elkövetkezendő tény, s aki nagy boldogságot várt attól.

A bécsi pszichoanalitikus, akinek a nő frigiditása felől való ismereteink nagy részét köszönhetjük, egy más különös példával is szolgál.

»Egy nő jött el hozzám egy és más idegzavar és különösen feltétlen nemi frigiditás panaszával. A házasság előtt teljesen normális leány volt. A nászjészakán a férj levette róla a takarót és felkiáltott: »Milyen kurták és vastagok a lábaid!« Aztán elkövette a coitust, ami a nőnek csak fájdalmat szerzett, teljes nemi közömbösséggel. A későbbi kísérletek sem enyhítették ezt a »frigiditás«-t. A férfi másfelé fordult és ők lemondtak a nemi érintkezésről. A nő nagyon jól tudta, hogy hidegségének a nászjé brutális sértés volt az oka.«

Nagyon jól tudta, hogy a nászjé volt a frigiditásának az eredete. A szerencsétlenségben való társai azonban javarészt nem tudják ezt és azt hiszik, hogy ők frigideknek születtek. Fentebb már mondtuk, hogy igazán frigid nők nincsenek. Csak olyan nők vannak, akik nem találják a kielégülés megszerzésének egyéni módját vagy akik elkerülik azt. Még lesz alkalmunk e kérdésekre visszatérni.

Különben néha, még ha a nászjé simán folyik is le, az érzéki mámor rendszeren egy-két napra, néha egy-két hétre a szüzesség elvételeitől számítva, elmarad. A fájdalomon kívül, amely elfojtja az élvezetet és ami a defloratiót és az utána következő tényeket kíséri: a fiatal asszony, aki eddig önferetőző játékot űzött vagy hüvelyen kívüli ingereket keresett, kénytelen hozzászokni a férfival való érintkezéshez, a nemi ténykedés ez újabb formájához. Meg kell tanulnia uralkodni az idegein, önkénytelen ellenállásán és megdöbbenésén, hogy szabadon átadhassa magát a teljes kéjézetnek. Meg kell valószínűsítania társával együtt az érzéki mámorhoz szükséges feltétlen fizikai összhangot. Előfordul az is, hogy az érzéki mámor az első lebetegedés után áll be. Ilyen esetben mindig feltehető, hogy a nő bensője fellázadt a testének odaadása

miatt, amit ő lealacsonyítónak tart. Csak mikor már anyává lett, érzi át teljesen asszonyi hivatását és nem riad vissza az érzéki mámortól.

Ez a példa átvezet a »lesbosi szerelem« határára, ami néha oka a nő érzéketlenségének a nemi érintkezés alatt. Ezt a kérdést bőven fogjuk tárgyalni »A beteges szerelmek« fejezetében. Itt beérjük annak a megállapításával, hogy vannak nők, akiket valamely véletlen alkalom — a gyermekkorban vagy később is — rácsábított a saját nembelihez való hajlamra. Ezt nem akarják beismerni; erősítik, hogy normális teremtmények, visszafojtják hajlamukat, férjhez mennek vagy viszonyt tartanak fenn férfiakkal. Igen sok esetben meglelik számításukat, mert tudjuk, hogy az emberek egy része biszexuális és kielégülést talál mindkét nemnél, anélkül, hogy az egyik végül uralomra jutna náluk. Azok a nők, akik nagyon erősen a lesbosi szerelem felé hajlanak, előszeretettel választják a coitushoz azt a helyzetet, amely eltakarja a női szerepüket: szívesen fekszenek felül és a coitus alatt a megfelelő férfi-mozgást végzik, hogy azt az illúziót érezhessék, mintha ők játszanák az »aktív«, férfias szerepet. Az okos ember, aki kilesi a nőnek ezt a viselkedését — amiről az sokszor maga sem tud — és megengedi a társnőnek e hajlam követését, hogy az érzéki mámorhoz jusson, könnyen eléri célját.

Nagyon elterjedt az a babona, hogy azok a nők, akik sokat onanizáltak serdült korukban, közönyösek maradnak a nemi érintkezés iránt.

Mindössze annyi igaz ebből a babonából (amelyhez annyi ostoba és ártalmas fenyegetés kapcsolódik), hogy az önfertőző fiatal leányoknál esetleg a csikló lesz és marad a házasságban is a lényeges szerelemkeltő zóna. De a csikló olyan közel van a hüvelyhez, hogy az ügyes férfi zavar nélkül tudja azt kielégíteni. Tévedés volna a frigiditásért a felelősséget az onanizálásra hárítani.

Az onanizálás és a frigiditás másfaja kapcsolatokat is mutat. Már mondtuk, hogy minden nőnek megvannak a sajátos élvezeti előfeltételei és hogy az érzéki mámor csak valamennyi előfeltétel fejében áll be. »Az érzéki mámor csak akkor váltódik ki, ha az egyén titkos nemi célja elért.« (Stekel.) Tudjuk, hogy azoknak a nőknek egy része, akik nem jutnak férjükkel az érzéki mámorhoz, az önfertő-

zésben keres kielégülést. A masturbatio mellett a nő olyan jeleneteket gondol el, aminőket a valóság nem nyújthat. Ezek a jelenetek bekapcsolódnak az élvezet sajátságos feltételei közé. Mindaddig, míg ezek a képzelődések csak kevéssé távolodnak el a normálistól és ameddig a férfi kielégítheti a vágyait, a nő — a valóságban fellelvén újra a kielégülést — könnyen lemond az onanizálásról. De ha bizarr, megvalósíthatatlan ötletei támadnak, a nő nem hagyja el az onanizálást, mert csak ezen az egy módon tudja elérni a kielégülést, így hát a nő nem azért frigid a nemi tény alatt, mert onanizál, hanem ellenkezőleg, onanizál, mert nem talál kielégülést a nemi érintkezésben.

Stekel közli egy betegének esetét, aki a házasság első évében nem tudott az érzéki mámorhoz jutni. Érzett csekélyebb ingert, de sohasem jutott befejező kielégüléshez. Az érzéki mámorhoz csak *analis* önfertőzés, végbélnyílásának ingerlése által jutott. Ujjait használta és azt hitte, hogy ez összefüggésben van a mosásokkal, amiket gyermekkorában az anyja végzett rajta. Egy napon a férj, akár véletlenségből, akár társnőjének öntudatlan mozgása által, *analis* érintkezést végzett. Olyan intenzív érzéki mámorral felelt a nő, hogy a férj, aki addig gúnyolta felesége frigiditását, igen kellemesen lepődött meg. Azóta a férj csak *analis coitust* végez és a két fél egyaránt meg van a dologgal elégedve. Nem minden ember képes a nő ilyen különös vágyainak engedni. Ebben az esetben a nő abba hagyta az onanizálást, minthogy fantáziája a valóságba ment át.

Sok nőnél, különösen azoknál, akik nagy apai szigor alatt nevelkedtek, más akadályok támadnak. Nem tudnak másképp az érzéki mámorhoz jutni, csak ha a férfitárs megveri és brutalizálja őket. Rendesen röstellik férjüknek bevallani a dolgot és a házasesetben így továbbra is fel nem fedezett mazochisták maradnak és kielégülésüket az onanizálásban keresik, amelyet a flagellációk, erőszak, sőt sokszor tortúra elképzelése kísér, könnyítve az érzéki mámor jelentkezését. A mazochisták szemében a far domborai elsőrangú fontosságú szerelemkeltő zónák. *Stekel* így ír erről:

»Egy tíz év óta házas és teljesen frigid nő próbát tett több barátjával, de sehogy sem tudta elérni az érzéki mámort. Végül egy vadul tüzes férfira akadt, akinek az volt a szokása, hogy társnője fülcimpáját harapta. Ez az ember itt is úgy

cselekedett, amint ezt eddig szokta, de míg a többi nő megbotránkozva fenyegetőzött a coitus megszakításával, ez az asszony fájdalomában olyan erős élvezetet talált, hogy az érzéki mámorhoz jutott. Érthető, hogy ilyen módon sem a férj, sem az előbbi szeretők nem nyújthatták ezt a gyönyört. A nőnek nemi élete útvesztő, amelynek Ariadné-fonalát nem minden férj találja meg.«

* * *

Az előzőkben foglalkoztunk a problémának fiziológiai oldalával. Most rátérünk azokra a lelki okokra, amelyek az érzéki mámor elmaradásához vezetnek. Főleg hang-súlyozni azt az ismert tényt, hogy az érzéki mámor nemcsak fizikai állapot, hanem pszichikai is. Ennek bizonyítékát adják a prostituált nők, akik gyakran érzés jele nélkül végzik a megfizetett coitust, míg barátjaik karjában a legnagyobb kéjérezetig jutnak, amiben a fizetőket nem részesítik.

A pszichikai tényező az érzéki mámor kiváltásánál főszerepet játszik. Viszonylag jelentéktelen zavarok meggátolják a kéjérezést. A leggyakoribb gátlás a félelem: félelem a terhességtől, a betegségtől, a botránytól (ha a viszony titkos), félelem a saját szenvedélyétől, amit a nő eltakarni igyekszik a férfi elől. Minden félelem lenyűgözi a nemi élvezetet és akadály a kielégülésnek.

Jelentős akadály a terhességtől való félelem. Ez esetleg »óvszerek« használatára kényszeríti a nőt, amelyek gátolják a kéjérezetet. Egy szülész-orvos ezeket írja e tárgyról:

»Minden nő, ha még olyan kevésbé érzéki is, húzódik az óvszer használatától, bármilyen legyen is annak minősége. Ez az óvszer választófal, amely meggátolja a közvetlen érintkezést. És éppen ezeknek az érzéseknek van döntő befolyásuk a kielégülésre. A normális nemi életben ez a mesterséges mód sokszor nem ajánlatos.«

Hasonlóképp gondolkodnak a nők a megszakított coitus-ról. A félelem, hogy a rettegett pillanat nem jókor következik (az érzéki mámor előtt, vagy elkésve a kilövellés megkezdése után), leköti a teljes figyelmet és ezzel megakadályozza a teljes kielégülést.

A terhességtől való félelem az érzéki mámort más formában is le tudja fojtani. Van olyan hit, amely szerint a nő csak akkor fogamzárképes, ha az érzéki mámorhoz jut. Tudo-

mányosan nincs beigazolva ez, de erre támaszkodva igen sok nő, hogy a fogamzást megelőzze, tartózkodik a nemi élvezettől. Ez a kényszerérzet lehet tudatos, de lehet öntudatlan is. Természetes, hogy a gyógyítás sokkal nehezebb és szövevényesebb az öntudatlan visszafojtás esetében.

Néha ennek éppen az ellenkezője áll be. A terhességtől való öntudatlan félelem teszi, hogy a nő eljut az érzéki mámorig, de a kējérzet csúcspontján a hüvelyi izmok görcse a spermát visszalöki. Ez egészen automatikusan történik, de a valóságban az »öntudatlan én« hatása ez, ami irtózik a gyermektől. Látjuk tehát, hogy a meddőség és a frigiditás közötti viszony milyen bonyolult. Az érzéki mámor egyik esetben elősegíti, a másikban gátolja a fogamzást. A fentebb idézett példa világítja meg az utóbbi esetet. Az előbbiről ismerjük Van Swieten udvari orvos tanácsát *Mária Terézia* királynőhöz, mikor az utóbbi a meddősége miatt panaszkodott és amely tanácsnak az volt a célja, hogy őfelségét eljuttassa az érzéki mámorig. Bizonyos, hogy kiváló eredményhez vezető tanács volt, mert Mária Teréziának tizenegy gyermeke lett.

Általában az érzéki mámor és a fogamzás közötti viszony egyén szerint változik. Az érzéki mámorban megindult váladékok a hüvelybe jutva, megkönnyítik a sperma mozgékony-ságát, a nő tehát az érzéki mámor meggátlásával el akarja kerülni a terhességet. Az érzéki mámort megakadályozhatja a nő félelme a nemibetegségtől vagy botránytól is. Az előítélet, a rossz nevelés és a prudéria légköre bűnnek nyilvánítja a nemi érintkezést és eszerint az érzéki mámor elmaradása olyan megtorlásféle, amit a nő önmagára rótt. íme *Stekel* néhány példája:

»Egy 36 éves munkásnő ideges zavarokról panaszko-dik. Testén bizsergést érez, ami valóságos viszketésbe megy át; közben-közben kellemetlen bélműködési zavarokkal küzd, amik nyugtalanná teszik éjszakáit. Szorongási rohamok és éjjel gyakori felriadások. Nappali nagy fáradtság-érzés, amely lehetetlenné teszi a nehéz munkát. Anélkül, hogy okát tudná adni, fojtó sírasi rohamok. Azt állítja, hogy boldog házasságban él. Ami a nemi életét illeti, eszébe sem jut az egész, »mert nincs hajlandósága az efféle dolgokhoz«. Szorgosabb vizsgálatnál különös összefüggés tárult elém: serdült korától fogva azt hiszi, hogy az élvezet tilos, mert

a nemi élvezetet az Isten súlyosan bünteti. Már pedig ő nagy nemi szenvedélyben élt és az érzéki mámorai különösen erősek voltak. De egyik gyermekének halála után megrögzött benne a hit, hogy ez a halál volt a büntetés az ő tisztátalanságáért és testi bűnökre való hajlamáért.

Nem volt elég ereje ahhoz, hogy lemondjon a kéjről. Egyik szomszédasszony beszélte neki, hogy az érzéki izgalmak károsak, idő előtt öregítenek és gyakran halált is okoznak. Ekkor harcot kezdett a kéjézés ellen, amit siker koronázott úgy, hogy a közönség alatt imádkozott és másra gondolt. Ekként elérte, hogy a kéjézés elmaradt. Rászorította a férjét, hogy megszakítsa az érintkezést az érzéki mámor megelőzése végett. — Alkalmas rábeszéléssel felvilágosítom és kiszabadítom a rögeszméjéből, hogy az érzéki mámor bűn. Isten ezt a kincset azért adta, hogy okosan éljünk vele. Idéztem neki Naffravi sejk híres könyvének szavait: »Dicsérd az Urat, mert a férfi legnagyobb gyönyöreit a nő szemérem-szervébe helyezte és a férfi szeméremtestébe a nőt megillető gyönyör-érzéseket.«

Pár hét múltán viszontláttam; jól érzi magát, az érzéki mámor újból visszatért a régi erővel és gyönyörűséggel. Mivel a férje heves természetű, az érintkezés vele mindennapos. A szomszédok csodálkoznak jó kinézésén és kérdezik, hogy Isten hogyan segített rajta?«

Gyakran a saját szenvedélyétől való félelem tartja vissza a nőt az érzéki mámor kiváltásától; ez éppen a legszenvedélyesebbek között fordul elő.

Egy régi bibliai mondás szerint a férfi és a nő között állandó harc dúl és folyton ismétlődik. A nő nem akarja magát alávetni, fellázad női volta ellen, az uralkodási akarat fellázad az önmegadás ellen. Éppen a szenvedélyes nő tudja, hogy van egy pillanat, amikor tehetetlenül átadódik a férfi kényének-kedvének. A nyelv tökéletesen kifejezi ezt a helyzetet. A férfi »bírja« a nőt, a nő »megadja magát«, »az extázisban megsemmisül«, a férfi »magáévá teszi«. A nő tudja, hogy az érzéki mámor leveszi lábáról, hogy benne megadja magát, lemond egyéniségéről, tudja, hogy ellenállása megszűnik, hogy az utolsó sánc is összeomlik, hogy a »férfi tesz vele, amit akar«. És éppen ezért lázad fel az érzéki mámor ellen. Meg akarja magát adni a férfinak, de nem akarja elveszteni a fejét és önuralmát, tehát kerüli az érzéki mámort.

Az uralkodási ösztöne küzd a kéjvággyal. Magát megadva is legyőzetlen akar maradni. Dacosan még az ágyban is meg akarja óvni fensőbbiségét. A szerencsétlen! Nem tudja, hogy éppen az odaadással őrzi meg nőiségének lényeges elemét.

Az ilyen nők gyakran hajlamosak ahhoz, hogy szerelmüket szerencsétlen és szánalomra méltó férfiaknak adják. Nem tudnak élvezni, csak ha felette valónak érzik magukat az ő nemi társuknak. A púposok, a betegek, a gyöngék, a nyomorultak különös vonzóerővel hatnak az ilyen nőkre. Ezek, míg közömbösek maradnak a legerősebb férfi karjaiban, beleesnek a legerősebb érzéki mámorba egy csonka, vagy félig tehetetlen ember kedvéért. Bernard *Shaw* »Candida«-jában megtaláljuk ezt a gondolatot. De a klaszszikus példa a nők ilyen típusára, akik csak uralkodva tudnak élvezni: *Mrs. Warren* esete.

A kéjérzet elhárítása, ami a nőnek öntudatlan tiltakozása a férfi felsőbbisége s az ő saját megadása ellen: nem szeretett vagy brutális férfival szemben, aki a nászéjszakán bántó hibát követett el, fájdalmakban nyilatkozik vagy a gátnál, vagy a vesék tájékán, vagy a testnek valamely más részén. Nem valóságos organikus zavar az ilyen, hanem az akarat fellázadása a kéjérzet ellen, védekezés, amelynek segítségével a nő elkerül olyan érzéseket, amelyek neki nem kívánatosak. E fájdalmaknak legerősebb kifejezője a hüvely összehúzó görcse, a *vaginizmus*. Ez a görcs, amely a penis behatolását megakadályozza, tulajdonképpen lázadás a nemi önmegadás ellen, még akkor is, hogyha a nő öntudatosan kívánja a coitust. Az ész tévedhet, de az ösztön soha és annak szava: a fájdalmas tünet.

Ezek a zavarok gyakran jelentkeznek olyankor is, amikor a nő szerelmi csalódás után »odaveti magát az első férfinak«, hogy megkapja a szerelem látszatát. Erőlködve meg akarja győzni magát, hogy szereti ezt a férfit, aki bosszút áll az őt megalázó szerető felett, vagy hogy önmaga előtt próbálja bizonyítani, hogy szerelmi fogékonysága nem merült ki egy méltatlan férfi oldalán. Az esze azt hiszi, hogy valóban szereti ezt a pót-szeretőt, de a teste őszintébb és az érzéki mámor nem jön meg. És minthogy nem akarja bevallani a dolgok ilyen igazi okát, a felelősséget áthárítja a férfira, a lehető hibák egész sorozatát találja benne:

hogy kellemetlen a lehellete, undorító a teste stb. Az előbbi a gyakoribb, de ne keressünk alatta valóságos szagérzést, hanem inkább csak ürügyet. A nő, aki igazán szeret egy férfit, annak a lehelletét mindig kellemesnek találja, vagy legrosszabb esetben mentha-pasztillákkal próbál segíteni.

* * *

A nemi élet zavarai a nőnél gyakran a havibaj megszűnése idején jelentkeznek. Szervi elváltozások, vagy néha pszichikai okok okozzák ezeket. Érezvén az öregedés közeledtét, némely nőn páni félelem vesz erőt és ki akarja zsákmányolni az utolsó időszakot, hogy vadul üritse fenéig a kék poharát, amíg nem késő. Már *Balzac* is mondotta — nem minden cinizmus nélkül — hogy a nő csak negyvene élik éve felé képes az igazi, mélységes, tüzes szerelemre.

Bármi legyen az oka, a tény elég gyakori: hogy nők a visszafejlődés kora kezdetén nemi ösztönük követelő megerősödését érzik. A nemi élet e krízise azonban többnyire abban nyilvánul, hogy meghozza a frigiditást. A nő megremül a szenvedély vulkánjától, amely hirtelen kitör és belezuhanva a félelembe, az önutálásba, ami mind a neveltetésének, erkölcsi felfogásának az eredménye, elsüllyed az érzéktelenségbe, miután elhatározta, hogy ezentúl nem adja át magát a testi kéjeknek. Az ilyen lelki fordulat gyakran vallási buzgalommal együtt jelenik meg. Éppen az eddig szabadabb szerelmi életet élő nők, akik a kritikus korhoz értek: a szenvedély előtt, amely felperzseléssel fenyeget, bűnbánóan megalázkodnak és rajongók, vagy ápolótestvérek lesznek, szétzútván örökre a hús ösztönét. Néha persze erős hisztériás krízisekkel, szervi zavarokkal és egyensúlyuk teljes felbomlásával fizetnek ezért a radikális kúráért.

Azt mondtuk, hogy minden nőnek megvannak a sajátos kétértelmű feltételei és hogy csak ezeknek tökéletes beteljesülése esetén lesz lehetővé az érzéki mámor. Láttuk azt is, hogy ezek a feltételek bármely ponton és helyen vagy a nemi élet skálájának bármely fokán lehetnek, kezdve a legártatlanabb gyöngédségtől és cirógatástól, amiknek hiányában a »szerelmi mámor« nem jelentkezik, egészen a legbizarrabb, a legmeglepőbb és az életben meg nem való-

sítható szeszélyekig. Gyakran beéri a nő a jó megalkuvással, beéri azzal, hogy ez az egyéni külön feltétel egyetlen egyszer se teljesedjék be, hogy a nemi élete áttérjen a normálisra anélkül, hogy a speciális feltétel minden esetben szükséges lenne. A vágyának egyetlen egyszer való beteljesülése is sokszor végképpen felszabadítja a nőt ettől a nehézségtől. A szerelem Istene megkapta adóját és ettől kezdve felmenti áldozatát a szertartás bemutatása alól.

Ilyen egy nő esete, aki egy napon meglátogatja az idegorvost azzal a panasszal, hogy nem talál élvezetet a szerelmi érintkezésben. Miután megnyerte a beteg bizalmát, az orvos megtudta, hogy betege az érzéki mámorhoz csak úgy juthat, ha képzeletbeli onanizmusnak adja át magát, ami abból az elképzelésből áll, hogy valaki rejtkehelyről kilesi az ő férjével való szerelmi enyelgéseit... Ki tudja milyen szerelmi ölelések alkóv-titkainak fiatalkori emlékezése játszott közre az ilyen gátlásoknál?

Egyik előbbi fejezetben már jeleztük azokat a komoly lelki sérüléseket, amelyek a gyermek lelkét érhetik, ha megsztja szüleivel a hálószobát. A női frigiditás hány esetét tulajdoníthatjuk az ilyen gyermekkori felvilágosulásoknak!

Mindezen példákból kidomborodik a lelki folyamatok fontossága a női frigiditás előidőzésében. A felsorolt esetekben egy benső »nem«-ről van szó, amely szervesen fejeződik ki. A beteg a baját egy »nemtehetem«, egy »nem akarom« vagy egy »nem szabad tennem«-mel burkolja el. A frigiditás bemutatja nekünk egyúttal a civilizált ember erős bonyolultságát, belső lelki kettősségét, amely egyszerre »akar« és »nem akar«; tépelődését, a komédiát, amit önmagának végigjátszik és a harcot, amit önmaga ellen vív meg.

A szerelem társadalmi fejlődése az ember szerelmi feltételeinek egyre bonyodalmasabbá válásában fejeződik ki. A fizikai követelményekhez csatlakoznak a pszichikaiak, utóbbiak eltakarják a primitív hajlamokat, összebonyolítván és gyökeresen átalakítván a vonzó erőket a taszító erőkkel. A modern szerelemnek mindenekelőtt gátlásokat kell leküzdenie, akadályokat, szembeható erőket és ami a fő: mindenekelőtt alkalmazkodnia kell az értelemhez.

A szerelem alkímiája

»Száz nemi izgatószerből talán egynek van hatása, de száz nemi izgatószerből kilencven hoz jó jövedelmet.« *Hirschfeld* doktor e szavai alkalmasak arra, hogy bevezetésül szolgáljanak ennek a fejezetnek.

Ezt a fejtegetést két részre osztjuk. Először igyekszünk az olvasót átvezetni a babonák, ostoba mesterkedések és mindenféle szélhámosságok nagyképű üzelmein; azután egy pillantást szándékozunk vetni a nemi élet terén elért mai tudományos haladásra, — hangsúlyozván, hogy itt nem értéktelen csodaszerekről, hanem szigorúan orvosi eljárásokról van szó.

Mindenekelőtt fontosnak véljük annak megállapítását, hogy különösen a »bájitalok« dolgában a nép nagy tömegeinek tudatlansága bőséges módot ad minden kizsákmányolásra. A becsület nélkül való üzerek lelkiismeretlensége nagy segítő erőre talált a képmutató nemi erkölcsökben.

Az »aranycsináló szerelem« a beavatkozásoknak két kategóriáját különbözteti meg. Az első arra szolgál, hogy ingerlje és növelje a nemi ösztönt, a másik arra törekszik, hogy egy bizonyos személyben szerelmet keltsen egy másik megjelölt személy iránt.

Mi minden efféle kísérletet a babonák közé sorozunk. Bizonyos, hogy vannak módok, amelyek alkalmasak a gerjedelem felkeltésére úgy a férfi, mint a nő részéről, alkalmasak a gátlások megszüntetésére és a nemi működés erősítésére és fokozására. Nem győzzük ismételni, hogy nagy szükség van a tudomány és a babona közötti különbség hang-

súlyozására, az ártalmas és ártalmatlan módok megkülönböztetésére.

Szenteljünk mindenekelőtt néhány szót annak a sokféle divatos szerelmi bájitalnak, amellyel a régi szerelmesek éltek.

A leggyakoribb és döntő ok a múltban és ma is a férfi tehetetlensége és a nő frigiditása, vagy mind a kettőnek a meddősége. Nem térünk vissza az előbbi fejezetekben már tárgyalt kérdésekre. Ezeken kívül szó lehet olyan emberekről, akik legnagyobb részben a kiváltságos társadalmi osztályokhoz tartoznak, akiknek a munkához való érzékét a dologtalanság vagy a fajtalanokodás már eltompította. Ezek, noha lényük normális, ösztönfokozó szereket keresnek, hogy kéjérzetüket fokozzák. Meg kell jegyezni, hogy ebben az esetben a bájital használata (orvosság képében) és az azzal való visszaélés között nehéz különbséget tenni.

Ilyenre szorulnak azok az intellektuális és nehéz fizikai munkát végző emberek is, akik egy vagy más okból kérkednek hatalmas nemi tehetségükkel. A sok pszichikai ok között, amely az embert bájital élvezetére vezeti, a mindenféle gond és ideges állapot sem áll az utolsó helyen.

Az ó- és középkorban a bájitalokat vallásos okokból is használták. Így a keletieknél egy régi hiedelmet találunk, amely szerint a párosodás alatt a gonosz szellemek, a dsinnak igyeksenek elrejtőzni a női nemi szervekbe, azzal a szándékkal, hogy megghiúsítsák a nemzést és megtámadják a magzatot. Ilyen ördögi akadályok elhárítására a keletiek többféle módhoz folyamodtak, amiknek részben szerelemkeltő, részben szimbolikus és mágikus hatalmat tulajdonítottak. Omar *Haléby* például ajánlotta, hogy a nemi érintkezést áldással kell kezdeni és a lövellés pillanatában *Allah* nevét kiejteni. Ugyancsak ő volt az, aki előírta a bájitalok használatát az *Izlám* megalapítójának, *Mohamed* prófétának.

»Nem szabad elfelejteni — mondja — sem a prófétának emberi eredetét, sem a munkájával járó fáradságot, sem a kísértéseket, amiknek állandóan ki van téve nagyszámú felesége és rabszolganője részéről. Mert valamennyi áhítozik a legfőbb boldogságra: az Isten küldöttjének szerelmére.«

Ezekből láthatjuk, hogy a keletiek soknejűsége különösen segítségére volt a bájitalok és izgató porok iparának.

Egy másik oka a nemi ösztökélésnek némely népnél abból ered, hogy pontosan szabályozni akarják a coitus idejét. Hogy betarthassák a törvényt, többször megesik, hogy el sem kerülhetik a bájitalok vagy porok használatát. Például bizonyos ünnepek alkalmával kötelező a nemi érintkezés. Pedro de *Villa Gomez*, limai érsek beszéli, hogy a régi Perwban december vége felé ünnepet ültek, mikor a »Pal'tay«t gyümölcssei beértek. Először öt napig böjtöltek, ami a vörös paprika és a nemi érintkezés megvonásából állott. De ezen idő elteltével a nők és férfiak a legegyszerűbb ruházatban összevevődtek a gyümölcsöskertben, egy megjelölt helyen. Az adott jelre megkezdték a futást a távoli domb felé. Minden férfi, akinek sikerült elkapni egy nőt, tartozott nyomban közöszülni vele.

A féltékenység is szaporítja a bájitalok használatát. A monda szerint egy féltékeny szerető bájitalt adott be *Lucretiusnal*, a »De natura rerum« írójának, hogy azzal visszaszerezze elvesztett szerelmét. Ez a bájital okozta volna a nagy író halálát. A mai időben igen sok más ok kényszerít férfiakat és nőket, hogy nemi ösztökélő szerekhez folyamodjanak. A kíváncsiság, a csábítás, a »rekordőrület«, az ostoba fogadások arra, hogy egy éjszakán át hány coitust sikerül végezni, és egyéb ostobaságok, amiket, nagyon könnyelműen, következmények nélkül való tréfának vesznek, amik azonban jelentékenyebbek, mint hinnők. Ez bizonyítja, hogy sokan vannak olyanok, akik nem értik a nemi egyesülés igazi hivatását, mert a helyes útról letérítette őket a divat szuggeráló ereje. A beteges paráznság majd mindig következménye a titokzatoságnak, amellyel eltakarják a természetes megnyilvánulásokat.

A civilizációnak ilyen ferde beállítása a természet törvényeivel szemben hozza magával azoknak kigúnyolását, akik képtelenek kellő módon betölteni mai működésüket és akikre mint alsóbbrendűekre tekintenek. Ennek a következménye azután, hogy az ilyen férfiak nem mernek orvosi tanácsot kérni, hanem rákényszerednek valamelyik kuruzslóra vagy szélhámosok gyártmányaira. Röviden: ezek a körülmények segítették a »bájitalgyártás« nagy fellendülését. Azt is tudjuk, hogy manapság a különféle kémiai gyártmányok és patikaszeretek óriási szerepet játszanak a civilizált népeknél. Téves volna azonban ezekből korunk dekadencia-

jára következtetni. Annál kevésbé, mert a misszionáriusok és ethnologusok sokat írnak azokról az állati és növényi eredetű gyógyszerekről, amiket a *primitív népek* használnak nemi ösztönük gyarapítására, vagy a meddség elhárítására. Az ilyen szerek kémiai elemzése is arra vall, hogy a nemi képességek fokozására szolgálnak.

Mielőtt hozzáfognánk a babonákon alapuló számos szokás leírásához, amelyeket a férfierő gyarapítására és az érzékek izgatására használnak, elkerülhetetlen, hogy néhány szóval a »babona« szó jelentéséről ne beszéljünk. A legelterjedtebb meghatározás *Hellwig* Alberté; ő a babona név alatt a néphitnek azt a részét érti, »melyet *a mi korunk* tudományos megállapítása tévesnek ítelt«. Ez pedig azt jelenti, hogy esetleg olyan néphiteket, amelyeket babonásnak tartottunk, egy század multával értékükben visszaállíthatja a tudomány haladása. Így például, hogy bizonyos állatok nemi részei a középkorban gyakran szolgáltak bájitalok készítésére. Egy idő óta az *organotherapia* a tehetetlenség gyógyítására már néha felhasználja, igaz, hogy nem a penis, hanem a *herék* kivonatát.

Ezek azonban csak ritka kivételek és az, aki többre tartja egy javasasszony tudományát az orvosénál, kockáztatja, hogy drágán fizeti meg tudatlanságát és konokságát.

Egyébként, amit népbölcséségnek mondtak, most mintha kezdene letűnni. Az újságok hirdetési rovataiban »természetes« és »népszerű« gyógyszerek név alatt hirdetett szerek nem a népihletből pattantak ki, hanem ismeretlen szélhámosok agyából. Csak mondjuk ki: még a népbölcséség sem érdemel hitelt a bájitalok dolgában. A középkor egész patikája mai felfogásunk szerint tévedésen alapul: a növények külső jellegéből, alakjukból, színükből, ízükből, illatukból állapították meg gyógyító erejüket. íme egy példa:

A növényi nedvet, amelyeknek szaga többé-kevésbé felidézte a spermának vagy a hüvelyváladéknak szagát, — a növényeket, amelyekben egy kis képzelettoldással a penis vagy a szeméremajkak formáinak hasonlóságát látták, már olybá vették, mint amelyeknek ingerlő sajátosságai vannak és

e célra használta őket a nép. Ugyanezt tette az állatokkal. Valamely állatnak különösen nagy életereje, a párzási idő meghosszabbodása vagy hevessége és valami átható bűz az állatot különös értékűvé tette és annak nemirészeit ösztönerősítőnek használták.

Most behatolunk a varázsitalok, a gyurmák, a porok, a kenőcsök és ördögűzők mágikus körébe, amik a középkorban mindannyian a szerelmet szolgálták. Egyik legrégebbi hagyománya a szeretkezés tudományának Chaldeából ered; állítólag az érzékiségüket fiatal gyerekek agyvelejének és májának elköltésével fokozták. A régi Rómában az isteneket tették felelőssé a férfierő hanyatlásáért. Mindennemű igézésnek nagy keletje volt. Már elmondottuk, hogy miként fizetett *Lucretius* életével hűtlensége miatt. Egy másik római költő, *Horatius*, versbe foglalt mágikus összetételeket, noha ő maga nyilván kétkedett bennük és e tekintetben elvitathatlanul józan ésszel ítélt.

Egyik versében így ír: »Az álmok, a mágikus rémek, a kísértetek, a boszorkányok árnyai, valamint egyéb ráolvasások csak nevetetni tudnak«.

A középkorban a varázsitalok és a szerelmi igézések nagy szerephez jutottak. A mágikus italok között az olaszok készítményei voltak legdivatosabbak. Az utasok országról országra vitték őket, a népünnepélyek helyem pedig minden rangú sarlatán és varázló árulta őket a tömegnek. Az igézést mindig mágikus formulák kísérték. Például a szeretett személyt kiformálták viaszból, vagy pedig vettek egy darab formázott viaszt, ami a szívet jelentette és azt addig melegítették, amíg elolvadt. így a viaszab által szimbolizált alaknak kellett szerelemre gerjedni. Mindezen mesterkedéseket az ördög segítségének tulajdonították és a »fekete varáznak*, amellyel szembeállították a fehér, az »isten eredetű« varázlást.

A nemi életről szóló középkori babonák megnyilvánulnak a vallási büntetésekből is. Megbecsülhetetlen irat maradt reánk két inkvizítor: *Sprenger* Jakab és *Institoris* Henrik művében, a »Boszorkányok kalapácsa« (*Malleus Maleficarum*) című híres könyvben. Ennek például a VIII. és IX. fejezetében a legkomolyabb formában tárgyalják a kérdést, vajjon »a boszorkányok csökkenthetik-e a nemzési erőt, vagy a szerelmi kéjt. Továbbá azt kérdik a szerzők, hogy vajjon

»a boszorkányok képesek-e ördögi praktikával elvarázsolni és végül ki is tépni a testből a férfitagot?«

Másrészt igaz, hogy a katolikus egyház erélyes harcot vívott sok századon keresztül mindenféle és mindenfajú babona ellen. És mégse sikerült neki tövestől kiirtani például Bretagneban a phallus imádását, amit csak a francia forradalom tudott valamennyire csökkenteni. A »guignolet« *Brest-ben* nem egyéb, mint a phallus-imádás maradványa. *De la Mense* szerint volt ebben a városban egy kápolna, amelyben egy phallus-szobor állott. A meddő nők ide jöttek, dörzsölték a szobrot, hogy egy kevés ledörzsölt porhoz juszanak, amit azután forrásvízzel keverve bevettek. Ez a szobor mezítelen volt, merev taggal, amit kijavítottak, amikor már sokat dörzsöltek le belőle a hívek.

Cambry közli, hogy Bretagneban mise után a kápolna porát felverték, hogy ráfújják a férfiakra. Azt hitték, hogy így elcsábíthatják az ő szerettük szívét. Sőt egy régi szokás szerint el kellett égetni a szent képeket és azoknak hamuját be kellett keverni az ételbe. Némely szigorúan katolikus vidéken ez a szokás még napjainkban is dívik.

Az ilyen különös szokások között találunk olyanokat, amelyek nem nagyon étvágygerjesztők — mint azok az ételek, amelyek legközelebbi érintkezésben voltak a kiszemelt egyénnel. Mecklenburgban pl. a néphit azt tartotta, hogy a társnő hónalj-izzadságával beitatott almának fogyasztása érthetően emeli annak szerelmi tűzét.

Mit nem követtek el, hogy megnyerjék Érosz kegyét! Túrték, hogy égessék, megjelöljék, kifessék, tetoválják őket, a legkülönösebb mesterkedésekhez, a legbonyodalmasabb formulákhoz folyamodtak, anélkül, hogy megkérdezték volna, vajjon van-e okozati viszony az alkalmazott módszer és a kívánt eredmény között.

Ugyancsak ebbe a kategóriába kell sorolni a talizmánokat és amuletteket, amelyeknek főbb alkatrészei a mai napig: az emberi vér, a haj, a bőr és a köröm. A legtöbb ilyen esetben az autoszugesztio csakugyan segíthet; nem maga az amulett, hanem a hatásában való hit idézi elő néha az áhított eredményt. Érdemes megfigyelni, hogy amit a bába vagy a gyógyító javasasszony makacsul akar elérni varázsigékkel, azt *Coué* sokkal egyszerűbb eszközökkel el tudja érni. Ugyanígy van az eset bizonyos drágakövek ero-

tikus hatásával. A középkor derekán szenvedélyesen kutatták a befolyást, amelyet a drágakövek állítólag viselőjükre gyakoroltak. Tudjuk pl., hogy az ókorban, amikor *Cleopatra* ecetben oldott igazgyöngyöt ivott, ebben nem annyira a tékozlás vezérelte, mint inkább a vágy a nemi érzékenységnek fokozására.

Különben még napjainkban is hallunk beszélni az achát természetfeletti csodahatásáról, ami megkönnyíti a szerelmi vágyak sikerét és biztosítaná ezenfelül viselőjének a gazdagságot és boldogságot is.

Minden idők óta a drágaköveknek különös hatalmába vetett hit szorosan összefüggött az *asztrológia* hasonló nézeteivel. A drágakő hatása — úgy hitték — összefüggésben van a csillagok járásával. És mit szólunk, tudván, hogy még manapság is vannak emberek, akik hitelt adnak ezeknek a balgaságoknak?

* * *

A növényi anyagok felsorolása, amelyeknek a múltban szerelemkeltő hatást tulajdonítottak, sokkal fáradtságosabb, semhogy azzal olvasóinkat terhelnök. De hogy fogalmat adjunk a babonákról, amelyek ezen a téren uralkodtak és bemutassuk mindazt, ami borzasztóságot a szerelem alchimistái elkövettek, nem térhetünk ki az elől, hogy be ne mutassunk néhány szörnyűséges receptet, amelyet a *Paulinustól* eredő legnépszerűbb középkori kézikönyv hagyott reánk. Ez valóságos »szkatológiai« gyógyszertár kézikönyve. A főbb elemek, amelyeket a könyv szerzője szerelemkeltő hatásuk miatt ajánl és amelyek a legcifrább igéző formulákkal járnak, a következők: bika vizelete, baromfi ürüléke, szarvas és nyúl heréje, a szamár nemzőtagja, veréb vére és agyveleje, a disznó hüvelyének váladéka, szarvas spermája, stb.

Századokon át voltak emberek, akik meg voltak győződve arról, hogy ez a trágyasorozat alkalmas az ember nemi működésének fokozására. De a legmeglepőbb, hogy 1697-ben a lipcsei orvosi fakultás hivatalosan is kinyilatkoztatta ezekről az anyagokról, hogy a szerelem tekintetében »mágikus orvosság« hatásával bírnak.

E felsorolt kotyvalékok szörnyűségét messze túlhaladják azok, amelyek emberi vizelettel és havibaj vérzésével

dolgoznak. Ez nem is annyira a mi országainkra áll, mint inkább a keletiekre. A *Kamaszútra* és az *Anangaranga* szerelmi receptjei között a főhely a havibaj véréé. A katolikus egyház erős harcot vívott e különös gyógyszerek ellen. A wormsi érsek szigorú büntetés terhével tiltotta mágikus ital gyártását a havibaj véréből. Érdeemes rámutatni a legocsmányabb elemekből való készítményekre, melyekről a wormsi *Burghard* így faggatta a bűneiket valló nőket:

»Megcselekedted-e, amit a nők meg szoktak tenni? A földre verik magukat arccal a padló felé mezítelen tomporokkal, a végbelük nyílásába kenyeret gyömöszölnek s azt aztán megéttetik a férjeikkel?« ... Ennek az ocsmányságnak »a szerelem kalácsa« nevet adták és a középkori gyónási feljegyzések szerint adatok vannak arra is, miként kellett elkészíteni az ilyen nyalánkságokat.

A középkor »szerelmi művészetiének képe, amint az imént vázoltuk, nem valami épületes, de azért nem kell azt hinni, hogy az ilyenfajta dolgok ma már tökéletesen lehetetlenek. Vannak olyan ügyes kortársaink, akik felhasználják a régi »mágiás« iratokat, hogy belőlük füzetkéket szerkesszenek a nép használatára. Hogy kiegészítsük ezt a fejezetet, azokról a bájitalokról és varázsszerekről beszélünk még, amelyek hatását a modern tudomány sem tagadja és amelyek ennél fogva különös figyelmünkre érdemesek.

* * *

Ismeretes dolog, hogy bizonyos táplálékok tagadhatatlan befolyást gyakorolnak a nemi működésre. Bizonyos esetekben a táplálék mennyisége és minősége irányíthatja a nemi szervek állapotát. A *vitaminok* e tekintetben elsőrendű szerephez jutottak. Tehát mielőtt belekezdénénk az »afrodiziás« táplálékok tanulmányozásába, nem lesz felesleges mindenekelőtt pontosan megállapítani a *vitamin* fogalmat.

A »vitaminok« újabban felfedezett anyagok, amelyek a táplálékainkban alig mérhető kis mennyiségben vannak, amelyeknek a hiánya azonban súlyos betegségeket okoz. Főképpen ezekről a betegségekről ismerjük őket, egy részükről még ma se tudunk többet, mint hogy milyen betegséget okoz a hiányuk s ezekről nevezzük is őket — vagy pedig egyszerűen betűkkel — »A-, B- stb. vitaminénak. A skorbut,

az angolkór, a beri-beri, a pellagra a vitaminokban szegény táplálkozás következményei. Az újabb tudomány a következő vitaminokat ismeri: Az »A-vitamin« a növekedéshez szükséges, a »B-vitamin« hiánya beri-beri betegséget, a »C-vitamin« hiánya skorbutot, a »D-vitamin« hiánya angolkórt okoz, az »E-vitamin« pedig nélkülözhetetlen a termékenységre. Ez a legutolsó érdekel itt bennünket, különösen a nemiélet terén.

Sok tudós, közöttük *Evans, Bishop* és mások kísérleteztek az állatokon, kimutatni igyekezvén az »E-vitamin« hatását. Es kitűnt, hogy az E-vitaminnal bőven táplált patkányok nemszervei különösen jól fejlődtek és hogy a párzás ideje az egész évre kiterjedt még a gyöngö, fejletlen egyéneknél is, amelyeknek súlya a pubertás idején csak a harmadát tette a normális súlynak. Ezek az adatok és sok egyéb mások, teljes bizonyossággal megállapíthatóvá tették, hogy az E-vitamin különös hatást gyakorol a nemi tehetségre.

Két módon növelhetjük a szervezetnek vitaminokkal való ellátását: először olyan étrenddel, amelynél a tápanyag vitaminokban gazdag, másodsor »vitamin-kúra« tartásával, aminek lehetőségét a koncentrált vitamin-orvosságok forgalombahozatalával a gyógyszergyártás mindenkinek hozzáférhetővé tette.

Tanulmányozzuk a főbb tápanyagokat, súlyt helyezve »afrodiziás« értékükre. E tekintetben minden ételben a fűszerek játszanak elsőrendű szerepet. Itt is beleütközünk a népies babonákba. A növények külső formája — amiről már fentebb beszéltünk — rácsábított sokakat arra a véleményre, hogy azoknak afrodiziás hatásuk van. Ilyen az *orchis* (kosbor), amelynek alakja hasonlít a nemszervekhez. Manapság a középkorban olyan nagyon kedvelt fűszerek sokat veszítettek jóhírükből. A legkedveltebb fűszereink ma: a só, a szegfűszeg, a bors, a babér, a paprika, a dió, stb. stb. A három utóbbinak a hatása a vese és a nemszervek működésére valószínű. Ezekután: a vanília, a sáfrány, a kömény, a gyömbér, amelyeknek hatása szintén lehetséges.

Nem szabad elfelejteni, hogy a gyömbér, erősítvén és szabályozván az emésztőszervek működését, megjavítja a közérzetet, aminek serkentő hatása van a nemi tehetségre.

Ami a húsleves és a vele készített mártásokat illeti: hatásuk, ha erősen fűszerezettek, kedvező lehet a nemi

ösztönre. Főleg a teknősbéka-levesről, amelynek részletes receptjét *Boboni* hagyta ránk, tartják ezt.

Most jutunk az egyik legfőbb táplálékunkhoz, a húshoz. Már az ókor óta ismeretesek a nemi ösztönt erősítő húskételek. *Ovidius* pl. dicsőít egy libanyelvkből készült húsetelt. A belső szervek, mint a máj, a vese, minden időben ideszámítottak. Ezeknek stimuláló erejében mindig hittek, így a »spanyol vese« tulajdonkép nem egyéb, mint bikahere sütve. A ragout-hoz (becsinált- és pörköltfélékhez) is ilyen ösztönző részeket vettek, gyakran velőt és heréket.

A kagylók és csigák, a halsaláta, a kaviár inkább szerepelnek a nemiszervekre való hatásukkal, mint a táplálóértékükkel. Nem szabad elhallgatni azt sem, hogy az úgynevezett *pástétomok* összetételét is ilyen erotikus célok irányítják. A libamájpástétom némely országban közkedvelt étel, amelynek régi formájában egy szerelemkeltő fűszer volt a főalkatrésze. A »vol-au-vent a la Cardinal« rákból és halból tudósan összerakva és ravasz fűszeres mártásokkal leöntve szintén ösztönzőszerül szolgál.

Pár szót ez alkalommal a mártásokról, amelyeknek előkelő íze nemcsak az ínyét izgatja, hanem kedvezően befolyásolja a nemiszervek működését is. A leghatásosabb a *Worcester-* és a *Curry-mártás*; főleg az ingyencek fogyasztják őket.

A tojás ebből a szempontból a húсок és a növényi táplálékok között áll. Tápereje általában ismert, de nem titok az a másik előnye sem, amiért nagy szerepet juttatnak neki az étrend összeállításánál. A szerelmi kézikönyvek ezt a tápszert mint ösztönzőt tartják számon.

A főzelékek táplálóértéke kipróbált dolog. A mi szempontunkból a karotta, a zeller, a gyümölcsfélék és az articsóka: hasznos ételek. A törököknél az »erotikus« ételek között az első helyen áll a szarvasgomba és a dió. Az algíri szarvasgomba könnyíti a coitust az agyra való hatásával és az idegrendszer rugalmasságára való befolyásával, — ha tudniillik hihetünk egy török szakácskönyvnek. Az *articsóka* hatása a vesékre és a nemiszervekre közhit. Egy régi francia recept azt ajánlja, hogy ne mossuk és ne főzzük túlságosan, nehogy hatóereje megcsappanjon. Ideiktatjuk *Nafnámi* sejk receptjét az articsóka elkészítésének módjáról, ami nem enged meg félreértést: aki megfőzi az articsókát, aztán

átforgatja zsíron, azután meghömpölygeti tojássárgája és fűszerek vegyülékében és rendszeresen ezzel táplálkozik: növeli a nemi érintkezésre való erejét és erősíti az abból érzett élvezetét.

A különféle saláták közül már említettük a vékony szeletekre vagdalt herékből olajjal, ecettel, sóval, fokhagymával készült eledelt, amelyet még ma is megtalálunk a délvidéki étlapokon. A tulajdonképpeni saláták között a tulipánhagyma ékeskedik magasfokú ösztönző tehetséggel. Általánosan a zeller, az articsóka és a spárga bír nagy értékkel salátamódra készítve. Egy másik tápszer, amely nagy becsben állott mint nemiösztön-javító és amely újabban a tápláló értékéért terjed: a méz.

A közhit szerint gyümölcs is van, amely kihívja az erotikus ihletet. Az első hely ezirányban a paradicsomé, amelyet némely nép »a szerelem almája« névvel tisztel. Főleg a gyümölcs tápláló ereje és egészséges hatása vezetett a gondolatra, hogy a szerelem gyarapítóját leljék benne. Ismételjük, hogy ez a hatás legtöbbször indirekt és hogy a legtöbb esetben nem tulajdonképpeni izgató erőről, mint inkább egészséges és teljes táplálkozásról van szó, amely az ember valamennyi életműködését ösztönzi és szabályozza.

* * *

Ha már az étkezés erotikus hatásáról beszéltünk, szenteljünk néhány szót az italoknak is. Természetes, hogy nem varázsló- vagy bájitalokról lesz szó, hanem a közönséges életbéli italokról, amelyek az étkezések körül való szerepük mellett ösztönző erővel is bírnak a nemi életre. Könnyű kitálatlani, hogy első helyen a szeszes italokról szólunk.

Ősidők óta a szeszt mint izgatószeret ismerték és téves volna, annak élvezetét a mai kornak tulajdonítani. Minden időkbéli régi feljegyzések italos orgiákról szólnak, amelyek nemi dőzsölésekben végződtek. Különbözik a szeszes italok befolyása sokféle. A vidám környezet, a szenvedélyek nekieresztése, a jólét érzése, a felizgatott képzelet, a nemiszervek erős ingerlése a legfontosabb hatások, amik utolérhetetlen sikert biztosítottak a szeszes italoknak.

Noha túlzás volna bűnnek mondani nagy ritkán egy-két pohár bor fogyasztását, az is igaz, hogy a szeszes itallal való

visszaélés káros hatású a szervezetre. A hatása mindenesetre nagyon változó az egyén szerint. Vannak, akik látható következmény nélkül fogyaszthatnak nagyobb mennyiségű szeszes italt is, míg másokat egy pohárka részeggé tesz. Ez érvényes valamennyi szerelemkeltő italtra is. Ami az egyiknél kedvező hatást gyakorol a nemi érzékenységre, a másiknál hatástalan marad vagy talán egyenesen káros befolyással van. Meglévén a kölcsönhatás az emésztési és a nemiszervek között, érdekes megfigyelni, hogy a hamisított italok túlságos élvezete emésztési zavarokat idéz elő és ez az erotikus lendületet is megbénítja.

A szeszes italok között a bor, az almabor, a pálinka és a pezsgő nemi ösztönzőnek számít. A sörnek ilyen hatása nagyon kétséges, de azért sokan ebben is hisznek.

Bizonyos keverékeknek az a hírük, hogy alkalmasak a libidó felkeltésére és további ösztönzésére. Egy pohár konyak, benne egy tojássárgája és egy csipet paprika, ilyen szernek számít. Azok, akik értenek a keverés művészetéhez, készítenek sok más keveréket is, olyan elemekből, amelyekről az a hit, hogy nemi ösztönző hatásuk van. Az italoknak az a kategóriája, amely 20 % cukorra kb. 30 % szeszt tartalmaz, amit egyszerűen liquor-nek neveznek, szintén figyelmet érdemel ebből a szempontból.

A szerzetesrendek likörgyártása a papok által készített orvosságok forgalombahozatalával kezdődött. Már a középkorban kezdtek szerelmi italokat gyártani. Ezek egyszerre szolgáltak nemi serkentőül és gyomor bajok ellen orvosságul. Ami a szeszes italokat illeti, említsük fel káros hatásukat a *termékenyítő* sejtekre. Ez a beteges jelenség, amit *Forel* »blastophthoriá«-nak (»magrontás«-nak) nevez, az utódokra végzetes következményekkel jár. Ami gondolkodóba ejtheti azokat, akik nem akarnak lemondani a szeszes italok élvezetéről.

A legtöbb növényi ital alapanyaga a kakaó, a kávé és a tea. A kakaónak a nemiszervekre való hatása: semmi. A kávé épúgy, mint a dohány és a többi szívre ható narkotikum, csökkenti a nemi ösztön erejét. *Obarius* Ádám egyik perzsiai útjának közlésében mondja a XVI. század közepe táján: »ő (a kán) szereti a dohányt és egy magas víztartó edényen keresztül hosszú csövön át szívja annak füstjét; iszik valami fekete italt, amit kahovvának hívnak és ami

úgylátszik orvosságul szolgál a paráznság ellen«. Ami a teát illeti, az egyáltalán nincs befolyással a nemi ösztönre. Végül a dohányról már mondtuk, hogy annak élvezete apasztja a nemi ösztön erejét.

Kétségtelen, hogy a dohányzás mennyiségének korlátozásával csökkenteni lehet annak ártalmas hatásait.

Megkíséreltük áttekinteni a különféle tápszerek és italok hatását a nemi tehetség szempontjából. Most térjünk át másféle tényezőkre, amiket »külsőknek« nevezhetnénk: a fürdők, a kenőcsök, a szeszes kivonatok (esszenciák), az illatok stb. befolyására.

Kezdjük a fürdővel. Szerepe az ókorban és középkorban igen nagy volt, noha a hatása inkább csak lelki volt, mint közvetlen szervi.

A fürdő jelentőségének az ó- és középkorban s részben még az újabb időben is az volt az alapja, hogy a két nembeliek szűk helyen és erotikus körülmények között teljes meztelenségben érintkeztek egymással.

Erősz sietett ezt az alkalmat kihasználni uralmának kitágítására. így már mindjárt beszélhetünk arról a szokásról, hogy a fürdő személyzetét mindenkor a látogatók nemével ellenkező nemüekből válogatták ki. A régi Rómában a fürdőzők kiszolgálását rabszolgánok végezték. Nem is kell mondani, hogy ez a kiszolgálás túlmént a tisztasági igényeken. Aminek a latin irodalom bőséges tanúságát adja.

Ez az ókori szokás a középkorban is megmaradt azzal a különbséggel, hogy itt tiszteletreméltó szüzek segédkeztek a fürdőt vevő lovagnak. A *Parsifal* legendája is példa erre. Szüzek készítik a szende Parsifalnak a rózsailattal szagosított hagyományos fürdőt; amint Parsifal belemerült a vízbe, a szüzek megjelentek és megmosták sebeit tiszta és édes kezeikkel. Nagy illemtudásról tesznek tanúságot; Parsifal, a szemérmes, a fürdőből való kilépés előtt elbocsátja őket, de a szüzek csak nagynehezen fogadják meg szavát. Ennek a szokásnak az eredetéről itt nem elmélkedhetünk. De az bizonyos, hogy ez a szokás, amely megengedte az ilyen szoros érintkezést, ami felizgatja a lovat, megtiltva a nemi inger kielégítését, mai szemünkkel nézve már perverzítást jelent.

Általában ez a jelleg uralja a lovagkor szerelmi életét, amelynek lényege a paráznaság megszépítése a regényes látszatokkal és aszkétikus parancsokkal. Ebből a korból ránkmaradt leírások említik a nyilvános fürdőket, különösen sokfelé Németországban, a középkoron végig. A fürdőmester trombitaszóval tette közhírré, hogy a fürdés ideje megkezdődik. Amire otthon mindenki levetkőzött, csaknem pőrére, és ment csaknem meztelenül a fürdőbe. A férfiak takaróköténnyel léptek a fürdőbe. A bemenetnél a fürdőszolga átadta a masszázusra szolgáló vesszőkőteget. A nők fürdőruhát vettek magukra egy kicsi kötényke formájában, amely gyakran le is csúszott a tomporukról.

Mindkét nemű személyzet szigorú rendet tartott. Magától értetődik, hogy az erőteljes fürdőszolgák és az ügyes szolganők nem hanyagoltak el semmit, hogy szeretkező légkört teremtsenek. Úgyannyira, hogy a nyilvános fürdők, a kortársak feljegyzései szerint, hamarosan átvedlettek tisztasági intézményekből bordélyházakká és találkahelyekké.

Bármint legyen is, bizonyos, hogy nem annyira a víz vonzotta a látogatókat, mint a szerelmi kalandok reménye. Egy e korból való poéta elmésen így jelezte a dolog állását:

»Meddő nőnek mitsem ér a fürdő,
Mert vizet szaporít a férfitárs.«

Nem szabad arra következtetni, hogy bizonyos fürdők nem bírának közvetlen fiziológiai hatással a nemiszervekre. A rómaiak már ismerték az ásványvizek hatását és a mohamedán Kelet ránk hagyott számtalan receptet bizonyos ásványvizekről és tudományosan elkészített fürdők felhasználásáról. Az arzéntartalmú vizek és a radioaktív fürdők ilyen hatásáról ma sem lehet egészen tagadni, hogy közvetve kedvezően befolyásolhatják a nemiszerveket.

Mindenki ismeri ma már a vízgyógyászatnak és a hidegvízkezelésnek az idegrendszerre való kiváló hatását, különösen a háztuhanyokét, esetleg megfelelő anyagok és kivonatok hozzá te vesével. Az ülőfürdők tiszta vízzel vagy enyhén bőrizgató kivonatokkal, buzdítólag hatnak és épúgy megkísérrelhetek tehetetlenség ellen, mint afrodisziás célokra.

A fürdővízhez hozzáadott anyagok természetesek, mint: növényi anyagok, tej, mandulapaszta stb., amelyeknek használatát már a régiek is ismerték. Általában azonban ezeknek

az anyagoknak nem tulajdoníthatunk igazi nemi ösztönző hatást.

A fürdő után kenőcsöket használhatunk. Különbséget kell tennünk magukon a nemző szerveken alkalmazott kenőcsök — amiknek az lenne a céljuk, hogy a bőrt izgatva, növeljék a szerelemkeltő zónák érzékenységet — és azok között, amelyeknek ösztönző hatása inkább a belekevert illatnak az eredménye lehet. Ezek a kenőcsök legfőképp bőr-izgató, tehát meleg érzést keltő anyagokból készülnek és mondjuk ki: arra való, hogy merevedést keltsenek. Ez volt a célja a vásárra vitt ilyen vegyületeknek már időtlen idők óta, — legnagyobbbrészt persze elérhetetlen célja. A görögöknél és a rómaiaknál bizonyos növényi anyagok, mint a kámfor, örvendtek nagy keletnek. Egyrésztől egészségjavító szerekek, másrészt bőrpuhító- és ápolóanyagoknak használták, főleg azzal a céllal, hogy helyi ingert váltsanak ki erotikus célzattal. Természetesen a kőrisbogarak pora itt is eljártssa ártalmas szerepét, igen sokszor komoly bőrbajokat okozván. Voltak olyan izgató szerek, amiket közvetlen a nő hüvelyébe helyeztek el. Némelyek összehúzták a hüvely nyálkahártyáját. Ezekről Poppea, Nero jövendő felesége, ezt mondja: »Hogy mindig szűznek tartsanak, mossad meg nemi szerveidet tejfehér benzoé-szeszes vízzel; vászondarab-bal szárítsd jól meg a belső részeket és azután hintsd be keményítőporral.«

A kenőcsök másik kategóriájának ereje az illatokban van: parfömök, essenciák és egyéb illatos készítmények belekeverésétől. Ezeket illatos ingerlő-szerekek nevezhetjük.

A testi tisztaság nem volt a középkor életszükséglete, ami arra serkentette a nőt, hogy az aromás kivonathoz folyamodjék és ezzel is takarja a természetes váladékoknak kellemetlen szagát. A pestis és a vérbaj is megkövetelte ilyen mesterséges eszközök használatát. Már maga az a tény, hogy az illatokat évezredek óta használják, bizonyítja, hogy ismerték azoknak szerelmi értékét és hogy használatuk nem a középkorban dívó egyes betegségekből eredt. Az állati illatszerek, például a pézsma, az ámbra ősidők óta erre szolgáltak.

Az illatok története évezredekre nyúlik vissza. A henna, myrrha és más illatos anyagok nagy becsben állottak a régi

Egyiptomban, ahonnan áterjedtek a régi zsidókhoz. Az ótestamentum szerelmi históriái többé-kevésbé »illattak« szerepelnek. Így Eszternek — mielőtt bejuthatott volna Ahasvérus udvarába — alá kellett vetnie magát egy valószínűségi illat-kúrának, ami egy éven át tartott. Hat hónapon keresztül át járták balzsammal és myrrhával és a másik hat hónapon át egyéb illatszerekkel.

A régi Rómában nem annyira az illatokat, mint inkább a kenőcsöket szerették. Azaz: az illatos anyagokat nem szeszben oldották fel, hanem növényi olajokba keverték. Bedörzsölték vele a testet, arcot és haját. A rómaiak ezzel is kimutatták, mennyi érzékítő volt az egészség ápolásához. *Hagen* a császárság idejét a történelem legillatosabb korának nevezte. És *Dufour* hozzáteszi: a szagosított esszenciákkal való lemosások és a szagos kenőcsökkel való dörzsölések a szerelmi enyelgések elengedhetetlen kellékei voltak; gyakran megszakították az enyelgéseket is, hogy közben illatkezelést adjanak a testüknek.

Ami a Keletet illeti, nem kell újból hangsúlyozni azt az illatszenvedélyt, ami ott uralkodott. Tehát úgy a Keleten, mint a régi Egyiptomban az illatszerek gyártása sajátos művészetté finomult, amelyben különösen ragyogtatták ízlésüket a hetairák.

A középkorban főleg a lovagvilág női használták az illatokat erotikái célokra. Végül Amerika felfedezése új illatokat szállított, mint a vaníliát és a peru-balzsamot. Ez a dátum új korszakot nyit az aromás anyagok gyártásában. Olaszország és Franciaország nagy iparát űzte az ilyen szerelmi segédeszközöknek; ők vitték legmesszebbre az illatokban való tobzódást.

A Napkirályt valószínűségi illatmánia szállta meg. Ha hihetünk a feljegyzéseknek, *Pompadour* marquise egymillió ára illatot fogyasztott évente. A francia forradalom, az angol parlament példájára puritán reformmal akart véget vetni az illatárban dúskáló örületnek, de az eredmény csak rövid időre mutatkozott. Ma az illat gyártása már nagy gazdasági tényező és »alkotásai« éppen olyan becsben állnak, mint a *Ptolemeusok* idejében.

Végezetül szenteljünk pár sort annak, hogy miként használták bizonyos dámák a parfümjüket. Az erotikus szeszély valóban ijesztő alkalmazási módokat talált az illatoknak.

Beroalde de *Verville* leírásából maradt reánk a XVI. század gáláns hölgyeinek különös kedvtelése: »A szende courti-sane-ok szokása szerint, finom hólyagocskákat készítettett és azokat megtöltötte pézsmá-illattal, amint a parfumeur-ök is szokták. A szép *Imperia* ilyen gömböcskét vett magához és a lovagot karjaiba zárva, átadta magát a szerelemnek. A hölgy nagy ügyességgel elpattantott ilyen hólyagocskát. A lovag, akit a gyanús pukkanás elég kellemetlenül megijesztett, kidugta a fejét az ágyból. *Ez nem az a hang, amelyre ön gondol,* — mondotta a szép *Imperia* — *előbb meggyőződni, aztán megijedni, lovag Úr!*«

Ezek a töltött hólyagocskák, amiket »illatos pukkantók«-nak neveztek el, nagy divatban voltak nemcsak a kokotoknál, hanem a jobb társaságbeli dámáknál is és ez a divat nemsokára általános lett illatos váncosok, szagos gömböcskék stb. formájában Angliai Erzsébet uralkodása alatt, nem is szólván a cipők és a ruhák illatosításáról.

A párföm másfajta alkalmazása is fennmaradt napjainkig. Kínában és Olaszországban, az alexandriai hetairáknál úgy, mint Mme Dubarrynál, találkozunk vele, aki, úgy látszik, ezen a módon tudta elcsábítani XV. Lajos királyt.

Vannak végül parfümök, amelyek szilárd vagy folyékony állapotban való használat helyett füstölés útján használtatnak. Ez igen nagyra tartott formája volt a középkori mágiának. Nagyon értették ebben a korban, hogy miként kell elérni a szándékolt hatást az elemek hozzáértő összeválogatásával. De értettek ahhoz is, hogy miként kell fel-
 esigázni az idegrendszert és kiváltani a test szenvedélyeit.

A tömjénfüst alkotórésze volt a középkori »feketemisék«-nek is és hasonló összejöveteleken, még korunkban is ragaszkodnak az illattal telített légkör teremtéséhez. E tömjénfüsttel áthatott, aromatizált légkör hatását gyakran emelik az alkalmas világítási effektusok.

Az »intim« cikkek ipara rávetette magát a termelésnek erre a speciális ágára is. Még 1926-ban megjelent Németországban egy vezérfonal »a mágikus és okkult tömjének«-ről.

A sötét füzetkék és a speciális cégek bőven hozzásegítik a mai kor emberét is ahhoz, hogy a szerelem terén vastagít-hassa a babonák fekete ködét.

Egyes primitív népek, főleg Dél-Amerikában és Afrikában, nem érik be a szerelmi varázslatokkal és bájitalokkal, hanem hogy növeljék a kényeztetet, valóságos sebészi műtétekre szánják magukat. Az effajta operációknak férfiak és nők egyaránt alávetik magukat.

A nőnél a leggyakoribb műtét a csikló és a szeméremajak mesterséges megnyújtása. A nemiszervek ilyen deformálását nevezik »hottentotta kötény«-nek. A bassutók afrikai törzse ezt a beavatkozást olyképp csinálja, hogy a nők megnyújtott szeméremajka fapálcikákra csavarható legyen. Azt mondják, hogy a nőnek nemi érzékenysége és kényeztetése ezáltal fokozódik. Ennek az operációnak főcélja esztétikai, mert a meghosszabbított szeméremajak — egyéb jellegzetességük mellett — az ideális szépséget jelentik e népeknél. Az ilyen deformált szervű nők különös vonzóerőt gyakorolnak a férfiakra.

A nemiszerv deformációja a férfiaknál még különösebb. Nem a férfi érzékenységét akarja fokozni, hanem a nőét. A legtöbb esetben a férfitag megoperálása szolgál erre, amelyet feldíszítenek fából, fémből és kagylóból készült apróságokkal. Vannak díszítések, amelyeket operáció nélkül egyszerűen ráakasztanak a férfitagra. Ebbe a kategóriába tartozik a patagoniai bennszülöttek »geszkél«-je. Ez egy ösvérszörből készült gyűrű, amely egy fonállal a makkhoz van erősítve, úgy, hogy a szőrszálak előre néznek. *Stoll* ilyenek írja le:

»Elsőízben a patagoniai nőknek nem igen tetszik a »geszkél«, mert fájdalmat és könnyebb vérzést is okoz, de lassan rászoknak a használatára még a házasesetben is. A patagoniai nők kissé hidegebb vérmérsékletűek, amiért is a férfiak, ha tehetik, szívesebben fehér nőt vesznek feleségül. Azt állítják, hogy ezek izgulékonyabbak és a nemi aktusnál cselekvőbbben viselkednek. »Corvoreadores« a nevük, ami azt jelenti, hogy »grimaszt vágó és ficánkoló lények«.

Hogy a nemi érintkezés alatt honfitársaik is hasonló mozgékonyással viselkedjenek, ezek a népek a geszkélt használják. Ennek a hatása olyan nagy, hogy a nők az érintkezés alatt sikoltoznak és érzéki mámoruk oly erős, hogy a lohadásnál teljes kimerültséggel összeesnek. A geszkél használata nem okoz semmi bajt. Egy jól megszerkesztett geszkél igen magas árat ér el; gyakran két ló az ára«.

Celebes és Jáva szigetén is találunk hasonló készítményt. A bennszülöttek a nemi aktus előtt egy darab kecskebőrt kötnek a tagra.

Sokkal kevésbé ártatlan a *Battáknél Szumatrán* nagyon elterjedt mód. Ezek bevágást csinálnak a makkon és kavicst, kagylót, arany- és ezüstgolyót helyeznek a bőr alá. Amint a metszés behegedt, a penis erős duzzanatokat mutat, amit az elhelyezett idegen testek okoznak. De ami szörnyűségben tútesz mindezeket, az a borneói dayak-törzs »ampallang«-ja. A makkot néhány napon át két deszka közé szorítják, azután egy bambusz-szárral átszúrják. Az így támadt csatorna arra való, hogy egy galambtollat szúrjanak belé, amit a férfi nem hagy el soha, nehogy a nyílás benőjön. Az érintkezés alatt a galambtoll helyére az »ampallang« kerül.

Miklucho-Maday így írja le ezt a népszokást:

»Munkája és foglalatossága közben a dajak egy tollat tűz a tagján lévő csatornába. A nemi érintkezés pillanatában a toll helyébe az »ampallang« kerül, amely egy körülbelül négy cm hosszú és két mm vastag réz-, ezüst- vagy arany-pálcikából áll. Az egyik végét agát- vagy fémgolyó zárja el. A második golyó az »ampallang« másik végéhez van erősítve, amikor a készülék már a helyén van. Vannak »ampallangok«, amelyeknek golyói a száruk körül forognak. A dayak-nőnek joga van az ampallang-ot követelni. Ha a férfi megtagadja a kívánságot, a feleség kérheti a válást. A nő, ha hozzászokik, nem tudja nélkülözni. A nemi tény alatt a férfi igyekszik az ampallang-ot ferdén vinni be a hüvelybe, hogy ott keresztben álljon«.

A primitív népek még sok más hasonló készítményt használnak. *Lindschoten* ismertet egy perui készüléket, amit a penisen átfűrnak és amelyik nagyjában az ampallang-hoz hasonlít, azzal a különbséggel, hogy a golyók helyett csörgők vannak rajta.

Más primitív népeknél más eljárás van használatban, amelynek nem mechanikus, hanem lelki inger keltése a célja. Ez a *tetoválás*, amelynek formái változatosak és kiterjednek a test minden részére mind a két nemnél.

Ha a civilizált népeket vizsgáljuk, megállapíthatjuk, hogy a mesterséges izgatószer nemcsak egy alsóbbrendű civilizáció termékei. Igaz, hogy a civilizált népek nem vetik

magukat alá az olyan nehéz operációknak, mint amilyeneket az ampallang követel, ezzel szemben a mai korban külön ipar dolgozik a celluloidból, aranyból, ezüsből készült »japáni gyűrűkön« (ezek finom kaucsukból készült és csipkézett gyűrűk, a makk fölött való viselésre), izgató óvszereken, kaucsukvégződésű gyűrűkön. Ezek mind a nemi izgalom túlhajtására alkalmas eszközök, amelyek erősen fokozzák a nemi ösztönt. A tetoválás is megtalálta a maga útját a mai időben. Mi több, a civilizált országokban a tetoválás kezd tisztán erotikus szint felvenni, míg a primitív népeknél, főleg a kezdetén, tisztán díszítésül szolgált. Tudósok, köztük *Léblanc* és *Lucas* közölték, hogy Párizs prostituáltjai tetováltatják magukat, hogy eltakarják a syphilis nyomait.

A mechanikus izgatószeretek közé tartoznak azok a készítmények, amelyek nem arra szolgálnak, hogy növeljék a normális nemi érzékenységet, hanem csakis az önfertőzésre és a lesbosi szerelemre. De ez már nem tartozik szorosan művünkhöz és így csak rövidesen említjük. Férfi és női nemzőszervek utánzatai ezek kaucsukból, viaszból és más anyagokból és asszonyok használatára való önfertőző készülékek, különösen Japánban. Ezek között vannak nagy raffinériával készült apparátusok. Egy ilyent ismertet *Hirschfeld* Magnus: »A Japánban legelterjedtebb ilyen mechanizmus két galambtojásnagyságú fémgolyóból áll, amelyeknek neve »sin-notama«. Az egyik golyó üres, a másikban, az úgynevezett »kis ember«-ben egy nehéz higanygolyó van, amely a legkisebb mozgásra vibrálni kezd. Bevezetik legelőbb az üres golyót a hüvelybe, lehetőleg a méh szájához. A másik golyót azután helyezik be. A női medence legkisebb mozgására a golyók elkezdenek vibrálni, ami állandó csiklandozás érzését okozza és körülbelül a gyenge villamosítás hatásához hasonlít. Végre, hogy a golyók ne csúszhassanak ki a hüvelyből, a hüvely csövét papír-, selyem- vagy vatta-gombóccal tömik be. A japán nők hintáznak vagy hintaszéken ringatóznak, hogy állandó mozgásban maradjanak a golyók, ami igen erős nemi ingert vált ki náluk«.

Más mechanizmusok nem az izgalom növelésére valók, hanem segítőeszközzül szolgálnak a teljes vagy részleges tehetetlenségben, ahol segítenek a penis bevezetésénél, ha az erectió hiányos.

Némely készülék— olyan, ami mesterségesen fenntartja az erectiót — abban az esetben használatos, ha a férfi csak kisebb zavarban szenved és normális coitust legalább el tud kezdeni.

* * *

Ha fel akarnók sorolni a nemi ösztön erősítésére századokon keresztül alkalmazott pszichikai izgatószeret, végig kellene járnunk az egész kultúrtörténeten. Valóban nem akad olyan tér, ahol az erotikus hatások ne volnának érezhetők, akár színházról, moziról, irodalomról, szépművészetről, divatról vagy akármi másról lenne szó. Mi azonban csak a pszichikai befolyások tanulmányozására szorítkozunk, a »szimpatikus« kúrától a modern idők szuggesztiójáig és a hipnózisig.

Ezek a kezelési módok abból a misztikus felfogásból magyarázhatók, amit a primitívek hittek az emberi akarat mindenhatóságáról. Azt hitték, hogy ez az akarat, megfelelő szertartások hatása alatt, mindenre képes. E fejezet első, a babonának szentelt részében, már hangsúlyoztuk a szimbolizált viasz-szíveken végzett praktikákat. A szemmel való megigézés, a kezek rátevése és egyéb mágikus kúrák csak maradványai a régmúlt idők misztikus hittel telített eljárásainak.

A mágikus beavatkozás a biblia ama részéből veszi eredetét, amely elmondja, hogy Dávid királyt hogy telítette fiatal tüzzel a *Sunam-beli* szűz, *Abiság*. A »sunamitizmus« nagyon elterjedt hit volt a középkorban és még a XVIII. században is, ahol a kiélt férfiak között az a gondolat járta, hogy a szüzek ifjító fluidumot adnak át az embernek és visszaadják az elvesztett férfierőt. Voltak sunamita üzerek is, akik között nagy hírre tett szert Mme Janus de Paris, aki 40 szüzet tartott látogatói részére készenlétben. A sunamita-kúra egy éjszakára egy-egy louis-d'or-ba került. A gyógyulásra szoruló egy szűz mellett vagy kettő között feküdt, minden érintéstől el volt tiltva és csakis a »fluidum« hatását foghatta fel. Ha mégis megesett, hogy egyik-másik sunamita elvesztette szüzességét a kezelés alatt, a férfinak nagy bírságot kellett fizetnie.

Most vizsgáljuk át röviden a szuggesztió, az autoszuggesztió és a hipnózis hatását:

A szuggesztió és a hipnózis a nemi pathologia szolgáltatában az orvosi praxis egy ága, amelyet a törvény erejével kellene a szorosan vett orvos-specialistáknak fenntartani. A laikus, aki beleavatkozik egy ilyen orvosi kezelésbe, súlyos zavarokat idézhet fel a kliens lelki egyensúlyában, úgy, hogy minden erre hivatalosan nem képezített ember számára az ilyen hipnotikus befolyás és kezelés tilos kellene hogy legyen.

A Coué-féle autoszuggesztiók, noha kitűnő eredményekre vezettek, ezeknek az eljárásoknak hatását általánosítani nem tudták. Az ilyen kúra kedvező eredményének első feltétele a bizalom a kúra hatása iránt, ami természetsszerűleg korlátozza annak a hatását különösen alkalmas embe-
rekre.

Miután ezeket röviden elsoroltuk, még néhány szót akarunk a szerelmi italokról és szerekről szólni. Elsősorban ilyen a kőrisbogár vagy spanyol légy, amelynek tudományos neve a »hólyaghúzó kőris« (Cytia vesicatoria). A kőrisbogár aranyoszöld fényű, keményfedelű rovar, 1½—2 cm hosszú és különleges illatú. Egész Közép- és Dél-Európában elterjedt, néha olyan vidékeken is, ahol addig ismeretlen volt. Cserjéken és fákon él június és július hónapokban. Úgy látszik, hogy már az ókor ismerte a kőrisbogaras szer elkészítési módját; már akkor porrá zúzták és szerelmi ital gyanánt por alakban használták. Ez a használat ma is fennáll, dacára a kétségtelenül megállapított káros hatásának. A rovar a fákról, cserjékről lerázzák, zsákokba szedik, étterrel vagy kloroformmal megölik. Azután napra teszik vagy kemencébe rakják, ahol összeszáradnak és könnyen porrá zúzhatók. Ez a por tartalmazza a *cantharidint*, a bájitalok legfőbb elemét. Pedig nagyon veszedelmes anyag, minthogy 0.6 gramm belőle már mérgező hatású, 3 gramm cantharidin pedig elég a rögtöni halálhoz. Mérgező hatása a nyálkahártyák izgatásában mutatkozik, a szájtól az anusig és főleg a genito-urinális (vizező- és nemi) szerveket támadja meg. Csak a mérgezés alatt jelenik meg az afrodisziás hatása. Túlgyakori erectiók, a húgycső képes viszketése, a folytonos nemzési törekvés ilyenkor a tünetei.

A kőrisbogár gyógyszerül alig használatos, mert kicsi adagokban hatástalan, nagyobb adagokban van ugyan hatása, de a nemiszervek és a vesék gyulladásba jönnek tőle

és a vizeletben fehérje és vérzés mutatkozik. A kőrisbogár használata tehát veszedelmes. Idézzük a kőrisbogár-mérgezésnek egyik esetét, amit Cabrol Provence-ban figyelt meg a XVI. század végén.

»Néhány nő abban a hitben, hogy lázban fekvő férjeiket meggyógyítják, egy tálra való kőrisbogarat szolgáltak fel nekik. Az egyik nő beismerte, hogy a férje két éjen keresztül 87-szer közösült és beteggé lett. Az orvosi vizsgálat alatt további 3 ejakulációja volt. Egyik-másik szerencsétlennek felesége esküdözött, hogy férje egyvégben 40-szer közösült vele és olyan izgalomban volt, hogy könyörgött az orvosnak, engedje meghalni a kéjben. A férfi tagján üszkösödés mutatkozott; rövidre rá meghalt.«

Természetesen ezeket az adatokat óvatosan kell fogadni.

A növényi szerelemkeltő szerek között első helyen áll a nadragulya (*atropa belladonna*). Ebből készül az atropin, amely fontos gyógyszer ma is. A belladonnát régi idők óta bájjital készítésére használják; narkotikus erejénél fogva hallucinálásokat okoz.

A mandragóra régóta ismert növény. Egy legenda — amelynek több változata van — úgy tartja, hogy egy akasztott ember spermája a nyakcsigolya törése pillanatában kifolyt és termékenyvé tette ezt a növényt. Ez a gyökér fehéres és tömött, kétágú és az emberi lábszárra emlékeztet. Hozzá szőrös is, amiért az emberi testhez hasonlítják. A mandragóra legendája ihlette pornográf regényére Hans Heinz *Ewers-et*. E növény hatása rokon a belladonnáéval; orvosságul nem használatos.

A legfőbb szerelemkeltő szer a yohimbin, amely Afrikából származott hozzánk. A bennszülöttek régóta ismerik hatását és a héjából különféle italokat készítenek. A modern orvosságok között jelentékeny szerepet játszik; a férfierőt növelő orvosságok között első helyen áll.

A mérgező anyagok között említjük az arzént és a stíchnint. Az arzén különösen erős izgatószer. A parasztok az abrakba némi arzént szoktak belekeverni, hogy az igások erejét növeljék. Az ember is használja, különösen a nemi ösztön fokozására. Nem használják mint közvetlen afrodisziás izgatószer, hanem mint »ideális kebleket nyújtó csodaszer«-t. Másrésről az arzén kedvezően befolyásolja a lábbadozó betegeket és növeli a legyöngültek

ellenállását. Az már az orvos dolga, hogy miként adagolja a betegségnek megfelelően ezt a gyógyszert.

Az orvostudomány kisebb adagokban rendeli gyógyszerül a sztrienhint is. Némely impotencia ellen is lehet jó hatása, de igen veszedelmes méregvoltánál fogva erre nem használatos.

Bódító növényi anyagok: az ópium, a morfium, a kokain és a hasis. Az ópiumfüst által keltett hallucinációk csodaképeit az irodalom számtalanszor leírta. A háború óta a kokain a legelterjedtebb bódítószer. Kínában annyira el van terjedve az ópiumszívás, hogy minden bordélyházban nyújtanak a belépőnek ópiumpipát; ugyanígy az ópiumházakban, ahol a pipa mellett a vendégek rendelkezésére áll mindaz, amit a fellobbanó ösztön kielégítése kíván. Kezdetben az ópium érezhetően növeli a férfi képességét, ami aztán olyan mértékben száll alább, amint az ópiumélvezet megszokottá válik; végül gyakorta beáll a teljes tehetetlenség.

Ugyanez a hatás tapasztalható a morfium élvezeténél is. De az a bódítószer, amely a háború óta Európában a legvégtetesebb hatást gyakorolja, a kokain; a hallucinációi egyre vakmerőbb jelleget öltenek, úgy hogy végre is fizikai és pszichikai összeomlást okoznak. Ami a hasist illeti, ennek tulajdonítják a legerotikusabb képzelődéseket. (Lásd Baudelaire »Paradis artificieU-jét.)

Néha az orvosok részéről a sebészi műtéteknél narkotizáláshoz használt szerek, mint a kloroform, az éter és a klóretil is kiválthatják — különösen a nőknél — a legzilatottabb erotikus álmokat. Több beteg erősítette a felébredés után, hogy erőszak áldozata lett az orvos kezében, ami természetesen sohasem felelt meg a valóságnak.

Az utóbbi években az igazságszolgáltatási közlemények sok olyan, orvos ellen indított perről számolnak be, amely a narkózisban provokált víziók alapján került bíróság elé. Még ha sikerül is ilyenkor az orvosnak kimutatni ártatlanságát, nehéz dolog felvilágosítani az elfogult közönséget arról, hogy a beteg hallucinált. Ezért az orvosok rendszerint tanuk jelenlétében alkalmazzák a narkózist.

Végezetül pár szót az *opotherapiiai* szerekről. Láttuk a megfelelő szakaszban, hogy a nemzőmirigyek útján a szervezetbe vezetett hormonok erotikusán is izgathatják az ideg-

rendszert. Ez a felfedezés készítette az orvosokat, hogy állati nemzőmirigyekkel kísérletezzenek. Nagyon erős és nagyon egészséges állatok mirigyeit használják, amelyeket hegyes vidéken egészségesen tartott állatokból vesznek. A vágóhidakon nyert ilyen részek kevésbé alkalmasak a kísérletezésre. Az opotherapiái anyagok, amiket csak orvosi felügyelet mellett szabad használatba venni, por, pasztilla vagy injekciós folyadék alakjában kerülnek forgalomba. A hormonok, amelyek bennükfoglaltatnak, átmennek a vérkeringésbe és ott fejtik ki a hatásukat.

A megifjodás problémája

A férfierő mesterséges úton való növelésének tanulmányozása, amit az olvasó fentebb talál, készítet bennünket arra, hogy hozzászóljunk a megifjodás, az öregség ellen vívott harc problémájához, amely örök idők óta szenvedélyesen foglalkoztatja az emberiséget, mert olyan vágynak felel meg, amely nem hal ki az emberből soha. Lehet-e elkerülni az öregség bajait, ifjú maradhat-e az ember élete végéig, megnyújtható-e az élet tartama? Lehetséges-e növelni a nemi erőt hatásban és tartalomban? Gyógyítható-e a tehetetlenség if jító műtéttel? Ezek a kérdések állandóan izgatnak bennünket. Mielőtt a fiatalítás vizsgálatába kezdenénk, néhány szót kell szentelnünk egyik-másik, a tudomány részéről régebben elhanyagolt, de egy idő óta rehabilitált szervnek. A mirigyekről akarunk szólni.

Tudjuk, hogy a mirigyek elsőrendű fontosságú szerepet játszanak az emberi szervezetben és hogy azok a tulajdonképpeni intézői az organikus fejlődésnek. Nézzük sorra őket: a verejték, az emlő, a nyál-, a gyomornedv-, a hasnyálmirigyeket és említsük meg, hogy a máj és a vesék is mirigyek és hogy a fehér vérsejteket, amelyek a fertőző betegségekkel szemben a védő rendőrség szerepét játsszák, a nyirokmirigyek szolgáltatták.

Vizsgáljunk egy ilyen mirigyet, pl. egy nyálmirigyet mikroszkópon. Ez a szerv formára olyan, mintha szőlőfürt lenne. A szemek adják a valóságos mirigyet, míg a szárok az elágazó csatornák, amelyeken át a nyál a mirigyekből a főcsatornába és onnan a szájba folyik. A szemeket a köl-

csönös nyomás kikerülése végett finom szövet védi és takarja. A nyálmirigy tehát kivezeti a csatornán keresztül termékét: a nyálat; a máj ugyanezt teszi az epével, a könny-mirigyek a könnyel, a verejték-mirigyek az izzadsággal. Mindezeket a mirigyeket, minthogy terméküket kiűrik a testből, külső vagy esocrin mirigyeknek hívják.

Ezek az esocrin mirigyeken kívül vannak az emberi testben olyan mirigy-szervek, amelyeknek váladéka nem folyik ki egy nyíláson keresztül. Csak nemrégiben fedezték fel, hogy ezek a váladékok közvetlenül a vérbe ömlenek. Ezek tehát a belső vagy endocrin mirigyek. Ilyen pl. a pajzsmirigy, amelynek váladéka egyenesen a vérbe megy át. Könnyű megérteni e szervek nagy fontosságát, ha megfigyeljük azokat az egyéneket, akiknek pajzsmirigyét valamely betegség miatt ki kellett operálni. Meghalnak egészen különös tünetek között, amiért is újabban az efajta operációknál mindig meghagyják a mirigyeknek egy részét és ha ez nem volna lehető, a beteget báránból vagy más állatból vett mirigyszövettel etetik.

A fiatalítás szempontjából bennünket érdeklő mirigyek a here és a petefészek. Valóban az ember öregedése nagyrészt ezeknek a mirigyeknek működésétől függ; ha ezt egy bizonyos irányban befolyásolni tudnánk, talán elkerülhető lenne az öregség több kellemetlensége.

Mi egyelőre megelégszünk a férfi-nemzőmirigyek ismeretével, először, mert működésük nem olyan bonyolult, mint a petefészeké és főleg, mert anatómiai és fiziológiai természetük tudományosan ismertebb.

Láttuk, hogy vannak endocrin és esocrin mirigyek; a heréknek megvan mind a két karakterük. Kifelé kiválasztják a megfelelő csatornán és húgycsőn át a spermát. Ha a here egy szeletét a mikroszkópon át megnézzük, meglátjuk az apró szemcséket, amelyek a magfolyadékot gyártják és amelyek egy közös csatornában végződnek. De azt is látjuk, hogy a környező szövetek bőven el vannak látva apró sejtekkel; ezek a sejtek — amint ezt *Steinach* bizonyította — szolgálnak a belső váladék készítésére. Így hát a herék funkciója nem szorítkozik csupán a sperma termelésére, mert ezek a mirigyek még egy másik anyagot is termelnek, amelyik egyenesen a vérkeringésbe megy át.

Mielőtt áttérnénk e felfedezés gyakorlati következéseire, néhány szót akarunk szentelni egy tudósnak, akinek nevét különös módon sohasem említik, amikor a fiatalításról esik szó. A fiatalítás érdeme a közvéleményben két névhez kapcsolódik: *Steinach* és *Voronoff* nevéhez. Holott a híres francia *Brown-Séquard* már jóval azelőtt, 1889-ben előadást tartott a kérdéstről a párizsi akadémián. 70 éves korában részben önmagán, részben más öregeken kísérletezett abból a célból, hogy elhárítsa az öregség alkalmatlanságait. A kutya heréinek kivonatát fecskendezte be saját testébe és nemsokára megállapította izomi, agyi- és főleg nemi erejének megújulását, ő volt az első, aki ezt a jelenséget »fiatalítás«-nak nevezte el.

Tehát *Brown-Séquard-e* a dicsőség, hogy feltalált egy fiatalító módszert, amit később *Steinach* és *Voronoff* jobban kiemeltek.

*Brown-Séquard*nak a nagy felfedezők közös sorsa jutott. Elgondolása, amely az emberiség történetében korszakalkotónak ígérkezett, az akadémián gúny tárgya lett, majd a feledésbe merült.

Brown-Séquard munkájára támaszkodva *Steinach* bécsi tanár volt az, aki kidolgozta egy fiatalító eljárás elméletét és gyakorlatát. Mi itt csak a gyakorlati oldalával foglalkozunk, az elméletére csak olyan mértékben hivatkozunk, amilyen mértékben előadásunk megértésére szükségesnek mutatkozik.

Steinach tanár nagy sorozat patkányon végezte kísérleteit. Ezek az állatok nagyon alkalmasak az ilyen fiatalító kísérletre, mert élettartamuk 27—30 hónapra terjedvén, lehetővé teszi a tudósoknak körülbelül két és fél évi idő alatt végigkísérni egy egész nemzedék fejlődését az elletéstől az aggságig. *Steinach* az első műtétet egy Öreg hím patkányon végezte. Ezen rajta volt a vénség minden jele: fáradtság, gyöngeség, kopaszodás, a nemi ösztön letompulása. Egy fiatal patkány herekivonatát oltotta az öreg példány hasizmába. Csoda történt: az állat, amely már a kimúlás küszöbén volt, erőteljes és életvidám lett, mozgása sima és gyors lett, bőre a kopaszodás helyén új szőrözetet kapott, a hozzá betett nőstény megtermékenyült és a rendes időre egészséges kis patkányokat hozott világra.

Steinach más kísérletet is kezdett, hogy ellenőrizze

adatait. Kiherélt fiatal patkányokat, amelyek csakhamar az aggság jeleit mutatták. Elvesztették étvágyukat, ellustultak, közömbösek maradtak a párzásra érett nőtény mellett. De elég volt a kiherélt patkányra átoltani fiatal, hasonlókorú állat heréit, hogy az öregség jelei mintegy varázsütésre eltűnjenek.

Steinachnak ez a két főkísérlete bizonyítja, hogy a, herék átültetése a szervezetet megfiatalíthatja. Valamennyi újabb kísérlet megerősítette ezt az eredményt. De a fiatalításon kívül más siker is koronázta Steinach kísérleteit. Addig, amíg a patkány átlagos életideje — mint mondtuk — 27—30 hónap, a fiatalított patkány élettartama, 38—39 hónap lett. Másként szólva, a Steinach-módszer nemcsak hogy megfiatalítja az egyént, hanem meg is nyújtja annak életét.

Ez előzetes próbák után Steinach felfedezését az emberre alkalmazta.

Itt azonban technikai nehézségekre talált. Elgondolhatjuk, hogy milyen nehézségekkel járhatott az ilyen kísérletekhez szükséges herék beszerzése. Steinach kénytelen volt beérni azokkal az egészséges mirigyekkel, amiket a klinikákon egyéb betegségek miatt fekvő egyénekből szedtek ki. Természetesen ez az anyag nem volt elegendő és nem volt alkalmas arra, hogy biztos és végleges következtetéseket vonhasson belőle.

Ekkor jött *Voronoff* arra a gondolatra, hogy emberi herék hiányában a majom heréivel próbálkozzon. Művében,, amely nagy feltűnést keltett az egész világon, leírja a műtétet. Egyik megfigyelését idézzük, hogy rávilágítsunk módszerére.

»Már régóta vágytam rá, hogy hasznosítsam módszeremet a különböző menhelyek öregein, abban a reményben, hogy egynéhánynak elég életerőt tudok biztosítani egy munkás élethez és ezzel a társadalom terhén könnyítek.

Alger prefektusa átérezte tervem társadalmi és nemzetgazdasági fontosságát és ő volt az első, aki megkönnyíteni igyekezett vállalkozásomat. *Adukrai-i* menhely egyik öregén elért eredmény, valamint azok a sikerek, amiket tuniszi és albai menhelyek agg lakóin megfigyeltem, olyan fontosak voltak, hogy módszeremnek szélesebb gyakorlatbavételére is gondolhattam a menhelyeken. Például:

Behr György 1851-ben *Mühlhausenben* született. A nehéz munka, a hosszú nélkülözések nyomot hagytak a szegény öreg egész lényén, aki 73 éve mellett 80 éves aggastyán hatását keltette.

A teste törődött, görnyedt volt, járása ingadozó, külső képe prototypusa a kétségbeesésnek és a tehetetlenségnek, feltűnő volt soványsága és nagyon jellemző fiziológikus elereszkedettsége. Az oltást 1924 március 5-én az algeri magánkórházban végeztem *Cocher* és *Piéri* doktorok, a prefektus és nagyszámú algeri orvos és sebész jelenlétében.

Az én szerepem arra szorítkozott, hogy figyeljek technikai módszerem pontos betartására. Az oltás céljára felhasznált majom egy algiri makak volt, magas növésű. A műtét érdekességét növelte, hogy efajta majmot első ízben használtam az oltáshoz; ezideig csimpánz és pávián szerepelt a kísérletezésnél.

Egy év múltán, 1925 április 7-én *Dukrába* mentem az algiri kormány vezértitkára és több más hivatalos személy kíséretében. Jelen voltak *Alger* és *Constantán* városok prefektusai, *Allier*, *Lamy-Boisrosier* és még két kartársam, *Cochez* és *Piéri* doktorok. Meglepett bennünket az egy év előtt megoperált öreg ember.

Behr György a felismerhetetlenségig megváltozott. A gyöngye, sápadt, réveteg és határozatlan tekintetű, beesettarcú, száználmasan sovány ember helyén vidám és boldogarcú, pirosképű, elevenszemű embert találtunk, aki láthatóan egészséges volt.

Csak az oltás előtt és után felvett fénykép összehasonlítása tudta lerögzíteni azt a hatást, amivel egész lénye a látogatókat meglepte.

Azután tudtam meg, hogy 3 hónapra az oltás után alkalmazást kapott a dukrai gyógyszerésznél és hogy ma is ott foglalatoskodik, üvegeket mos, a kertben gereblyéz, rendben tartja a baromfiudvart és hogy a munkában mindig víg és elégedett. A lelki javulás is nyilvánvaló. Elevenen felel a hozzá intézett kérdésekre, ami éles ellentétben van a műtét előtti habozó beszédével.

Ami évek óta pihenő nemi képességét illeti, csak isméttem az ő közlését, hogy ezirányban is szerencsésnek tartja magát és hogy az évek óta pihenő érzések megint elfogják.

A herezacskó vizsgálata alkalmából, amit *Cochez* és *Piéri* doktorok és én magam kitapinthatunk, nagyobb beoltott mirigyszerű testeket találtunk, amelyek nemcsak hogy bekapcsolódtak a vérkeringésbe, ami biztosította jövőbeli fejlődésüket, hanem idegrendszeri kapcsolatot is kaptak s ennek jeléül a tapintásra határozottan érzékenynek mutatkoztak.

Egy év leteltével ilyen beoltott testeknek jelenléte arra enged következtetni, hogy azoknak fiziológiai hatására még hosszú ideig számíthatunk.

Ami a *Voronoff* által kidolgozott műtét technikáját illeti, az ő eljárásának sémája a következő: Egy fiatal, erőteljes majom heréjét kiemeli és gerezdekre szeli, mint a nancsot szokás. E szeletek közül egyet oltásszerűen áttesz az ember herezacskójába és bevarrja. Ez az egyszerű műtét elegendő a kívánt eredmény biztosítására.

Térjünk vissza *Steinach* kísérleteire. Láttuk, hogy az eljárás abból állt, hogy a fiatal herét átplántálja egy öreg egyén hasizmaiba. Kísérletezés közben *Steinach* azután kiemelte az idegen herét a megfiatalított állatból és mikroszkópon megvizsgálta. Nagyon világos eltérést látott a normális here és azon here között, amely egy ideig az izmokba volt átültetve: a kis szemcséknek a száma, amelyeknek a spermakitermelés a hivatása, megapadt, a kilövellő csatornák összezugorodtak, sőt részben el is tűntek. Röviden: a herének azok arészei, amelyeknek feladata a sperma kitermelése, visszazugorodnak és elsorvadnak. Ez a jelenség nagyon érthető. A természetben megvan a törekvés, hogy eltüntesse a feleslegessé vált szerveket. Például: *Dél-Guinea* halászhaljai egész életük nagyobb részét *pirog* nevű csónakjukban töltik. E halásznépeknél a karizmok túlfellettékké válnak, míg a lábizmok visszafejlődnek úgyannyira, hogy már egy kissé hosszabb járást is csak megerőltető fáradtsággal bírnak.

Ugyanilyen az átplántált here sorsa. Normális esetben egyidőben mint esocrin és endocrin szerv működik, de ha ezt a szervet bebörtönözzük egy izomrészbe, megfosztjuk váladékvezető csatornáitól, ami által elveszítvén egyik létfeltételét, sorvadásra és teljes eltűnésre van ítélve. Viszont a herének azok az elemei, amelyek arra hivatottak, hogy váladékukkal a vérkeringést gazdagítsák, fejlődésnek indulnak és működésük egyre erősödik.

Éppen azok a váladékok, amelyek a vérkeringésbe jutnak, idézik elő a fiatalítást. *Steinach* a herének ezt a részét, amely a megifjító elemeket termeli, »pubertási mirigyekének nevezte el.

Az olvasó engedelmével itt kitérünk annak a megállapítására, hogy a tudomány történetében mindig a francia tudósoké a nemiszervekre vonatkozó felfedezések igazi apasága. E francia felfedezések alapján dolgoznak tovább a németek, akik az eléjük tett kérdéseket kiművelik és a gyakorlati életbe átültetik. És rendszerint a németeknek jut a felfedezés dicsősége. Így *Brown-Séquard* eszméjét a laikus világ *Steinach* nevéhez kapcsolja és ő szerepel a fiatalítási gondolat apjául.

Azt hisszük, kötelességet teljesítünk, amikor ráemlékeztetünk *Bouin* és *Ancel* francia tudósokra, akik elsőnek írták le »glandes interstitiellles« név alatt a nemi érés mirigyeit és azok működését.

Nem szándékunk vitatni *Steinach* érdemeit, de az igazság szeretete nem engedi, hogy elhallgassuk *Brown-Séquard*, *Bouin* és *Ancel* neveit, mert ők voltak azok, akik megadták az alapot *Steinach* zseniális rendszeréhez.

* * *

Mikor a tudomány végre felfedezte, hogy a pubertás mirigyei azok, amelyek képesek a szervezetet megifjítani, logikusan előtérbe tolult egy következtetés: az öregedés jelei feltűnnek, mert egy bizonyos korban e mirigyek működése alábbhagy és nem termeli a váladékot olyan mennyiségben, hogy a szervezet ifjúi erejét fenntartsa.

Ezt megállapítván, *Steinach* felvetette a kérdést: Nincs-e lehetősége és módja annak, hogy öregedő embereknél a mirigyek aktivitását fokozzuk, anélkül, hogy idegen herék átplántálásához folyamodnánk.

Láttuk, hogy milyen átváltozásokon megy keresztül az átültetett here: a belső működés megerősödik a külső terhére. Ha tehát operatív módon sikerül a sperma előtt a kifelé vezető utat elzárni, úgy a spermát elválasztó mirigyek elsorvadnak a pubertási mirigyek javára. Ez az egyensúlyváltozás az egész szervezet megújulását vonja maga után, minthogy a vérkeringésbe bőségesen jut a fiatalító elemekből.

Ezek az elméleti elvei Steinach újabb ifjító eljárásának, amely a »vasoligatúra«, *edénylekötés* nevet kapta. Mondottuk már, hogy a sperma elhagyja a herét, hogy bevonuljon a csatornába, amely kivezeti. Hogy célt érjen, Steinachnak csak el kellett zárnia a sperma kivezető útját. Meg is oldotta a problémát egyszerűen akként, hogy a here előtt lekötötte a kivezetőcsatornát. Ez a közbelépés megfelelt a várakozásnak. A here nem termelt tovább spermát, míg a pubertás mirigyei annál intenzívebben működtek.

* * *

Steinach föltevését megerősítette egy nagy tudós, aki nem éppen az ifjítás kérdésével foglalkozott, hanem az aggság fizikai okait kutatta. *Ruzicska* cseh tudósra célozunk, akinek sikerült megállapítania, hogy az elöregedett szervezet váladékai jelentékenyen eltérők a fiatal szervezet váladékaitól.

Steinach átküldte Ruzicskához a fiatal egyének, az öreg és az ifjított állatoknak váladékait kísérletek céljából. A cseh tudós megállapította, hogy a fiatal és a fiatalított állatok váladékai teljesen ugyanazok.

Ruzicska vizsgálatai is azt mutatták, hogy *Steinach* fiatalító módszere alkalmas az egész szervezet megifjítására, amiről az emberiség századok óta álmodozik.

* * *

Ha laikusnak beszélünk a *Steinach-féle* ifjító eljárásról, azt az ellenvetést kapjuk, hogy: »a vasoligatúra nem egyéb, mint kiherelés és vele a megifjított egyénnek a nemi érintkezéstől való megfosztása«.

Ez nagy tévedés. A vasoligatúra nem egyértékű és egy-méretű a castratióval, mert a sperma kitermelése nincs kapcsolatban a férfitag erekciójával. Mi a maga helyén megmagyaráztuk az erekció mechanizmusát és elegendő, ha visszaidézzük emlékezetünkbe a leírt processzust, hogy megértsük, hogy a »vasoligatúra« egyáltalán nem akadályozza az erekciónak. Ellenkezőleg, ez a műtét csak növelni fogja az erekciót idős embereknél, mert a fanosodási mirigyek váladéka élénkíti az idegrendszert és gyarapítja a nemi ösztönt.

Egy másik ellenvetés a következő: Minthogy a vasoligatúra magával vonja a sperma eltűnését a nemi érintkezés alatt, a férfit megfosztják az ejakuláció által felidézett kéj-érzettől.

Ez az ellenvetés is nélkülöz minden alapot. A nemi tény alatt kilövellt folyadék sperma-tartalma nem több, mint 7—8%, a többi másnemű nemzési mirigyek, különösen a maghólyagocskák és a prostata termeli ki.

Tehát a vasoligatúra egyáltalán nem akadályozza a váladékok kilövellését.

Látjuk ekként, hogy a vasoligatúra nem tartóztatja fel sem a merevedést, sem az »ejaculatio«-t és az e módon megifjított egyének tanúsága megállapítja, hogy a coitus kéj-érzése ilyen feltételek mellett semmit sem veszít. Ellenben meg kell állapítani, hogy az az ember, akinél ilyen kettős vasoligatúrát alkalmaztak, következetesen meddő marad. Ez természetes, hiszen tudjuk, hogy a sperma élő részei, a spermatozoidok, a herék által termeltetnek és nélkülük nincsen termékenyítési lehetőség.

* * *

Kétségtelen, hogy ezidőszerint nem mondhatunk végérvényes ítéletet a *Voronoff-féle* (majomherék átültetése) és a *Steinach-féle* (edénylekötés) módszerek felett. Mindkét módszer sokkal újabb, a kísérleti adatok sokkal gyérebbek, sem hogy tudományosan biztos alapot adhatnának. Annyi igaz, hogy az akár Voronoff, akár Steinach módszerével jól végzett műtétek már többször jártak kielégítő eredménnyel és nem voltak az egészségre ártalmasak.

Minden bizonyossággal leszögezhetjük, hogy a kellő időben végzett ifjítási műtét nemcsak azzal a hatással járhat, hogy visszaadja az öreg embernek a férfierejét, hanem az öregkorral járó fizikai nyomorúságát is csökkentheti.

Ami az emberi élet tartamának meghosszabbítását illeti, meg kell állapítanunk először, hogy a mi civilizációnkban az agkori gyöngeségben meghalok száma nagyon csekély. Azokban az esetekben, amikor az egyént rák, szívbaj, gyomor-baj — mindezek egyre szaporodó betegségek — támadta meg, az ifjítási eljárás tehetetlen.

Ha a szervezetnek viselnie kell a szesz, nikotin vagy bódítószerek túlhajtott élvezetének következményeit, az ifjítási műtét nem késlelteti a halált. Csak az *agggkor által okozott halál*, a »végelgyengülés« eljövetelét tolhatja ki. Mivel azonban ez nagyon ritka, az élettartam meghosszabbítására az if jításnak gyakorlati jelentősége alig van.

* * *

Ami a nőt illeti, a tudomány, sajnos, még nem rendelkezik olyan egyszerű lehetőségekkel, mint a vasoligatura, mert a petefészek működése sokkal bonyolultabb. *Voronoff* több-kevesebb sikerrel dolgozik a majom-petefészek átültetésén.

Steinach a nők ifjításához villamos módszert alkalmaz, amely nem kíván műtéti beavatkozást. A *Voronoff*- és *Steinach*-féle módszerek »pendant«-ja, amely a szervezet if jításához csatlakozik, a szépsézet sebészeti, amely az öregedés külső jeleinek eltávolítására törekszik. Ebben nem tulajdonképpen ifjításról van szó, hanem egyszerűen arckikészítésről a nő korának ügyes eltakarásával.

ÖTÖDIK KÖNYV
A BETEGES SZERELEM

Kiherélés és satnyaság

Csak a normális ember képes teljesen kiélvezni a nemi képességet. Az a szerencsétlen, akit a természet másnak teremtett, mint a többieket, kénytelen beérni az élet-lakománál maradt hulladékkal. Az a szerencsétlen, akinek hajlamai félrecsúsztak, mint a púpos ember gerince, nem húz több hasznot kortársai szánalmából, mint a segélyből. Maga körül csak gúnyt és megvetést lát. Amíg a természettől jobban megáldottak ingyenkednek az élet asztalán, addig a beteges hajlamú a börtön falával kerül szembe, ha nem tudja fékezni beteg ösztönét, amely a természet kegyetlen játékából más élvezetek felé löki őt, mint amik után az emberiség többi része áhítozik.

Ha már most azt kérdezzük, mi az oka annak, hogy a társadalom ezeket a szerencsétleneket megvetéssel sújtja, a kérdésre nem találunk más feleletet, mint: ösztönszerű, de esztelen érzés és babona. A homály, amelyben a nemi dolgok elmerülnek, hozzájárul a legtévesebb felfogások hitelesítéséhez és ahhoz a nagy hibához, amely az anormális embert bűnösnek tekinti és nem szerencsétlen betegnek.

»A legtöbb ember a tudás hiányában él«, mondotta *Hirschfeld* doktor. A nemi anomáliák útvesztőjén keresztül-vivő kutató utunkban az orvos által elfoglalt szempontra helyezkedünk, ami abból áll, hogy keressük a sexuális bajok gyógyításának módjait vagy legalább is a helyzet enyhítését azok részére, akik annak áldozatai.

* * *

A normális nemi élettől megfosztott lények között lássuk elsősorban az emberek ama kategóriáját, akiktől a ter-

mészet megtagadta a nemi érintkezéshez szükséges szerveket, vagy akiket a sors mesterségesen megfosztott azoktól: az aszexualisok táborát.

Megesik, hogy emberi lények nemzömirigyek nélkül születnek, ami őket aszexualis életre kényszeríti. Ez az anomália kivételes. Gyakoribb, hogy a férfinál a herék, a nőnél a petefészkek elsorvadnak.

Az a műtét, amely kiveszi a férfi nemzömirigyeit, hajdanta Istennek tetsző, önkéntes áldozatszamba ment. Az ázsiai népektől a kiherélés szokása áterjedt a régi *Barnába* és *Görögországba*. A római császárság korában egyes keleti népek szokása volt a nő petefészkeit kiirtani, ha nem kívántak gyermeket. Meglepő, hogy mint tudták túlélni a barbár módon végzett csonkításokat. A római császárok, mint pl. *Caesar* vagy *Nagy Coristantin*, megtiltották a kiherélést. A mózesi törvények is ellene voltak az ilyen csonkításoknak, az első keresztények ellenben vallásos buzgalmukban tanúságot véltek tenni vallási hűségükről férfiaságuk feláldozásával az egek számára. Így *Origenes* egyházatyja kiheréltette magát és a *Balkánon* ma is van egy rend, amely a castratióval könnyíti az önmege tartóztatás súlyát.

Ennél a vallási operációnál »kis« és »nagy áldozat« között tesznek különbséget. Az előbbi abból áll, hogy levágják a zacskót a herékkel, a másik abból, hogy leoperálják a penist. A törökországi eunuchokat ezen a radikálisabb módon operálták. Minthogy hiányos egészségi elővigyázat mellett végezték a műtétet, ez a beavatkozás sokszor végzetes lehetett. De ha túléli is egy részük a műtétet, mégis, mivel a vizelet lefolyására ezüstcsövet viselnek, — kétséges, hogy nem lesz-e fertőzés vagy a szív elgyengülése következtében a műtét áldozata.

Rendszerint fiatal korban végzik a castratiót. A kis áldozatnál a gyermek heréit két kő között szétmorzsolják.

Dacára annak, hogy az egyház tiltja a castratiót, dacára a pápa átkának, amellyel azokat sújtja, akik ilyen műtétnek alávetik magukat, a XVIII. században Olaszországban, hogy magashangú énekeseket nyerjenek, évente 4000 gyermeket castráltak. Nem is ritkán az olasz borbélyok kirakatában hirdették: »Itt olcsón castrálnak«.

A castrálás következménye a prostata elsorvadása, a kivezető cső összezsugorodása és a maghólyagocskák elcsatnyulása; a férfitag és a húgycső érintetlen marad. Ha a castrálás a gyermek nemi érettsége előtt történik, akkor a penis is megáll a fejlődésben.

A castrálást mindenféle általános zavar kísérheti. Az érzék eltompulását néha nyomon követi az értelmi tehetség hanyatlása is, noha akad magasértelmű castrált is.

Ha a műtét 10 éven alul történik, az operált külső képe lényegesen megváltozik: a fiúknál a bajusz nem üt ki, ádámcsutka nem képződik és az egész viselkedésük olyan lesz, mint az öreg asszonyoké. Minthogy az organikus cserefolyamatokban zavarok állanak be a műtét következtében, gyakori az elhízásra való hajlam. Ez az az ok, amely miatt a hízásra szánt háziállatokat castrálják. Megesik az is, hogy a csontváz módosul, sőt hogy a koponya formája is átalakul. Vannak castráltak, akiknek karja és lába a normálison túlnyúlik, járásuk tétovázó, bizonytalan lesz, a bőrük pedig elveszti fényét, mint az aggoknál. A nőknek ellenben a petefészek kiirtása férfias jelleget ad: az izomzat erősen kifejlődik, a keblek elsorvadnak, a tompor keskeny marad, a havibaj megszűnik.

Természetesen a castratióval meddség is jár. Mégis ha felnőtt korban végzik azt, a nemi ösztön részben megmaradhat és a merevedés lehetősége sincs teljesen megsemmisítve. A kiherélt férfi az elhalásnál részben potens is maradhat, csak a fogamzásra lesz impotens.

* * *

Vannak emberek, akik látszólag normális nemszervvel születnek, de a pubertás idején a normális nemi fejlődést mutatnak. Néha a petefészkek és a herék megkezdik működésüket, de megállanak fejlődésükben, mielőtt érettségüket elérték volna. Az ilyenek is szenvedhetnek szexuális és pszichikai anomáliákban. Gyermekek maradnak egész életükön át. E jelenség kapta a tudományban az *infantilizmus* nevet. De az okokat, amelyek előidézik, ezideig még nem sikerült kikutatni.

Az infantilizmus rendes formája mellett, amelyben az egyén testileg és szellemileg a gyermekhez hasonlít és a gyermekre emlékeztet, néha az ellenkezőt is látjuk, azt ugyanis, hogy a test túlzottan fejlődik és enormis arányokat mutat. A gyermekes jellemű óriások jámborsága példa-beszédszerű.

Ezeket a betegeket a nemi hajlamuk sokszor a gyermekek felé vonzza. Amikor viszonyt tartanak fenn a maguk korabeliekkal, képzeletüket erőltetik meg, hogy azokat gyermeknek érezhessék. Az infantilizmusban szenvedő egyén rendszeren középtermetű és habozó viselkedésű. Környezetének figyelmét magára vonja azáltal, hogy előszeretettel tartózkodik gyermekek társaságában. Ha múltjának lefo-lyását összeállítjuk, néha az derül ki, hogy utolsó szülöttje egy sokgyermekes családnak, s hogy ősei között beteges nemi életű emberek vagy alkoholisták voltak. Gyermekko-rában kiválik félénkségével és húzódó jellemével. Törékeny, beteges és majdnem mindig rossz tanuló. Röviden: egész életén át gondot okos szüleinek.

Az önfertőzést kora gyermekége óta gyakorolja. Ezzel szemben a normális nemi érintkezéshez nagykésőn jut és itt is nem annyira a vágy, mint a kíváncsiság és a szégyen vezeti, hogy nem teheti azt, amit a többi férfi. Egész életén át azokhoz érzi magát hasonlónak, akiket megkíván: a gyermekekhez.

Példának ideiktatjuk *Hirschfeld* Magnus egy esetét:

»Egy negyvenesztendő egyénről van szó. Szülőit fiatalon vesztette el, egyik nagybátyja örült, fivérei epilepsziában haltak el. Ő maga vézna fiú volt és 15 éves koráig rossz tanuló. Néhány epilepsziás rohamot élt át. Nemi gerjedelmei nagyon korán jelentkeztek az iskolában elszenvedett testi fenytések folytán. Az itt kapott verések emléke elkísérte életén át. A pubertás normálisan zajlott le. Nemi izgulé-konytsága most a normális alatt van. Csak gyermekruhában vagy matróruhában érzi jól magát, kedves olvasmánya a tündér- és gyermekmese. Karácsonyra összeállította a kívánt ajándékok sorát, amelyben csak játékszerek szerepeltek. A gyermektársaság elégíti ki legjobban, még ha nem is érez nemi ingert. Értelmi ereje mintha megállt volna a gyermek-állomáson; lágy, érzékeny; kezdeményező ereje nincs, a sze-relmi érzései változók és felületesek. Mégis megházasodott,

lettek gyermekei, de a feleségével való együttélés sohasem elégitette ki ösztönét. Csak a gyermekekkel való viszony adott neki kielégülést.«

Magából a külső képből nem lehet az infantilizmusra bizonyossággal következtetni.

Néha a testalkat a normalis nemi fejlődés jeleit mutat ja,, néha a nemiszervek jelentékenyen sorvadtak, a termet törpe. A szőrözet mindig gyér.

Az infantilizmus nem jelent okvetlen gyöngé értelmet. A tudományos és mindennapi életben az ilyen betegek kielégítő cselekvőerőről tesznek bizonyosságot. Társadalmi szempontból nem jelentenek veszélyt, legfőljebb akkor, ha nem tudják zabolázni beteges hajlamukat.

Egyik legszomorúbb hatása ennek a nemi anormáliának: a *gyermekprostitúció*. A nagyvárosokban láthatók azok a lelkiismeretlen kerítők, akik gyermeket visznek utcára abban a reményben, hogy azok megrontásából pénzt kereshetnek. Ez esetben a haszon dupla, mert az eladás árához gyakran a zsarolás nyeresége csatlakozik. A legradikálisabb orvosság, amivel a tudomány e beteg hajlamok következményeinek elhárítása céljából rendelkezik, még mindig a *castratio*. Ez a beavatkozás néha alkalmas arra, hogy módosítsa a nemi ösztön irányát. A kísérletek még nem teljesen egyértelműek, de a kilátások biztatók. Nem egy megoperált reszket, ha rágondol előbbi nemi életére.

Exhibíció (kitárás)

A kitárás alatt azt a perverzítást értjük, amely a nemi-szervek meztelen feltárásában keres nemi ingert. Vannak emberek, akik, hogy jobban kielégíthessék ezt a szenvedélyüket, megfelelő ruhát készíttetnek, amely lehetővé teszi, hogy egyetlen fogással feltárják nemi szerveiket. Erotikus rohamaikon kívül ezek félnék és szemérmes emberek. De a lábikrák és a keblek látása a legmagasabb pontig fokozza képzeletüket; szívük erősebben kezd dobogni, hideg borzongás fut végig testükön, önkívület keríti őket hatalmába és ellenállhatatlan kényszert éreznek az exhibícióra. Egyik betegünk írja:

»Egy szerencsétlen könyörög segítségért. A mindennapi életben normális ember vagyok, aki munkáját (bankhivatalnok) kifogástalanul végzi. Két-három hónapig rendben folyik az életem, de hirtelen valami szorongásféle fog el, ami az utcákon való kóborlásra kényszerít órákon keresztül. Érzem, hogy ez rosszat jelent. Egyízben, egy ilyen roham közeledtére, bemenekültem egy szanatóriumba, bízván, hogy megmenekülök az elkerülhetetlen elől. De jaj! Kilenc órakor már legyőzött a betegségem. Eszemenél voltam, de az akaratomat legyőzte a gerjedelmem: átvetettem magam a kerítésen, hogy szabad legyek. Láthatatlan erő húzott, vonzott, aminek nem tudtam ellentállni. Lélekzetvesztítve futottam a külvárosok felé. Egy elhagyott utcában fiatal lányt láttam közeledni. Elrejtöztem és... a többit csak a rendőrség jelentéséből tudtam meg, — mikor egészen közel értem hozzá, kinyitottam nadrágomat, feltártam mez-

telén nemzőszerveimet és megkezdtem az önfertőzést. Homályosan emlékszem, hogy a leány tágranyított szemei és megrémült arca annyira felkorbácsolták szenvedélyemet, hogy az ejaculatio nyomban bekövetkezett. Azonnal észretertem, menekülni próbáltam, de a rendőrség kezébe kerültem.

Könyörgök, doktor úr, mondja meg, örült vagyok-e, be kell-e vonulnom az örültek házába, mert cselekedeteimért nem vagyok képes felelősséget vállalni? Arra is kérem, mondja meg a bíróság előtt, hogy nem vagyok ronda állat, — amint szélteben mondják, — hanem egy szerencsétlen, aki szenved és akit a természet kegyetlenül sújtott.«

A nők között sokkal kevesebb exhibíciós beteget találunk, mint a férfiak között. Vannak nők, akiket perverzitásuk ösztönöz szoknyájuk felemelésére vagy férfiak jelenlétében kebleik kitárására. *Wulffen* és több sexologus követeli, hogy az ilyen egyének a börtönben kivételes elbánásban részesüljenek.

Nincs baj, amely jobban elgyötörné a beteget. Ez az oka annak, hogy minden más betegséget megelőzve, próbáljunk jóakaró segítséget nyújtani a szerencsétlennek, lehetőleg a teljes gyógyulásra, de legalább szomorú helyzetének emberi megértésére.

Vannak emberek, akiknek életén állandóan a nemi étellel való foglalkozás uralkodik. Az ilyen csak erotikus képekben tud gondolkodni, nem lát a másik nem egyéneiben mást, mint az önkielégítés szerszámaikat, azokat a szó szoros értelmében levetkőzteti szemeivel. Még az élettelen tárgyak is kiváltják erotikus gondolataikat.

Érzékiségük rabjai ezek; náluk a gerjedelem félretol minden más érzést, a vágy hajtja őket a kék karjaiba és a kék-érzet közepén már égnek a kéjvágtyól.

Az ilyen *erotomániások* néha nem ismernek sem erkölcsi, sem illendőségi határokat.

A nőknél ennek megfelelő betegség a *nymphománia*. Aki ebben szenved, annak a vágyai nem csillapodnak a kielégüléssel. Állandó gerjedelemben *szenvednek* a szó igazi értelmében.

Rómában a nymphomániás nők számára férfi-bordélyházakat rendeztek be. A gazdag nők személyes használatukra légiónyi fiatalembert tartottak, akiket »szemérem-

övekkel» tartottak elzárva más nők elől, — mint a keresztes vitézek nejeiket. Így körülbéklyózva, a legények nem tudtak nemileg érintkezni. A császári udvar maga járt elől példával a szerelmi orgiákban. *Claudius* császár felesége, *Messalina* rendezett olyan ünnepi lakomákat, ahol a nekivadult érzékiséget szabadon eresztette és követelte a legszilajabb elképzelésű nemi gyönyöröket.

Messalina magánélete nem volt egyéb, mint egy életen át tartó orgia. Alig aludt el a császár, a felesége már áthúzó-dott *Róma* sötét sikátorain, hogy bevonuljon *Lycia Kurtizán* álnév alatt egy nyilvános házba, ahol csupa tűzzel odavetette magát az erős teherhordó legényeknek. Reggel, mikor az orgia végetért és a felügyelő kituszkolta a társaságot, méltatlankodott. A dőzsölés színhelyét fáradt testtel, de kielégítetlenül hagyta el.

Noha *Messalina* a leghíresebb, de nem az egyedüli a híres nymphomániások között. A történelem nem egy *Cleopatra* és *Semiramis* példájával szolgál egészen napjainkig.

A férfinál a túlhajtott erotizmust *satyriasisnak* nevezik, a szatírok neve után, akiknek a mitológia túlzott nemi éhséget tulajdonított. Néhány példa megmutatja, hogy milyen fokra hághat az efféle perverzítésba esett emberek túlzása. *Caligula*, *Nero*, *Tiberius* képesek voltak 15 napon belül 100 leány szüzességét elvenni. Ez a készség *Hercules* egyik munkájára emlékeztet, aki egy éjszaka teherbe ejtett ötven leányt.

Az erotómánia férfival és nővel egyaránt elfelejtet minden kötelességet és hivatást. Én ismertem egy ilyen szerencsétlent, akit minden hivatalából kivettek, mert a keze alatt dolgozó hivatalnoknőknek egy pillanatnyi nyugalma sem volt miatta. Sőt egyszer este egy gépírózó lakásán megjelent azon ürügy alatt, hogy valamely ügyben kér felvilágosítást. Bezárta az ajtót és erőszakot követett el az irodistanón... Ne tévesszük össze ezt a kielégíthetetlen nemi vágyat egy másik betegséggel, amit *priapismus* néven ismerünk. Ez fájdalmas és állandó erectióban nyilvánul, amit egy idegbaj idéz elő és amit a coitus nem tud kielégíteni és eltüntetni. Az állandó merevedésben szenvedő beteg irtózik a coitus gondolatától is.

A homoszexualitás

Hogy jól megértsük az itt következő tanulmányt, nem szabad elfelejteni, hogy az ember nemi életét a nemzőmirigyek irányítják és pedig elsősorban a heréken és a petefészkeken át. Mindenki tudja, hogy a természetben vannak világhozott torzalakulások, vagyis olyan formák, amelyek eltérnek a normálistól. Gondoljunk csak a bizarr fákra, a kivételes nagyságú drágakövekre és a szörnyállatokra. Ugyancsak tudja mindenki, hogy vannak emberek hatujjú kezekkel, több mint két emlőbimbóval, farknyúlvánnyal az utolsó csigolyán és még megszámlálhatatlanul sok hasonlóval. A természet szeszélye kiütközhet más szervek alakjaiban is. Mikor csak a külső nemi szerveken találunk anomáliát, a »kétneműség« neve alatt ismert jelenséggel állunk szemben. A férfi- és a női elemek együttesen mutatkozhatnak a legváltakozatosabb keveredési arányban.

A primitív vagy elkorcsosult népeknél — írja *Riedl* — a férfi és a nő közötti különbségek gyakran elmosódtak. Ezek nem tudnak határozni, hogy a gyermeket fiúnak vagy leánynak neveljék-e és csak a nemnek látása határozza el a nevelés irányát. Csak később, a pubertás idején tűnik ki határozottan, hogy a fiatal leány tulajdonkép fiú, mert dacára a hüvely létezésének és a férfitag elsovadásának, a spermatozoidok tökéletesen normálisak lehetnek. Fordítva a leányt fiúnak nézheték, amikor a csikló különösképen kifejlett és amikor a nagy ajkak összefolynak a herékkel.

Térjünk át a belső nemi részek anomáliáira.

Igazi »hermafrodita« az volna, akinek heréje és petefészke volna egyszerre. Ilyen »teljes példány« a valóságban nincsen. Nem nagyon ritka azonban, hogy az »uralkodó« főirány mellett a másik nem szerve is valamennyire fejlett, úgy azonban, hogy az egyik mindig valamennyire túlsúlyban van. Ha a betegnek pl. egy petefészke és egy heréje van, úgy a nemi ösztöne valahogy kettős lehet. A férfi-elemekkel ellátott nő neve: *gynandroid*, a női jellegekkel bíró férfi: *androgyn*. Már a régi Rómában gúnyolták a nőiesen viselkedő embereket, akik apró lépésekkel, riszálva tipegtek. Az *androgyn*ek hangja éles, medencéjük kifejlett, kebleik gyakran gömbölyűek. Különben a keblek nőies gömbölyűsége normális fiúknál is előfordul a pubertás idejében, de ez csak átmeneti jelenség. Ezt az anomáliát egyébként nem szabad összetéveszteni a túlkövér ember zsírral párnázott keblével.

Noha az *androgyn* teste megtartja férfias jellegét, a férfítág rendszeren kisméretű; a herék nem láthatók, mert elsorvadtak és a testbe húzódva, mélyen fekszenek.

A homoszexuális nők teste néha férfias. Csípőjük keskeny, ádámcsutkájuk szabályos, mélyhangúak és férfias viselkedésűek. A *commune* alatt 1870-ben Louise *Michel* úgy harcolt, mint vitéz katona és ugyanakkor a német *Weiss* Bertának sikerült hamis igazoló okmányokkal becsempésznie magát a katonasorba és elérni a káplári rangot.

Azok között a nők között, akik gazdasági szükség nélkül, látható szenvedéllyel férfias életpályát keresnek, többet homoszexuális érzései visznek erre. Ma, amikor az élet a nők legnagyobb részét férfias keresetre kényszeríti, persze már a gyakorlatban nem lehet a nőkről ilyent megállapítani. De azért ma is akad, aki legalább is gyanús ilyesmire. Értelmileg ezek a fordított életűek szintén elárulják az elleneműek vonásait, ami néha már a kézírásukban is kiütözik. Az is megesik, hogy ilyen nők megházasodnak, de akkor sokszor nőies jellegű férjet választanak.

Ha ez a jelleg túlságosan kifejezett, a tulajdonképpeni »*gynandroid*« áll előttünk.

Nehogy összetévezzük a valódi homoszexuálitást a »pseudohomoszexuálitás«-sal, ami tulajdonképpen csak a visszafojtott nemi ösztön megnyilvánulása, amely bármi módon, de ki-elégülést követel. Ezt a jelenséget találjuk a matrózoknál, a

foglyoknál, az intemátusokban. A nemi nyomorúságukban az ilyenek úgy elégítik ki ösztönüket, amint adódik, de amint megtalálják a nőt, nemi ösztönük a rendes vágásba zökken.

Ez természetesen csak azért lehetséges, mert némi homoszexuális elem minden emberben van és viszont a legmegrögzöttebb homoszexuálisban is mindig marad valami nyoma a normális ösztönnek,

A homoszexualitás egyáltalán nem a mi korunk szüleménye, ősidők óta megvan és az egyiptomiak két foglyomadással jelképezték. Az állatoknál is megesik, hogy a hím keresi a hímet és a nőtény a nőtényt, de főleg akkor, amikor az ellennemű nem áll rendelkezésre. A házikutyák helyzete gyakran olyan, mint a matrózoké vagy foglyoké. Ha rátalálnak a nőtényre, az ideiglenes homoszexualitás egyszerre megszűnik. *Ellis* közli, hogy *Portugáliában* gyakran lát bikát az ember, amint fedezni próbál más bikát. (Akik Magyarországon nézegettek már legelő gulyát, tudják, hogy ezért a látványért nem kell Portugáliáig menni.) *Steinach* fiatalítási kísérletei során megállapította ezt a nemi fonák-ságot a cserebogaraknál és a majmoknál.

Noha leggyakrabban az állatoknál is végső kényszerről van szó, nem lehet tagadni, hogy a *valóságos homoszexualitás* is elég gyakori köztük. Már *Arisztotelész* is megfigyelt homoszexuális galambokat.

Mikor a nők frigidnek vallják magukat, mikor fiatal lányok nem tudják elfelejteni első ártatlan szerelmüket és kolostorba vonulnak, gyakran fel nem tárt homoszexualitásról van szó. Vannak nők, akik bár sejtik beteges hajlamukat, mégis férjhezmennek, tisztán gazdasági és társadalmi okokból. Az ilyen nő maga a hibás, ha a házasság rosszul sikerül, — ugyanúgy, mint a homoszexuális férfi, aki normális nővel köt házasságot.

A homoszexualitásból gyakran származó szerencsétlenségeknél a szülők felelőssége igen nagy. Az ő kötelességük volna gyermekük pubertásától kezdve irányítani megfelelő neveléssel a gyermek ösztönét, hogy ha már a beteges útról letéríteni nem sikerült, legalább a házasságát kellett volna megakadályozniuk, vagy legalább nem erőltetni őket rá, amit pedig az esetek többségében tesznek. A homoszexualitás gyakoribb a nőknél, mint a férfiaknál. *Ellis* Havelock szerint egy homoszexuális férfira három lesbikus nő jut.

A férfi-homoszeuálítás elég gyakran öröklődik. (A homoszexuális férfiak gyermeket is nemzenek, ha az érintkezés alatt arra gondolnak, hogy férfival végzik a coitust.) A homoszexuális egyén fizikailag és értelmileg normális, jobban-rosszban ugyanolyan, mint más. Semmi külső jel, se testi, se lelki, nem árulja el a hajlandóságukat. Minden, amiről a laikus ilyesmire következtet, normális férfiaknál is előfordul. Az a vélemény, hogy a nőben való csalódás volt az eredő oka a homoszexuálitásnak, téves. Ez a csalódás legfeljebb a nő gyűlöletét provokálná, nem pedig a férfi perverz szerelmét. Természetesen, ahol a hajlamosság készen áll (de csak ott!), egy másik homoszexuálisnak példája és csábítása döntő lehet.

A homoszexualitás formái nagyon változatosak. A legtöbbje szereti a nőies és még ki nem fejlett kis gyermekeket. Aminek az erkölcsileg ép homoszexuális férfi éppenúgy nem enged szabad folyást, mint aszociális gerjedelmeinek a normális férfi.

A nőjelleű (ami többnyire csak *érzést* jelent, *nem külsőt!*) homoszexuálisok a férfi jellegűekkel keresnek viszonyt és minthogy ezek vonzzák amazokat, könnyen összetalálkoznak. Az ilyen pároknál az egyik a férfi, a másik a nő szerepét játssza. Néha a nemi érintkezést is gyakorolják, analis úton. De az ilyen formájú viszonyok általában ritkák. Úgy látszik, hogy mikor *Ellis Havelock* a százalékszámot 25 %-ra teszi, túloz. *Hirschfeld* 8%-ot, *Herrbach* 6%-ot tételez fel. A legtöbbben beérik öleléssel, csókkal, cirógatással és a legmesszebbmenő esetekben kölcsönös önfertőzéssel.

Bizonyos, hogy a homoszexuálitásnak igen sok fokozata van. Tévedés azt hinni, hogy a férfiak, akik előszeretettel vannak »gigoló«-k irányában, százszázalékban homoszexuálisok. Bizonyos, hogy nemi vonzást éreznek a férfiak felé, de csak az olyanokhoz, akik viselkedésükben és modorukban többé-kevésbé femininek és a nőt juttatják eszükbe. Ezért szeretnek társul venni olyanokat, akiknek arca rizsporozott és kendőzött s a modoruk nőies. A teljes homoszexuálisok viszont csak olyanokat választanak, akikben semmi sincs a másik nem sajátágaiból: parasztot, sportfiút, boxolót stb.

Túlozzák a homoszexuálisok között való csábítások fontosságát is. Általában a homoszexuális férfi csak akkor

mutatkozik vállalkozónak, ha a próbálkozás szíves fogadtatásra talál. Néhány eset kivételével a homoszexuális ösztön, mint minden szexuális ösztön, a viszonosságot keresi. Két fonákézésű férfi között csábításról szó sem lehet.

Bizonyos körülmények között néha a majdnem teljesen normális férfi is elfogadja a homoszexuális viszonyt. Első helyen azokról a férfiakról szólunk, akiket a bebörtönzött élet rászorít erre a kibúvóra. Amint visszakapja szabadságát a normális ösztönű férfi, abbahagyja a nemi mesterkedést, mert —amint láttuk — ez csak pótléka nála az igazi nemi kielégülésnek. Csak a született fonákéletűek maradnak meg a megkezdett úton. Sokan ezek közül azt állítják, hogy csábításnak estek ifjúkorukban áldozatul, de ez nem igaz. Épúgy nem lesz az ember homoszexuális rossz példa láttán, mint ahogy nem lesz rövidlátó, ha rövidlátók között él.

Ez az igazság a homoszexuális nőről is. Mondottuk, hogy ez a jelenség gyakoribb a nőknél. Hogy az ilyen viszonyon nem ütköznek meg jobban, az azzal magyarázható, hogy a barátság megnyilatkozásai normálisan is nagyobb gyöngédséggel járnak, mint a férfiaknál. Ezek a lesbikusok rendszerint beérik a kölcsönös önfertőzéssel és csak ritkán használják a köztük legférfiasabb jellegűek a »godmiché«-t.

A homoszexualitás fonákul született nemi érzés és követői nem bűnözők, hanem betegek. Kétségtelen, hogy a homoszexuálisok házasságát meg kellene akadályozni. Ha a polgárok még tartózkodóan, sőt ellenszenvvel viseltetnek irántuk, a művészek világában nem csinálnak belőle nagy dolgot. Ismernek sok festőnőt, szobrásznőt és színésznőt, akiknek lesbikus hajlama senki előtt sem titok és akik mégse botránkoztatják meg a közvéleményt.

Különös dolog, hogy az élénkebb érzésűek és a művészek mintha nagyobb prediszpozícióval születnének a nemi fonák-ság iránt. A költők, a zenészek, a táncosok egyrészt és másrészt a tudósok egész sorát adják a homoszexuálisoknak. Néhány nagy név: *Plató*, *Leonardo da Vinci*, *Michel Angelo*, *Cellini*, *Oscar Wilde*, *Byron*, *Walt Whitman*, valószínűleg *Shakespeare*, *Andersen*, *Verlaine* és mások is. (Meglehet azonban, hogy valójában nincs is ezek közt több homoszexuális, csak ezeknek az élete, tehát a nemi élete is nagyobb nyilvánosság előtt folyik le!)

Még nem is olyan régen a nemi fonáksággal magyarázták némely embernek a maskarás öltözködéshez való hajlamát. *Hirschfeld* közli, erről a kérdéstről írott művében, hogy sok fáradságába került meggyőzni egy fiatalembert, akinek a női átöltözködés kedvenc szenvedélye volt, hogy amit annyira kedvel, az nem férfias, hanem nőhöz illő játék és hogy következésképpen ő nemileg nem normális. Mindenki ismeri a tipust, aki az álarcosbálokon, felvonulásokon, lehetőleg a másik nembeliek ruháját ölti fel és ebben az álruhában jól érzi magát. A dolog annál különösebb, mert olyan férfiak vannak ezek között, akik hivatásukat tökéletesen férfias jellemmel töltik be. *Hirschfeld* dr. tisztekről beszél, akik békeidőn alávetették magukat a legerősebb fegyelemnek és a háborúban vakmerőséget és kiváló bravúrt tanúsítottak, de akik, ha szabadságot kaptak, siettek átcserelni a kitüntetésekkel díszített katonai egyenruhát egészen kacér női ruhákra.

Ezek a »transvestiták« nem homoszexuálisok a szó teljes értelmében. Nagyobb részben normálisak, ha eltekintünk a másik nem ruházata iránt való hajlamuktól. Egy magas hivatalnok (*Hirschfeld* esetei közül), aki délután négy óráig nagy eréllyel és kifogástalanul látta el hivatalát, amint hazament, öltözetét átcserelte női ruhára. Este kijárt a felesége társaságában (mert házas és boldog házaseletet élt) ugyancsak női ruhába öltözve.

Voltak tudósok, akik nem is régen a transvestitizmusra a fetisizmusmal akarták megmagyarázni, minthogy ez a perverzitás csak egy részletre és nem az egész emberre vonatkozik. Pedig a különbség éles. A transvestitánál a ruházathoz nem kapcsolódik erotikus emlékezés, míg a fetisizmus számára egy tárgy a megkívánt személyt egészben helyettesíti.

Fetisizmus, narcisszizmus és szodómia

A primitív népeknél fétisül akármilyen tárgy, bábuk, körmök, hajsza, toll szolgálhat, aminek azután természetfölötti hatalmat tulajdonítanak. Fetisizmusnak a nemi életben azoknak a perverzitását nevezzük, akiknek nemi szenvedélye nem az egész személyre, hanem a test vagy ruházat egy részére szól, néha olyan erővel, hogy a személyt magát szinte elfelejteti, vagy azt tökéletesen helyettesíti.

A normális és a fetiszta szerelem közötti határt megvonni nem mindig könnyű. Hány normális ember szerelmes valakinek mosolyába, hangjába, járásába, illatába, finom szellemébe úgy, hogy mást úgyszólván észre se vesz rajta.

A szerelem tulajdonképpen mindig ilyen részlet-szerelmek mozaikja. Amikor azonban az egyik ilyen részlet túlszárnyalja mind a többit és uralkodik az egész érzésen, akkor beszélhetünk fetisizmusról.

Vannak asszonyok, akik rajonganak a kopasz fejért és pászszemért és van férfi, aki szakállas és szemölcsös nőt szeret. Mások rajonganak sebhelyekért, foltokért és bibircsókért stb. Vannak férfi-fetiszta, akik a hosszú hajat imádják és egy dús hajtömeg láttára olyan gerjedelemben esnek, hogy uralkodni se tudnak magukon. Abban az időben, amikor még nem volt a »bubifej« divatja, sokat hallottunk a »hajfonatgyűjtők«-ről, akik boldogan tértek haza zsákmányukkal és attól el nem váltak még az ágyban sem, mert a gyönyör legmagasabb fokát nyújtotta nekik a levágott pompás hajfonat. A fetiszta másik fajtája, amely látszólag az ellen-

kező stílus: azok az emberek, akik legyőzhetetlen réműletbe esnek bizonyos tárgyak láttára. Ezek a perverzek, ha gyűlölködésük a női ruházat ellen szól, rávetik magukat és késsel vágják darabokra, amint alkalmuk nyílik rá.

A fetisiszták és az ilyen »ellenfetisiszták« hajlandóságai beláthatatlanul változatosak lehetnek. Egy ismerősünk, egy fiatal jogász, extázisba esett a hadikereszt láttára, amíg a kitüntetés nélküli emberek teljesen hidegen hagyták. *Hirschfeld* közli, hogy a női keblek antifetisisztája olyan borzalmat érzett a keblek kontúrájának a láttára, hogy nem tudott elmenni római-ívű kapuzat mellett és nem tudott puddingot enni, mert ezeknek látása felidézte benne a női keblek képét. A hideg fetisisztája a legnagyobb élvezetet találja abban, hogy elképzeli egy fiatal leányt, fagyasztó hidegben pusztában az utcán dideregve. Végül vannak emberek, akik csiklandó borzongást éreznek, ha leülnek a még meleg puha székbe, amit egy nő elhagyott és vannak ellenfetisiszták, akik a meztelen test bármely részének láttára undorrohámot, kapnak.

Egyik leggyakoribb fetisizmus a meztelen láb és a cipők mániája. Néha a meztelen láb vagy a cipő pusztája látása kielégíti a nemi vágyat. Egy ilyen fetisiszta nagyobb kéjt érez egy meztelen láb szemléletén, mint ez egész meztelen test láttán. Magához szorítja, öleli, csókolja. A prostituáltak jól ösmerik ezeket a perverzeket és van közöttük, aki magas-szárú cipőt visel, hogy kedvében járjon az efféle kliensnek. Valóban, a cipőbe bujtatott láb jobban izgatja a fetisiszták egyikét-másikat, mint a meztelen láb. Van, aki többre tartja a harisnyás lábat vagy az elegáns magassarkú cipővel ékeskedőt, viszont vannak, akik egyszerű, fényesített cipőért rajonganak. Akad közöttük, aki szívesen lemond a lábbelik tulajdonosnőjéről és kielégülést talál a cipőkkel elkövetett önfertőzésben. Néha a fetisizmus elvegyül a szadizmussal, sőt a mazochizmussal is. Utóbbi esetben a férfi kéjérzetig jut azzal, hogy a nőt képletesen urának ismeri el. Amint *Robinson Péntekje* a gazdája tulajdonának ismeri el magát azzal, hogy lábát a saját hátára teszi, a fetisiszta gázoltatja magát a nő lábaival és csak akkor jut a legfelsőbbfokú élvezethez, amikor a nő kegyetlenül gázolja, üti és gyötri őt. Itt is többre tartja a cipőbe bujtatott lábat, mert az így kijutó fájdalom erősebb.

A szadista ellenkezően kéjérzethez csak akkor jut, ha lábaival ő rugdossa a nőt és kínozza azt, aki felett mindenható és végzetes uralmat érez — legalább így képletesen.

A lábak fetisisztáinál a szag is szerepet játszik. A láb izzadása, ami kellemetlenül érinti a normális ember orrát, alkalmas arra, hogy extázisba hozzon ilyen perverz embert, aki ennek az illatnak beszívásával eljut a kéj legfőbb fokához.

A nemi szenvedély az egyén saját testének is szólhat. A perverzitás ez a fajtája a »narcissizmus« vagy »narckmus« — *Narkissos* görög félistenről, akit varázsos szépsége önmaga iránt való szerelemre gyűjtött. A görög legenda szerint egy napon vadászat közben Narkissost meglepte egy *Echó* nevű nimfa, aki hirtelen lángra lobbant iránta. De ez elutasította őt. Kétségbeesésében és epedésében a nimfa annyira megfogyatkozott, hogy végül csak a hangja maradt belőle. Kevéssel azután Narkissos megállt az erdőben egy forrás mellett és ráhajolt a vízre, hogy szomját oltsa, miközben meglátta a víz tükreben saját képét. Extázisba esett és annyira beleszeretett a saját képébe, hogy sehogy se tudván azt az önképet elérni, meghalt.

Az ilyen önszerelmek előfordul férfinál, nőnél egyaránt. Ez a perverzitás nagyon gyakori a művészeknél, festőknél, táncosoknál, akik imádattal fogják körül saját testüket, rajzolják, festik, fényképezik lehető és lehetetlen helyzetekben. Mesterkedésükben a tükör nagy szerepet játszik. Ölelik saját arcuk visszképét, extázisba esnek testük vonalainak csodálatán és önfertőzik magukat a kimerülésig.

Mikor a szenvedély tárgya nem az emberi test, hanem valamely állat: *szodomiáról* beszélünk. Némely tudós, köztük *Garnier*, azt a véleményt nyilvánította, hogy a szodomitás egy alakja az önfertőzésnek. A szerelmi vágyat nem maga az állat kelti. Az állat nemiszervei csak eszközül szolgálnak az önfertőzésnek. Így tudnak esetet, hogy istállófiúk, pásztorgyerekek szeretkeztek pulival, disznóval, kecskével, birkával. (*Garnier* nézete láthatóan nem alapul tapasztalatokon, inkább csak »osztályozás«-számba vehető.)

A babona — annyi szerencsétlenség okozója — szolgál sokszor a szodomia eredetével is. Egy néphit, amely hasonló ahhoz, amelyik szerint egy szüzleánnyal való pázás megszabadít a nemibetegségtől, ugyanezt a gyógyítóerőt

tulajdonítja az állatokkal való coitusnak. Pedig az ilyen nemiérintkezés éppen ellenkezően a ragályt terjeszti. Eltekintve attól a veszélytől, hogy a venereás betegséget átoltja az állatokra, az ember kiteszi magát sok más betegségnek is.

A szodómia olyan régi, mint a világ. Példáját találjuk a legrégebb legendákban, mint pl. Léda és a Kentaurok történeteiben is.

Tudjuk, hogy a kínaiak ilyen célra szívesen használják a libát, amelyet a kilövellés pillanatában megfojtanak. Némely prostituált ismeri a perverzok azon kategóriáját is, akik, mielőtt belefognak a coitusba, elkínoznak vagy meg is ölnek egy tyúkot vagy galambot.

E perverzításnak pszichológiai alapja eddig még felette homályos. Némelyek úgy vélik, hogy az elkeseredett embergyűlölet hajtja művelőit, hogy a szerelmet az állatnál keressék. Mások a szodomitákban gyöngelméjúeket, hülyéket látnak, akik közelebb állnak az állathoz, mint az emberhez, vagy beteges félénkséggel sújtott egyéneket, akiket az inferioritás érzete tart vissza az emberrel való érintkezéstől. Végül ide tartoznak az idioták, akik távol vannak minden normális megítéléstől, mint az a szodomita, aki megkérdezte a törvényszék előtt egy disznóval való párnázás felől, azt felelte: »Mit akarnak tőlem, az asszony nem volt otthon.«

Az ösztön eltévelyedése olyan nagy lehet, hogy némely ember a nemi kielégülést fában keresi, amelynek látása ingert vált ki és a kérge az önfertőzés eszközéül szolgál. Nem is lehet felsorolni a beteges nemi hajlamok ezer fajtáját és végtelen sorát.

A szadizmus és a mazochizmus

Mikor a nemi érzést szenvedési elem kíséri akár aktív, akár passzív alakban, a *szadizmus* és a *mazochizmus* áll előttünk. Ez a két jelenség oly gyakori, hogy néhány elmés író nem férfiakra és nőkre osztja az emberiséget, hanem szadistákra és mazochistákra. A szadizmus jellemezné főleg a férfinemet, míg a mazochizmus a nőit. A fordított helyzet azt jelentené, hogy nem teljesen normális egyén van előttünk. Így értve a dolgot, a szadizmus szélesebb értelmet kap és nem csupán a szenvedésokozás vágyát, hanem egy bizonyos cselekvési és uralmi szükségérzetet is jelentene, a mazochizmus pedig nemcsak az élvezetnyújtásban állna, hanem a passzivitásban és meghódolásban.

A hasmetsző *Jach*, korának réme, *Tiberius*, akit a nápolyi nők »Capri bakjának « neveztek, valamennyi koronás szörnyeteg: *Nero*, *Heliogabalus*, *Caracalla*, *Rettenetes Iván*, szadisták voltak. A nekivadult nép ordítása a kivégzések alkalmából: »Halál reá! Halál reá!« sem más, mint a szadizmus kollektív megnyilvánulása, amire már tudunk példát a boszorkánykínzás középkori történeteiből.

A fájdalom-elem talán nincsen minden élvezet híján a primitív népek cselekedeteiben, mikor férfitagjukat veszőkkel keresztülszúrják. Ez egyik alakja a szadizmusnak és szadizmust kell látni abban az örületben is, mely abból áll, hogy valaki tükkel szurkálja össze társának nemiszerveit, vagy lealjasítja azt, állatként bánva vele, bélsárral berondítja vagy kézre-lábra kényszeríti a nőt és lovagol rajta, a két hajfonatot használván gyeplőnek.

A szadista szeszélyei túlmennek a normális ember képzeletén.

Marquis de *Sade*, ez a kicsi, raffinált és finomképű ember kastélyának falait teleaggatta kizárólag a végbél-öblítés (»klisztir«) körül játszó jelenetek képeivel. A flagellánsok cselekedetei gyakran szadista vagy mazochista praktikák voltak, amik egyszerre nyújtották a fájdalmat és az extázist az önostorozás híveinek.

Tudjuk, hogy az ókorban a görögök és a rómaiak vesszőnyalábbal ütlegelték rabszolgáikat és hogy ez a büntetés nem volt szexuális érdek nélkül. Spártában bizonyos ünnepségek alkalmából az ifjakat a kitartás próbatételére utalták, ami abból állt, hogy agyba-főbe verték, rugdosták őket olyannyira, hogy többen közülük belehaltak. A flagellánsok mániája néha ártatlan képet ölt, amint ezt az a levél igazolja, amit e sorok írója kapott és amit itt szószerint leközöl:

»Kedves Doktor úr! Engedje meg, hogy előterjesszem esetemet és kikérjem becses véleményét. Körülbelül tíz esztendeje, hogy feleségül vettem egy özvegyet, aki két lánykát (4 és 5 évesek voltak) hozott a házhoz. Igen jó egyetértésben vagyunk, de nézeteltérés merült fel közöttünk a leányok nevelése dolgában. Feleségem nagyon elnéző irányukban, én meg a szigorú nevelés mellett vagyok. Súlyt helyeztem arra, hogy ha valamelyik büntetést érdemel, a fenyítést én magam gyakoroljam. Idáig megtettem; de íme, az én mostohaleányaim, akik most 14—15 évesek, nem tűrik, hogy fenyítsem őket és az édesanyjuknál keresnek menedéket, úgyhogy házasetünk elvesztette eddigi összhangját. Emiatt sokat civódom feleségemmel, ami arra indított, hogy önhöz forduljak és véleményét kérjem: vajjon mint nevelőatyának jogom van-e mostohaleányaim megfenyítésére?

Hogy ön alaposan tájékozódjék, leírom részletesen az eljárásomat. Mikor leányaim valamelyike hibázott, azonnal ki szoktam jelenteni, hogy verést kap. Ilyenkor elkezd sírni és igyekszik megszökni; de én már óvatos vagyok, bezárom az ajtót és mert én vagyok az erősebb, hatalmamban tartom őt. Feltétlenül megkövetelem, hogy testvére végignézze a fenyítés jelenetét, mert meggyőződésem, hogy a példaadás a legbiztosabb nevelési elv. Lefektetem a

bűnöst a dívánra, fejét a bal térdem alá szorítom, míg a jobb lábammal lefogom kezeit, bal kezemmel pedig a lábait. Azelőtt letoltam nadrágját és felhajtottam az ingét. Arra nagy súlyt helyezek, hogy az ütés az ülepét érje, mert ez nem jár bajjal és a hatás elmaradhatatlan. Ha az elkövetett hiba nem jelentékeny, megelégszem tíz elég erős ütéssel, hogy a fara kivörösödjék. Arra vigyázok természetesen, hogy véresre ne verjem. Ezen esemény alatt a kicsike ordít, de én nem zavartatom magam és folytatom a csapást félpercről félpercre. Előre kiválasztom az ütések helyét. A hatodik ütés után pihenőt adok és felhívom mostoha leányomat, hogy lássa be hibáját és kérjen tőlem bocsánatot, ő nagyon jól tudja, hogy ha megtagadja, úgy megkettőzöm a büntetést. Hiába igyekszik kiszabadítani magát, én erősen fogom őt. Mozgatja a farát, hogy így elkerülje a pálcát, de nekem már gyakorlatom van és mindig eltalálom a választott helyet. A kilencedik csapás után kapja a második pihenőt, hogy alkalmat adjak a bűnbánásra. Ekkor ezt kell mondania: »Kedves Apám! Többé nem teszem, köszönöm, hogy megbüntettél és kérek, ne üss tovább, mert nagyon fáj.« Mikor az utolsó szót is kimondta, megkapja az utolsó botot, a legerősebbet valamennyi között. Fara csíkos lesz, de sebesre sohasem verem. Ekkor azután nyugton hagyom. Megigazítja ruháját, megköti nadrágját és megtörli a szemét. Kinyitom az ajtót. A fenyítést befejeztem.

Gondolja-e doktor úr, hogy ez a módszer káros lehet a leányom nevelésére és hogy van jogom folytatni, nehogy mostoha leányaim rossz útra kerüljenek. Természetes, hogy a szexualitásnak itt nincs szerepe, mert a testvére végignézi a jelenetet.«

Ez a levél annyira visszataszító, hogy remélni kell, nem is valóságról van benne szó, hanem csak egy szadistának beteges képzelődéséről, aki a levél megírásával önmagán akart enyhíteni. Szerencsére a szadisták jó része csak képzeletben ad szabad utat hajlamainak. Ismerek beteget, akinek képzelete hihetetlenül kegyetlen, de még ha tehetné is, semmit sem mer belőle valóra váltani. Nála az elgondolás már elég a kielégüléshez. Elég átlapozni újságok apróhirdetési rovatait, hogy megállapítsuk, a szadisták és mazochisták száma mennyivel nagyobb, mintsem

hinnők. Mikor egy ifjú keres szigorú nevelőnőt, mikor egy hölgy keres erőskezű masszört, mikor »spanyol nyelv-tanár«-t kérdeznek, aki nagyon szigorú módszerrel oktat stb., bizonyosra vehetjük, hogy ez csak álcázott mazochisták műve. Mindaddig, amíg ezek a mesterkedések ugyanazon hajlandóságúak között esnek meg, vállvonogatással elintézhetőek, de mihelyt a nevelés ürügyén a fiatalságra akarják alkalmazni, vagy a prostituáltakra, akik között mindig akad olyan, aki pénzért mindenre kész, vissza kell őket szorítani minden módon és minden eszközzel.

* * *

A szadizmus az, amiből a másik kegyetlen szenvedély: a halottgyalázás, a »nekrophilia« ered.

Ha ennek a szörnyű perverzitásnak a gyökerét vissza lehet vezetni a szadizmusra, ez azért van, mert azok, akik gyakorolják, sokszor úgy képzelik, hogy ők ölték meg áldozatukat. Marquis de *Sade* leír egy jelenetet, ahol a férfi — miután szerelmesét beburkolta tiszta feketébe — leteszi az ágyra, gyertyákat gyújt, körülrakja halotti koszorúkkal, szóval valóságos temetési jelenetet rendez. Ezután törrel a kezében a képzelt tetem felé indul. Csak képzeletben folytat viszonyt a képzelt tetemmel és ebben a szörnyűségben találja gyönyörét.

Az igazi »nekrophil« meg tudja ölni a nőt, akit szeret, mert a magas kéjt csak élettelen tetem tudja megadni neki. A büntetőjogi irodalom ismeri annak a sírásónak esetét, aki húsz gyermekhullát ásott ki gödréből, meggyalázta a leányok tetemét és megcsonkította a fiúkéét. *Addison* Victor követte el ezt a pokoli sírfeltárást és hullafertőzést, nem törődve azzal, hogy a gyalázás áldozata kis gyermek volt-e vagy szelíd aggastyán. Az volt a szokása, hogy fejüket levágta és hazavitte; ez lett árulója is. Az irodalom leírta *Bertrand* katona nekrophil szenvedélyét; ő a Pére-Lachaise-temető rendes látogatója volt. Nem tudott megnyugodni, amíg vágyát ki nem elégítette a halott testén. Végül is elfogták és elítélték.

A bűnös, aki feldarabolja áldozatát, legtöbbszörre szadista, aki közel van a nekrophil sorsához. Innen a »nekro-

phagiá«-ig (a hullaevésig) már csak egy lépés van. A szadizmusban kell keresni a »pyrománia« magyarázatát, azét a veszedelmes szenvedélyét, amely a kék borzongását a pusztító és gyilkos tűzvészben találja. A pyromániás a kielégülést csak a gyújtogatásban keresi. Ezt a mániát idejében ki lehet nyomozni, amikor még ártalmatlan képet mutat. *Stekel* közli egy kisleány esetét, aki gyújtogatási hajlamát születésnapjára égő fáklyával kívánta megünnepelni, karácsonykor meggyújtotta a feldíszített fát, ettől tüzet fogott a ruhája, az ágya és abban a babája. Idejében kezelésbe vették és sikerült kigyógyítani beteges hajlamából.

A gyújtogatók bűnüket sokszor epilepsziás rohamban vagy részegségben követik el, igen gyakran maga a nemi örület hajtja rá őket. Ugyancsak *Stekel* idézi egy ember esetét, aki végre elért szeretője ágyában impotensnek bizonyulván, kétségbeesésében és kielégítetlen szerelmi vágyában felgyújtotta a szomszéd házat.

Ismerek a vágóhidak ama látogatóit, akiket a síkos vér és a vonagló izmok látása extázisba visz. *Krafft-Ebing* beszéli, hogy ismert 1866-beli veteránokat, akik a mészárlás emlékein éldelegtek egész életükben.

Vannak párizsi bordélyházak, ahol a perverzek rendelkezésre nyulakat tartanak, amelyeket azok adott pillanatban megfojtanak.

Ki nem emlékszik azokra a rémítő gyilkosságokra, amiket 1922-ben *Grossmann* követett el? Meggyilkolt egymásután tizenkét asszonyt, akiket felcsalt magához. »Átkutatván a házat — írja *Kosel* — késeket, taglót, mozsártörőt találtak embervérrel beszennyezve; egy konyhapadon, amint a henteseknél szokás, ki voltak rakva a húsdarabok; emberi vérral elborítva a hasadékokban emberi húscsüvegeket találtak. *Grossmann* kolbászkereskedő volt, alig lehet tehát kétséges, hogy a megölt asszonyok húsát dolgozta fel vevői számára.«

* * *

Már mondtuk, hogy míg a szadizmus a kéjt a partner szenvedéseiben találja, a mazochizmus éppen ellenkezőleg olyan perverzitás, amely számára a nemi élvezet fel-

tétele: a szenvedés eltűrése. A mazochista fájdalmába gyönyöröreg veled és ha nem megy bizonyos határon túl, kéjérzést szerez neki a fájdalom.

A férfi-mazochistát ellenállhatatlanul vonzzák az erős, férfias nők, akik előtt szívesen játssza a rabszolgát és akik előtt megalázza magát, annyira, hogy még a váladékaik sem keltenek undort benne.

A mazochizmus adja a prostituált és kitarítottja közötti viszony képét. Az ütlegek, amelyekkel az ilyen kitarított férfi megrakja a leányt, nem kisebbíti annak szerelmét, sőt növeli a vonzalmát. Minél durvább és kegyetlenebb a »selyemfiú«, annál alázatosabb és engedékenyebb a leány.

A mazochisták a hatalmas termetű nő láttára vágyat éreznek, de kielégülést csak akkor, ha a nő ütlegeli, térdre szorítja és teljes erejével megveri őket. Az ütlegtől való félelem kéjérzetbe megy át és ezeknek a perverzeknek örömeik telik abban az elgondolásban, hogy halálra verik őket. Minden nagyvárosban van legalább egy bordélyház, ahol vesszőnyalábok, bunkók, korbácsok gazdag gyűjteménye van kéznél, mégpedig nem pusztán díszül.

Örökösén felmerül a kérdés, hogy a hasonló vagy a különböző jelleműekből kerülnek-e össze a legmegfelelőbb párok és a legjobb házasságok.

Hogy erre a kérdésre komolyan felelhessünk, tudni kell különbséget tenni a mindennapi életsor és a nemi élet között. Ha igaz, hogy a szerelem főalkatrésze a barátság, a házastársak egyizlésűek legyenek és különösen egyforma legyen az életük »tempója«. Egy agilis, cselekvő, ideges, hirtelen elhatározású férfi nagyon sután alkalmazkodik egy puha és közönyös nőhöz. Ámde ami a testi szerelmet illeti, itt éppen az ellentétes jellemek jutnak összhangzásba. Ezen a téren az ellentétek vonzzák egymást és ha gyöngébb jellemű férfiről esik szó, aki boldog házasságban él, kitalálhatjuk, hogy a feleség erélyes, határozott és tekintélytartó. Ha egy szadisztikus hajlamú férfi feleségül vesz egy gyöngén mazochista nőt, megvan a valószínűség az egymás tökéletes megértésére. A perverz egyének házasságának legtöbbször csődöt mond, mert a házastársak mind egyike attól fél, hogy könnyen átcsereéli az élettárs ösztönét. Ilyen emberek ne házasodjanak egykönnyen. Jobb, ha

a beteg házasságon kívül marad, semhogy egész életre való szenvedésnek tegyen ki egy normális egyént a kielégülés minden reménye nélkül.

* * *

A nemi perverzítások, amelyek — amint láttuk — az embereket néha a legembertelenebb cselekedetekre ösztönzik, éppen a mi korunk társadalmának adnak sok kérdést és¹ gondot. Századokon át összecserélték a bűnt a betegséggel; ez most óriási feladattá gyülemlett és megoldást követel a tudománytól, ami a nemi ösztönök anomáliáinak kinyomozásából és gyógyításából és ezzel az egész bűn- és büntetés-kérdés elkerüléséből áll.

A gonorrhoea

A *gonorrhoea* vagy másképp *blenorria* már az ókorban is nagyon ismert betegség volt. Egy Krisztus előtti XVI. századbeli egyiptomi papyruson talált feljegyzés már beszél a férfi húgycsővének hurutjáról és a nő fehér-folyásáról. Az ó-testamentumban is többször van hivatkozás erre a betegségre és *Pompeiben* találtak orvosi műszereket, amelyeknek nem lehetett más rendeltetésük, mint a gonorrhoea kezelése.

Bloch Iván megjegyzi, hogy a régiek nem tudtak különbséget tenni a spermátorria (magfolyás), a prostatorrhea (prostatanedv-szivárgás) és a krónikus gonorrhoea között. A három betegséget összefogták egy közös néven »blenorria«-vá. Pedig már *Hippokrates* tanítványai megfigyeltek olyan heves blenorria-eseteket, amelyek nem lehettek mások, mint igazi gonorrhoeák.

A középkor a *blenorria* vagy *blenorragia* diagnózisában jelentékeny haladást tüntet fel. Már elég korán rájöttek ezen betegség fertőző természetére és megállapították, hogy a baj nemi érintkezés eredménye. Természetesen még nem ismerték a blenorragia fertőzőes természetét, amit a hajdan annyira gúnyolt arab orvosi iskola már kezdett látni és figyelni.

Amint egyszer megtudták, hogy a venereás betegségek ragályosak, higiénikus óvintézkedések váltak szükségessé elhárításukra. Ez az elővigyázat annál hasznosabb volt, mert a nyilvános házak látogatása akkor egyáltalán nem volt szégyenletes, amiért azok nagy látogatottságnak örvend-

tek. Fejedelmeket és királyokat vezettek oda a városi tanácsnokok díszes felvonulással, körülöttük a prostituáltakkal, akik reménykedtek, hogy a hatalmasok kiváltják őket. Ezek a bordélyházak néhány tallér ellenében bárki részére hozzáférhetők és a ragálynak valóságos fészkei voltak. Nemsokára hatósági ellenőrzés alá kerültek, a lányokat orvosok vizsgálták meg és azok, akik a ragály továbbterjesztésében bűnösök voltak vagy maguk is a betegségbe estek, szigorú büntetést kaptak. Azok a nők, akik venereás betegségbe estek, tartoztak azonnal elhagyni a várost. Természetesen ez kétélű fegyver volt, mert ezek a szerencsétlenek, akiket az éhség gyötört, odavetették magukat mindazoknak, akik csak kívánták őket és megfertőzték azokat, ami a városra nagy veszélyt jelentett. Voltak városok, ahol a venereás betegségbe esett nőket halállal büntették; aminek meg az volt az eredménye, hogy mindent elkövettek, — gyakran sikerrel — hogy leplezzék bajukat. Így egyrészt a betegségük súlyosbodott, másrészt szélesítette maga körül a ragály veszélyét.

A blenorragia gyógytanára kétségtelenül legszomorúbb volt ennek a bajnak az azonosítása a szifilisszel, aminek következése volt a húgycsövi befecskendezésektől való undor. Tényleg azt hitték, hogy a genny folyása nem volt más, mint a szifilisz mérge, aminek kifolyását nem akarták megakadályozni, félve attól, hogy ez komolyabb vérbaj os tüneteket idéz elő. Ha mégis elhatározták az árpa-, rozs- vagy mézvízzel való injekciót, azt mindig az első gyulladás idejének lejártával alkalmazták, hogy ne zavarja a mérgek kiömlését. A vörösbor-injekciókat igen kedvelték, ez magyarázza, hogy a kuruzslók manapság is ezt a módszert javasolják.

Csak a XVIII. század elején ismerték fel a blenorragia igazi természetét: hogy az a nyákhártya hurutos gyulladása. *Ricord* kutatásai (1860—1889) elvitázhatatlanul bebizonyították, hogy a szifilisz semmiféle kapcsolatban sincs a blenorragiával, hogy ez semmikép sem idézheti elő amazt.

* * *

A blenorragiának fertőző csirája egy szabad szemmel nem látható egysejtű gomba, amelyet felfedezője, *Neisser* tanár, *gonococcus-nak* nevezett el. Amint azt a blenorragia-

ban szenvedő betegeken megállapították, a genyes kiömlésben található gonococcus kerek formájú, behatol a genysejtekbe és ott szaporodik. Mégsem mindig található fel a genyes szivárgásban, mert a *krónikus* blenorrhagia genyének csak kevés sejtjében van jelen. Ha a sokezer vagy millió genysejt közül csak néhányban van, akkor alig valószínű, hogy éppen ebből a néhányból kerül egy a mikroszkóp látóterébe. Ilyenkor mesterséges táplálótalajra oltanak a genyből. Ha ezt aztán melegítő-szekrényben tartják, az egy-egy gonococcus elszaporodik s végül annyi lesz belőle, hogy mikroszkóppal fel lehet találni.

Jegyezzük meg itt, hogy az utóbbi időben felfedeztek egy vizsgálati módot, amely nagyon hasonlít a *Wassermann*-féléhez és aminek hasznát vehetjük a blenorrhagia diagnózisánál. Azonban csak a pozitív eredménynek van értéke, mert megcáfolhatatlan bizonyítékát adja a gonococcusok jelenlétének. A negatív eredmény csak kétes jelentőségű, mert abból nem következtethetünk semmi bizonyosra. Kétségtelen, hogy ennek a reakciónak nincs nagy haszna akut gonorrhoeában, amit módunkban áll sokkal egyszerűbb és egyben biztosabb módszerekkel megállapítani. Egészen más-kép áll a dolog, ha a vizsgált beteg a gonorrhoeának valami komplikációjában szenved. Ez esetben, ha az eredmény pozitív, a baj majdnem minden tévedés kizárásával gonococcus-fertőzésnek tulajdonítható; ha az eredmény negatív, a kérdés nyitva marad és másirányú kutató módszerekhez kell folyamodnunk. A laboratóriumokban érdekes kutatásokat folytatnak ezirányban és remélhetjük, hogy ezen a téren való ismereteink nemsokára örvendetesen gazdagodnak.

Az ilyen vizsgálatok és baktériumtenyészetek »kulturák« jelentékenyen megkönnyítik a diagnózist, ha annak a megállapításáról van szó, hogy valaki, aki komplikált blenorrhagiában szenvedett és látszólag már gyógyult, megházasodhat-e? Talán nincs messze az idő, amikor a házasságkötés előtt minden állam orvosi bizonyítványt fog követelni; bizonyosra vesszük, hogy az nem lesz kiadható ilyen természetű vizsgálat nélkül.

A gonococcusos fertőzés igen gyorsan történik. Ha a húgycső nyálkahártyájára gonococcus-tartalmú váladék kerül, a gonococcusok rövid ideig maradnak csak a felületen,

aztán szaporodni kezdenek, a nyálkahártya mélyebb rétegeibe hatolnak — s ezzel kész a betegség.

Gonorrhoea gonococcusok nélkül nincs és mindazok a fantáziált változatok, amelyek a megkapás módozatairól keringenek, minden komoly alapot nélkülöznek. Az esetek óriási többségében a nemi érintkezés folyamán kapják. Ehhez a direkt nemi érintkezés nem is szükséges, mert a ragály átvitele például a beteg szervet érintő kézzel is történhetik. A blenorragiás fertőzés minden más módja, pl. a W. C. a fehérmű, a fecskendő útján az életben végtelenül ritka.

Az idő, amely a fertőzés és a baj kiütkezésének első jelei között van, változó. Általában a tünetek 2—5 napra a coitus után jelennek meg: viszketés a húgycsőben, helyi égések, gennyes szivárgás, a húgycsatorna eltömődése képében. Mégis megesik, hogy az első jelek már 24 órára a coitus után mutatkoznak; sok olyan eset is akadt, ahol a baj 1—4 hétre jelentkezett. Éppen az incubatio, a »lappangás« alatt a beteg nem érez fájdalmat, ami a legerősebb fertőzési veszélyt jelenti. Valóban elég ritka, hogy a beteg a gonorrhoeát az akut gennyedés periódusában adja tovább. Az ennyire öntudatlan, felelősséget nem ismerő lények száma igen kevés. De megeshetik, hogy valaki a tudtán kívül beteg. Az ilyen beteg a legnagyobb jóhiszeműséggel valószínű tragédiát okozhat azzal, hogy coitust végez. A gonorrhoea ragadós, amint a fertőzés megtörténik és majdnem minden rendelés alatt találunk feleségeket, akiket a férj fertőzött anélkül, hogy ennek tudatában lett volna. Megesik pl., hogy egy szombat este a férj beborozva egy prostituálttal kerül össze; hétfőn átadja a bajt feleségének és az első tüneteket csak szerdán veszi észre, mikor a baj már megvan.

A gennyes húgycsőfolyások majdnem mind gonorrhoeás természetűek. Csak ritkaságképpen fordulnak elő mások, amelyek coitus után jelentkeznek ugyancsak zöldes vagy sárgás gennyedéssel, de nincsen bennük része a gonococcusnak. Az ilyen, nyálkahártyaizgalomtól vagy más, a pizsokban élő baktériumoktól származó hurutok éppen olyan hosszú kezelést kívánhatnak, mint a gonorrhoea. Csak beható orvosi vizsgálat tudja megkülönböztetni a gonorrhoeát az eféle folyásoktól. A vizeletben szabad szemmel látható szálacskák nem jelentenek gonorrhoeát. Jelen lehetnek egy

régebbi betegségből való gyógyulás után, de felléphetnek a nyálkahártyák egyszerű izgalma nyomán is. Fontos tudni, hogy miféle betegségről van szó, mert ez a kettő teljesen különböző kezelést kíván: a gonorrhoea energikus módszereket követel, amíg az irritáció enyhén kezelendő. Jegyezzük meg, hogy a kuruzslók gyakran kihasználják a tünetek hasonlóságát; minden folyásra rámondják, hogy gonorrhoeás eredetű, hogy annál erősebben hangsúlyozzák a gyors eredményt, amit az ő csalhatatlan módszerüknek köszönhet a beteg.

Felette nehéz, úgy mondhatjuk lehetetlen pontos képet adni a gonorrhoea lefolyásáról, mert egyik esetben csak pár napig tart, míg a másikban elhúzódhat hónapokig, sőt évekig is. Ha idejében kezelés alá kerül, megvan a gyors gyógyulás lehetősége. Ha a beteg 24 órán belül megy orvoshoz és ha a fertőzés nem erős, a legtöbb esetben sikerül háromnapos gyógyítás. Akik hosszabb idő után keresik fel az orvost, azok párhetes, esetleg hónapos kezeléssel gyógyulnak. Komplikációk esetében a kezelés tartama még nagyjából sem állapítható meg előre.

De kis türelemmel a beteg részéről — ezt hangsúlyozom — minden ilyen eset gyógyítható, még a krónikus is, amelytől a nép emberei oly nagyon rettegnék. Mert a szó, hogy »krónikus«, nem azt jelenti, hogy gyógyíthatatlan, hanem azt, hogy *tartós* és azok, akik lemondanak a baj kezeléséről, mondván: »minthogy krónikus, nincs mit tenni tovább«, megbocsáthatatlan ostobaságot követnek el. Az orvosnak ma az eszközök egész sora áll rendelkezésére, olyanmire, hogy az évek előtt még gyógyíthatatlannak mondott bajokra is van orvosság. Orvos soha sem mondhatja bizonyossággal: »ez a gonorrhoea nyolc nap alatt, amaz egy hónap alatt fog gyógyulunk. Mint ahogy a lovak között van mindenféle klasszikus ló, a csökönyös gebétől a telivér futtatókig, azonkép változó a gonococcusok virulenciája, azaz fertőző ereje is. Két egyforma módszerrel kezelt beteg közül az egyik meggyógyul két hét alatt, míg a másiknál heregyulladás vagy más komplikáció állhat be. A virulenciához hasonló szerepet játszik a beteg egyéni ellenálló ereje, a nemiszervek konstitúció ja, az eddig átélt betegségek és talán még más, előttünk ismeretlen tényezők is.

Rendesen, ésszerű módon kezelve a gonorrhoea a következő módon folyik le: a folyás 12—16 napig tart, azután csak egy-egy csöpp jelenik meg; végre a szálak is eltűnnek a vizeletből és nemsokára a beteg egészen meggyógyul. Szerencsétlenebb esetben ez a kedvező lefolyás sok zökkenéssel jár. A komplikáció leginkább akkor áll be, mikor a baj »hátrahúzódik«, vagyis amikor a fertőzés eléri a húgycső hátulsó részét, lassan-lassan lehúzódik a hátsó húgycsőbe torkolló csatornába és az ondóvezetéken elérkezik a herékhez és a prostatához. Ekkor kezdődnek a görcsök, amikor a beteg percenként egy-egy csöpp vizeletet ereszt ki nagy fájdalommal, a prostata gyulladása és a rettegett tályog jelenik meg, amelyet a végbélen keresztül kell kezelni, esetleg sebészi beavatkozással. A mellékherék, a herék is gyulladásba jöhetnek. Néhány napra ágyba kell fektetni az ilyen beteget.

A gonorrhoeás eredetű ízületi gyulladások már ritkábbak és csak nagy ritkaságképpen fordul elő, hogy a coccusok belső szervekbe is eljutnak és veszedelmes betegségeket okoznak: vesegyulladást, szívburok- vagy szívbélhártyagyulladást. Ha ritkák is az ilyen esetek, mégis mutatják, mennyire önmaga iránt való kötelessége a betegnek minél előbb orvosi segílyt venni igénybe.

Míg a férfi, amint láttuk, legtöbbször hamarosan tudomást szerez a fertőzésről, a dolog a nőnél kényesebb. Ennek több oka van. A férfínál általában a húgycső megtámadásáról van szó, a nőnél a betegség éppúgy kezdődhetik a húgycső, mint a belső nemi szervek fertőzésével. Maga a hüvely — ellentétben az elterjedt véleménnyel — a fertőzéstől mentes, kivéve a méhhez szomszédos részét, vagy helyesebben a méh nyaki részét. Ha a húgycső fertőzésével kezdődik, a nő maga is figyelmeztetést kap viszketések és égetésszerű érzések útján a vizelés alkalmával. De ha a gonococcusok a méhnyakat támadják meg, ezek a fájdalmak nem jelentkeznek. Csak lassan-lassan, abban a mértékben, amint a fertőzés előrehaladt, mutatkozik annak terméke: a folyás és ekkor jön a betegség tudatára maga a nő is. De hány nő szenved már előbb az úgynevezett fehér folyásban (ami különben nem ártalmas) és nem tud különbséget tenni ezen banális jelenség és egy frissen szerzett gonorrhoea között.

A húgycsőben fellépő égési érzés sem elegendő figyelmeztetés igen sok nőnél, aki még ezáltal sem fog gyanút. Valami hurutnak véli, az alsó has megfázásának tulajdonítja, vagy túlhideg ital hatásának stb. így vonszolják a bajt heteken és hónapokon keresztül. Néha ezek a tünetek maguktól elhalványodnak, mert az ellenálló szervezet felületesen maga is meg tudja gyógyítani a gonorrhoeát; ez esetben a gonococcusok visszahúzódnak a húgycső mélyére, behatolnak a méh mélyebb rétegébe, anélkül, hogy rövidesen jelentkeznének. Merem állítani, hogy az összes beteg nők 8%-a nem is sejtí a betegségét és egészségesnek tartja magát egészen addig a napig, amikor megfertőz egy férfit, — hacsak közben valamely alkalom le nem leplezi a betegséget (pl. szülés). Sokszor az orvosnak is alig sikerül észrevenni az ilyen gonorrhoeát. Ha a gonococcusok az annyira komplikált női nemi szerv rejtett ráncaiban megbújnak, csak igen ritkán jelentkeznek úgy, hogy a jelenlétüket meg lehet állapítani, p. o. havibaj után vagy más kivételes alkalommal. Ezért hibás dolog egy vagy két vizsgálatra alapítani véleményt, ha egy nő állapotának meghatározásáról van szó. Nincs orvos, aki egyetlen vizsgálatra biztosíthatná kliensét teljes egészségéről; ezt csak hosszasabban tartó megfigyelés alapján teheti. Legfeljebb azt mondhatja: »Nem találtam semmit.«

A következő két eset a saját praxisomból igen tanulságos. Egy nő, aki csonttörés miatt klinikai kezelés alatt állott, magára vonta figyelmemet és bizonyos okok arra készítettek, hogy megfigyelés alatt tartsam gonocoecus-fertőzés felől; a megfigyelés hosszú ideig semmi pozitív eredményt sem hozott. Csak a hetedik hónap első napján tudtam felfedezni a méhében a gonococcusokat.

A másik eset egy nőé, aki 1912-ben gonorrhoeát kapott és akit háromhavi kezelés után mint gyógyultat elbocsátottak. Férjhezment 1913-ban; 1917-ben petefészekgyulladásra volt és megfertőzte férjét, aki mellett négy évig ólt anélkül, hogy baj mutatkozott volna. Ez a visszaesés az 1912. évi betegség hiányos gyógykezelésének eredménye.

Ha ilyen soká időzöm ennél a kérdésnél, ez azért van, mert igen sok fertőzött férfi azt erősíti, hogy a nőnek tudnia kellett, hogy beteg. Láttuk, hogy mennyire hamis a feltevés és mennyire lehetetlen véleményt mondani egy nő

bemondása alapján, aki azt állítja, hogy megvizsgálták és egészségesnek találták.

Még olyan nők is, akik gyógyító kezelésem átmentek, képesek partnerüket megfertőzni, mert a gyakorlat kimutatta, hogy csak igen kivételes esetben van a nőnek türelme heteken vagy hónapokon keresztül látogatni az orvost, noha ez a teljes gyógyulás »sine qua non«-ja.

A gonorrhoea lefolyása a férfinál és a nőnél egyaránt a legváltozatosabb képet mutatja. A húgycsőnek jóindulatú gyulladásától kezdve a legsúlyosabb általános megbetegedésig a közbenső formák nagy sora fordul elő. Egy vesegyulladás a következményeivel együtt elég súlyos. Még veszedelmesebb és szerencsétlenségünkre elég gyakori az, hogy a betegség felhúzódik a méhhez, a kürtön keresztül innen eljut a petefészkekhez és aztán a hashártyára; ilyenkor a pusztításai kiszámíthatatlanok. Genyes tályogok, az oly gyakran a vakbélnek tulajdonított hashártyagyulladás sokszor gonorrhoeás eredetű. Még ha ezek a bajok meggyógyulnak is, kellemetlen hasüregi összenövéseket okozhatnak, amelyek a beteg nőt egész életén át terhelik.

A nő gonorrhoeája az esetleges gyermekre is veszedelmes, mert a fertőzést megtámadhatja az újszülött szemét. A genyes gyulladás leggyakrabban a kötőhártya (conjunctiva) gyulladásával kezdődik, de néha azután a szaruhártyára is áterjed és annak genyedésével, ha a jó kezelés elmarad, vaksággal is végződhetik.

A gonorrhoeás szembajok által a gyermekeknél okozott pusztítások méretei kitűnnek a gyermekvakság statisztikai adataiból. 1880-ig az elhelyezett vakoknak 30%-a kevéssel a születés után vakult meg. Ez a szám 19% volt 1895-ben, 12% 1912-ben. Az újabb kimutatások további csökkenésről számolnak be.

Valóban manap már módunkban áll megelőzni a blenoragiás eredeti vakságot, amióta *Credé* a múlt század nyolcvanas éveiben ajánlotta az ezüstnitrát becsöppentését az újszülött szemébe.

Reméljük, hogy e törvényesen kötelező becsöppentés teljesen kiküszöböli majd a megvakulás veszélyét.

A blenorragia gyógyítása az utóbbi években jelentékenyen tökéletesedett. Míg azelőtt a kezelés elhúzódott a végtelenségig, ma kivételesen kedvező körülmények között

néha három nap alatt megjöhet a gyógyulás. A manapság alkalmazott injekciók fájdalommentesek és az oltások is megbecsülhetetlen szolgálatot tesznek a gonorrhoea elleni küzdelemben.

»Vaccinotherapia« (oltásos gyógyítás) alatt értjük a megölt bacillusok által való kezelést. A beteg bőre alá fecskendezik a megölt gonococcusokkal készített folyadékot. A folyamat azután a következő: A szervezet a befecskendezett bacillusok ellen anyagokat termel, hogy velük ártalmatlanná tegye az így behelyezett fertőzést. Ámde ezek az »ellenanyagok« meg fogják támadni nemcsak a befecskendezett oltóanyagot, hanem a maga idején az eleven és aktív gonococcusokat is. Legújabban már kísérleteztek eleven, de meggyöngített baktériumokkal is és remélik, hogy ezzel a módszerrel különösen szerencsés eredményeket fognak elérni.

A gonorrhoea kezelésénél a megfelelő életrend nagyon fontos. Az étkezés könnyű és mértékletes legyen. Nem tudjuk a magyarázatát, hogy mi módon hat az étkezés erre a betegségre, de a gyakorlat megállapította, hogy a gyöngé táplálkozás felette gyorsítja a gyógyulást. Viszont italt bőségesen kell fogyasztani, de természetesen egy csöpp alkoholt sem. Friss gyümölcslevet, vizet, de főleg tejet kell inni.

Fontos ügyelni a székelésre. A vastagbél maradjon üresen, hogy a belső nemiszervekre nyomást ne gyakoroljon.

Természetesen maga a diéta nem elegendő a gyógyításra, de annak gondos betartása komplikációkat kerülhet el.

A vérbaj (szifilisz)

A vérbaj fertőző oka egy 1905-ben felfedezett spirocheta. A »spirocheták« egysejtű élőlények. Nem növények, mint a bacillusok, de a fertőzésben való viselkedésük ugyanolyan. Ép bőrön vagy nyálkahártyán keresztül nem tudnak behatolni, de olyan ép bőr vagy nyálkahártya, amin a nagyon vékony spirocheta számára elegendő finom kis repedés ne volna, alig van, — kivált az olyan dörzsölés után, amilyen a közöszlással jár. Bizonyos, hogy a ragály továbbítása legtöbbször a közöszlésben történik és a belépő kaput a legtöbb esetben a nemi részekben találjuk. De a bőr vagy a nyálkahártyák felületén akárhol lehetséges a fertőzés. Az orvos, aki vérbaj os sebeket kezel úgy, hogy a seb természetét nem ismeri, az ujjakon keresztül való fertőzésnek van kitéve.

Mínt hogy a fertőzés a test bármely részén megtörténhetik, nem kell, hogy közvetlen érintés vagy csók essék közbe a beteg személlyel; néha a csira átvitelére elegendő a beteg váladékával fertőzött tárgynak használata, p. o. az ívópoharé. A fertőzés nem mutatkozik kezdetben semmiféle külső jellel. A spirocheták szaporodnak és csak körülbelül három héttel a fertőzés után okozzák az első fekélyt. Ez a fekély (»sanker«) nem fáj és magától is hamarosan begyógyul. Ha a beteg nem figyel rá, vérbajos lehet évekig is anélkül, hogy tudna róla, mert igen sok szifilisz nem is okoz több látható tünetet. Kétségtelenül, ha a gyanús nemi tény két nappal előbb történik, nem lehet ezért a fertőzésért felelőssé tenni, ellenben ha a gyanús coitus három-

négy héttel előbb ment végbe, valószínű, hogy ekkor történt a fertőzés.

A szifilisznek ez a kezdeti lappangása, éppen úgy, mint a gonorrhoea első napjaié, magyarázza, még a házas férfiaknál is előforduló fertőzések nagy elterjedését. A férj, akinek házasságon kívüli nemi érintkezései voltak, a fertőzésről csak három vagy négy hét elteltével vehet tudomást és ez az időszak elég lehetett ahhoz, hogy megfertőzze a feleségét. Az bizonyos, hogy mindazok, akik beteg személyekkel érintkeznek, nem szedik fel okvetlenül a ragályt. Legelőbb is a gondos tisztálkodás eltávolíthatja a spirochetákat, mielőtt behatolhattak volna, kivált mikor az érintkezés nem elég benső, hogy erősebben bedörzsölje a fertőzést a bőrbe. Végül a véletlen is szerepet játszik, mint mindenütt másutt.

A laikus nem igen állapíthatja meg magán a vérbajt. Ha akármilyen gyanúsat vesz észre, orvoshoz kell sietnie. Amikor az első fekély megjelenik, a fekély környékén a bőr alatt (de csak gyakorlott kézzel) tapintható nyirokcsomók is megduzzadnak, — mégpedig, ami szintén fokozza az elhanyagolás veszedelmét: szintén fájdalom nélkül. . . Ebben áll a »primaer« szifilisz.

Ennek lefolyása, tehát néhány hét után újabb lappangás következik, ami közben a vérbajnak semmi külső jele sincsen.

A legtöbb szifilisz ma úgy folyik le, hogy a »secundaer«, »másodlagos« tünetek be sem állnak, hanem a betegség belül folyik tovább, kívülről láthatatlanul. A belső lefolyás tünetei ilyenkor már általános megbetegedési jelek: lefogyás, vérszegénység, tehát halaványság, fejfájás, étvágytalanság. Amikor a másodlagos tünetek kívül is megjelennek, akkor a beteg foltos kiütéseket kap a mellén, hátán, néha a végtagjain is, de sohase a kezefején vagy az arcán. (Nevetséges dolog tehát kiütéses arcú emberről csak úgy futtában megállapítani, hogy »vérbajos«.)

A másodlagos stádium után megint lappangás következik s több tünet az esetek nagy részében már meg se jelenik. A betegség azonban folyik tovább és kiteszi a beteget a harmadik stádium, a »harmadlagos tünetek« veszélyének. Ezek, noha ma ritkák, úgyszólván valamennyi szervben előfordulhatnak, a zsigerekben, csontban, idegrendszerben. Évek, évtizedek nyugalma után is beállhatnak minden gyógyíthatlan betegnél: ezek az igen komoly veszedelmek teszik

szükségessé, hogy a legenyhébben folyó vérbajt is teljes eréllyel gyógyítsák.

Vannak esetek, hogy a szifilisz meggyógyul anélkül, hogy maga után vonná a baj rendszerinti kísérőit. Vannak emberek, akik megöregednek, meg is halnak és nem is sejtették, hogy fertőzöttek. Ezt a különösen szerencsés esetet azonban csak utólag lehet konstatálni. Amíg valaki beteg, sohase tudhatja, nem vár-e rá a súlyos vérbajnak valami tragikus formája.

A szifiliszről írván, nem mellőzhetjük felsorolni azokat a betegségeket, amelyek, ha talán nem is direkt következményei ezen bajnak, de annak a talaján is nőhetnek. Elsősorban áll az arteriosclerosis, a véredényelmeszesedés és a szívbetegségek, amelyek szifilisz-betegeknél súlyos formát vehetnek fel és igen sokszor korai pusztulásra ítélik a beteget.

Két igen súlyos betegség lehet a már lefolyt és befejeződött szifilisz késői következménye: a *gerincagysorvadás* (tabes) és az *agylágyulás* (paralysis progressiva). Ezeknek a száma a vérbajokéhoz képest elenyészően csekély, a *százalékos* eshetőség, hogy a vérbajból ilyen lesz, tehát nagyon kicsi. De senki se tudhatja előre, hogy a sok szerencsés vagy a kevés szerencsétlen eset közé tartozik-e: ezért kell mindig minden vérbajt kivétel nélkül a leggondosabban gyógyítani. Ezek az »idegrendszeri utószifiliszek« már nem úgy folynak, mint a vérbaj három stádiuma és nem is alkalmasak arra a gyógyításra, amitől a szifilisz többi tünete, sőt maga a betegség is alapjában meggyógyul. A gerincagysorvadás és az agylágyulás sem kénesős (higanyos), sem bizmutos, sem pedig arzénos (»salvarsan«) gyógyítástól nem gyógyul meg, a legtöbbször még enyhülni se szokott.

Ezeknek elkerülésére mindenekelőtt — mint mondtuk — valamennyi vérbaj-esetben évekig tartó alapos és néha sok türelmet kívánó gyógyításra van szükség. Azután pedig, amikor már több éve gyógyítják a betegeket s esetleg már úgy meg is gyógyultak, hogy sem látható tüneteik nincsenek, sem pedig a vérvizsgálat (»Wassermann-féle reakció«) nem mutat szifiliszt: akkor meg kell csapolni az ágyéki gerincoszlopnál a gerincagy és az agyvelő közös folyadékát, a »liquor cerebrospinalis«-t és azt többféle eljárással meg kell vizsgálni. Ezen az úton kiderül, hogy a betegség behatolt-e az idegrendszerbe. Tudni kell ugyanis, hogy az idegrendszernek ebbe a külön

nedvébe nem minden anyag tud a vérből átmenni; a vérbajos fertőzés se, de a gyógyító anyagok se. Meglehet tehát, hogy a betegség be se jut. De ha bejut, akkor meg esetleg az egész többi szervezetben meggyógyult, az idegrendszerben meg tovább él. A *liquor* vizsgálata erről ad felvilágosítást. Ha a liquor a különben való gyógyulás után »negatív«, akkor az idegrendszer kívül van a veszedelmen. De ha »pozitív«, akkor megvan a veszedelem, amin ma szerencsére már nagyfokú biztonsággal segíteni is tudunk. A bécsi *Wagner-Jauregg* professzor találta fel a *malária beoltásával* való gyógyítást. Ha az utóbetegségek kitörése *előtt* kapja ezt a beteg, amikor még csak a liquor laboratóriumi vizsgálata árulja el a jövőendő betegség *lehetőségét*: akkor az eredmény majdnem egészen bizonyosra vehető. De még a kitört betegségek elején is nagyon sokat segíthet a »malária-kúra«. Sokszor még gyógyulást is hoz. Mindenesetre: ilyenkor az egyetlen gyógyítás, ami segíthet, tehát minden esetben meg kell próbálni. A saját gyógyító hatásán kívül a betegséget még a másféle vérbajgyógyító szerek iránt is fogékonyabbá teszi, úgyhogy még azokkal is fokozni lehet a gyógyító hatását.

Mondjunk még néhány szót a vérbaj fertőzési veszedelméről, ami fontos probléma. Már mondtuk, hogy a primaer és secundaer időszakban a lappangó baj általában fertőző. Kevésbé az a harmadik időszakban, mert akkor a baj a belső szervekbe vonul vissza.

Ami a szifilisz öröklékenységet illeti, megjegyezzük, hogy csak az anya adhatja át a bajt az utódnak. Ha az apa vérbajos, a gyermekek akkor is megkaphatják, de csak az anyán keresztül. Ez nem azt jelenti, hogy a gyermekek nem szenvednek az apa betegségétől. Egy szifilisz apa spermája nem hozhat olyan utódokat létre, mint egy egészséges emberé. Így, ha egy organikus zavarokkal küzdő egyén előéletében említést találunk is az apánál kezelt vérbajról, azért nem biztos, hogy a betegünk örökölte a betegséget. Az öröklött szifilisz aránylag azért ritkább, mert sok beteg már magzatkorában meghal vagy életképtelenül születik. Ha idején kezelik az öröklött vérbajt, azt is meg lehet egészen gyógyítani, csak úgy, mint a szerzettet.

Gyakran teszik fel a kérdést, hogy a laikus, aki meg akarja óvni magát a vérbajtól, miről ismerheti meg, vajjon partnere

beteg-e vagy nem. Erre a kérdésre nem tudunk egyebet felelni, mint hogy a vérbaj olyan sokféle alakú lehet, hogy minden diagnosztikus bizonyosság lehetetlen a laikus számára. Mégis vannak kis jelek, amelyek óvatosságra inthetnek. Bizonyos, hogy ezek a jelek nem mindig a szifilisz jelei, de ha megállapítja őket, okos ember nemi érintkezésbe nem bocsátkozik a gyanús egyénnel. Itt adjuk a figyelmeztető-jelek táblázatát:

1. Gyanús minden kimaródás, sebhely, karcolás, horzsolás a nemi szerveken vagy körülöttük.

2. Gyanús a mirigy duzzanat, amit ujjal ki lehet érezni a nyakon és a hónaljban olyanformán, mintha puha borsószemek volnának zsinórra fűzve.

3. Gyanús minden rózsaszínű vagy barnás kiütés a hason, a mellen és a csípőkön. Nyílt pattanás különösen a háton vagy a lábakon legtöbbször nem ártalmas.

4. Gyanús minden kelés és ajaksérülés, az ajkak kipállása.

5. Gyanús a rekedt hang; ennek sokféle ártatlan oka is lehet, de a rekedt *prostituált* majdnem biztosan vérbajos.

Aki szem előtt tartja ezt az öt elővigyázati pontot, sok fertőzést elkerülhet. Gyakran hoztak hozzám nőket, akiket ezen öt pont alapján fertőzöttnek tartottak és valóban annak is bizonyultak.

* * *

A vérbaj gyógyítható: ez olyan igazság, amit sohasem ismételtünk eléggé. Igen, a szifilisz gyógyítható, a kezelés fájdalommentes és nem zavarja sem az egyéni szokásokat, sem a hivatást vagy foglalkozást. De egy feltétel okvetlen kell a gyógyuláshoz: *türelem*. Az orvosi tudomány rendelkezik kitűnő módszerekkel, amik alkalmasak az átok megfojtására, de nincsen olyan csodaszere, amely azt egyszerre elfojthatná. Aki kezelésre határozza el magát, legyen elkészülve rá, hogy hosszú vállalkozásba kezdett. De viszont meg lehet győződve, hogy elhatározása eredménnyel jár. A legtöbbször teljesen kigyógyul a betegsége, de mindenestre megmenekül a vérbaj rettenetes következményeitől. Természetesen a kezelés eredménye attól is függ, hogy mely időpontban kezdődik. Ha a szifilisz kezelését mindjárt akkor kezdik, amikor még csak az első fekély képében jelentkezik

és amikor a »Wassermann-reakció« — amelyről még sokat fogunk beszélni — még negatív, a kezelés sokkal nagyobb reménnyel indul és a kúra jóval rövidebb lesz, mint a másodlagos vagy harmadlagos stádiumban.

* * *

Főleg háromféle orvosság van a vérbaj ellen: a higany, a salvarsan és a jódot, amelyekhez még hozzá kell kapcsolni az ezüstöt és a bizmutot, amelyeknek használata azonban újabbkeletű. Ami a higanyt illeti, arról sok és alaptalan babona járja. Neki tulajdonítják a szifilisz által felidézett bajokat is, pedig a higanyt, miután megtette kötelességét, eltávolítja a vizelet annyira, hogy a szervezetben nem marad belőle egy milligramm sem. Különben a más, nem szifiliszos betegségek ellen higannyal kezelt egyének sohasem mutatták ezeket a betegségeket, míg ellenben azok a vérbajosok, akik sohasem láttak higanyt, gyakran lesznek olyan idegbajok áldozataivá, amilyenekért a babona ezt a fémet teszi felelőssé.

Igaz, hogy a higany is okoz zavarokat, megtámadhatja a száj vagy a belek nyálkahártyáját (foghullás, hasmenés, stb.). De az orvosság okos adagolása, hozzávéve a száj leggondosabb ápolását és a dohányzástól való tartózkodást, elháríthatják ezeket a kellemetlen zavarokat. Különben vannak olyan emberek is, akik nem tűrik a higanyt és akiket ezért más gyógymóddal kell kezelni.

A salvarsan-t 1909-ben fedezte fel *Ehrlich* német orvos-tanár. Ennek a főeleme az arzén, amely már kiszámíthatatlan szolgálatokat tett az emberiségnek. A szükséges elővigyázattal alkalmazott salvarsan-injekciók nem járnak semmiféle veszéllyel és a hatásuk gyorsabb, mint a higanyé. Mégis a salvarsan sem kerülte el a szemrehányásokat. Természetesen a salvarsan tűrési foka egyének szerint változó, de a kár, ami ezen kezelésből nagyritkán előállott, ne bátortalanítsa el a beteget. A salvarsannal való kezelés nem jár nagyobb veszéllyel, mint a vasúton való utazás, amely szintén alá van vetve katasztrófáknak.

A jódot rendszerint a szifilisz harmadlagos stádiumában alkalmazzák, de a hatása nem olyan gyors, mint akár a higanyé, akár a salvarsané. Akik nem tűrik a jódot (ami

valamennyi orvossággal szemben előfordulhat), náthát vagy más kellemetlenségeket kaphatnak tőle, amelyek néha szükségessé teszik a kúra felfüggesztését.

Az ezüst és a bizmut, amelyek közül az elsőt a salvarsannal kombinálva szokták alkalmazni, még nem állta meg a próbát olyan mértékben, mint az előbbiek. Mégis a bizmut használatban van az egész világon és úgy látszik, hogy nagy szerepe lesz a szifilisz elleni küzdelemben.

Hogy a kitartás fontosságát illusztráljam az ilyen kúrában, egy különös esetet mondok el a magam praxisából: Két barát ugyanegy este kapott fertőzést ugyanattól a nőtől. A negyedik héten a sanker jelentkezésénél mindketten feljöttek hozzám és én megkezdtem a kezelést 1916 május havában. Mind a ketten ugyanazt a kezelést kapták; júliusban megcsináltam a Wassermann-féle reakciót. Mind a kettőre negatív volt az eredmény. Ennek dacára természetesen folytattuk a kúrát. A. rendszeresen eljárt hozzám és október havában teljesen gyógyult volt. Tünetei elmúltak, a vére tiszta. B., akit a reakció negatív volta elbizakodottá tett, abbahagyta a kezelést és nem láttam őt viszont, csak 1917-ben, egy szemszifilisszel. Dacára az újabb kezelésnek, a vére még mindig mutatta a vérbajos fertőzést.

A legújabb időkig az orvosi tudomány teljesen tehetetlen volt a vérbaj rettenetes *következményeivel* szemben. A paralizisre célzok, amely gyógyíthatatlan volt. A vérbaj kezelésére használt módszerek nem voltak elég hatékonyak, hogy kivédjék a bekövetkezett paralizist. A legújabb időben ebbe a sötétségbe bevilágítottak. Ez a felfedezés: hogy egy fertőző betegség által okozott láz jelentékenyen megjavítja a paralitikus állapotát. Tehát intenzív lázkezelés alá veszik a beteget, amelynek üdvös hatása csakhamar mutatkozik. A *malária* az, amit legszívesebben oltanak be és amit azután kininnel gyógyítanak meg, miután elvégezte gyógyító munkáját.

* * *

Nagy haladást mutatott fel a vérbaj elleni harcban a *Wassermann-féle* felfedezés. A »reakció«, amely feltalálója nevét viseli, lehetővé teszi, hogy megállapítsuk a vérbajt a betegségek nagy sorában, amelyeknek eredetét nem ismervén, nem is tudtuk őket megfelelően gyógyítani.

De még ez a reakció sem ad teljes bizonyosságot. Nem ritka eset, hogy valaki, egy hétre a *Wassermann* negatív eredménye után, a baj tagadhatatlan tüneteit mutatja, csak úgy mint más vérbajosok, akik gyógyultnak tartották magukat. Másrészt a Wassermann-reakció pozitív lehet malária, vörheny, lepra, sarlach esetében is, de ez a jelenség csak néhány hétig tart.

Ezzel a fenntartással ne felejtjük, hogy a háromszori 15—15 napos időközben vett Wassermann pozitív eredménye okvetlenül vérbajt jelent.

Ha a gyógyultnak hitt beteget elbocsátjuk és ha annak Wassermann-ja *állandóan* negatív, ajánlatos ágyékcsapolást alkalmazni, amiről már beszéltünk.

Mondottuk, hogy a Wassermann igen gyakran a betegség kezdetén negatív. Valóban a fertőzet, amely jól elrejtett bűvőhelyet talált, a vérben csak későbbben terjed el. Nem ajánlatos a kúra megkezdésével várni, amíg a reakció jelentkezik a vérben, ha a gyógyulás esélyét nem akarjuk rontani. De ha a Wassermann-reakció egyes ritka esetekben bizonytalan is, az érdemei kifejezhetetlenek.

Mennyi fejfájás, ekzéma, tüdő-, máj- vagy hólyagbaj, bélzavar és idegbaj eredete derült ki és lett a gyógyítása lehetséges a Wassermann-próbák által!

Azért, ha valamire gyanakszunk, ne rösteljünk egy-egy vérvételt; okosabb szembezállni a veszéllyel, mint nem látni annak megjelenését!

Nagyon fontos az a kérdés, hogy a vérbaj ellen kezelt ember mikor házasodhat? Az bizonyos, hogy akiknek Wassermann-reakció ja pozitív, azok tartózkodjanak a házasságtól. Csak akkor szabad házasságra gondolniok, mikor az orvos gyógyultnak nyilvánítja őket és amikor a Wassermann *két-három évig negatív maradt*. Azok az esetek, amelyekben a vér minden erőlködés dacára nem lesz negatív, sokkal kényesebbek. Igaz, hogy a harmadlagos időszakban nincsen közvetlen fertőzési veszély, de az öröklékenységre is számítani kell. Egy kezelt férfinak, akinél nem mutatkozik a bajnak egyetlen tünete sem, de akinek vérében a fertőzésnek némi nyoma van, nem tilthatjuk el a házasodást, de ha már meg is adjuk a házasság lehetőségét, *le kell mondani a gyermekáldásról*. A terhesség megszüntetése ez esetben kötelező.

A nemi betegségek elleni védekezés

Hogy kiki megértse, mennyire szükséges megóvni magát a venereás betegségektől, nyitott szemmel kell nézni ennek a rettentő Istencsapásának ijesztő térfoglalását és azt a könnyűséget, amellyel ez a fertőzés átvehető és átadható.

A nagyközönségnek fogalma sincs, mennyire elterjedtek a nemi betegségek. Ezek a bajok még itt-ott »szégyenletes«-ek és »titkos«-ak, tehát azok, akik abban szenvednek, a bajt a legnagyobb titokban tartják a világ, sőt a családjuk előtt is. Így hát csak kivételesen esik meg, hogy az ilyen betegek állapotát akár csak a környezetük is ismeri. Pedig hitelt érdemlő statisztikai adatok szerint minden nagyvárosban lakó férfira egy nemzedéknyi idő (30—40 év) alatt *átlag* két nemibetegség esik. Hosszú tapasztalatra hivatkozva állíthatom, specialistársaimmal egyetemben, hogy azok a lányok, akik több férfival voltak nemi érintkezésben, majdnem valamennyien betegek, vagy átestek rajta.

A szigorúan ellenőrzött statisztikai adatok szerint *Franciaországban* pl. naponta körülbelül 140.000 nemibeteget kezelnek. Tudnunk kell, hogy hány arra szoruló kerüli el a kezelést vagy kezelteti magát kuruzslókkal. Íme néhány adat a nemi bajok elterjedtségéről a különböző élethivatások szerint: katonák 3%-a, munkások kb. 8%-a, hivatalnokok és kereskedők 16.5%-a, tanulók kb. 25%-a, pincérnők kb. 26%-a áll nemi betegség miatt kezelésben. A nemi betegségektől megtámadott egyének 65%-a gonorrhoeás, 18%-a lágycékélyes és 17%-a vérbajos.

Már jeleztük, hogy milyen elterjedtek a nemi betegségek azoknál a lányoknál, akik házasságon kívüli »nemi életet élnek«. A férfiak igen gyakran felszedik a bajt a barátnőjük útján. A német diákoknál bevett szólás, hogy a nemi bajt az ember csak a kis barátnőtől szerezheti. Mert a dolog úgy áll, hogy míg a futó szeretkezésben óvszerrel élnek, a rendszeres viszonyban azt mellőzik. A férjes nők egyrésze is fertőzött, jórészt a férj útján. Ha hihetünk *Baisch* tanárnak: 100 meddő házasságból 70-ben a férj gonorrhoeája az ok és 100 halva született gyermek közül 45-öt a szifilisz fojtott meg. Természetes, hogy a felügyelet alatt álló leányok adják a nemibetegek legnagyobb százalékát. Tévedés, hogy ezeknél a felügyelet alatt álló nőknél a nemi baj nem volna általános. Majd később látni fogjuk, hogy milyen nehéz a venereás betegséget megállapítani a nőnél, még a leggondosabb vizsgálattal is. Nem szándékunk sötét képet festeni a közönség elé ijesztésül. Arra szorítkozunk, hogy tisztán a bizonyított tényeket mondjuk el és mégegyszer hangsúlyozzuk, hogy szerencsére nem minden beteg állandóan az és hogy következőképpen a nemibeteggel való érintkezés nem okvetlenül jár fertőzéssel.

Általában a nemibajosok száma kisebb a vidéken, mint a nagyvárosokban. Jegyezzük meg, hogy a békekötés után a katonák hazatérésével a vidéki arányszám nagyot nőtt. E betegségek elterjedtségének két másik oka is van. Az egyik a betegség bujkáló természetéből folyik, mert a betegek hónapokon és éveken keresztül nem kapnak figyelmeztető jelet a fertőzésről. Ezek a betegek viszonyt folytatnak egészségesekkel és így megfertőzik a párjukat a legteljesebb jóhiszeműséggel.

A második ok: az alkohol. A fertőzések jelentékeny százaléka — némely statisztikus 65%-ról beszél — a szesz hatása alatt jön létre. Sok kísérlet kimutatta, hogy az alkohol, megbénítván az értelmi tehetséget, felébreszti — egy bizonyos fokig — a nemi vágyat és a bizakodó könnyelműséget. Hány házasember, aki normális állapotban sohasem követett volna el házassági hűtlenséget, ittasságában prostituált kezére kerül és hány más, aki mindig a legnagyobb óvatossággal jár el, az ital hatása alatt erről megfélekedzik és így nemibajt szed fel.

Mielőtt leírnók az antivenereás védekezés észszerű módjait, rá kell mutatnunk a laikusok és a kuruzslók káros tévedéseire.

Ami az előbbieket illeti, meg kell értenünk, hogy jóindulatú kisebb bajokban, mint a nátha, nélkülözhetjük az orvos tanácsát és beérhetjük valamely háziszserrel, azonban a belső szervek komoly bajai ellen nem elegendő ilyesmi. A nemi betegségekben sem. Legjobb esetben azt érhetjük el, hogy eltüntetjük a baj némelyik tünetét, pl. a gonorrhoea ellen vannak orvosszerek, amelyek elállítják a folyást. A vérbaj ellen vannak hintőporok és kenőcsök, amelyek eltüntetik a kiütéseket, de hiba volna ezekből már a gyógyulásra következtetni. Éppen ellenkezőleg: ezzel a módszerrel visszaszorítjuk a bajt a test belső részeibe, eltérítjük a lefolyást a rendes útvjáról és ami a fő: elvesztünk jó darab időt a komoly kezelésből.

Nem kevésbé szomorú azoknak a sorsa, akik kuruzslók kezébe jutnak. Ezek legnagyobb része semmit sem ért az orvosláshoz és nem rendelkezik mással, mint valami általános csodaszerrel. Tudja, hogy a folyást meg lehet állítani bizonyos befecskendezésekkel, de már azt megtudni sem igyekszik, vajjon gonorrhoeás vagy egyszerű hurutos folyás van-e előtte, amelyik ugyancsak erősen szivárog. Különben nem a gyógyításra törekszik, hanem csak a tünetek megszüntetésére, hogy megnyerje a beteg bizalmát. Az orvosok ismerik a kuruzslás áldozatait, akik egy hosszú, ilyenfajta kezelés után feljönnek hozzájuk, mert az ígért gyógyulás nem következett be. A helyzet annál kényesebb, mert nincs mód komolyan védekezni a kuruzslás ellen. Csupán a kiskorúak szülei indíthatnak pert ellenük, mert a szülők mint gyámok, az ő tudomásuk nélkül végzett káros kezelésért kártérítést követelhetnek.

Mielőtt néhány tanácsot adnánk a védekezésre, rá akarjuk terelni a figyelmet arra, hogy noha sokat kísérleteztünk emberen, állaton egyaránt, a védekezés, amit javallunk kell, nem hártja el véglegesen a veszélyt. Egy példa: ajánlatos a férfítágot az érintkezés előtt fertőtlenítő kenőccsel bekenni, ami a fertőzés ellen feltétlen biztos szer. De csak ha a bőr minden porcikája kapott a kenőcsből. Az óvatosság betartá-

sának módja alá van vetve — mint minden emberi dolog — tévedéseknek és tökéletlenségeknek.

A nemi betegségek elleni védekezésre legfontosabb tanácsunk: a tisztaság. A nemző részek alapos szappanos lemosása a közösülés után nagyobb biztonságot ígér, mint a fertőtlenítőszer. Mondottuk, hogy az ember úgy kapja a gonorrhoeát, hogy egészséges nyálkahártyájára a beteg nyálkahártya váladéka kerül. Így tehát a férfi, aki a fertőzést el akarja kerülni, választhat több elhárító módszer között. Esetleg igyekszik fertőtleníteni a nő hüvelyét. Kétségtelen, hogy ez csekély biztonságú óvintézkedés, mert nemcsak a hüvely, de a húgyszervek is lehetnek fertőzöttek. A méh első összehúzódásakor kilöki a gonococcusokat. Mindamellett mindig okos dolog ezen az úton is csökkenteni a veszélyt. Ha követi olvasónk a tanácsainkat, a fertőzés ellen aránylag jó biztonságot szerzett.

Másik módszer: lehetetlenné tenni a fertőzet átvonulását, egy idegen fal, a *prezervatív* (kondom) közbeiktatásával. Itt is megfelelően kell alkalmazni az óvszert. Másutt leírtuk a kondom felhúzásának a módját; hozzátesszük, hogy jó anyagból legyen, mert különben értéktelen. Lehúzásakor vigyázni kell, hogy azok a részei, amelyek a női szervekkel érintkeztek, ne érintsék a húgycső nyílását. A prezervatívnek az a nagy előnye, hogy minden fertőzés ellen szolgál. Nem népszerű, mert letompítja a kényeztetet.

Akik nem szeretik az óvszert vagy nem férnek hozzá, fertőtlenítsék a húgycsövet közvetlenül a coitus után. Itt is a legnagyobb gondosság kívánatos. Meg kell gondolni, hogy nincs olyan gyógyszer, amely megölné a gonococcusokat anélkül, hogy a nyálkahártyát irritálná. Vannak teljesen ártalmatlan készítmények is. Íme néhány módszer leírása:

1. A húgycső száját ujjainkkal széttoljuk és abba erősebb antiszeptikus szert teszünk. Például 20%-os protargoldatot. Kis fecskendőt vagy cseppentőt használunk erre. Ujjainkkal összenyomjuk a cső szájnyílását és két percig benne tartjuk az oldatot. Hogy a fertőtlenítőszer ne távolítsuk el, a csöppentés után tartózkodjunk egyideig a vizeletől.

2. Kakaó vajból készült kis rudacskát vagy golyócskát viszünk a húgycsőbe, amelyben megfelelő antiszeptikus oldat van. Ezek a húgycsőben azonnal elolvadnak. Vigyázni kell, hogy legalább öt percig bent maradjon az anyag.

3. Ajánlatos befecskendezés a húgycsőbe. Meleg vizet veszünk ehhez, antiszeptikus szer hozzáadásával. A húgycső szájához fecskendőt illesztünk és vigyázunk rá, hogy a folyadék ne hatoljon 4—5 centiméternél beljebb a húgycsőbe.

A többi módszerek olyan komplikáltak, hogy azok alkalmazásához már orvosi segítség kell. Általában ajánlatos minden gyanús coitus után orvoshoz folyamodni. Ez az óvatosság már sokszor meggátolta a fertőzést.

* * *

Ha a nő akar védekezni a fertőzés ellen, igyekezzék megállapítani, nincs-e a férfinak folyása. A legcsekélyebb folyás gyanús és figyelmeztetésül szolgáljon. Jó tudni, hogy egy kis átlátszó csöpp ártalmatlan lehet, de a fehéres vagy sárgás váladék a betegség tünete. Amit fentebb a betegség megállapításáról mondtunk a férfinál, ugyanaz áll a nőre is. Csakhogy a gonococcus ellen való védekezés a férfinál csak a férfitagra szól, a nőnél sokkal bonyolódottabb női nemi szervekre. A gonococcus mérge behatolhat a hüvely ráncába vagy a húgycsőbe, ahol az ellenőrzése felette nehéz. Mind a férfinak, mind a nőnek is jó coitus után fertőtleníteni a húgycsővét. De, ha ez megöli is a gonococcusokat magában a húgycsőben, nem tud eljutni mélyebben fekvő szervekhez.

A prezervatívok, »óvszerek« a férfinak és nőnek egyaránt szolgálnak, mert a kondom megakadályozza a fertőzött váladéknak behatolását és elkerüli a bőrnek a nyálkahártyával való érintkezését. A coitus után való hüvely mosáshoz irrigátor kell. Az irrigátort magasra helyezük, hogy a beöntés hatását erősítse a víz nyomása is. A legáltalánosabban használt fertőtlenítőszer a híg »kálihipermangán«-oldat; tudni kell, hogy a bő öblítés fontosabb, mint a fertőtlenítőszer erőssége. Fertőtlenítőszerrel itatott kakaó vaj-golyók is igen hasznosak lehetnek. Ezek odabent elolvadnak, vigyázni kell, hogy elég ideig (egy óráig) maradjanak bent. Vannak ilyen »csapok«, amelyeket a coitus előtt helyeznek be és otthagynak egy órahosszat.

A vérbaj ellenes védekezés igyekszik meggátolni, hogy a spirochaeták az egészséges ember bőrén áthatoljanak. E célra szolgáló módszerek:

1. Bevonják a férfitagot fertőtlenítő-kenőccsel, amely lehet zsírtalan (Neisser szerint) vagy zsíros (Mecsnikoff

szerint). A két készítmény kitűnő eredményről tanúskodik, amint azt a majmokon végzett kísérletek bizonyítják. Természetes, hogy a coitus után jól letöröljük és megmossuk a férfitagot.

2. Meg lehet akadályozni a spirochaeta behatolását kondommal is, amely mindjárt a gonorrhoeától is véd. Ha az óvszer nem szakad el, akkor biztos védőszer minden fertőzés ellen.

3. A legelterjedtebb módszer abból áll, hogy fertőtlenítő-kenőccsel vagy mosással megölik a már behatolt csírákat. Noha ez a módszer *nem olyan tökéletes, mint az előző kettő*, hasznossága bebizonyult a gyakorlatban, állatokon. Itt is bevonták a tagot a jelzett kenőccsel coitus után. Hogy ez hasson, ahhoz gondos kenés és legalább ötpercnyi behatás szükséges. Ajánlatos az eljárást erős leszappanozással kezdeni. Gyakran beérik a fertőtlenítőszerezrel való mosással, noha ez a mód nem nyújt elég bizonyosságot. E célra kálihipermanganát-vagy szublimátoldatot használunk.

A nő védekezése sokkal kényesebb, mint a férfié. Bizonyos, hogy a prezervatív kölcsönös védelem, de vigyázni kell a levetésnél. Ami az öblítést illeti, az csak a felületen maradt spirochaetákat öli meg. Ha előre bekeni bőséges higanyos kenőccsel a hüvelybejáratot, azzal a nyálkahártyát dörzsölés ellen is védi és a fertőzet elé is akadályt állít. Utóbbi időben egy *stovarsol* nevű készítmény egyre nagyobb tért hódít és egyre jobban megnyeri a közönség bizalmát. A *stovarsol* salvarsant tartalmaz, de ahelyett, hogy befecskendeznék, pasztilla formájában veszik be. Míg a szervezetben van belőle, megnehezíti, hogy a spirocheták élve maradhassanak benne.

Foglaljuk össze a fontosabb védekezési pontokat: A coitus után mindenekelőtt vizelni kell, aztán bő szappannal mosakodni. A kondom jelentékeny biztosítékot nyújt a férfinak és nőnek egyaránt. Ezenfelül ajánlatos:

A férfinak: a nemi érintkezés előtt a tag megvédése az említett kenőccsel; a coitus után vizelés, szappanozás, befecskendezés a húgycsőbe, új bekenés.

A nőnek: coitus előtt a kénesős kenőccsel való megvédése a hüvely bejáratának; fertőtlenítőszerez bevezetése a nemiszervbe; a coitus után: vizelés és fertőtlenítő-öblítés vagy »csap«.

A nőorvosnál

Az előbbi fejezetben tanulmányoztuk a ragadós nemi-betegségeket és a vérbajt, amely nem marad meg a nemi-szervekben, de túlnyomó nagyrészt nemi érintkezés útján terjed. Most megkezdjük a többi nemi betegségek tanulmányozását, amelyek eredete nem a fertőzés és amelyeknek hatásai az egyéb szervekre és a nőnek általános állapotára rendkívül nagyok. Egy szívbeteg, vagy májbeteg, vagy bármi más krónikus betegségben szenvedő nő még itt-ott zavartalanul érezheti magát. Közérzete jó lehet, jó esetekben sem a külseje, sem a kedélye nem okvetlenül árulja el a beteget. Egészen másképp áll a dolog annál a nőnél, akinek baja a medencében van. Ismerek mellbeteg nőket, akik tíz évvel látszanak fiatalabbnak a valónál, de ha a rendelőbe olyan nő jön, akinek láttára az ellenkező tévedésbe esem, bizonyos vagyok benne, hogy ezért a nemi szervek betegségei felelősek. Egy ilyen betegnek nemcsak tanácsadóra, nemcsak vigasztalóra van szüksége, hogy erkölcsi és lelki fájdalmait enyhítse, hanem szüksége van a nőorvos erélyes segítségére is. A nemi szervek egészséges működése: a havibaj szabályozása, az utódok biztosítása, az életösztön erősítése. Ezek hozzájárulnak az életöröm és életakarát fenntartásához. A petefészekből időelőtt megfosztott nők többnyire elhíznak és néha testben-léleklében öregedni kezdenek. A többi nemi szerv bajai ugyancsak sok kínlódással járnak a nőre. Előfordul az egyes szervek lecsúszása, süllyedése, ami, ha nem is okoz közvetlen fájdalmakat, de állandóságánál és folytonosságánál fogva fáradttá, fásulttá és idegessé teszi a nőt. A fejfájások, szív- és tüdőbetegségek örökös kísérői ezeknek.

Az itt következőkben igyekszünk megmagyarázni a nő leggyakoribb betegségeit és megadni azok megelőzési módjait.

»Tíz nőre, aki a nőorvos tanácsát kéri, kilenc a havibajra panaszskodik és a tizedik nem figyelt rá.« Ez régi nőorvosi tapasztalat s ebből látszik e tünetek gyakorisága. A havibaj zavarai mögé rejtőzhetik a hüvely legártatlanabb hurutjától a legkomolyabb gyulladásig minden, ami nehezé teszi a diagnózist a legjártasabb specialista számára is.

Több-kevesebb folyás is elég gyakori. Néha csak izzadságfélének látszik, vagy olyan természetes váladéknak, mint a nyál vagy a könny. Ha ez az átlátszó váladék egy kissé bővebb vagy sárgás, csak akkor vesszük észre, hogy a havibaj áll velünk szemben. Nem könnyű rábeszélni és megnyugtanni a megrémült nőt, aki egyszerre csak komolyan veszi a nagyszavú újsághirdetéseket és a jó barátnők pletykáit és állhatatosan ismétli: »Folyásom van, tehát valami nincsen rendben nálam«. Az orvos, aki hazabocsátja a nőt, miután úgy ítélte, hogy felesleges a beavatkozás, gyakran utóbb megtudja, hogy betege kuruzslóhoz ment tanácsért, aki a nőben nem betegséget, hanem csak jó keresetet talált. A lelkiismeretes orvosnak kötelessége felvilágosítani, hogy a folyás »normális« és csak akkor volna nyugtalanságra ok, ha zöld vagy sárga folyás jelentkeznék és hogy a legjobb, ha nem is törődik vele tovább.

Egyéb esetekben a folyás a szervezet általános gyöngeségének és vérszegénységnek a jele. És itt a laikus szívesen összecseréli az okot az okozattal. Nem mondja azt, hogy a »folyás a gyöngeség jele« hanem fordítva mondja: »a gyöngeség a folyás következménye.« A fiatal vérszegény leányok, a nagyvárosok ideges női, a gyönges nők csaknem valamennyien szenvednek valami kis folyásban, ami magától megszűnik, ha a közérzetet fel tudjuk javítani, anélkül, hogy helyi gyógyításhoz kellene folyamodni.

A szőke nőknél inkább tapasztalható az általános leromlottsággal járó folyás, mint a barnáknál; a vöröseknél még inkább, mint a szőkénél, anélkül, hogy a dolog magyarázatát biztosan tudnánk.

Az igazi betegségrészbe vehető folyások között első sorban említsük azt, aminek a gonorrhoea az okozója és amelyről művünk előbbi részében már szólottunk. Hangsúlyozni kell még egyszer, hogy laikus, akármennyit olvassa

a lexikont vagy a népszerű folyóiratot, sohase tudhat különbséget tenni az ártalmatlan és a beteges folyás között.

Az orvos is igen sokszor csak bonyolódott vizsgálatokkal tud megkülönböztetést tenni, de sokszor ő maga sem tudja megmondani egy régóta mutatkozó folyás eredetét. Éppen ezért a folyás jelentkezésekor azonnal megbízható orvoshoz kell fordulni. Ha az orvos betegséget állapít meg, a legszigorúbb kezelés induljon meg, ha pedig az orvos azt a szabadító véleményt közli, hogy »nem betegsége akkor el kell vetni a gondot és el kell üzni az aggodalmakat. Manapság, amikor az irrigátor használata olyan általános, mint a fogkeféé, a tisztátlanság ritkán lehet a folyás okozója, sőt inkább az öblítések sűrűsége, az oldatok egyenlőtlensége és más nyálkahártya-izgalmak a felelősek.

Egy napon egy megrémült nő jött rendelőmbé és közölte velem, hogy néhány napra a nemi érintkezés után sárga folyást észlelt. Erre ő azonnal gondos és erőteljes irrigálást végzett. Ez a lelkiismeretes öblítés egy liter forró vízben feloldott tíz szublimát-pasztila volt (langyos víz és fél pasztila helyett!). Ez volt a rejtély kulcsa, ami előttem állt negatív-vizsgálat után. — Egy másik esetben egy hölgy, valahányszor a férj óvszert használt, másnap folyást érzett, de valahányszor nem használt óvszert, ez a jelenség nem mutatkozott. Itt egyszerűen a kaucsuk irányában való túlérzékenység, egy bizonyos »idioszinkrázia« idézte elő a folyást.

A méh elcsúszása, a szervek süllyedése szintén zavarokat okozhat. A méhnek meghatározott helye van az alsó hasüregben, ahol a hasizmok és rugalmas szalagok tartják egyensúlyban. Szülés, helyi fertőzés vagy az alsóhas izmainak gyöngesége folytán ezek a kötélekek meglazulhatnak, az anyaméh lesüllyed vagy elferdül. Ennek következményeképp a véredények, amelyek az anyaméhet vérrel táplálják, szintén elgörbülnek s velük más szervek helyzete is módosul. Ez a jelenség, amely súlyos természetű gyulladásokat is okozhat, enyhe esetekben is izgathatja a nyálkahártyákat bővebb elválasztásra és ilyenkor megjelenik a folyás. A véres folyások komolyabb betegségekre adnak gyanút; egy fiatal asszonynál gyulladás, esetleg abortus, öregebb asszonynál daganat fejlődése lehetséges.

Ha tudjuk, hogy a rák orvosi segítség nélkül, vagyie magától sohase gyógyulhat meg és gondozás hiányában végzettszerűen halállal végződik: meg kell értenünk, hogy a rák gyógykezelésére csakis orvosnak van joga. A női szervek rákjainak legnagyobb része, ha elég korán fognak hozzá, gyógyítható. Életbevágó szükség tehát, hogy sürgősen az orvos segélyét vegyék igénybe és semmi esetre se forduljanak kuruzslóhoz, akinek a kezében legalább is elkésznek a gyógyítástól.

A legszomorúbb a dologban az, hogy a kuruzslók még akkor is hasznot húznak, amikor bebizonyult beavatkozásuk káros volta; ők azt állítják, hogy ők idején megállapították a rákot, de mindjárt látták azt is, hogy az eset gyógyíthatatlan és védekezésül azt adják elő, hogy a specialisták is tehetetlenül álltak az esettel szemben és nem tudtak eredményt felmutatni. Természetesen elhallgatták, hogy mennyi hasznos időt vesztek a beteg rovására.

Fontos dolog tudni, hogy a rák helyi betegségül indu, nem mindjárt általános betegségül és rombolást eleinte csak egy szerven végez. Ezért fontos, hogy a betegség legkezdetén kezelés alá vegyük és ami a legfontosabb, idejében felismerjük.

Még nem tudjuk, vajjon a rákot mi okozza. Az bizonyos, hogy ez a betegség leggyakrabban a test olyan részein jelenik meg, ahol a nyálkahártya állandó ingernek van kitéve. A női nemiszervnél a belső részek forognak leginkább veszélyben. Ellenben a külső nemi részekben a rák ritkábban mutatkozik. A betegek ilyenféle panaszokkal jönnek hozzánk tanácsért; azt mondják, hogy régóta szenvednek folyásban és belső gyulladásokban, amelyek ezideig mindig eltűntek irrigálástól vagy belső orvosságoktól.

Ha csakugyan rákról van szó, az orvos hamarosan felismeri a daganatot és megállapítja a rosszindulatúságot.

Az első jel, ami a méh betegségében szenvedő nőnél beáll, a havibaj szabálytalansága. Bizonyára távol van tőlünk a gondolat azt állítani, hogy minden abnormális menstruáció rákos eredetű, mégis fontosnak tartjuk hangsúlyozni, hogy a havibaj szabálytalansága elég ok arra, hogy a nő késedelem nélkül orvoshoz forduljon.

Ezek a zavarok többféle alakban jelentkeznek. A legtöbb esetben a nő azt veszi észre, hogy két menstruáció

között vérszivárgás mutatkozik. Néha a beteg nem tud szabadulni a havi vérzéstől, ami csaknem az egész hónapon át tart. Más esetekben menstruációszerű gyöngö, csaknem jelentéktelen vérzést látunk, de az igazi nagyon soká tart és vége felé erősödik. A fájdalom ritka és enyhék az egyéb jelek is. Igen gyakran a nemi rész belső tapintása elég az orvosnak annak a megállapítására, hogy milyen betegségről van szó. De megesik, hogy méhkaparást és a kaparék mikroszkópos vizsgálatát kell végezni a biztos diagnózis kedvéért.

Ami a mellrákot illeti, ezt nem nehéz megállapítani egy gyakorló orvosnak, kivált ha a legszokottabb formában mutatkozik: a halmon kitapintható kemény daganatban. Ez esetben sürgős műtetre van szükség. Ha ellenben a daganat máshol van, akkor a diagnózis és a kezelés kétségesebb.

Ami a rák kezelését illeti, annak főképpen operáció vagy Röntgen-sugárzás lehet a módja. Általában a Röntgen- vagy a rádium-kezelés ott van helyén, ahol a műtéti beavatkozás nem lehetséges. Legújabban az operációs módszer jelentékenyen megjavult. Míg azelőtt minden negyedik operált egyén a kés a'att halt meg, ma maga a műtét nem jár veszéllyel és a rákbetegek közül több még az egészségét is visszakaphatja.

Mondjunk egy szót a rák megelőzésének módjairól. Mindenekelőtt el kell kerülni a nemiszerveknek állandó irritációját, gyulladásokon pedig sürgősen segíteni kell.

A nemiszerveket egészségesen is ápolni kell, mint ahogy ezt a szájjal tesszük. Az ápolás kezdete a külső tisztaság mosással, fürdéssel — és az öblítés tiszta langyos vízzel. Ezek az öblítések úgyszólván a mai kor egyik hódítását jelentik és arra szolgálnak, hogy elhárítsák éppúgy a rák-betegséget, mint a venereás bajokat. Gyakran hallottuk a véleményt, hogy az öblítések irritálják a nyálkahártyákat; ezt a véleményt csak fenntartással fogadjuk el. Valóban igen sok nő, aki mindennap irrigál, nem lesz tőle beteg, sőt ellenkezőleg. A prostituáltak, akik naponta többször irrigálnak, igen gyakran tiszta vízzel, ezen okból sohasem szenvednek a nemiszervek betegségében. Különben a nemiszervek rákja a prostituáltaknál és a nemiszerveiket gondozó nők-nél nagyon ritka.

Az öblítést nagy gonddal kell csinálni. Mindenekelőtt a hozzávaló oldatnak gyöngének kell lennie (egy kávéskanálnyi konyhasó egy liter vízre) és a nyomásnak sem szabad túlerősnek lennie. Legjobb az irrigátort a bidet fölött egy méter magasságban rögzíteni.

Ez a két javallat, amelyet dr. *Albert* drezdai tanár propagált, nagyban hozzájárult a nemiszervek rák-betegségének megritkításához. Franciaországban évente 20.000 nő esik rákbetegségbe és sajnos, csak 4—5000 a gyógyultak száma, csak azért, mert a betegek későn jelentkeznek gyógykezelésre. *Jaschke* giesseni professzor kimutatta, hogy a rákbetegek $\frac{1}{5}$ része jelentkezik kezelésre a baj kiütésének első heteiben, egy másik ötödrésze csak 2—3 hónap múlva, a harmadik ötöd pedig csak hat hónap múlva jut kezeléshez. Ami a többit illeti, ezekről nincsen adatunk.

Mindaddig, amíg az orvosi tudomány meg nem találja a rák igazi okát, a nőknek a legnagyobb óvatosságot ajánljuk e körül. Jobb háromszor is megkérdezni az orvost és mindannyiszor hallani, hogy: »semmi baj«, a szemrehányás helyett, hogy »miért nem jött előbb?«

Nem szándékunk nőgyógyászatot írni és beérjük annak a, megjegyzésével, hogy noha az orvos rendelőjébe sokan jönnek olyan esetekkel, amelyek csak lényegtelen bajok, az orvos igen gyakran tehetetlenül áll a komolyan elhanyagolt és végzetes állapotokkal szemben. Ilyen esetekben a sebészi beavatkozás indokolt. Az is igaz, hogy igen sok nőorvos túlbuzgón igyekszik élni a műtétek lehetőségével. Ha a méh nagyon hátul van, előre varrja, ha süllyedt, fel-emeli, úgy, hogy az ilyen sebészek előtt helyén van a kérdés, hogy kellene hát a méhet úgy elhelyezni, hogy azt műtét ne fenyegetse? A műtét a gyógyításnak végső módja és mielőtt műtétre határozzuk el magunkat, meg kell kísérelni mindent a műtét elkerülésére. Volt alkalmam sokszor látni nőket, akik rövid idővel azelőtt hozzám jártak az alsó-has többféle bajának kezelése végett és akiket azután egy sebész nagy buzgalommal megoperált. És különös dolog: dacára a kockázatos műtétnek, a bajok most is megvannak.

Megesik, hogy a folyás nem az egyetlen tünete a nemi szervek szabálytalan működésének, hanem más jelentős tünetek is csatlakoznak hozzá, mint a hasfájás és a vérzések.

Általában a fájdalmakkal szemben orvosi beavatkozás, ha nem is sebészi, ajánlatos. Aki vérzésben szenved, annak alapos megvizsgálása és gyógyítása a legnagyobb mértékben sürgős.

Tudni kell, hogy a menstruáció tartama nagyon változó. A gyöngéalkatú nőknél vagy olyanoknál, akiknél a petefészkek működése nem kielégítő, a havibaj gyöngé vérzéssel jár anélkül, hogy ebből zavarok támadnának a nő egészségi állapotában. Néha még a havibaj teljes elmaradása sem aggasztó (terhességről itt természetesen most nincs szó). Gyakorlatomban láttam nőket, akik minden második évben kapták a menstruációt, de akik máskülönbben teljesen egészségesek voltak és viszont láttam másokat, akik a menstruáció időszakában alsó vérzés helyett orrvérzést (epistaxis-t) kaptak. Sőt vizsgáltam olyan nőt is, aki a menstruáció helyett a torkából vérzett, ami nem okozott komoly bajt. De sietek hozzátenni, hogy néha a havi vérzést kellemetlen jelenségek kísérik, hasonlóak ahhoz, amik a havibaj normális elmaradását jelzik. Általában ez az elmaradás, a »klimakterium« nem jár lényegesebb zavarokkal. Nagyon gyakran a nők nem tudnak belenyugodni, hogy nemi életük végleg befejeztessék és inkább hisznek abban, hogy kései terhesség forog fenn náluk. A megkérdezett orvosnak jut a feladat, a páciensnőt felvilágosítani.

* * *

Beszéljünk most a havibaj elmaradásáról. A nők, akik ezt a jelenségét tapasztalják, néha úgy érzik, hogy fejükbe szalad a vér, szorongó érzések bántják őket, fulladoznak, szívdobogást kapnak, izzadnak és nehéz ájulásuk van.

Ezek a fizikai jelek, amelyek azonban nagy mértékben függenek a beteg jellemétől is. *Michaelis* Karin híres regényében, a *Veszedelmes életkor-ban* igen érdekes betekintést kapunk az ilyen betegek lelkiállapotába.

Hogy megmutassam, milyen lelki zavarokba kerülhetnek betegek, engedelmmükkel közlök egy esetet a sok közül.

B. Z. 46 esztendő, 24 év óta van férjénél, házassága a legboldogabb. Három gyermeke van, két leány (19 és 16 éves) és egy fiú, aki 14 éves. Példás anya és talán érdeemes aláhúzni, hogy a frigyük szerelmi házasság volt. Kétségtelenül inkább tartózkodó volt a szerelemben, de azért a coitus örömet szerzett neki.

Jelentősebb társaséletemet élt, nem mondott le sem a kacérságról, sem a flörtről, de sohasem volt házasságon kívüli viszonya.

Amint átlépte a negyvenedik évét, hirtelen az az érzése támadt, hogy nem értik meg és ettől a viselkedése úgy megváltozott, hogy megdöbbsentette a férjét. Ez nagyon elfoglalt nagyiparos, aki békességet akar és meg van magával elégedve, ha nagyobb szünetekkel bár, de úgy, ahogy eleget tud tenni házassági kötelezettségének. A nő ezzel nem éri be, vádolja, hogy elhanyagolja őt és szemére veti, hogy koravén lett.

Elhatározza, hogy sportolni fog, különösen síelni; beleveti magát veszélyes alpesi túrákba. E kirándulásoknál rendes partnere egyik ifjú unokaöccse, aki 10 évvel fiatalabb a férjénél. Természetesen az elkerülhetetlen bekövetkezik: szeretője lesz a rokonnak.

A pár néhány kedves napot tölt el, de a nő szerelme nemsokára veszedelmes méreteket ölt. Szükségét érzi, hogy partnerét naponta lássa, hogy legalább a hangját hallja. Mindent megtesz, hogy szorosabbra fűzze viszonyukat és nemsokára sikerül szerelmesét társként bejuttatnia a férje vállalatába. Ezentúl csak szerelmének él. Az eddig gyöngéd és gondos anya elhanyagolja leányait. A legjobb hírnévnek örvend, de a szenvedély annyira vakmerővé teszi, hogy habozás nélkül kompromittálja magát.

Beüt a katasztrófa. Az asszony idősebb leánya megvallja anyjának, hogy halálosan szerelmes éppen *abba* a bizonyos unokabátyjába. A kérdések tüzeiben az unokabátyja is bevallja, hogy éjjelenként belopózott a leány szobájába, megosztotta vele az ágyat, de a szüzességét nem vette el. A fiatal leány nélkül nem tud élni, édesanyja második kiadását látja benne; de nem tud élni az anya nélkül sem. Ezért azt ajánlja: elveszi feleségül a leányt., de megmarad a nő szeretőjének is.

Ez a nyilatkozat lesújtja a 40 esztendő asszonyt;

öngyilkossággal fenyegetőzik, tesz is valami felületes kísérletet, komoly következmény nélkül. Végül is, hogy el ne veszítse a szeretőt, beleegyezik a megoldásba, hozzájárul a házassághoz. De néhány hét múlva észreveszi, hogy a szerető egyre közelebb jut a leányhoz és egyre jobban távolodik tőle. Újabb öngyilkossági kísérlet: ebben a helyzetben jönnek hozzám és kérik tanácsomat. Azt ajánlottam, hogy minden módon szakítson leánya férjével, annál is inkább, mert betekintve az ügy mélyébe, az a gyanú ébredt bennem, hogy a férfit a két homoszexuális nő összekötő kapocsnak használta. A férfi volt az öntudatlan eszköz, hogy egymást bírassák. Azt hittem, hogy az anyával való szakítást követni fogja a leánnyal való szakítás is. A leány Hollandiába ment hosszabb tartózkodásra és megszakította a viszonyt a fiúval. Ennek a leány iránt való szenvedélye szemelláthatóan fokról-fokra gyöngült és a fiatal leány is vigasztalódott: eljegyezte magát, Hollandiában férjhez ment, távol az anyja veszedelmes szenvedélyétől.

A krízis elmúltával B. Z.-né ismét gyermekeinek szentelte életét és visszatért régebbi polgári életéhez. Nemsokára éles szemrehányásokkal illette és átkozta önmagát, hogy elhagyta a legjobbak közül való férjét egy »bűnös«-ért. A vallásban találta meg a lelke egyensúlyát: zarándokútra indult, ami meghozta neki a teljes gyógyulást.

A petefészkek megbetegedései, amik elég gyakoriak, több okból származhatnak. A petefészkek közvetlen szomszédságban vannak a vakbéllel, meglehet tehát, hogy a gyulladás onnan harapózik át. A petevezeték a méh és a hüvely csatornája által közvetlen érintkezésben van a külvilággal is és következésképpen onnan is kaphat betegségeket. Végül pedig a nemiszervek felől is kaphatnak betegséget.

A petefészkek bajainak leggyakoribb oka a gonorrhoea. Kétségtelenül ennek a bajnak a főfészke a hüvely, leginkább a méhnyak magasságában, de a méhen és a petevezetéken keresztül könnyen eljuthat a petefészkekhez, ahol gyulladásban nyilvánul. Itt említsük fel az abortust követő petefészkekgyulladást. Megeshetik, hogy a nem eléggé tiszta

szerszámok ilyenkor helyi fertőzést okoznak, ami gyorsan továbbterjed egészen a petefészekig.

Bármi legyen a petefészekgyulladásnak az oka — itt csak a főbeket soroltuk fel — a betegség többheti szenvedést okozhat és hashártyagyulladásba mehet át. Mások viszont a gyulladás lappangó is lehet és ekkor a páciensek fájdalmas és szabálytalan havibajra panaszkodnak és végül a folyásra. De valamennyi esetben van egy közös tünetcsoport: fáradt, kimerült érzés és az egész szervezet elernyedése.

Ha idején kiderül, a betegség könnyen gyógyítható. De erre sem a közönséges irrigációk, sem a hüvelycsapok nem elegendők, hanem orvos erélyes munkája segíthet csak. A petefészkek daganatai viszonylagosan ritkábbak, de azért előfordulnak. Nyomásuk által, amit a petefészkekre gyakorolnak, sok zavart okozhatnak. Meg is nőhetnek akkorára, hogy a has ilyenkor túlhaladja a terhességi has méreteit. A daganatok nagyrésze többé-kevésbé szilárd, de van közöttük folyadékkal telt hólyag («ciszta») is. Jó lesz megjegyezni, hogy ezeknek egy része felszívódik, mások fel-fakadnak, szivárognak és néha rosszindulatúvá fajulnak* Gyógyítani valamennyit csak sebészi úton lehet, egyeseknél a Röntgen- vagy rádiumsugárzást is meg lehet próbálni.

* * *

Vannak női betegségek, amelyeknek fontosságát a legújabb időkig nem értették meg, amelyek azonban speciális figyelmet érdemelnek. A belső mirigyek zavarairól szólnak. A petefészkek is ilyen mirigyek s ebben a működésükben is lehet zavar, minden gyulladás nélkül is. Ilyenkor a képük normális, csak a működésük beteg.

A következő tünetek mutatják a petefészkek hiányosságát:

1. A menstruációk egyre gyöngülnek és végül esetleg egészen megszűnnek.
2. Szerény táplálkozás mellett is a beteg túlhízik.
3. A nemi ösztön gyöngül és frigiditás lép fel.

Természetesen a petefészkek hiányosságai nem mutatnak mindig ilyen világos képet. Megesik, hogy a betegnél csak az egyik tünetet látjuk, például a frigiditást vagy az

elhízást. De az bizonyos, hogy az ilyen betegeknél a havibaj megszűnése (»menopausa«) nagyon korán áll be.

E bajok kezelése ezideig szinte lehetetlen volt és csak *Steinach*, *Aschheim* és *Zondek* kutatásainak köszönhető, hogy sikerült olyan anyagokat találni, amelyek pótolhatják a hiányzó váladékokat.

A kezelés ezekkel az anyagokkal elég kényes és ne gondoljuk, hogy elég vásárolni belőlük egy gyógyszerárban és kezelni velük magunkat. Kell, hogy az orvos vizsgálja és figyelje a beteget, a használt anyag adagolását és hatását. Enélkül életbevágó hibák történhetnek.

* * *

Némely nő annyira szenved a havibajtól, hogy egy-két napig ágyba kell feküdnie, aminek nincsen nagyobb következménye. Ha azonban a havibaj előtt fájdalmat érez, görcsöket kap vagy ájulásokba esik, esetleg enyhítő orvosságokra kerülhet a sor. Ha ezek se használnak, néha egy kis sebészi beavatkozás — esetleg a méhnyak tágitása, ami nem okoz csöpp vérzést sem — lehet ajánlatos.

A fájdalmak a legtöbb esetben ideges természetűek. A fiatal leányoknál ebben az izgatott időben a legkisebb ellenkezés igen erős fizikai fájdalmat válthat ki. Ezek a fájdalmak szinte tiltakozásszámba mennek a helyzetük vagy életmódjuk ellen. Leányok, akiket nagyon igénybe vesz az anya a háziteendők körül vagy az iskola a feladatokkal, vagy a műhely, sokszor szereznek ezen az (öntudatlan) módon valami békességet vagy nyugalmat. Szenvedésük, bár ideges természetű, mégis *valóságos*, csak *nem szervi*. Egyébként fiatal házasoknál is gyakran találunk fájdalmas menstruációt. Ennek több oka lehet, de legfőképp kettő:

1. a mód, ahogy a férfi beavatja a nőt a nemi életbe;
2. a gyermektől való félelem.

Fiatal asszonyok néha azt vélik, hogy számukra még nem jött el az anyaság ideje. Az anyaság utáni vágyuk — minden nőnek vágya — még lappangó állapotban van vagy a körülmények miatt még nyugszik. Az ilyen nőknél a menstruális fájdalmak tiltakozásfélét fejeznek ki az anyai ösztön visszafojtása ellen.

A hasüregi és medencebeli szervek, tehát a női belső nemiszervek betegségeinek nem kis része származik a bélkiürülés tartós zavaraiából. Mindenkinek érdemes törődni azzal, hogy a székét rendben tartsa, de a nők számára ez okvetlenül még fontosabb, mint a férfiak számára, mert nekik a belső nemi szerveik is megkívánják azt a szabad mozgást és a vérkeringésnek azt a nyugodt rendszerességét, amit veszedelmesen csökkent az állandó székrekedés.

Az állandó, »krónikus« székrekedés a városi embereknek világszerte elterjedt baja és szüntelen gondja. A legutóbbi néhány év kivételével, amikor is a sportok által némi testi mozgás került a civilizált emberiség életmódjába, már évtizedek óta mindig jobban szobalevegőre és testileg mozdatlan vagy görnyedő munkaformákra tért át ez a néhány százmillió ember. A nappaluk nagyrészenek ilyen természetellenes eltöltéséhez a táplálkozás természetellenes fejlődése is járult: nemcsak maguk a táplálékok kerültek messzebb a régi, évezredek vagy legalább több nemzedék óta megszokott formáktól, hanem az étkezés módja is hirtelen változott meg s ezáltal nem alkalmazkodhatott az új életmódhoz ... Mindazok az arany szabályok, amelyeket elődeink tapasztalása állapított meg a helyes táplálkozásról, elvesztették az érvényességüket és az életviszonyaink folytonos változása nem adja módját, hogy újakat állapítsunk meg helyettük. Hogy mikor mit együnk, hogyan készüljünk az evéshez és hogyan viselkedjünk a jóllakás után: ezekben a fontos dolgokban meglehetősen tanács-talanul állott az utóbbi száz év embere. És mivel a viszonyok úgy hozták, hogy az étlapunk változatosabb és dúsabb lett, táplálékaink tartalmasabbak, de kevésbé frissítő hatásúak, mi pedig nagyrészt ültünk az étkezések előtt és után is: mindig nagyobb tömegek baja kezdett lenni a székszorulás és világszerte elterjedtek annak a következményei.

A tartós székrekedés többnyire alkalmi székrekedésekkel kezdődik — ami természetesen mindig előfordult a világon, sőt, mint az ellene szóló szerek és eljárások története mutatja: elég sok is volt belőle. Csak két dologgal romlott az emberiség helyzete ebben az irányban. Mindenekelőtt: hogy az átlagos ember türelmetlenebb lett, mintsem hogy a régi jó módokon segített volna magán. A nyugod-

tabb idők polgárembere beöntéssel segített a bajon és ráért erre is, meg arra is, hogy az eredménnyel nyugodtan foglalkozhasson. Későbbben már se ideje, se türelme nem volt sem ahhoz, hogy nyugodtan bevárja a természetes székülülést, sem ahhoz, hogy rekedéskor máshoz, mint a leggyorsabb módszerekhez folyamodjék. Ami régen csak a súlyos esetek és az ágyban fekvő betegek orvossága volt: a hashajtók most az élet mindennapi kényelmei lettek. Az ember nem ért rá erre a fontos életműködésre, csak néhány kiszámított percig várhatott, hogy sikerül-e a mindennapi, ha véletlenül nem sikerült, még örült is a megtakarított időnek. Csak amikor már külön kellemetlenségei kezdtek lenni a megszokott mulasztásából, jutott az eszébe, hogy segíteni is kéne. Mire gondol a mi korunk sietős embere? ... A patikába megy és orvosságot vásárol. »Míg ön alszik, a hashajtó dolgozik« — a modern ember háztartásában csak kell valakinek dolgozni éjjel is! Reggelre megvan az eredmény és elkezdődik sietés mellett a másik ártalom. A hashajtó nem gyógyít, csak egyszer segít a pillanatnyi zavaron. S ezzel alkalmas arra, hogy bevonuljon a városi ember háztartásába olyan mindennapi cikkül, mint a liszt. A városi ember belei ezzel aztán már teljesen elszoknak a természetes munkától. A hashajtók pedig nem használnak örökké. Először csak váltogatni kell őket, aztán már el is fogynak s a szegény székesztorult ember vigasztalanul áll a gyönyörű higiénikus vízöblítéses helyiség ajtajában. És elkezdődnek a küzdelmei a mindennapi vagy legalább nem nagyon ritka megkönnyebbülésért s ugyanakkor beállnak a rekedés kellemetlen következményei is.

Ezek azzal kezdődnek, hogy a belek friss mozgása nemcsak a béltartalom kiürítésére szolgál, hanem a szervezetünk bonyolódott rendjében mindenféle más életműködések rendbentartására is. Ennek a következménye, hogy a székesztorulás sokkal több kellemetlenséget és sokkal több szubjektív rossz érzést is okoz, mint amennyi a ki nem ürült anyagnak megfelelne. A szubjektív rossz érzések azt jelzik, hogy az alapvető életműködések, a vérkeringést, a mirigyek működését, a szervek táplálkozását valahogyan rontja a belek renyhésege. Az erőlködések, amikkel a sietős polgár szintén siettetni akarja azt, amit a természet esetleg csak lassan volna hajlandó megadni, úgynevezett »pan-

gásos« tüneteket okoznak — azokat a tüneteket, amiket a hasüregben fokozott nyomás által meglassított vénás vérkeringés okoz. A vénákban, amelyeken a vér visszafolyik a szív felé, nincs olyan nagy nyomása a vérnek, mint az artériákban. Az artériák nyomása legyőzi a kisebb akadályokat, de a visszafolyó vér már megreked, az áramlása meglassabbodik, hogyha valami megnehezíti a lefolyását. Az erőlködő ember hasában ez történik. Ez pedig mindjárt kellemetlen nyomás-érzéseket és fejfájást is okoz. Ha sokszor vagy sokáig van a vénás keringés ilyen nyomás alatt, akkor a vénák is kitágulnak. Éppen a végbélnyílás körül fordul ez elő gyakran. Itt a vénák kitágulnak s mivel amúgy is nagyon sok van ott belőlük, bonyolódott formájú kuszált tömeggé válnak, azzá, amit *aranyér* néven ismerünk és ami sok kellemetlenséget okozhat, sokszor vérzéssel jár, nehezíti az ember járását, rontja a szubjektív frissességét s egy okkal többet ad ahhoz is, amiért az ember lehetőleg visszatartja a székét. Az aranyeres végbélen keresztül fájhat és más kellemetlenségekkel vagy vérzésekkel is járhat a székelés . . . így kapaszkodnak egymásba az okok, amiknél fogva a krónikus székrekedés a világ egyik legelterjedtebb betegsége, a hashajtók és a fejfájásellenes szerek gyártása pedig a legvirágzóbb iparok közé tartozik.

A nők mindezekon kívül még a belső nemi szerveikkel is megszenvedik az állandó székrekedés következményeit. A medencéjük bonyolódottabb berendezésénél fogva jobban megsínylik, ha az arra haladó vénákban megreked a vér. Mivel a lábból is arra folyik vissza a vér, megesik, hogy a megnehezített visszafolyás következtében a lábakon is tágulni kezdenek a vénák (a »visszerek«) s a lábszárak sima bőréből kékes, hosszúkás kötegek emelkednek ki. Ez az »érdaganat«, a »varix«, amit még az is fokozhat, ha a láb vérkeringését más módon lassítjuk, például szoros harisnya-kötőkkel.

A varixok kényelmetlensége nemcsak esztétikai természetű; viszketést és különös fáradtságot is okoznak a lábban. Végül a lábak bőre a hiányos vérkeringés miatt kevésbé ellenálló lesz, hajlamosabb lesz a gyulladásokra és kiütésekre, amelyek gyakran keléssé vagy igen nehezen gyógyuló fekélyes sebhelyekké válnak. Ez számottevő problémája az orvosi tudománynak. Előidézhetik a nőnek

hónapokra menő ágybanfekvését, de néha még így is évekig eltart a gyógyításuk. Még ha meggyógyul is a fekély, a visszaesés még hosszú ideig mindig beállhat. Ezek a daganatok végre is elveszik az életkedvet és a munkabírást. Ezért okosabb ezeket a bajokat megelőzni, mint gyógyítani.

Amit előadtunk, már bevezető volt e baj megelőző kezelésére: a szék rendbentartása, sok mozgás, esetleg a láb masszírozása a szövetek megerősítése céljából és főleg *semmi harisnyakötő*. De ha a daganat már megvan, akkor a lábat rugalmas (de *levegőt átteresztő*, tehát *nem* légmentes gumi-) pólyával kell nappal mindig becsavarva tartani. A lábat reggel az ágyban pólyázzuk be, amikor jól megpihent és még nem duzzadt. És hogy a pólya szorítása biztos legyen, kiürítjük a láb véredényeit azzal, hogy a lábakat magasra felemeljük és öt percig magasan tartjuk. Mikor a vér kihúzódott a véredényekből, akkor csavarjuk fel a pólyát. Akik nem akarják viselni, néha helyettesíthetik kaucsukharisnyával, ami csaknem láthatatlan. De ez esetben feltétlen tisztaság a parancs, hogy a bőr lélegzése zavartalan legyen.

Ha mindez nem hat és nem használ, folyamodjunk radikálisabb módszerhez, a duzzadt csomók megoperálásához. Régebben lekötötték és kivágták a tágult vénákat. Ma egyszerűbben, olyan oldatokat fecskendeznek beléjük, amiktől a bennük levő vér megalszik. Erre aztán a csomók összezugorodnak. Ez a kicsiny és alig kellemetlen beavatkozás alig jöhet számításba az ér daganat ok áldatlan kínos következményei mellett. Ez a módszer magában ártalmatlan és sok tekintetben előnyösebb a pólyázásnál.

* * *

AB aranyér (»haemorrhoid«) nem egyéb, mint a véredények kitérülése a végbél környékén. Megkülönböztetünk külső és belső haemorrhoidokat, aszerint, hogy a végbélnyílásban vagy belül a vastagbél nyálkahártyáján vannak-e. Az ülő életmód, a lovaglás elősegíti a haemorrhoidok keletkezését; egyébként vannak népek, amelyek a véredények vékonysága folytán különösen szenvednek ezen bajban.

A kellemetlenségek, amik velük járnak, kétfélék: helyiek és általánosak. Az első kategóriába tartoznak a

nyomás érzése, viszketések, karcolások és főleg vérzések. Mikor a dagadt csomók megnagyobbodtak, megesik, hogy egy-egy felpattan, ami vérzéssel jár, de némi könnyebbülést hoz. A csomók és közöttük a bőr sokszor alkalmasak véletlen fertőzésekre, amelyek megtámadhatják a beteg közérzetét, sok kellemetlenséget és levertséget is okozhatnak. Súlyérzés, fájdalom a máj környékén és erős fejfájás közvetett következménye lehet az aranyérnek.

Az ennyi bajlódással járó betegségtől jó mentül hamarabb megszabadulni, ami nem is olyan nehéz. Szabályozni kell a székelést, ettől meggyógyulnak a gyulladások és tehermentesítődik a vénás vérkeringés. Ezenfelül helyi kezelésre is szükség lehet. Ezelőtt elég komplikált műtétet hajtottak végre, ami a páciens hosszú időre ágyhoz kötötte. Ma már másképpen van. Helyi érzéstelenítés után injekciót adnak koncentrált só- vagy cukoroldattal (mint a láb varixos csomói ellen), ami a vénák összehúzódását idézi elő. Ez a kis beavatkozás elvégezhető az orvosi rendelőben is, de mégis csak akkor kerüljön rá a sor, ha az egyszerűbb gyógyítás nem használt. Az esetek legnagyobb részében mosásokkal és egyszerű vazelines bekenéssel, vagy végbélkúpokkal is meg lehet gyógyítani az aranyeret.

Néhány szót a menstruációról és annak higiéniájáról, amiről a nők nagy részének kevés fogalma van. Már megmagyaráztuk, hogy a véres folyást a méh nyálkahártyájának szakadása okozza és hogy a hüvely és a külső szervek a vérzés előidézésében nem részeseek. Ebből következik, hogy a nemiszervek megmosása, egy hüvelyöblítés nem okvetlenül ártalmas, de szükség nélkül azért nem kell ilyenkor csinálni. Nem is kell megcáfolni azt az elterjedt babonát, hogy az inget a havibaj tartama alatt nem szabad váltani. A józan ész elég hozzá, hogy elhárítsa az ilyen gondolatot. Egy kis pihenőt beosztani üdvös dolog, mert ez alkalmat ad a méh nyugodt visszafejlődésére a normális állapotába. Néhány napig nem szabad sportolni, futni és nemileg érintkezni. Akinek havibaja fájdalmat okoz, ajánlatos egy napot ágyban töltenie, sőt szükség esetén orvosságot is vehet be. Rendesen egy pasztilla aszpirin megteszi a várt hatást.

A tornának elsőrendű hatása van a nemiszervekre. Hogy a nemiszervekre fontos hasizmokat erősítsük, jót tesz reggel lefeküdni a szőnyegre, a lábak hegyét egy bútor-darab alá téve a karok segítsége nélkül felülni. Ezt a műveletet több ízben csináljuk, lassanként növelve a hajlások számát. Ügyelni kell, hogy a torna ne okozzon fájdalmat. Kis erőlködés nem árt, de a nagyobb fáradtságot kerülni kell.

Míg ez a gyakorlat erősíti a hasizmokat, egy másik igyekszik simulékonnyá tenni a tagokat és megakadályozni a szervek elcsúszását: a kezeket csípőre téve, a medencét egy helyen tartva, a törzssel hajlásokat végzünk folytatólag minden irányban. Itt is helyes betartani a taktust. Ez a gyakorlat bőven elég a mi célunkhoz. Finomítja az izmok működését és kedvez a vérkeringésnek.

Térjünk vissza a székszorulás kérdéséhez. A kezelésnek elve egy szóban elfér: »szabályosság«. A beleket, amelyek az embernél huszonnégy óránként való ürülésre vannak berendezve, rendre kell szoktatni. A nők igyekezzenek minden nap ugyanabban az időben ürülni. Várniok kell türelemmel és erőlködés nélkül legalább egy negyedórát, még ha semmi szükségét sem érznek is. Ha nincs eredmény, egy óra múlva újra próbálni kell. Ha történetesen este volt székük, azért másnap reggel a szabályos időben megint kísérletet kell tenni. Ennek a valóságos nevelésnek eredményei nem mindig állnak be hamarosan; néha hónapokig, de a legtöbbször csak néhány napig vagy hétig tartó gyakorlat kell ahhoz, hogy a belek megtanulják a szabályos pontosságot. A siker bizonyos, de a siker után nem szabad többé visszaesni a rendszertelenségbe. Ez a folyamat megkönnyíthető enyhén hajtó ásványvíz vételével, de csík a kúra kezdetén; későbbben már nem.

Nem kell túlnagy fontosságot tulajdonítani a diétának, de azért a bőséges főzelékfogyasztás elősegíti a sikert. Ajánlatos a gyümölcs is, különösen este. Ha az illető túri, jó hatása a tej bőséges fogyasztása.

Látszik ebből, hogy nem olyan nehéz eredményt elérni: este gyümölcs, reggel egy pohár hideg víz és pontos időben negyedóra a W. C-n, ez a betartandó előírás, amely mellett sok nő sok betegséget kerül el.

Mindezen óvintézkedések mellett még általános kezelésre is van szükség éppen azoknál a bajoknál, amelyek

az alsó has és egyéb szervek bizonyos gyöngeségéből erednek. A közérzet és az általános erőbeli állapot megjavítása fontos szerepet játszik ilyenkor. Nem kell fanatikus »természetgyógyásznak« lenni, hogy meg tudjuk állapítani, milyen sok szert használnak és milyen kevés fényt, napot, vizet és jó táplálékot. Nem szabad elfelejteni, hogy a mai élet ellensége nemcsak a higiénének, hanem a természetnek is. Az ember, akit az Úr a természet szerinti életre teremtett, levegőtlen kalitkákba szorítva lakik és alszik; nappal fertőzött levegőt lélegzik be, táplálkozásába alig kerül nyers tápanyag és tele van ártalmas izgatószerekkel, füleit hasogatja az állandó lárma és zaj, szemei előtt vágatva rohannak a képek, minden érzéke megfeszített munkában áll, még álma sem teljes pihenés. Szinte csodálatos, de öröndetes is, hogy az emberek ilyen feltételek mellett meg tudnak öregedni.

Mit tegyünk? Más mód nincsen, mint enyhíteni a bajt, amennyire csak lehet. Ami a nőket és nemi szerveiket illeti, a táplálkozásuk nagyon fontos tényező. A nyers tápanyagokból többre van szükség, mint amennyit enni szokás; a nyers gyümölcs hasznosabb a befőttnél; ugyanez áll borsóra, répára. Ajánlatos forralatlan tejet inni, húst nem túlsókat élvezni. Májat bőven fogyasszunk. Az amerikai orvosok legújabb felfedezései megállapították azt a meglepő tényt, hogy az emlősállatok mája megújító hatással van az emberi szervezetre, különösen a vérre. A legnagyobbfokú vérszegénységben szenvedők gyógyulást találnak a máj kúrában.

* * *

Évente egyszer minden ember vesse alá magát egjr »felfrissítő általános kúrának«, amelynek főeleme a nyers gyümölcs. Ezt a kúrát két részben kell folytatni. Egyik hétre esik a »száraz« kúra a betegség legyőzésére, egy másik hét a »nedves kúra«, a betegség maradványainak kihajtására. Az első kúra ilyen lehet: reggel egy kis pirított vagy rozskenyér ízlésszerinti ízzel. Délben rizs, derce vagy rozskenyér, egy tálra való zöldség és kompót. Este újból pirított vagy rozskenyér, egy darab kemény sajt; minden második nap jókora pohár tej.

Egyheti ilyen étrend után visszatérünk a megszokott étrendhez, megtoldván azt minden étkezés előtt egy jó pohár friss szőlő- vagy almalével, ehhez hozzáadva hat darab cukros citromot vízzel vagy anélkül.

Lényeges és szükséges a pihenő, amit a modern élet a minimumra szorít. Pedig amint az éjre jön a nappal, úgy kövesse a munkát a pihenés. Az alvás legjobb ideje egyéni. Általában 6—8 órára van szükség. Amennyit valaki magára szükségesnek tapasztalt, annyi alvás okvetlen kell; kerülni kell a vastag dunyhát, ami meghülössé tesz és meg kell szokni a nyitott ablaknál való alvást tavasszal, nyáron és ősszel, mert minden szervünk a friss levegőt kívánja.

Ha lehet, minden évben legalább néhány hétre el kell hagyni a nagyvárost és vidékre húzódni. De lehetőleg kerüljük az ú. n. fürdő- és üdülőhelyeket, amiket a szórakozások kedvéért ajánlanak. A városi emberre nincs gyógyító hatása az efféle nyaralásnak; neki a modern élet zajától való szabadulás kell, ami csak a csendes vidéken érhető el. »Doktor úr, nem tudom elviselni a magányosságot« hallja gyakran az orvos. Mint a morfinisták vagy alkoholisták, úgy állítják a nagyvárosi emberek is, hogy nem tudják nélkülözni a megszokott mérgüket. Pedig éppen ezeknek az embereknek kell a teljes nyugalom és ha az első napokban nem is esik jól, csakhamar megszokják. A vidéki ember vagy a földbirtokos, aki az egész évet a természet ölen éli át, inkább szorul rá a divatos fürdőhelyeken való párhetes időzésre, mint a városi, akinek minden porcikája a nyugalmat kívánja.

Nem szabad elfelejteni azt sem, hogy a bőr ápolása minden betegségben fontos szerepet játszik. A fürdő, úgy mint eddig, most is a legjobb orvosszerek egyike. Ha módjában van valakinek naponta a tengerben fürödni, az természetesen a legideálisabb. Ha erre nincs mód, pótlásul a kesztyűvel vagy szivaccsal való ledörzsölés, hideg lemosás vagy zuhanyozás is nagyon megfelel. Csak a gyöngye és túlérzékeny emberek vegyenek meleg zuhanyt fürdő helyett. Aki kette naponként a testét a csurgó vízugarak tömegének és átdörzsöli tagjait a szőrkesztyű durva simításával, megújhdottnak érzi magát és egész szervezete immunizálva lesz a fertőzés és betegség ellen.

A prostitúció

Mi a prostitúció? Kényes kérdés, amelyre minden nép, minden század, a tudomány minden ága, sőt minden tudós más-más választ ad. Különösen az utóbbi években, amióta a sexológia helyet kapott a tudományok sorában, látjuk túltengeni a prostitúció lényegéről szóló teóriák és magyarázatok tömegét.

Egyik legnépszerűbb ilyen meghatározás szerint, a prostitúció a testnek kihasználása, válogatást nem ismerő pénzkereset céljára. Ez a definíció három elem meghatározását engedi: ennek az odaadásnak hivatásos gyakorlatát, a kliensek megválasztásának mellőzését, végül az árubaocsátást.

Természetesen a válogatatlan odaadás nagyon határozatlan fogalom.

A prostitúcióval foglalkozó legelső történeti okmányok az ókor legrégebb ismert idejére vezetnek vissza.

A történetírók írják, hogy a prostitúció, amely kezdetben nem volt üzleti természetű, mindig gyakori volt és szabályozást nyert nagyszámú szertartásban*. Különböző vallási ünnepek vagy népi mulatságok sohasem multak el a nemi élet többé-kevésbé szabad megnyilvánulása nélkül, többnyire oly mértékben, ahogy napjainkban erkölcs-telenségszámba menne.

Idézzük csak a történetírás apját, *Hérodotoszt*, aki a babyloniai prostitúciót így írja le:

»A babyloniai leggyalázatosabb szokása a következő: minden babyloniai nő tartozik legalább egyszer életében

Aphrodité szentélyéhez járulni, hogy ott nemileg érintkezzék egy idegennel. Sokan, akik méltóságukon alulinak tartják a nép közé való elvegyülést, egész sor rabszolgától kísért diadalkocsiban jönnek a templomhoz.

Íme, a legtöbb esetben ekként cselekszenek: Sok asszony gyűlik össze *Aphrodité* szentélyénél szalaggal a hajában. Némelyek jönnek, mások mennek. A folyosókon, amelyek a nőkhöz vezetnek, idegenek sétálnak, hogy válasszanak közülük. Ha egy nő leült az *Aphrodité*-szentélyben, addig nem térhet haza, amíg egy idegen pénzt nem dobott neki és nem kísért ki, hogy egyesüljön vele. Mikor az idegen a pénzt odaveti a nőnek, e szavakkal teszi: »Vedd Mylitta istennő nevében.«

Aphroditét a babyloniaiak valóban *Mylittának* nevezik. Legyen bár ezüst vagy réz az odadobott pénzdarab, a kiválasztott nő nem jogosult azt visszautasítani, mert ez a pénz szent pénz. A nőnek követni kell az idegent, aki a pénzdarabot feléje dobta és nem háríthat el senkit sem.

És csak ha végig tűrte az idegen ölelését és ezzel szolgálta az Istennőt, térhet haza a babyloni nő a tűzhelyéhez, ahol a világ minden kincséért sem adná oda magát egy idegennek.

Akik szépséggel áldottak, korán hazatérnek, míg a többiek, a kevésbé szépek, bizony sokáig várhatnak, amíg eleget tehetnek a szent törvény parancsának. Így esik, hogy egyik-másik három-négy hétig is elvár a templom folyosóin. Cyprus szigetének némely helyein hasonló szokás uralkodik.« (Hérodotosz, I. könyv, 199.)

Kezdetben ilyen jelenetek a nagy vallási ceremóniáknak csak mellékes részei voltak, de később ez a szokás elterjedt úgy, hogy valóságos szertartásos prostitúcióvá lett. Ennek a nyomait megtaláljuk *Bábyloniában*, a föníciaiaknál, görögöknél, rómaiaknál, örményeknél, egyiptomiaknál és a hinduknál is. Változatos formákat ölt, de a lényege megmarad változatlanul. Nincs helyünk, hogy leírjuk ennek a vallásos prostitúciónak a formáit, de jegyezzük meg, hogy többféle átmeneti alakját találjuk, a nemi eredetű jelképes vallási szertartásoktól kezdve a szoros értelemben vett prostitúcióig. Megérthetjük, hogy voltak nők, akik használónak találván a szokást, végleges és rendszeres hivatásul választották a paráznaságot. A következő sorokban köze-

lebről meg akarjuk vizsgálni a prostitúció fejlődését, mint a testtel való szabályos üzérkedést, Rómában és a régi Görögországban.

A bölc *Szolon*, a híres athéni törvényhozó alapította ebben a városban az első, az állam által szabályozott nyilvános házat »Dikterion« néven. Az ilyen házban háromféle nők voltak, tehetségeik, értelmük és képzettségük szerint. Az első osztályba tartoztak a »hetairák«, akik kitűntek szépségük, finom modoruk és szellemességük által. Mindenki tudja, hogy az athéni köztársaság nagy államférfiai mindnyájan ilyen nőket tartottak barátnőül s ezek valóságos pajtásaik lettek, bizalmasaik és segítőtársaik. Szívesen mutatkoztak társaságukban, amint ezt számos anekdotából és feljegyzésből tudjuk.

A második kategóriába tartoztak az *gleutridák*. Ezek művészek voltak, ha szabad ezt a szót használni. Először megtanították őket fuvolázni, később táncoltak és énekeltek, vendéglátó karjaikat nyújtván az idegennek, aki pénzzel és ékszerrel tüntette ki őket. A legalsó osztályt a *dikteridák* képezték. Ezek elégitették ki a nép étvágyát, a napszamosokét, a halászokét és tengerészekét. A szállásuk rendszerint a kikötők körül helyezkedett el. Nem kell azt hinni, hogy Athénen kívül ne lett volna más város, amely tűrte a hivatasos prostitúciót. *Korinihusnak*, *Spártának* ugyancsak megvoltak a bordélyházai. Spárta híres volt keménységéről és rideg erkölcsösségéről s mégsem volt kivétel a szabály alól, mert, mint hitelt érdemlő történetírók megállapították, az utcáin gyöngyös- és aranyzsinóros ruhákba öltözött leányok sétáltak nyilvánosan.

Ami a régi Rómát illeti, ott virágzott a prostitúció, sőt hallatlan lendületet is vett. Nem tudjuk megállapítani az időszakot, amelyben ezt az intézményt bevezették, de egyes történetírók Róma alapítása idejéből, a sabin nők elrablásának legendájában is már a római prostitúció eredetét látják.

Egyébként az ásatások feltárták, hogy a bordélyházak nagyon elszaporodtak Rómában. A Pompeiben talált, nemi ábrákkal díszített aprópénzek is elvitathatatlanul igazolják, hogy a fizetett prostitúció nagyon el volt terjedve. Ezek kis kerek pénzdarabok voltak, amelyek bordélyházi »zseton«-ként szerepeltek, amint azt a feliratuk és buja ábrázolásaik

mutatják. A nyilvános fürdők szintén kedvelt intézmények voltak a cézárak Rómájában; a festmények és domborművek, amelyeket ezekben az intézményekben találtak, világosan kitanítanak rá, hogy a prostitúció a fürdők természetes berendezéséhez tartozott.

Sok adatunk van arra, hogy mennyire kedvelték a prostitúciót a többi régi városokban is, de ezeknek felsorolása fárasztó lenne. Tehát késedelem nélkül áttérünk a középkori prostitúció tanulmányozására.

Főképp a kereszties-hadjáratok kora adott különös lendületet ennek az intézménynek, aminek megszorítását a pápák tiltakozása sem tudta teljesen elérni. Az emlékiratok valamennyien feljegyezték, hogy a hadjáratba menetelő hadseregeket csapatosan nyomon kísérték a prostituáltak. Mint a harcosok maguk, úgy voltak osztályozva ezek a nők a nemesek vagy közemberek használatára.

Ami e csapatok jelentőségét illeti: hűen kísérték a sereget, nemcsak a hadjárat idején, hanem azon túl is. Elég arra a tényre hivatkozni, hogy *Merész Károly* serege 400 ilyen prostituáltat vonszolt maga után. Az egyházi fenytéseknek kétségkívül sikerült némileg megfékezni a paráznaságot, de az azért csak kinyiladozott farsang idején, a nagy tornák, sőt a vallásos zsinatok alatt is, amelyek egy-egy városba az idegenek jelentékeny tömegét zsúfolták. Nem éppen a speciális házakba zárt prostitúció szaporodott el, hanem egy általános, bizonyos tekintetben szabad, de azért a testtel üzérkedő dözsölés kísért minden csoportosulást, még a zarándoklatokat is.

Lassan-lassan azután kifejlődik valami céhrendszer-féle is. A prostitúció szervezkedik és letelepszik külön házakban, a hatóság, az állam, sőt a vallási alakulatok oltalma alatt. Ezek a telepek nagy bevételi forrásokat jelentettek, ami megmagyarázza a vállalkozóik tekintélyét és hatalmát, még a hatóságok felett is.

Voltak hadjáratok, ahol a hadseregben speciális méltóságot teremtettek, amelyeknek viselői gondozni és szabályba szorítani tartoztak a leányok csapatát. A városokban rendszerint egy tanácsstag, egy magasrangú tisztviselő volt a bordélyházak felügyelője. Nem kell azt hinni, hogy ezeknek a felügyelőknak igazi hatalmuk volt; ellenkezőleg: majd mindig alkudozniok kellett a hivatalos tekintélyük

alá rendelt turbulens elemekkel. Másrészt a lebukok gazdái kötelesek voltak az uralkodók és azok meghívott vendégei részére ingyen engedni át a kiválasztott nőket.

Némely országban, különösen Olaszországban, a hercegek, sőt császárok is szívesen látogatták a nyilvános házakat minden szégyenérzet nélkül. A papság is minden szégyenkezés nélkül szedte e tisztátalan eredetű jövedelem adóját. A pápai kincstár IV. Sixtus idejében 20.000 darab aranyat szedett be évi adó gyanánt és a mainzi érsek legnagyobb adótétele egy nyilvános ház után beszedett adó volt.

Ugyancsak a középkorban a prostitúció újból megjelent Franciaországban azután, hogy a római Galliát minden római intézményével, tehát a prostitúciós szervezetével is elborították a barbár hordák hullámai.

* * *

Rövid képet adtunk a prostitúció történetéről az ó- és középkorban. Sok minden megváltozott azóta, csak maga az intézmény maradt változatlan.

Még ma is a legtöbb országban a prostituáltak zárt házakban vannak internálva kegyetlen gazdák felügyelete alatt. Amint egy ilyen ház befogadta a leányt, a szerencsétlen a szó szoros értelmében rabszolgája lesz a gazdának. Minthogy általában gyöngelméjű vagy máskülönben tökéletlen nők, eleinte elvakítja őket a ragyogó berendezés, a lámpák, tükrök sokasága és azt hiszik, hogy víg és gondtalan élet nyílik számukra. Ez az első látszat hamar átmódosul, mert a gazda vagy annak megbízottja, aki az ellátást és ruházkodást tartja kezében, mindig elég ügyes, hogy mindenféle hitelek nyújtásával nyakig süllyessze az adósságba.

Minthogy a legtöbb bordélyházban a szesz italok árusítása hozza a legtöbb jövedelmet, a leányok feladata behúzni a látogatókat és mikor a vendég már illően belépett, alkalmazkodni és magát minden szeszélynek, a legocsmányabbnak is, alávetni. Természetes, hogy a munka ára változik a ház rangja szerint. A nagyon népszerű házak lakói naponta 20—30 látogatót fogadnak. Némely különös alkalomkor megesik, hogy egy-egy bennlakó 40—50 vendéget fogad 24 óra alatt.

Némely országban a zárt házak intézménye nincs elfogadva; de ahol a prostitúció nincs hivatalosan eltiltva, a leányok bizonyos negyedekben, bizonyos házakban élnek, s ott mindegyikük függetlenül gondoskodik magáról. Ezeket a házakat hajdan piros lámpával vagy piros számmal jelölték meg, de ez a szokás már tünőieiben van. A nagy fővárosok: Párizs, Berlin, London, Bécs stb. megtartották ezeket a »rosszhírű« házakat, amelyeket mindenki ismer, még a rendőrség is.

Nem kell elfelejteni, hogy a prostitúció szabályozása nem szorítkozik csupán a prostituáltak által lakott házakra és azok berendezésére, hanem kiterjed a leányok orvosi felügyeletére is.

Az európai államok között Franciaország volt az első, amely ezt az ellenőrzést rendszeresítette 1864-ben, olyan időben, amikor a szifilisz elterjedtsége veszedelmes méreteket öltött.

A lányokat pontos időközönként orvosi vizsgálatnak vetik alá. Akiket betegnek találnak, azokat eltiltják mesterségük gyakorlatától, hogy ezzel csökkentsék a betegségek terjedését.

Itt jegyezzük meg dr. *Breton* indítványát, aki 1790-ben a prostitúció »szövetkezet«-szerű szervezését ajánlotta, a párizsi lányok javaslata szerint, ami abból állt, hogy egy régi prostituált vizsgálja felül naponta a prostituált leányokat és ugyanezt tegye kétszer hetenkint az arra hivatott orvos. Derék orvosunk azt hitte, hogy a kiérdemesült prostituált többet ért hozzá és vizsgálata alaposabb lesz, mint az amúgy is túlterhelt orvosé.

Az orvosi vizsgálat rendszere módosításokkal máig is érvényben van. Szerencsétlenségre a közegészség szempontjából ma már elégtelen formában.

Tény, hogy egy ország rendőri hatósága sem rendelkezik megfelelőszámú orvossal, akik a szükséges vizsgálatokat végezzék. Ma is átlag hetenkint kétszer tartozik a bárcás nő megjelenni a hatósági vizsgálaton, de oly nagy számban jelennek meg, hogy az orvos alig tud 3—4 percet szánni egy-egy vizsgálatra. Az egyik fejezetben kifejtettük, hogy a venereás betegekről két-három kedvező eredményű vizsgálat után sem teljesen bizonyos, hogy gyógyultak. Hogyan lehetne megbízható egy ilyen pár perces vizsgálat?

De eltekintve ettől, megeshetik, hogy az orvos által egészségesnek talált prostituált az első közöslés alkalmából már újabb fertőzést szerez. Ezután 4—5 nap is eltelik az újabb vizsgálatig. Egy »dolgozó« leány hány férfit fertőz meg a most jelzett feltételek mellett a legközelebbi vizsgálatig és beteggé nyilvánításáig? Így hát a zárt házakra és a kötelező orvosi vizsgálatra alapított biztosíték majdnem egészen értéktelen.

* * *

Lássuk közelebbről a nyilvános lányok szomorú életét. Hogy ezt tegyük, tudnunk kell mindenekelőtt, hogy mi viszi ezeket a szerencsétleneket erre a pályára. A tudósok, akik vizsgálgatták ezeknek szerencsétlen teremtéseknek lelkét, sokszor megállapították, hogy csaknem valamennyi az erkölcsi érzék hiányában szenved. Sokszáz megfigyelés és kutatás bizonyítja ennek az igazságát. Valóban: normális mentalitással megáldott leány csak nehezen értheti meg a prostituált teljes lecsúszását, aki elvesztvén minden nőiségét, »tudatosan« vétkezi le emberi méltóságát is, hogy akárki számára a nemi gyönyör gépies eszköze legyen. Leírtuk a szót, hogy »tudatosan«, de azt hisszük, hogy éppen itt van ennek a kérdésnek a kétséges pontja. Kétségkívül, ha az első lépés erre a sáros útra tudatos volna is, a folytatásul Ígérkező sorozatos megalázások és meggyalázások, személyiségének teljes odadobása, már többé-kevésbé öntudatlan fásultságban történik. A prostituált nő rendszerint az öntudatlanság bódulatában csúszik le a lejtőn, a zárt házig.

Ez az öntudatlanság mutatkozik a prostituáltak minden kategóriáján, a marseillei kikötői lebuajok szegény lányaitól a nagy párizsi »kokott«-okig, akik a múlt század utolsó és a mostaninak kezdő idején, a párizsi boulevard életére a képüket nyomták.

Olvasván a prostitúcióról szóló könyveket, lehetetlen meg nem döbenni azon, hogy a kutatók egy része a prostitúció legmélyebb okát a női természetben és jellemében látja.

Ennek az elméletnek lehetnek követői, de maga a vélemény könnyen odavetettnek látszik. Valóban téves dolog, nézetünk szerint, az egész felelősséget a nőre hárítani. Ha a férfiak megtagadnák a prostitúció igénybevételét, a prostitúció elvesztené létjogosultságát.

A férfi szereti a változatosságot, nem is tartja szükségesnek burkolni a poligámiára való hajlandóságát, annál kevésbé akarja beszűntetni a lehetőséget, hogy hódolhasson neki. »Új város, új leány« mondta a régi közmondás. Még ma is egy-egy nagy kongresszus tagjai, egy nagy kiállítás résztvevői vagy egy nemzetközi vásár érdeklői szívesen kukkannak be — végzett munka után — a bordélyházba, mint ahogy farsang vagy akár zsinat idején a középkor népe cselekedte.

Ha nincs kereslet, nincs kínálat sem. A férfi áldoz a poligámia, az alkohol vagy a hagyomány oltárán. Az ifjút gúnyolják a társai és kétségbevonják férfierejét, ha történetesen szüzen akar maradni. Hogy ne legyen nevetség tárgya, a fiatalembernek nemi tapasztalatokat kell szereznie.

És ezeket a tapasztalatokat hol szerezné meg könnyebben, mint a prostituáltak karjaiban? Valóban meg van győződve, hogy ha belép egy zárt házba, a rendőrség oltalmába veszi egyik-másik behívó kapzsisága vagy sanda »kitartottak« támadása ellen. Biztonságban érzi magát, mert bízik abban, hogy az ellenőrző tisztiorvos megvédi őt a fertőzés veszélyétől. Mi több, reméli azt is, hogy ez esetben nem esik bele a törvénytelen gyermek születésével járó komplikált kellemetlenségekbe.

Ez a hagyományos szempont, ami »szabályozza« a fiatalember nemi életének ügyeit, teszi aztán, hogy a fiatalember, félve az anyagi terhektől, kitolja a házasságkötés idejét, amennyire csak lehet. Bizonyos tekintetben nem előnyösen pótolja-e a prostituált a házasságot?

Igaz volna-e hát, hogy a prostitúciót tűrni kell, mint kisebbik bajt? Vagy inkább, hogy ha rossz is, de a férfiak számára »szükséges rossz«?

A prostitúció elkerülhetetlenségének főoka, hogy a férfiak egyáltalán nem mutatnak hajlandóságot annak legyőzésére és egyáltalán nem kívánják annak megszüntetését. Ez szigorúan igaz a nyilvános prostitúcióra, a titkosra[^] talán még inkább.

És most, de csak most vizsgáljuk a nő helyzetét.

A prostitúció kérdésének egyes szakemberei megállapítván a dolgok most leírt állását, a prostituáltak erkölcsi és fizikai lecsúszásáért azt a romlott »milieu«-t teszik fele-

lőssé, amelyben felnőttek és azokat a szemérmertlenségeket, amelyeknek tanúi voltak.

Az ilyesmit könnyű látszólag logikus okokkal megmagyarázni. Az ilyen szakemberek elmondhatják, hogy a szegény népből került prostituáltak már gyermekkorukban végignézték a szülők vagy a ház lakóinak szeretkezését. Ezen nincs csodálkoznivaló, mert minden össze van zsúfolva a tömeglakások apró helyiségeiben. Minthogy másrésről a szülők, akik egész nap munkában vannak, a gyermekekre nem tudnak kellőleg ügyelni, azok hamar beleesnek a rossz példa utánzásába. Az első rossz lépés hamar megvan és nemsokára már nincsen mód a visszatérésre. És ezenfelül ezek a leányok már kicsikoruktól segítenek a család fenn-tartásában, ami szintén igen sok kísértésnek teszi ki őket. Csak arról feledkezik meg ez az elmélet, hogy az ilyen környezetben felnövő lányok miért nem lesznek mind prostituáltak? ... A valóság az, hogy ezekből se lesznek többen, mint más környezetbeliekből s hogy aki alkalmas a »rossz példa« követésére, az erre mindenhol rátalál.

Ezzel szemben látnivaló, hogy a prostituáltak legnagyobb százaléka olyan nők sorából kerül ki, akik az életet a lehető legkevesebb munkával akarják kiélvezni.

Így aztán elvitathatatlan, hogy bizonyos veleszületett kacérság, ingatag jellem, az öltözködési vágy, a ruhák és a csillogó apróságok szeretete éppolyan fontos szerepet játszanak, mint a környezet hatásai. Az ilyen lányok, irigységgel vegyes csodálattal tekintik bizonyos társadalmi rétegek tétlen és fényűző életét és maguk is csak arra áhítoznak, hogy akármilyen áron így élhessenek.

A legtöbbje lustálkodó természetű, képtelen bármiféle rendszeres munkára és arra is, hogy a vágyainak ellenálljon, vagy a tetteit mérlegelni tudja. Ezért olyan mindennapi dolog — amin azonban csak az csodálkozhatnak, aki okvetlenül a »rossz példa« hatásával akarja a prostitúció nehéz kérdését megfejtetni — hogy a »csábítás«, ami ezeket a lányokat a prostitúció útján elindította, egészen nevetséges apróságokból állhat. Filléres cicomák és hozzájuk hasonló pillanatnyi kívánságok elegendők en e. . . De csak azoknál, akik már *más okokból* készen állnak arra, hogy akármilyen csekély lökés megállíthatatlanul elindítsa őket.

Akármi az az ok, amely a prostitúció útján való nyílt

elindulás elején van, akár a lelkiismeretlen csábító, aki magára hagyja teherbe esett áldozatát, akár a hízog öreg néni, aki könnyű szolgálatért jó fizetést ígér, akár a súlyosan beteg édesanya, akinek a sürgős orvosságáért semmi áldozat se sok, akár a többi mindenféle »okok«, amelyek az érzékeny elbeszélésekben vagy a naiv »tudósok« cikkeiben a prostitúcióba löktek egy szegény teremtet: mindezekről az a nyilvánvaló tapasztalat, hogy *csak azt* tudják erre a pályára vinni, aki *más okokból erre való*. Az az ok, aminélfogva a szerelmi csalódásoknak, a társadalmi előítéletekkel való megbirkózásnak, a súlyos anyagi helyzetek megoldásának, a családi kegyetlenségektől, vagy másképpen elviselhetetlen környezettől való menekülésnek éppen ezt az egy módját választják, már az ilyen mindennapi nehézségek és helyzetek előtt éppenúgy megvan, mint a minden nőre lépten-nyomon leselkedő »lelketlen csábítás« előtt.

Nem, a prostitúció, ez az ősi, ősidők óta üldözött, de mindig kiirthatatlan kísérője az erkölcsi világrendnek: nem teszi meg azt a szívességet, hogy egész évezredes bonyolultságával, látható és láthatatlan társadalmi, lelki és testi összefüggéseivel együtt egy-két felületes okból megfejtse magát. A prostitúció kérdése összefügg az egész erkölcsi világrend és a szerelmi élet kérdésével s hogy egy-egy lányt mi »visz« erre az életpályára, az a banális véletlen erről csak annyit mondhat, mint a szintén nagyon mélyen járó kérdés, hogy a nők vagy a férfiak tartják-e fenn, vagy »okozták«-e a prostitúciót, — ami gyanúsan hasonlít arra a közismert, mély tudományos problémára, hogy a tyúk volt-e előbb, vagy a tojás ...

Meg kell elégednünk itt azzal, hogy azt mondjuk el, amit a prostitúció *tényeiből* szükségesnek tartunk. Ezek közé tartozik az a megismerés, amire úgyszólván valamennyi kutató ráakadt, aki akármilyen szempontból, de csakugyan tanulmányozta ezeket a szegény lányokat, nem csak az íróasztalnál vagy néhány száz tisztességes hallgató előtt, előadó-termekben elmélkedett róluk. Ez az, hogy a prostitúció nem véletlen és szerencsétlen eltévelyedése akármelyik szerencsétlenül járt, nyomorba került vagy elcsábított nőnek, hanem életpálya, amely a társadalom belső erkölcsi körén ugyan kívül esik, de ugyanolyan belső és külső, elméleti, erkölcsi tehetségek és hajlandóságok, környezethatások,

tömeglelki erők hatására választódik jól vagy rosszul, sikeresen vagy kudarccal, mint a tisztességes polgári életpályák. Amíg a társadalom periferiáján folyó életpályákról azt hisszük, hogy azok egyenkint, véletlenül megtévelyedett szerencsétlen embertársaink egyéni eltévelyedései az igaz útról s csak azért vannak a világon, mert valaki más pályán nem tudott megélni, »elhelyezkedni«, vagy valaki valami egyéni rossz példa hatására egyénileg elcsábult a »könnyebb« életre a tisztességes, de nehéz polgári munka helyett: addig többek között a prostitúciót se fogjuk megérteni.

A prostitúció *életpálya*; nem több kivétellel, mint amennyi minden tisztességes életpályán is mindig van: *a prostitúcióra alkalmai nők rendes életpályája*, amelyet nem több véletlenséggel és nem több kényszerrel választanak, mint más életpályát az arravalók. Ha már most annak a kiderítésére, hogy mi teszi a prostituáltakat a pályájukra alkalmassá, *őket magukat* vizsgáljuk meg, akkor mindig az derül ki, hogy *a prostituált azt a hiányát a polgári életpályákra való alkalmasságnak, ami végül e pályára viszi, vagy magával hozza a világra, vagy legalábbis már sokkal azelőtt megszerezte, amikor valami véletlen csakugyan elindítja ezen az úton.* A legnagyobb részük enyhébben vagy súlyosabban gyöngelméjű. Elég sok közöttük abban az egyszerű formában, amit a laikus nagyobbfokú ostobaságnak nevez, de elég sokszor találunk közöttük bonyolódottabb, az avatatlan szeme előtt egyáltalában nem annak látszó lelkiéletbeli hiányosságokat, amelyek azonban *mégis azok és okai annak, esetleg egészen jónak látszó elmebeli képességekkel mégse tudott más életpályán boldogulni.* Aki közlőről foglalkozik ilyenekkel, előbb-utóbb könnyen észreveheti, hogy az okos, elmés, tanulékony lánynak mindezek a jó tulajdonságai miért nem tudták megmenteni őt a polgári társadalom számára, még úgy se, hogy talán kicsapongó, de mégis polgári életet éljen... Szokatlanul erős nemi vágyakra a legnagyobb ritkaságképpen fog a vizsgálódó akadni. Tudjuk, hogy ezeknek erkölcsös, vagy akár erkölcstelen, de még mindig a társadalmon belül való megnyilvánulására és kielégítésére a társadalom maga mennyi módot ad — és ne felejtjük el, hogy a prostitúció nem ugyanaz, mint a társadalmi élet belső körében való egyszerű erkölcstelenség, aminek minden jó és rossz tulajdonsága, lehetősége és

hatása egészen más, mint a prostitúcióé. Most nem erről van szó, hanem a prostitúcióról és a prostituáltakról, akik nem a nemi vágyaik mértéktelenségében szoktak szenvedni, mint azok a polgári vagy előkelő nők, akik a határokon belül élnek erkölcstelen életet.

A prostituáltak nemi életének vizsgálása azt az első tekintetre feltűnő tényt mutatja, hogy a nemi élet iránt elég nagy többségükben meglehetősen közömbösek. Ha egy kicsit gondolkodunk ezen, arra kell rájönnünk, hogy ez tulajdonképpen magától értetődik és az életpályájuknak egyik legfőbb alapja. Csak az adhatja magát oda válogatás nélkül minden ismeretlennek, aki számára az aktus csakugyan semmi egyebet se jelent egyszerű érzéketlen fizikai folyamatnál, aki csakugyan úgy tudja azt végezni, mint hogyha levélbélyeget adna el. Mint más frigid nőknek: nekik is sokszor van másféle hajlandóságuk, amiben kielégülést tudnak találni. Meg is lehet, hogy akár a látogatóik között, akár a közismert élösdíjeik, »selyemfűiek«, »strici«-jeik között olyan akad, akivel az igazi nemi hajlandóságaik szerint élhetnek. Az ilyenekkel szemben nem is tudnak azzal az üzletszerűséggel viselkedni, mint a többi látogatóikkal. . . Elég nagy részük homoszexuális és ezen az úton éli az üzletén kívül a maga szexuális magánéletét.

Egy részüknél, mint mondtuk, mindezek a dolgok annyira a felületen vannak, hogy könnyen kideríthetők. Bonyolódottabb azoknak a kérdése, akik különbnek látszanak és sokban különbek is a társnőik átlagánál. A tehetségesebb, elmésebb, tanultabb, érdeklődőbb, több kedvességet és sokszor igazi jóságot mutató prostituáltak titka mélyebben fekszik, de lényegében ritkán más, mint az egyszerűbbeké és durvábbaké. Aki foglalkozik vele, hamarosan észreveszi a jó tulajdonságaiknak valami szokatlan, abnormális *felületességét* — éppen azt a tényt, hogy mindezek, ha igaziak is, *csak a felületén vannak egy a mély éhen proslitúciós jellemnek.* Ez az oka annak is, amin sokszor csodálkoztak és keseregtek már, akik »javítani« szerették volna, mielőtt megismerték volna őket. Mindig észre kell venni, hogy csak igen kevés és igen kivételes prostituált alkalmas a polgári társadalomba való visszatérésre. A legjobb szándékok, de az ő saját legjobb őszinte szándékaik is megtörnek azon a valamin, ami egyszer a prostitúcióba vitte és mindig újra visszaviszi őket,

ha nem is állnak be azok a véletlenek, amik először látszólag odavitték. Nagyon ritka kivétel, ha az ilyen nők »megjavítása« tartósan sikerül.

Természetes, hogy a lelki életüknek az a hiányossága, ami a társadalom *elég tág* erkölcsi körein *belül* való életre alkalmatlanná teszi őket, nemcsak a nemi életükben nyilvánul meg, hanem egész életük minden más terén is. A prostituáltak nemcsak a nemi erkölcsökben vetik le a társadalom kényszerűségeit, hanem egészbenvéve a maguk külön erkölcsi szerint, a maguk külön becsület-fogalmi, jóról és rosszról való nézetei szerint élnek külön társadalmi életet, közeli szomszédságában a többi *perifériás szervezeteknek*, amelyek együtt a »normális« emberek államának és társadalmának ellenségeiből állnak, a »betörővilág« embereiből és szervezeteiből. Ezek éppennygy, éppennygyan titokzatos, mély és kiirthatatlan okokból kísérik útján a szervezett erkölcsi társadalmat, az államot, törvényt, erkölcsöt és más polgári és egészséges-emberi intézményeket, mint a prostitúció.

A SZEKSZUÁLIS ÉLET ENCIKLOPÉDIÁJA

ELŐSZÖ	Oldal 5

BEVEZETÉS:

Általános tudnivalók

ELSŐ FEJEZET

A szaporodás és a nemi élet szervei	9

MÁSODIK FEJEZET

A szerelem eredete és fejlődése	13

ELSŐ KÖNYV:

A gyermek- és ifjúkor nemi élete

HARMADIK FEJEZET

A gyermek nemi élete	23

NEGYEDIK FEJEZET

A nemi nevelés	32

ÖTÖDIK FEJEZET

Az ifjúság »bűnei«	40

HATODIK FEJEZET

Az önfertőzés következménye	51

HETEDIK FEJEZET	Oldal
A serdült kor.....	59
NYOLCADIK FEJEZET	
A kis leánytól a kisasszonyig	64
KILENCEDIK FEJEZET	
Az ifjú és a meglett férfi	71

MÁSODIK KÖNYV:
A nemi élet célja és hatásai

TIZEDIK FEJEZET	
A szerelem hatalma	79
TIZENEGYEDIK FEJEZET	
A szerelem már nem titok	86
TIZENKETTEDIK FEJEZET	
A »sex appeal«	92
TIZENHARMADIK FEJEZET	
A csók és a szerelmi enyeltés	100
TIZENNEGYEDIK FEJEZET	
A párzás..... *	110
TIZENÖTÖDIK FEJEZET	
A nászéjszaka	130

HARMADIK KÖNYV:
A fajfenntartás

TIZENHATODIK FEJEZET	
A fajfenntartás csodája	143

TIZENHETEDIK FEJEZET	Oldal
Fiú vagy leány?	149
TIZENNYOLCADIK FEJEZET	
A terhes nő egészségtana	154
TIZENKILENCEDIK FEJEZET	
A terhes nő lelki élete.....	160
HUSZADIK FEJEZET	
»Fájdalommal szüljed gyermekedet!«	165
HUSZONEGYEDIK FEJEZET	
A gyermekágy	171
HUSZONKETTEDIK FEJEZET	
Koraszülés. — A természetes és a mesterséges abortus	177

NEGYEDIK KÖNYV:

A tökéletlen szerelem

HUSZONHARMADIK FEJEZET	
Van-e idő, amikor a nő nem fogamzóképes?.....	185
HUSZONNEGYEDIK FEJEZET	
Vágy a gyermek után és a meddőség átka	188
HUSZONÖTÖDIK FEJEZET	
Mikor ne szüljön a nő?	203
HUSZONHATODIK FEJEZET	
A férfi-tehetetlenség (impotencia)	213
HUSZONHETEDIK FEJEZET	
A nő hidegsége. (A »frigid« nő)	222

HUSZONNYOLCADIK FEJEZET	Oldal
A szerelem alkímiája	240

HUSZONKILENCEDIK FEJEZET	
A megifjodás problémája	265

ÖTÖDIK KÖNYV:
A beteges szerelem

HARMINCADIK FEJEZET	
Kiherélés és satnyaság.....	277

HARMINCEGYEDIK FEJEZET	
Exhibíció (kitárás)	282

HARMINCKETTEDIK FEJEZET	
A homoszekszuálítás.....	285

HARMINCHARMADIK FEJEZET	
Fetiszizmus, narcisszizmus és szodómia.....	291

HARMINCNEGYEDIK FEJEZET	
A szadizmus és a mazochizmus	295

HARMINCÖTÖDIK FEJEZET	
A gonorrhoea	302

HARMINCHATODIK FEJEZET	
A vérbaj (szifilisz)	311

HARMINCHETEDIK FEJEZET	
A nemi betegségek elleni védekezés.....	319

HARMINCNYOLCADIK FEJEZET	
A nőorvosnál	325

HARMINCKILENCEDIK FEJEZET	
A prostitúció.....	344